

EDUKACJA ustawiczna DOROSŁYCH

4(43)/2003

KWARTALNIK NAUKOWO-METODYCZNY

ISSN 1507-6563

4/2003

A.H. Szklar (Białoruś), A. von Lingen (UE), H. Bednarczyk, J. Religa, R. Wawrzyński (ITeE) i, S. Taran, M. Zehner (Niemcy), N. Potapenko, V. Golubowski, I. Tichon (Białoruś)

G. Cisowska (PR), A. Bielajewa, N. Aleksandrowa (Rosja)

M. Hunin (Francja)

E. Przybylska (DVV), N.F.B. Greger (Niemcy)

M. Ararskij, P. Hejfec, N. Astafieva, I. Ivlieva, A. Głazunov (Rosja)

EDUKACJA ustawiczna DOROSŁYCH

4(43)/2003

RADA PROGRAMOWA

dr hab. Henryk Bednarczyk, prof. ITeE, WSP ZNP;
mgr Zenon Gaworcuk, dr Christ Gronkholm (Finlandia),
dr Wiesław Gworys, dr hab. Ryszard Gerlach, prof. AB;
dr Kurt Habekost (Dania), prof. dr hab. Stanisław Kaczor,
prof. Jozsef Katus (Holandia), mgr Andrzej Kirejczyk,
mgr Zbigniew Kuźmiński, dr hab. Maria Pawłowa, prof.
PR; dr hab. Ryszard Parzęcki, prof. AB; dr Roman
Patora, mgr Andrzej Piłat, dr Edward P. Piotrkowski, dr.
hab. Ewa Przybylska, prof. UMK; mgr Maria H.
Rudowski (Francja), prof. dr hab. Igor P. Smirnov
(Rosja), dr hab. Jerzy Stochmiałek prof. APS, prof. Janos
Sz. Toth (Węgry), dr hab. Zdzisław Wołk, prof. UZ

REDAKCJA

Henryk Bednarczyk (redaktor naczelny),
Dorota Koprowska, Wanda Surosz,
Alicja Sadłowska (sekretarz), Jolanta Religa,
Marcin Olifirowicz

ul. K. Pułaskiego 6/10, 26-600 Radom
tel. 364-42-41 w. 245, 265, fax 364-47-65
e-mail: alicja.sadlowska@itee.radom.pl

RECENZJE – Rada Programowa

ISSN 1507-6563

KWARTALNIK NAUKOWO-METODYCZNY

– ukazuje się od września 1993 roku, nakład 43 tomu
– 800 egzemplarzy, łącznie ok. 50 000 egz.

WYDAWCY: Instytut Technologii Eksploatacji, Stowarzy-
szenie Oświatowców Polskich, Towarzystwo Wiedzy
Powszechnej, Związek Zakładów Doskonalenia Zawodo-
wego, Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości
i Zarządzania, Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii,
Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Turystyki, Wyższa Szkoła
Humanistyczno-Ekonomiczna

KOMENTARZ

POLSKA STRATEGIA ROZWOJU
KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO

ePOLSKA – STRATEGIA
INFORMATYZACJI

EUROPEJSKIE PROGRAMY
EDUKACYJNE

ZADANIA EDUKACYJNE
W EUROPEJSKICH
FUNDUSZACH
STRUKTURALNYCH

SYLWETKI WYBITNYCH
OŚWIATOWCÓW

KONFERENCJE,
SEMINARIA, PUBLIKACJE

Tłumaczenia:

Jęz. angielski – Marta Jacyniuk, Rafał Wawrzyński
Jęz. niemiecki – Jolanta Religa
Jęz. rosyjski – Mirosław Żurek

© Copyright by Instytut Technologii Eksploatacji 2003

1230

Wydawnictwo i Zakład Poligrafii Instytutu Technologii Eksploatacji
26-600 Radom, ul. K. Pułaskiego 6/10, tel. centr. 364-42-41, fax 3644765
e-mail: instytut@itee.radom.pl <http://www.itee.radom.pl>

EDUKACJA USTAWICZNA DOROSŁYCH

4(43)/2003

KOMENTARZ

5

- Informatyzacja, integracja ustawicznej edukacji zawodowej
– *Henryk Bednarczyk* 5

POLSKA STRATEGIA ROZWOJU KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO

7

- List Ministra Edukacji Narodowej i Sportu – Krystyny Łybackiej 7
- Organizacje społeczne w rozwoju kształcenia ustawicznego
– *Marek Wikiński* 8
- Rozwój zasobów ludzkich dla integracji i konkurencyjności
– *Marek Szczepański* 9
- 50 lat Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN – *Tadeusz Lewowicki* 13
- Strategia edukacyjna w nowym roku edukacji dorosłych
– *Alicja Sadłowska, Henryk Bednarczyk* 16

ePOLSKA – STRATEGIA INFORMATYZACJI

21

- Po pierwsze – Obywatel – *Wojciech Szewko* 21
- Wybrane zagadnienia strategii informatyzacji w Polsce
(wybór i oprac.) – *Wojciech Oparcik* 22
- Wrota Małopolski. Informatyzacja administracji
– *Miroslaw Babbage* 29
- eSycyna – rozwój społecznej rozproszonej sieci komputerowej
powiatu zwoleńskiego – *Tomasz Kupidura, Henryk Bednarczyk* 36
- Ploteus – możliwości kształcenia w Europie – *Dorota Koprowska* 40
- e-Learning – nowa jakość w kształceniu ustawicznym
– *Beata Świrska, Alicja Buszkiewicz* 42
- Kształcenie na odległość – współczesne tendencje oświatowe
– *Jan Łuszkiewicz* 50

EUROPEJSKIE PROGRAMY EDUKACYJNE

58

- LEONARDO da VINCI – europejski program współpracy w dziedzinie
kształcenia zawodowego (wybór i opracowanie) – *Jolanta Religa* 58
- SOCRATES – europejski program współpracy w dziedzinie edukacji –
Jolanta Religa 64
- Skuteczność polskich instytucji edukacyjnych w pozyskiwaniu grantów
w programie SOCRATES – *Grażyna Klimowicz* 71

- Program MŁODZIEŻ – *Wawrzyniec Pater* 74
- Akredytacja modułowych programów i instytucji szkoleniowych
–EMCET – *Janusz Górny, Gabriela Poloczek, Danuta Pawełczyk* 78
- *INTAS, TACIS* – wspólne projekty Polski z Białorusią,
Rosją i Ukrainą – *Iwona Bednarczyk-Kocun* 86

ZADANIA EDUKACYJNE W EUROPEJSKICH FUNDUSZACH STRUKTURALNYCH **91**

- Narodowy Plan Rozwoju 2004–2006 (wybór i oprac.) – *Alicja Sadłowska* 91
- Rozwój Zasobów Ludzkich SPO (wybór i oprac.) – *Alicja Sadłowska* 96
- Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw SPO – *Beata Poteralska* 107
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego
(wybór i oprac.) – *Rafał Wawrzyński* 108
- Przygotowanie gmin, miast i powiatów regionu radomskiego
do uczestnictwa w programach operacyjnych – *Iwona Barszcz,
Przemysław Kida, Krzysztof Skomra* 114

SYLWETKI WYBITNYCH OŚWIATOWCÓW **120**

- Profesor Ewa Przybylska 120
- dr Norbert F.B. Greger 121
- dr Michael Samlowski 123

KONFERENCJE, SEMINARIA, PUBLIKACJE **124**

- Biblioteka Pedagogiki Pracy – monograficzna seria wydawnicza
pod red. H. Bednarczyka – *Joanna Tomczyńska* 124
- Inauguracja V roku działalności Wszechnicy Roztoczańskiej,
26.09.2003 Szczebrzeszyn – *Teresa Sarleja* 127
- Praca – zawód – rynek pracy, Zielona Góra 22–23.10.2003
– *Janusz Figurski* 129
- Osiągnięcia i perspektywy pedagogiki pracy w kontekście integracji
Polski z Unią Europejską, Warszawa 27.10.2003 – *Janusz Figurski* 130
- Spotkanie Europejskiego Stowarzyszenia Edukacji Dorosłych
Warszawa – 26 listopada 2003 r. – *Marian Piotrowski* 132
- Europejski Fundusz Społeczny, Warszawa 26–30.11.2003
– *Rafał Wawrzyński* 135
- Jak przygotować lokalny program rozwoju przedsiębiorczości?
Poradnik dla gmin i powiatów, Dziemianowicz W., Kierzkowski T.,
- Knopik R. PARP Warszawa 2003 – *Alicja Sadłowska* 136

CONTENTS **137**

INHALTSVERZEICHNIS **139**

СОДЕРЖАНИЕ **141**

Komentarz

INFORMATYZACJA, INTEGRACJA USTAWICZNEJ EDUKACJI ZAWODOWEJ

Po raz pierwszy na łamach Edukacji Ustawicznej Dorosłych wypowiadać się będzie czterech przedstawicielei rządu. Podnosimy rzeczywiście sprawy fundamentalne, związki między informatyzacją i integracją w kontekście przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 8 lipca 2003 roku „Strategii rozwoju kształcenia ustawicznego do roku 2010”. Temu ważnemu dokumentowi poświęcone było Seminarium naukowe 15 października 2003 r. inaugurujące nowy rok edukacji dorosłych 2003/2004.

Z prawdziwą satysfakcją publikujemy list Pani Minister Edukacji Narodowej i Sportu Krystyny Łybackiej, wystąpienie sekretarza stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Pana Ministra Marka Wikińskiego i wywiad tematycznie związany z ideą strategii – podsekretarza stanu w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej Pana Ministra Marka Szczepańskiego.

Uznaliśmy za zasadne w tym miejscu przedstawić głos nauki publikując artykuł prof. dr. hab. Tadeusza Lewowickiego „50-lecie Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN”.

Kolejny rozdział jest poświęcony strategii informatyzacji naszego kraju i otwiera go artykuł podsekretarza stanu w Ministerstwie Nauki i Informatyzacji Pana Ministra Wojciecha Szewko „Po pierwsze: obywatel”. Dalej przytaczamy informacje o programach regionalnych „Wrota Małopolski, informatyzacja administracji” oraz relacje z naszego eksperymentu *eSycyna – społeczna rozproszona sieć komputerowa powiatu zwoleńskiego*. I właśnie w poniedziałek 1.12.2003 r. Panowie Ministrowie lub ich przedstawiciele oraz przedstawiciele Wojewody Mazowieckiego, urzędów pracy, kuratorium, Urzędu Marszałkowskiego będą uczestniczyć w uroczystym otwarciu sieci, a jednocześnie inauguracji kolejnego etapu pełnej informatyzacji powiatu zwoleńskiego. Stąd też sygnalizujemy na okładce strukturę sieci *eSycyna*. Przedstawiamy przykłady edukacyjnych platform internetowych i możliwości kształcenia na odległość.

Dzisiaj rozwój edukacji, również edukacji dorosłych musi się odbywać tylko przy szerokim otwarciu na współpracę międzynarodową. Dlatego przedstawiamy europejskie programy edukacyjne Leonardo da Vinci, SOCRATES, Młodzież, a także doświadczenia w rozwoju kształcenia modułowego i również możliwości uczestnictwa w programach UE wspierających rozwój badań z krajami byłego Związku Radzieckiego.

Przytaczając Narodowy Plan Rozwoju 2004–2006 przedstawiamy edukacyjne możliwości realizacji projektów w sektorowych programach operacyjnych: Rozwój zasobów ludzkich, Wzrost konkurencyjności, Zintegrowany Operacyjny Program Rozwoju Regionalnego.

Prezentowane sylwetki wybitnych oświatowców, tym razem, są to pedagodzy i organizatorzy oświaty: prof. Ewa Przybylska, dr Norbert F.B. Greger, dr Michael Samlowski, związani z Niemieckim Związkiem Uniwersytetów Ludowych (DVV), od dziesięcioleci wprowadzający innowacje w edukacji dorosłych, wspierający rozwój bazy technicznej (eSycyna, Wszechnica Roztoczańska, uniwersytety ludowe, firmy symulacyjne itp.), wydawnictwa, konferencje, wymianę nauczycieli i organizatorów oświaty. Zresztą tylko informacje zamieszczone w tym numerze Edukacji Ustawicznej Dorosłych, *eSycyna*, spotkanie z Europejskim Stowarzyszeniem Edukacji Dorosłych (EAEA), a także szkolenie europejskich przedstawicieli oświatowych organizacji pozarządowych w Warszawie wystarczająco potwierdzają wielkie zasługi Niemieckiego Związku Uniwersytetów Ludowych w rozwoju oświaty dorosłych w naszym kraju.

Przytaczając bibliografię monograficznej serii wydawniczej „Biblioteka Pedagogiki Pracy” chcemy zwrócić uwagę na stosunkowo duże ilości opracowań prezentujących doświadczenia współpracy międzynarodowej w edukacji zawodowej. Dalej w rozdziale Konferencje, Seminaria, Publikacje zasygnalizowaliśmy poradnik: „Jak przygotować lokalny program rozwoju przedsiębiorczości?”.

Mamy nadzieję, że ten tom będzie również spełniał rolę miniprzewodnika ułatwiającego realizację projektów informatyzacji i ustawicznej edukacji zawodowej w ramach rządowych przedsięwzięć, programów Unii Europejskiej i sektorowych programów operacyjnych.

Przewodnictwo Karty Porozumienia Organizacji Oświaty Dorosłych w imieniu Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa objął Pan Włodzimierz Hausner.

Serdecznie dziękuję za współpracę w 2003 roku. W nowym roku Czytelnikom, Autorom i Współwydawcom życzę sukcesów zawodowych, rozwoju, zdrowia, radości i satysfakcji.

Henryk Bednarczyk

MINISTER
EDUKACJI NARODOWEJ i SPORTU
Krystyna Łybacka

Warszawa, 15.10.2003

Pan
Prof. dr Henryk Bednarczyk
Przewodniczący Porozumienia
Organizacji Oświaty Dorosłych

szanowny Panie Profesorze,

Z ogromnym zadowoleniem przyjąłam wiadomość, że ogólnopolska inauguracja Roku Edukacji Dorosłych odbywać się będzie pod hasłem *Polska strategia kształcenia ustawicznego*. Jestem przekonana, że inspiracją do wyboru tej problematyki było przyjęcie w dniu 8 lipca b.r. przez Radę Ministrów dokumentu zatytułowanego *Strategia rozwoju kształcenia ustawicznego do roku 2010*.

Na posiedzeniu Rady Europejskiej w Lizbonie w marcu 2000 roku uznano **edukację** jako integralną część polityki gospodarczej i społecznej, jako instrument umocnienia konkurencyjności Europy w świecie oraz gwarancję spójności społecznej i pełnego rozwoju obywateli Europy. Rozwój kształcenia zawodowego wraz z realizowaniem koncepcji **uczenia się przez całe życie** jest zasadniczą i integralną częścią polityki Unii Europejskiej, szczególnie pod względem zwalczania zjawiska marginalizacji społecznej, promowania spójności społecznej, mobilności, zatrudnienia i konkurencyjności.

Przygotowanie **Strategii** nie jest jedynie odpowiedzią na apel naszych przyszłych europejskich partnerów. Realizacja zapisów **Strategii** będzie chronić przed wykluczeniem z rynku pracy, pomagać bezrobotnym w powrocie do zatrudnienia oraz podnosić poziom wykształcenia społeczeństwa. Jest to pierwszy dokument tej rangi poświęcony problematyce kształcenia ustawicznego – uczenia się przez całe życie, który powstał na przestrzeni kilkunastu lat transformacji ustrojowej.

Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu nie może pozostać osamotnione w trudnym procesie realizacji zapisów **Strategii**. Osiągnięcie zapisanych w dokumencie celów możliwe będzie przy pełnym zaangażowaniu administracji rządowej, organów samorządowych, organizacji pracodawców, instytucji naukowych i oświatowych oraz wielu innych partnerów społecznych. Jestem głęboko przekonana, że wszyscy sygnatariusze Karty Porozumienia Organizacji Oświaty Dorosłych znajdą w tym dokumencie coś, co jest Wam szczególnie bliskie, co pozwoli nam wszystkim wspólnie budować **społeczeństwo oparte na wiedzy**.

Wszystkim uczestnikom obrad życzę miłej i konstruktywnej atmosfery w czasie ich trwania, a także wymiernych sukcesów edukacyjnych w nadchodzącym, nowym Roku Edukacji Dorosłych 2003/2004.

Z wyrazami szacunku i uznania

Krystyna Łybacka

Polska strategia rozwoju kształcenia ustawicznego

Marek Wikiński

Posel na Sejm RP, Sekretarz Stanu
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

ORGANIZACJE SPOŁECZNE W ROZWOJU KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO

Dziękuję za zaproszenie, za możliwość spotkania z przedstawicielami bardzo bliskich mi organizacji oświaty dorosłych w siedzibie Związku Nauczycielstwa Polskiego. Z okazji Inauguracji roku oświaty dorosłych i Dnia Nauczyciela proszę o przyjęcie od Prezesa Rady Ministrów Pana Leszka Millera serdecznych podziękowań za wielką pracę, którą wykonują sygnatariusze Karty Porozumienia i życzenia dalszego rozwoju edukacji dorosłych i Państwa organizacji.

Globalizacja, integracja, rozwój to problemy i nadzieje nierozłącznie związane z edukacją, z kształceniem w ciągu całego życia.

Dziękuję, że inaugurując rok edukacji dorosłych nawiązujecie Państwo do nowego ważnego dokumentu: Strategii rozwoju kształcenia ustawicznego do roku 2010, przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 8 lipca br.

To dobra strategia i bardzo potrzebne jest wsparcie organizacji pozarządowych.

Wspierając na co dzień działalność Stowarzyszenia Oświatowego Sycyna – którego jestem członkiem, wiem z autopsji, ile siły i samozaparcia jest potrzebne do realizacji nawet bardzo małych w skali państwa, ale bardzo ważnych dla jednego człowieka, grupy obywateli czy społeczności lokalnych.

To Państwo potraficie kojarzyć działania lokalne, rządowe i międzynarodowe. To między innymi dzięki takim działaniom, jak wsparcie Niemieckiego Związku Uniwersytetów Ludowych (dzięki Pani prof. Ewie Przybylskiej), grantom Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – (Gminne Centra Informacji) oraz pomocy przedsiębiorstw, instytucji mogła powstać oryginalna, społeczna sieć komputerowa eSycyna komputer w każdej wsi powiatu zwoleńskiego. Dzisiaj to sieć 73 komputerów rozmieszczonych tak, aby droga do komputera nie przekraczała 3 kilometrów. Dzięki temu codziennie odnotowujemy około 800 użytkowników, w tym najwięcej dzieci. Kursy technologii informacyjnych ukończyło prawie 1000 nauczycieli i dorosłych. To wszystko w małym czterdziestotysięcznym powiecie zwoleńskim.

Inicjatywy profesora Stanisława Kaczora doprowadziły do aktywizacji społeczności lokalnych i powstania: Wszechnicy Roztoczańskiej, kierowanej przez Senator Irenę Kurzępę i Wszechnicy Koneckiej kierowanej przez Bronisława Burego.

Podobnie jest w dziesiątkach uniwersytetów ludowych, ośrodkach Związku Zakładów Doskonalenia Zawodowego i Towarzystwach Wiedzy Powszechnej.

Jestem również pod ogromnym wrażeniem spontaniczności i koleżeńskiej współpracy organizacji tworzących Kartę Porozumienia.

Myślę, że jesteście Państwo prekursorami realizacji wspólnych celów w takiej właśnie sieciowej, dobrowolnej strukturze. Dobrze, że nie przesłania tej współpracy twarda konkurencja na rynku usług oświatowych.

Bardzo interesujący i symboliczny jest również udział w pracy stowarzyszeń wybitnych uczonych i ich korporacji Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk.

Na ręce Przewodniczącego Komitetu Pana prof. Tadeusza Lewowickiego z okazji jubileuszu składam serdeczne podziękowania za pięćdziesiąt lat owocnej pracy Komitetu dla rozwoju pedagogiki i polskiej szkoły. Życzę Panu Panie Profesorze i członkom Komitetu nowych osiągnięć naukowych, zdrowia i wszelkiej pomyślności.

Nie mogę jako jeden z pierwszych adresatów i do niedawna członek Komisji Finansów Publicznych nie odnieść się do Waszego stanowiska sprzeciwiającego się zmianom w zwolnieniach podatkowych, z których korzystają organizacje oświatowe i niepubliczne szkoły wyższe. Państwa stanowisko wpływa na uświadomienie wagi problemu i jestem przekonany, że pozwoli znaleźć optymalne, satysfakcjonujące rozwiązania w ustawach.

Na zakończenie proszę pozwolić mi na wyrażenie serdecznych słów uznania i podziękowań dla wszystkich organizacji oświaty dorosłych.

Z okazji Dnia Edukacji życzę rozwoju edukacji ustawicznej w Polsce, a Państwu zdrowia i osiągania jak najwięcej satysfakcji z pełnionej służby.

Kwiaty z najlepszymi życzeniami pragnę wręczyć Panu Profesorowi Tadeuszowi Nowackiemu, wielce zasłużonemu Pedagogowi Pracy w związku z bliskim już Jubileuszem 90-lecia urodzin.

Marek Szczepański

Podsekretarz Stanu

Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej

ROZWÓJ ZASOBÓW LUDZKICH DLA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ I KONKURENCYJNOŚCI

**(Rozmowa z podsekretarzem stanu Markiem Szczepańskim
o mediolańskiej konferencji)**

W dniach 27–28 października odbyła się w Mediolanie konferencja pt. „Rozwój zasobów ludzkich dla integracji społecznej i konkurencyjności”. Organizator konferencji, Prezydencja włoska zaprosiła ministrów pracy i edukacji, komisarzy Unii Europejskiej oraz ekspertów w dziedzinie szkoleń. Celem była dyskusja na temat wyzwań stojących przed realizatorami europejskiej polityki edukacji, szkoleń, zatrudnienia oraz społecznej związanych z wytycznymi Strategii Lizbońskiej. O najważniejsze zagadnienia oraz wnioski dla Polski zapytaliśmy wiceministra gospodarki i pracy Marka Szczepańskiego, który uczestniczył w konferencji z ramienia polskiego rządu:

O co tak naprawdę chodziło na tej konferencji? Ministerstwo Pracy Włoch postanowiło omówić ważną z punktu widzenia edukacji i rynku pracy zależność między edukacją a wzrostem konkurencyjności gospodarki oraz kwestię przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Konkurencyjność gospodarki to kluczowy element Strategii Lizbońskiej, sformułowanej w marcu 2000 roku przez Radę Unii Europejskiej. To także nasza polska pięta achillesowa. Do 2010 roku Unia Europejska ma stać się najdynamiczniej rozwijającym się obszarem, najbardziej konkurencyjną gospodarką świata. Cel ten ma być osiągnięty dzięki zwiększaniu zatrudnienia, nowoczesnym miejscom pracy i większej integracji społecznej. My jako członek UE musimy wpisać się w ten proces pościgu i wyścigu. Kluczem jest poprawa edukacji, bo lepsze wykształcenie to nie tylko większe szanse na rynku pracy, ale i mniejsze ryzyko marginalizacji i społecznego wykluczenia.

Dlaczego Unia Europejska tak dużą wagę przywiązuje od kilku lat do kwestii wykluczenia społecznego? Kraje nowoczesne, demokratyczne nie mogą sobie pozwolić na to, aby duża część społeczeństwa pozostawała poza głównym nurtem życia obywatelskiego, ekonomicznego. Drugi powód jest taki, że jeżeli Unia Europejska ma osiągnąć cele określone w Strategii Lizbońskiej musi zwiększyć wskaźnik zatrudnienia ogółem i w poszczególnych kategoriach, a więc np. kobiet i osób w wieku przedemerytalnym. Aby to zrobić trzeba coraz więcej osób przywracać na rynek pracy, ponownie integrować ze społeczeństwem. Także od strony budżetowej oplaca się inwestować środki, aby te grupy wprowadzać na rynek pracy. Jeśli chodzi o przyczyny samego wykluczenia to są one bardzo różne. Od niepełnosprawności poprzez problemy z bezdomnością, z alkoholem, z narkotykami, ze znalezieniem sobie miejsca przez imigrantów. Wszystkie te problemy mamy dziś – w różnej skali – w Polsce. Dlatego musimy uczyć się od innych jak do nich podchodzić i jak je rozwiązywać, by podnosić jakość naszych zasobów ludzkich, czy po prostu społeczeństwa.

W jaki sposób rozwój zasobów ludzkich przyczynia się do wzrostu gospodarczego? Aby gospodarka mogła być konkurencyjna potrzebuje elementarnych czynników: kapitału, nowoczesnych technologii i ludzi, którzy są w stanie te technologie wdrażać i osiągać z nich korzyści, w tym m.in. zyski. Jeżeli Europa wg Strategii Lizbońskiej ma być obszarem o najwyższej dynamice wzrostu gospodarczego, to musi inwestować w nowoczesne technologie i kapitał ludzki. Inwestowanie w zasoby ludzkie ma bardzo wiele aspektów od edukacji powszechnej – od przedszkola po szkołę wyższą – aż do kształcenia przez całe życie, zwanego u nas tradycyjnie ustawicznym.

To chyba główne zadanie polityki edukacyjnej państwa? Tak, ale nie tylko. Trzeba ludziom wpaść poczucie, że powinni się uczyć całe życie. Czasy, kiedy miało się jedną pracę przez całe życie minęły. Postęp technologiczny wymusza dostosowania rynku pracy, jedne kwalifikacje trzeba dostosować, inne stają się nieprzydatne. Trzeba być gotowym do zmiany zawodu, zmiany miejsca pracy, podnoszenia swoich kwalifikacji bądź przekwalifikowania się. I tu jest pole dla kształcenia ustawicznego. Powinno się stworzyć finansowe i formalne możliwości, aby człowiek mógł przez całe życie podnosić kwalifikacje.

Jaka jest polska diagnoza potrzeb w dziedzinie integracji społecznej? Trwają prace Zespołu Zadaniowego ds. Reintegracji Społecznej pod przewodnictwem wiceminister Jolanty Banach. Jednym z elementów diagnozy przeprowadzonej przez ten zespół jest zwrócenie uwagi na ryzyko bardzo wczesnego wykluczenia z powodów edukacyjnych. Trzylatek, który mieszka w obszarze wiejskim o słabo rozwiniętej sieci opieki przedszkolnej, najprawdopodobniej do przedszkola nie pójdzie. W Polsce większość specjalistów z zakresu psychologii jest ulokowana w systemie edukacji. Są pewne dysfunkcje psychiczne, które wcześniej wychwycone mogą być łatwo wyleczone. Jeżeli trzylatek nie idzie do przedszkola istnieje duża obawa, że nie skorzysta z pomocy specjalisty. Dysfunkcja będzie wychwycona dopiero w wieku 6 lat, gdy pójdzie do zerówki, a wtedy może być za późno, żeby tę dysfunkcję wyleczyć. I może się ona za nim ciągnąć przez całe życie. Będzie miał problemy w szkole, najpewniej nie pójdzie na studia, a może nawet nie skończy szkoły ponadpodstawowej. Od początku będzie bardziej narażony na wykluczenie społeczne i będzie stopniowo wykluczany. Powinniśmy rozszerzać możliwości opieki przedszkolnej. Tym sposobem dajemy szansę również rodzicom, a zwłaszcza kobietom. Oddając dziecko do przedszkola mogą szukać pracy i pracować. Bilans – zwiększamy zatrudnienie, podnosi się poziom życia rodziny. Jednak polskie statystyki są bezlitosne. Liczba przedszkoli i żłobków spadła, odsetek dzieci objętych opieką przedszkolną gwałtownie się obniżył. Pod tym względem idziemy więc pod prąd Unii, bo wczesna skolaryzacja to jedna z wytycznych Europejskiej Strategii Zatrudnienia.

By sprostać standardom Unii Europejskiej trzeba mieć dużo pieniędzy, a my ich nie mamy. Czy możemy w tej materii liczyć na „brukselską kasę”? Tak ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. To jest fundusz na to właśnie przeznaczony, są to tzw. środki miękkie. Co znaczy, że nie mogą być przeznaczone na inwestycje, jak np. budowa przedszkoli. Natomiast mogą być przeznaczone na projekty realizowane w ramach działań dotyczących wyrównywania szans kobiet i mężczyzn. Przedszkola musimy budować sami, ale mając środki unijne na inne ważne cele, łatwiej będzie nam to robić.

Czy w takim razie środki z EFS mogą pokryć nasze potrzeby szkoleniowe? Zdecydowanie tak. Dzięki tym środkom można podnosić kwalifikacje różnych grup społeczeństwa w zależności od potrzeb. Niezbędne jest indywidualne podejście do potrzeb różnych grup społecznych, co było akcentowane na konferencji w Mediolanie. Bo inne są potrzeby właścicieli małych i średnich przedsiębiorstw, którzy za chwilę będą musieli konkurować na otwartym rynku, a inne pracowników tych firm. Załóżmy, że pracodawca kupuje nowy sprzęt korzystając z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Co to oznacza? Oznacza, że jego pracownicy będą musieli podnieść kwalifikacje. Zupełnie inne potrzeby długotrwale bezrobotnych z obszarów popegeerowskich. W ich przypadku konieczne jest specjalne podejście, gdzie zaczynamy od tego, aby przywrócić umiejętność wstawania rano do pracy i utrzymania dyscypliny zajęć. Bo przecież długotrwale bezrobocie to niestety często zanik zdyscyplinowania i rytmu dnia, swoiste „rozmemłanie”. W kwestii osób niepełnosprawnych, jeśli idziemy w kierunku wspierania zatrudnienia na

otwartym rynku, to musimy przeszkolić osobę niepełnosprawną, ale także jej opiekuna, a być może także pracodawcę, żeby wiedział jak dawać szansę i jak stworzyć odpowiednie miejsce pracy, aby ta niepełnosprawna osoba nie tylko miała możliwość samorealizacji, ale również przynosiła zysk.

Czy nasz rząd ma jakieś priorytety wydawania środków z Europejskiego Funduszu Społecznego? Potrzeby są przecież ogromne. *W pierwszym okresie programowania środki EFS będą wydatkowane na kilka celów. Po pierwsze będzie to podniesienie jakości instytucji rynku pracy, głównie publicznych, ale równie niepublicznych. Przeprowadziliśmy badania nt. sytuacji publicznych służb zatrudnienia i efekt jest niepokojący. Wyniki umieściliśmy w uzasadnieniu do projektu ustawy o instytucjach rynku pracy. Niekorzystna rozbieżność między Polską a krajami UE dotyczy m.in. liczby bezrobotnych przypadających na jednego pośrednika czy doradcę.*

Drugi kierunek to kontynuacja programu Pierwsza Praca oraz propozycji ujętych w projekcie ustawy o promocji zatrudnienia. A więc wsparcie w różnych formach osób młodych, głównie absolwentów przez staże, przekwalifikowania i podnoszenie kwalifikacji oraz wspieranie pierwszego zatrudnienia.

Trzeci rodzaj wydatków to wspieranie osób długotrwale bezrobotnych i zagrożonych długotrwałym bezrobociem. To już od dłuższego czasu istniejący katalog, tj. szkolenia, przekwalifikowania, pośrednictwo, w pewnym zakresie subsydiowanie zatrudnienia i wspieranie samozatrudnienia. W ten cel wpisuje się również projekt programu 50+, aktywizujący osoby w wieku przedemerytalnym.

Czwarty priorytet dotyczy osób niepełnosprawnych, w różnych aspektach, od podnoszenia kwalifikacji, poprzez w pewnym stopniu subsydiowanie zatrudnienia, a piąty to osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. W przypadku Polski przyjęliśmy, że jest to młodzież opuszczająca system szkolny (klienci OHP), młodzież opuszczająca placówki opiekuńczo-wychowawcze, więźniowie, imigranci, osoby w trakcie leczenia uzależnień, bezdomni. W ramach piątego celu finansowane będą już istniejące lub tworzone instytucje, jak np. Centra Integracji Społecznej, powstające na mocy ustawy o zatrudnieniu socjalnym.

Szósty priorytet to wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn. Często zdarza się tak, że kobiety z powodu urlopu wychowawczego na kilka lat opuszczają rynek pracy. W niektórych przypadkach ich umiejętności tak się dezaktualizują, że nie mogą na ten rynek wrócić, chodzi więc o aktualizację ich kwalifikacji.

Oprócz tego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego będzie wspierane podnoszenie kwalifikacji pracowników małych i średnich przedsiębiorstw, zwłaszcza w kontekście nowych technologii i wzmocnienia więzi biznes–nauka. Te więzi są w Polsce ciągle zbyt słabe. Bardzo dużo środków będzie przeznaczonych na podniesienie jakości systemu edukacji, także kształcenia ustawicznego osób dorosłych.

Panie Ministrze, proszę powiedzieć czy nasze zasoby ludzkie cechuje jakaś istotna przewaga w obliczu naszego wstąpienia do Unii Europejskiej? Bo słuchając tych

priorytetów można nabrać wątpliwości... Naszą przewagą jest na pewno duża liczba coraz lepiej wykształconych, młodych ludzi. Co prawda znalezienie dla nich zatrudnienia jest obecnie problemem, stąd program Pierwsza Praca, ale już za chwilę ci ludzie będą naszą mocną stroną. Zwłaszcza w porównaniu do starzejącego się społeczeństwa zachodnioeuropejskiego.

Co jest najważniejsze w długofalowym rozwijaniu zasobów ludzkich kraju? Konsekwencja, dobra diagnoza, dostateczne środki i dobry system. Póki co nie funkcjonuje w Polsce system, który by umożliwił dostatecznie precyzyjne prognozowanie popytu na pracę. Skutkuje to tym, że urzędy pracy nie są w stanie odpowiedzieć z dużą dozą prawdopodobieństwa osobie młodej, która kończy liceum, jaka będzie szansa znalezienia pracy w przypadku wybrania określonych studiów. Tutaj jesteśmy na początku drogi. Kraje UE czy OECD mają lepiej działające systemy. Oczywiście prognozy zawsze są obarczone ryzykiem, bo w dobie gospodarki globalnej sytuacja może się szybko zmienić, mimo to mamy w tym miejscu dużo do zrobienia. Ale już widać postęp w dostosowywaniu zawodów do rynku.

Wywiad zamieszczony na str. www.mgpiips.gov.pl (31.10.2003)

Tadeusz Lewowicki

Komitet Nauk Pedagogicznych
Polskiej Akademii Nauk

50 LAT (1953–2003) KOMITETU NAUK PEDAGOGICZNYCH POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Polska Akademia Nauk należy do instytucji cieszących się szczególnym prestiżem. Dokonania uczonych, stanowiących społeczność Akademii, są znane i wysoko cenione w Polsce i w wielu innych krajach. W roku 2002 minęło 50 lat od powstania PAN. Z tej okazji warto przypomnieć niektóre fakty i okoliczności z początków jej istnienia.

Proces tworzenia Akademii zaczął się na początku lat 50. W źródłach (Polska Akademia Nauk, *Kalendarium*, Warszawa 2002) znaleźć można odwołania do postanowień Kongresu Nauki Polskiej w roku 1951, kiedy to wyraźnie sformułowano zamierzenie zorganizowania takiej instytucji. Nawiązywano przy tym do tradycji i doświadczeń podobnych organizacji czy stowarzyszeń oraz do aktualnych potrzeb społecznych.

We wspomnianych źródłach znaleźć można odwołania m.in. do Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Warszawie (powołanego w roku 1800 i rozwiązanego po upadku powstania listopadowego), Towarzystwa Naukowego Krakowskiego (powołanego w roku 1815 i przekształconego w roku 1872 w Akademię Umiejętności), a także do innych towarzystw na-

ukowych – w Poznaniu i w Toruniu (PAN, *Kalendarium*, 2002). Po odzyskaniu niepodległości – po latach zaborów – działają: Towarzystwo Naukowe Warszawskie i Kasa im. Józefa Mianowskiego. Na początku lat 50. zapadło postanowienie o powołaniu PAN. Regulacje prawne zawarto w ustawie o Polskiej Akademii Nauk z 30 października 1951 roku.

Okres organizacji (pierwszego etapu organizacji) kończy powołanie przez Prezydenta RP w kwietniu 1952 roku pierwszego składu członków PAN. W połowie tego roku zapadają decyzje o powołaniu komitetów i komisji przy wydziałach PAN. W Wydziale I Nauk Społecznych początkowo utworzono Komitety: Nauk Prawnych, Nauk Ekonomicznych, Historii Nauki Polskiej, Sławistyczny i Rusycystyczny, Orientalistyczny, Filozoficzny, Neofilologiczny, Historii Kultury Materialnej i Historii Sztuki, Nauk o Kulturze Antycznej, Nauk o Literaturze, Językoznawczy (tamże). W następnym roku powołano Komitet Nauk Pedagogicznych.

Przedstawienie pięćdziesięcioletniej działalności grona wybitnych uczonych jest w krótkim tekście niemożliwe. Dlatego w tym miejscu przypomnę tylko najważniejsze obszary tej działalności i zaledwie nieliczne wybrane fakty¹.

Do podstawowych powinności Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk (KNP PAN) należało i należy koordynowanie i ocena badań naukowych w zakresie pedagogiki. Komitet zadanie to wypełniał i wypełnia przede wszystkim opiniując plany badań, zgłaszając własne inicjatywy, dokonując oceny realizacji programów badawczych. Działem KNP PAN były wieloletnie plany badań, a także liczne opinie i ekspertyzy dotyczące programów badawczych finansowanych z budżetu państwa. Eksperti – członkowie KNP PAN – uczestniczyli w planowaniu i koordynowaniu tzw. problemów węzłowych, centralnych programów badawczych i innych przedsięwzięć naukowo-badawczych podejmowanych w skali kraju. Aktualnie członkowie KNP PAN biorą udział w pracach Komitetu Badań Naukowych, a ostatnio Ministerstwa Nauki i Informatyzacji – urzędu odpowiedzialnego za koordynację i finansowanie badań.

Trudną do przecenienia rolę odgrywa Komitet w inspirowaniu i ożywianiu ruchu intelektualnego, w dbałości o rozwój myśli pedagogicznej. Służą temu liczne konferencje, seminaria i zebrania organizowane zarówno dla członków KNP PAN, jak i dla setek i tysięcy innych uczestników – nauczycieli akademickich, pracowników instytutów badawczych oraz nauczycieli szkół podstawowych, średnich, pracowników różnych instytucji zajmujących się sprawami oświaty i wychowania.

Komitet ma olbrzymi dorobek wydawniczy. W różnym czasie ukazywały się publikacje w seriach wydawniczych – takich jak „*Studia Pedagogiczne*”, „*Studia Psychologiczne*”, „*Biblioteka Klasyków Pedagogiki*”, „*Polska Bibliografia Pedagogiczna*”, „*Źródła do dziejów myśli pedagogicznej*”, „*Paideia*”, „*Rocznik Pedagogiczny*”. Dzięki opublikowaniu setek tomów przyswojone zostały polskiemu czytelnikowi dzieła klasyków pedagogiki oraz dorobek współczesnych pedagogów z Polski i z wielu państw Europy i innych kontynen-

¹ Szerszy opis działalności Komitetu znajduje się w publikacji: T. Lewowicki: *50 lat (1953–2003) Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk*. „*Rocznik Pedagogiczny*” 2003 (tom 26).

tów. W okresie pięćdziesięciu lat działalności KNP PAN nawiązał wiele kontaktów zagranicznych, a członkowie Komitetu organizowali wartościowe seminaria międzynarodowe i byli uczestnikami ważnych konferencji europejskich i kongresów światowych. Inspiracje płynące z tych kontaktów wzbogacały teorię i praktykę edukacyjną w naszym kraju.

Stałą troską Komitetu była i jest kondycja pedagogiki jako nauki. Pod wpływem KNP dokonywane są zmiany w sposobach uprawiania tej dyscypliny, uwzględniane są osiągnięcia nauki światowej i tendencje ujawniające się we współczesnej humanistyce. Komitet był współorganizatorem i uczestnikiem najważniejszych wydarzeń środowiskowych – Kongresu Nauki Polskiej, zjazdów pedagogicznych. Owocem prac Komitetu są diagnozy stanu pedagogiki i propozycje poczynąń służących rozwojowi tej nauki.

Komitet zajmuje się zagadnieniami polityki kadrowej w naukach pedagogicznych, analizuje stan kadry i potrzeby w zakresie kształcenia kadr naukowych, proponuje rozwiązania sprzyjające promowaniu młodzieży. Od 25 lat prowadzone są stałe formy wspierania rozwoju najzdolniejszych młodych pracowników nauki.

Jednym z podstawowych obszarów działania są prace na rzecz praktyki oświatowej. Wynikiem tych prac są m.in. koncepcje kształcenia, projekty wymagań (standardów) w zakresie edukacji szkolnej, standardy kształcenia nauczycieli, liczne ekspertyzy. Członkowie KNP PAN stanowili trzon kilku kolejnych komitetów ekspertów – powoływanych przez władze państwowe lub przez władze Polskiej Akademii Nauk. Znaczący był udział profesorów w ruchu postępu pedagogicznego i innowacji w oświacie. Członkowie KNP PAN biorą udział w pracach organów odpowiedzialnych za jakość kształcenia – np. w Państwowej Komisji Akredytacyjnej.

Bardzo ważną rolę spełnia Komitet w integracji środowiska akademickiego. W wielu trudnych momentach historii – w minionym pięćdziesięcioleciu – właśnie KNP PAN stwarzała płaszczyznę swobodnej wymiany poglądów, kształtowania podstawowych nurtów myśli pedagogicznej, integracji poczynąń na rzecz rozwoju pedagogiki i przemian oświaty. Z inspiracji KNP PAN i w wyniku wieloletnich starań ukształtował się ruch społeczny skupiający profesorów i innych pracowników szkół wyższych oraz pracowników różnych instytucji oświatowych. Ruch ten zabiega o stworzenie w Polsce modelu edukacji odpowiadającego potrzebom i aspiracjom społeczeństwa demokratycznego państwa.

Współczesność niesie nowe zadania. Wiele z nich wynika z statutowych i typowych powinności Komitetu. Potrzebne są kolejne diagnozy stanu nauk pedagogicznych, środowiskowa dyskusja o perspektywach pedagogiki – pożądanym, możliwym i prawdopodobnym zmianach, o miejscu i roli pedagogiki oraz edukacji w życiu społecznym i w życiu jednostek. Dobrą okazją do podjęcia dyskusji o tych sprawach zapewne będzie V Zjazd Pedagogiczny – w roku 2004 we Wrocławiu. KNP – nawiązując do tradycji ubiegłych lat – powinien wnieść swój merytoryczny udział do wydarzeń przedjazdowych i do zjazdu.

Potrzebne są nowe analizy i propozycje badań i studiów uprawianych na gruncie pedagogiki. Przedmiotem troski pozostaje edukacja na wszystkich poziomach kształcenia i we wszystkich formach, a szczególnie kształcenie pedagogiczne (na kierunkach pedagogicznych) i kształcenie nauczycieli. Komitet pragnie zająć się pracami nad modelem wykształ-

cenia – w nawiązaniu do prowadzonych dawniej prób określenia *Modelu wykształconego Polaka* oraz z uwzględnieniem nowych opracowań i ekspertyz oraz aktualnych i przewidywanych potrzeb społecznych.

Wydaje się, że reanimacji wymagają studia i badania dotyczące polityki naukowej, polityki oświatowej, kształcenia i kompetencji kadr naukowych. Należy spodziewać się kontynuacji pracy KNP z utalentowaną młodzieżą akademicką.

To tylko wybrane, ważne zagadnienia, które powinny pozostawać w sferze zainteresowań i działań Komitetu i całej społeczności pedagogów. W najbliższej przyszłości KNP określi priorytety w planie swoich poczynań. Początek kolejnej kadencji zapowiada wiele zadań istotnych dla pedagogiki, edukacji i społeczeństwa. Obowiązkiem naszej społeczności jest zmierzyć się z tymi zadaniami.

Alicja Sadłowska, Henryk Bednarczyk
Instytut Technologii Eksploatacji, Radom

STRATEGIA EDUKACYJNA W NOWYM ROKU EDUKACJI DOROSŁYCH 2003/2004

Uczenie się przez całe życie to już nie propagandowe hasło lub pobożne życzenie, ale konieczność, od której zależy rozwój gospodarczy kraju. Wyznaczanie kierunków rozwoju kształcenia ustawicznego w kontekście idei uczenia się przez całe życie i budowanie społeczeństwa opartego na wiedzy jest głównym celem „**Strategii rozwoju kształcenia ustawicznego do roku 2010**” – dokumentu przyjętego 8 lipca 2003 roku przez Radę Ministrów. Strategia powstała w oparciu m. in. o dokumenty rządowe: *Program Gospodarczy Rządu „Przedsiębiorczość – Rozwój – Praca”*, *Narodowy Plan Rozwoju 2004–2006* oraz dokumenty Komisji Europejskiej: *Memorandum on lifelong learning*, *Deklaracja Kopenhaska*. Ponieważ treść dokumentu została opublikowana w **formie broszury, a także na naszych łamach, przytaczamy tylko priorytety:**

- Zwiększanie dostępności do kształcenia ustawicznego
- Podnoszenie jakości kształcenia ustawicznego
- Współdziałanie i partnerstwo
- Wzrost inwestycji w zasoby ludzkie
- Tworzenie zasobów informacyjnych w zakresie kształcenia ustawicznego i rozwój usług doradczych
- Uświadamianie roli i znaczenia kształcenia ustawicznego

Przedstawiona problematyka była przedmiotem obrad seminarium towarzyszącego Ogólnopolskiej Inauguracji Roku Edukacji Dorosłych 2003/2004 w dniu 15 października 2003 r.

Organizatorami inauguracji i seminarium byli: *Karta Porozumienia Organizacji Oświaty Dorosłych, Związek Nauczycielstwa Polskiego, Instytut Badań Edukacyjnych, Instytut Technologii Eksploatacji i Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP*, która gościła uczestników. Powitał gości i przewodniczył obradom prof. Henryk Bednarczyk, dotychczasowy przewodniczący Karty. W imieniu ZNP głos zabrała wiceprzewodnicząca Związku Nauczycielstwa Polskiego Janina Jura. Dyrektor Departamentu Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego MENiS Halina Cieślak odczytała list Pani Minister Edukacji Narodowej i Sportu Krystyny Łybackiej. Zapoznała również zgromadzonych z ideą i celami Strategii.

Rolę organizacji społecznych w realizacji celów polskiej strategii rozwoju kształcenia ustawicznego przedstawił Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Pan Minister Marek Wikiński. Zaznaczył jak ważną rolę w rozwoju kształcenia ustawicznego spełniają organizacje społeczne.

Wybrane treści *Memorandum on lifelong learning* skomentował prof. Stefan M. Kwiatkowski. W swej wypowiedzi odniósł się do sformułowania: *uczenie się* w kontekście nowych zadań:

„...Współczesne społeczeństwo, nazywane *społeczeństwem wiedzy*, wymaga *instytucji uczących się* zatrudniających pracowników *gotowych do uczenia się* przez całe życie zawodowe...”.

Podkreślił konieczność „opracowania wielowariantowych koncepcji inwestowania w tym obszarze (z uwzględnieniem istnienia odmiennych systemów finansowania kształcenia ustawicznego w krajach członkowskich), zwiększenia rocznych nakładów *per capita* (na różne formy kształcenia), wypracowanie mechanizmów motywacyjnych zachęcających do uczenia się przez całe życie, umożliwienie zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin (w przypadku deklarowania chęci do podjęcia nauki)”.

Jak konkluduje autor: „Praktyczna realizacja tych zaleceń wymaga w pierwszej kolejności uświadomienia wszystkim zainteresowanym (przedstawicielom administracji oświatowej i samorządowej, pracodawcom oraz rzeczywistym i potencjalnym pracownikom) korzyści, jakie niesie inwestowanie w ucznia, studenta, pracownika – także czasowo bezrobotnego”. I tu widoczne są związki z priorytetem dotyczącym współpracy i partnerstwa w Strategii.

Prof. Lucjan Turowski odniósł się do najważniejszych idei Ignacego Solarza, twórcy Wiejskiego Uniwersytetu Ludowego w Szycach k. Krakowa (dyrektor w latach 1924–1931) i Wiejskiego Uniwersytetu Orkanowego w Gaci Przeworskiej (1931–1939), które to idee mimo upływu czasu nie tracą na aktualności: „...Na szczególną uwagę zasługuje koncepcja wychowania, realizowana w uniwersytetach ludowych, której efektem miała być zdolność młodzieży do buntu i protestu wobec wszelkiego zła społecznego i umiejętności czynienia dobra. Takie ujęcie zagadnienia jest szczególnie interesujące, gdyż jest świadectwem zrozumienia przez Solarza konieczności łączenia procesów edukacji i socjalizacji, uspołecznienia i indywidualizowania, przygotowania do życia i do pracy nad sobą, dbanie o własne interesy i troski o racjonalne rozwiązywanie problemów społecznych”.

Prof. Bronisław Gołębiowski potwierdził, że „Potrzebna jest formuła i program edukacji całożyciowej, w którym szkoła (od przedszkola po szkoły wyższe) byłaby tylko jednym ważnym skrzydłem edukacji XXI wieku, ważnym, ale nie dominującym. Drugim skrzydłem edukacji powinna być samoedukacja, wspomagana i stymulowana w całym społeczeństwie przez równorzędne szkole, równoważne i równoprawne placówki edukacyjno-kulturalne typu nowoczesny uniwersytet ludowy. (...) Chodzi o przyjęcie jasnego kierunku, przekonanie się wzajemne do jego racjonalności i dobrych wyników i solidarne realizowanie nie przez rząd, ani administrację oświatową, lecz społeczeństwo nauczycieli i uczniów, przy subsydiarnym uczestnictwie państwa, a może nawet z Unią Europejską”.

Zagadnienia związane z akademicką edukacją dorosłych w Europie Środkowowschodniej i Południowo-Wschodniej jako jednej z ofert kształcenia ustawicznego, przedstawiła prof. Ewa Przybylska. Badania zainicjowane przez Instytut Współpracy Międzynarodowej Niemieckiego Związku Uniwersytetów Powszechnych (IIZ/DVV) przeprowadzono w uczelniach wyższych szesnastu krajów (Serbia i Czarnogóra, Słowacja, Węgry, Polska, Rumunia, Litwa, Słowenia, Ukraina, Białoruś, Czechy, Chorwacja, Bośnia i Hercegowina, Macedonia, Rosja, Bułgaria, Estonia).

Autorka stwierdza, że: „...edukacja dorosłych jako dyscyplina naukowa ma dość długą tradycję (...) pojawiła się ona głównie na uniwersytetach po II wojnie światowej i jest oferowana do chwili obecnej”.

„...po 1989 r. pojawiło się w regionie szereg nowych inicjatyw (...), z tym, że nie są to inicjatywy nastawione na działalność naukową, ale na dydaktykę. Dominuje tendencja, by na edukacji dorosłych zarabiać, a nie inwestować w nią”.

„...Znamienny jest (w ośrodkach uniwersyteckich) brak oferty edukacyjnej, która byłaby wprost skierowana do osób bezrobotnych”.

„...Pewną słabością niektórych ośrodków edukacji dorosłych jest niewielkie lub brak zaangażowania *na zewnątrz* (...) w kraju – brak wyjścia poza obszar instytucji; (...) za granicą – nie satysfakcjonujący udział w międzynarodowych przedsięwzięciach badawczych (...) w regionie – brak ścisłej współpracy między jednostkami sąsiednich krajów”.

„...Bardzo wyraźny jest brak organizacji społecznych, które potrzebne byłyby zwłaszcza obecnie, gdy coraz więcej państw ogranicza swoje wydatki na edukację. Bez oddolnego, społecznego zaangażowania w edukację dorosłych trudno oczekiwać rozwoju tej dyscypliny, zwłaszcza skutecznego zaspokajania najbardziej palących potrzeb edukacyjnych społeczeństwa.” Ten wniosek dotyczy regionu Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej, w tym również Polski.

Prof. Stanisław Kaczor w czasie dyskusji twierdził, że chociaż Strategia jest dokumentem o dużym stopniu uogólnienia, to nie przeszkadza formułować konkretnych problemów i podejmować próby ich rozwiązywania, zarówno przez urzędy administracji państwowej, jak organizacje pozarządowe stowarzyszone w Porozumieniu Organizacji Oświaty Dorosłych. Takie cele zakładali organizatorzy seminarium.

Na zakończenie seminarium prof. Henryk Bednarczyk przekazał przewodnictwo Karty Porozumienia Organizacji Oświaty Dorosłych Włodzimierzowi Hausnerowi, wiceprezesowi Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa. Nowy przewodniczący Karty deklarował zaangażowanie i wypełnianie obowiązków, potrzebę dalszego rozwoju współpracy wśród sygnatariuszy Karty, która dysponuje ogromnym potencjałem i możliwościami.

W związku z Inauguracją odbyły się również posiedzenia Rad Programowych czasopism współwydawanych przez sygnatariuszy Karty Porozumienia Organizacji Oświaty Dorosłych *Edukacji Ustawicznej Dorosłych* i *Pedagogiki Pracy*.

„Pedagogika Pracy” ukazuje się już 30 lat, a „Edukacja Ustawiczna Dorosłych” – dziesięć. To dobry moment na dokonanie oceny dotychczasowych osiągnięć, jak również dyskusji nad przyszłością periodyków. Współwydawcy czasopism zaprosili członków Rad Programowych w celu omówienia najbardziej nurtujących problemów.

Podkreślano znaczenie „Pedagogiki Pracy” jako forum: dla praktyków edukacji, młodych pedagogów rozpoczynających karierę naukową, popularyzacji współpracy międzynarodowej w edukacyjnych programach europejskich. Zwrócono uwagę na podejmowanie i upowszechnianie wyników nowych badań z dziedziny pedagogiki pracy (prof. S.M. Kwiatkowski). Wskazywano na nowe podejście do pedagogiki w kontekście pojęć: pedagogika pracy, pedagogika społeczna, pedagogika szkolna jako dziedzin rozwojowych, o których trzeba informować. Wśród inicjatyw przedstawionych przez prof. T. Lewowickiego, przewodniczącego Komitetu Nauk Pedagogicznych znajduje się również opieka merytoryczna nad czasopismami naukowymi oraz koordynowanie współpracy środowiska pedagogicznego.

Poszukiwanie nowych czytelników, dotarcie do studentów kierunków pedagogicznych, szczególnie specjalności pedagogiki pracy w całej Polsce to postulat prof. H. Bednarczyka.

Dziesięciolecie wydawania *Edukacji Ustawicznej Dorosłych* to również powód do podsumowań. Podkreślano naukowo-informacyjny charakter czasopisma. Dobrze oceniono reagowanie na problemy wynikające ze zbliżającej się integracji Polski z UE, problemy oświaty dorosłych w kraju, bieżące wydarzenia w prawodawstwie oświatowym, dotyczące ustawicznej edukacji zawodowej (prof. S. Kaczor, prof. Z. Wiatrowski).

W dyskusji Pani prof. E.A. Wesołowska odniosła się do dobrej współpracy „Edukacji Dorosłych” – kwartalnika Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego i pozostałych czasopism. Pozytywne działanie, pozytywne doświadczenia dają dobre efekty. Z uwagi na coraz mniejszy przyrost naturalny, na starzejące się społeczeństwo rozwija się pole potrzeb edukacyjnych dla ludzi dorosłych. To jest nowe wyzwanie dla firm szkoleniowych i wszystkich uczestników rynku edukacyjnego.

Prof. J. Półturzycki omówił działalność wydawniczą i liczne inicjatywy środowiska andragogicznego. Biblioteka *Edukacji Dorosłych* liczy prawie trzydzieści tomów. Wydano 9. tom „Rocznika Andragogicznego” i „Edukacji Otwartej”.

Na posiedzeniu zapowiedziano pierwszy numer czasopisma anglojęzycznego *Polish Journal of Continuing Education*. Raz do roku ukazywać się będzie zeszyt o najnowszych trendach w kształceniu ustawicznym w Polsce.

Literatura

1. Strategia rozwoju kształcenia ustawicznego do roku 2010, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Warszawa 2003.
2. Memorandum w sprawie kształcenia ustawicznego, Dokument Komisji Europejskiej, Bruksela 2000.
3. Kwiatkowski S.M.: Edukacja dorosłych w koncepcji uczenia się przez całe życie. W: Edukacja Ustawiczna Dorosłych 2003 nr 3.
4. Turowski L.: Aktualność idei oświatowych i koncepcji uniwersytetu ludowego Ignacego Solarza. W: Edukacja Ustawiczna Dorosłych 2003 nr 3.
5. Gołębiowski B.: Dwa skrzydła edukacji narodowej a uniwersytety ludowe. W: Edukacja Ustawiczna Dorosłych 2003 nr 3.
6. Przybylska E.: Profesjonalizacja edukacji dorosłych. Akademicka edukacja dorosłych w Europie wobec wyzwań Deklaracji Bolońskiej. W: Edukacja Ustawiczna Dorosłych 2003 nr 3.

ePolska – strategia informatyzacji

Wojciech Szewko

Podsekretarz Stanu

Ministerstwo Nauki i Informatyzacji

PO PIERWSZE OBYWATEL

Informatyzacja samorządów oraz umożliwienie obywatelom dostępu do urzędu drogą elektroniczną stanowi jedno z najistotniejszych wyzwań cywilizacyjnych polskiej demokracji.

Informatyzacja dla urzędu oznacza zmniejszenie kosztów bieżących i znaczące usprawnienie pracy. Informacja dostępna jest natychmiast, bez względu na to, w jakim elektronicznym segregatorze jest przechowywana, natychmiast również podejmowana i realizowana jest decyzja, wysłanie, archiwizacja dokumentu czy jakakolwiek inna czynność. Komputer wyszuka niezbędne dane w kilka sekund, potrafi zestawić w jednym miejscu informacje dostępne dotychczas w kilku czy nawet kilkuset różnych jednostkach, działach czy departamentach. Zastąpienie dokumentów i akt papierowych, dokumentem i archiwum elektronicznym można porównać do rewolucji, jaką do funkcjonowania urzędu wniosły maszyna do pisania czy telefon.

Dla obywatela informatyzacja administracji oznacza urząd dostępny 7 dni w tygodniu, 24 godziny na dobę. Urząd, w którym wniosek może zostać złożony drogą elektroniczną w dowolnej chwili oznacza również pomoc systemu w wypełnianiu wniosku, składaniu podań i deklaracji. Urząd z informatyzowany jest więc urzędem z definicji przyjaznym, którego działanie koncentruje się na ułatwieniu życia obywatelowi w gąszczu często niezrozumiałych dla niego przepisów i nakazów.

Wreszcie urząd z informatyzowany to taki, który jest w znacznie większym stopniu przejrzysty i nie ukrywajmy – uczciwy, ponieważ systemy informatyczne, które automatyzują niektóre procedury, znacznie ograniczają korupcję.

Cały świat zmierza obecnie do wdrożenia takiego modelu informatyzacji administracji, w którym obywatel lub firma załatwiają wszystkie sprawy z jednym komputerowym „okienkiem”. Wymiana danych, zaświadczeń, to co jest najbardziej uciążliwe dla obywatela – czyli kolekcjonowanie danych będących w posiadaniu różnych urzędów (czy różnych wydziałów tego samego urzędu) – załatwia system informatyczny.

Celem informatyzacji urzędów, przede wszystkim samorządowych – ponieważ to z nimi obywatel załatwia najwięcej spraw, powinna więc być budowa takich systemów informatycznych, które w pierwszej kolejności zintegrują i z informatyzują obieg danych wewnątrz urzędów oraz pomiędzy urzędami. Jednocześnie umożliwią obywatelowi czy

firmie składanie wniosków, podań oraz wypełnianie jak największej liczby czynności administracyjnych za pośrednictwem Internetu. Ważne żeby system porozumiewał się z obywatelem językiem naturalnym, wolnym od administracyjnej czy prawniczej nowomowy. Również priorytety we wdrażaniu takich systemów powinny wynikać przede wszystkim z określenia, które czynności są dla obywatela czy firmy najtrudniejsze i najbardziej męczące.

Ministerstwo Nauki i Informatyzacji stworzyło projekt Strategii Informatyzacji RP. Jednym z filarów tej strategii jest wdrożenie na szczeblu centralnym – systemu „Wrót Polski”, który integrował będzie obieg danych i dokumentów administracji rządowej oraz dawał obywatelom i firmom dostęp elektroniczny do tych czynności. Na szczeblu lokalnym budowane jest pilotażowe rozwiązanie pod nazwą „Wrota Małopolski”, z którego doświadczeń może skorzystać każdy urząd.

Środki, które pozwolą na informatyzację samorządów oraz budowę lokalnych systemów elektronicznej administracji publicznej („e-Government”), zostały przewidziane w Narodowym Planie Rozwoju 2004–2006 i zostaną uruchomione po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

Nikt jednak nie wyręczy władz lokalnych w przygotowaniu koncepcji informatyzacji oraz zmiany filozofii pracy urzędu. Dla takiego przedsięwzięcia potrzebne jest zaangażowanie wielu sił politycznych i akceptacja społeczna.

Pamiętajmy też, że nikt lepiej i surowiej niż obywatele, mieszkańcy gmin, powiatów i województw nie oceni faktu, czy władze lokalne zdecydowały się czy też nie – na budowę tańszego, sprawniejszego i przejrzystego dla obywatela – z informatyzowanego urzędu.

Artykuł przedrukowany z czasopisma: POLITYCY, miesięcznik kadry politycznej, wydanie specjalne, w: Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej, ePolska, Przygotowana przez Ministerstwo Nauki i Informatyzacji.

Wojciech Oparcik

Instytut Technologii Eksploatacji, Radom
(wybór fragmentów i opracowanie)

WYBRANE ZAGADNIENIA STRATEGII INFORMATYZACJI W POLSCE

eEurope – pełna nazwa: „**eEurope Społeczeństwo Informacyjne dla wszystkich**” – to inicjatywa polityczna Komisji Europejskiej i państw członkowskich, której celem jest modernizacja i umocnienie europejskiej gospodarki informacyjnej w krajach Unii Europejskiej. Pozwoli ona mieszkańcom w pełni korzystać ze zmian, jakie przynosi rozwój społeczeństwa informacyjnego. Zmiany te nie dotyczą wyłącznie rozwoju technicznego, lecz

będą mieć wpływ na wszystkich mieszkańców Unii Europejskiej. Przyczyniają się do zbliżenia mieszkańców miast i wsi, tworzenia dóbr materialnych oraz zwiększenia dostępności wiedzy – ich ogromny potencjał pozwoli w znacznym stopniu wzbogacić życie każdego człowieka.

eEuropa jest wykazem konkretnych działań na rzecz osiągnięcia postępu w zasadniczych dziedzinach uwzględnionych w planach z 2000 roku. Dokument obejmuje plan działań na najbliższe lata i obejmuje wiele tematów szczegółowych. W dokumencie sporządzonym przez Komisję Europejską zawarto również analizę wpływu inicjatywy eEuropa na społeczeństwo oparte na wiedzy, łącznie z unowocześnianiem administracji publicznej w Unii.

Najważniejsze priorytety realizacyjne, jakie wymienia dokument eEuropa 2002, to:

- Nowe ramy prawne elektronicznych usług komunikacyjnych
- Infrastruktura umożliwiająca szybki dostęp i szybkie porozumiewanie się za pomocą Internetu
- Nauka i praca za pomocą narzędzi elektronicznych
- Handel elektroniczny
- Zapewnienie wszystkim możliwości udziału w społeczeństwie ery cyfrowej
- Wykorzystanie technologii informatycznych i komunikacyjnych przez rząd
- Bezpieczne sieci
- Telefonii ruchoma (<http://www.ue.ffm.pl/g61.php>)

Komisja Europejska stwierdziła, że określone priorytety powinny dotyczyć również krajów kandydujących do Unii Europejskiej.

Uwzględniając to stanowisko oraz zdając sobie sprawę jak duży wpływ na rozwój gospodarczy kraju mają nowoczesne technologie Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zobowiązał Rząd do stworzenia odpowiednich warunków dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego. W odpowiedzi na uchwałę Sejmu RP Rząd przedstawił „Strategię rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Polsce na lata 2001–2006 – ePolska”.

ePolska. Strategia informatyzacji jest wyborem obszarów, dla których – w istniejących warunkach społecznych, gospodarczych i politycznych – istnieją przesłanki dla przeprowadzenia skutecznych projektów.

Są to obszary:

- powszechności dostępu do treści i usług udostępnianych elektronicznie,
- tworzenia wartościowej oferty treści i usług,
- zapewnienia warunków ich efektywnego wykorzystania.

W wymienionych trzech obszarach określono projekty priorytetowe (12 projektów), a spośród nich wskazano, wymienione poniżej, projekty o największym, krytycznym dla informatyzacji Polski znaczeniu w ciągu najbliższych 5 lat:

- szerokopasmowy dostęp do Internetu w każdej szkole,
- „Wrota Polski” (zintegrowana platforma usług administracji publicznej dla społeczeństwa informacyjnego),

- promocja Polski w Internecie,
- powszechna edukacja informatyczna.

Dla wszystkich projektów określono kluczowe miary efektywności i pożądane docelowe wartości miar. Stworzono ramowe plany działań, ze wskazaniem odpowiedzialnych resortów.

Biorąc pod uwagę obecny stan informatyzacji, w perspektywie najbliższych pięciu lat nadrzędnym wyzwaniem dla Polski jest:

Zmniejszenie luki pomiędzy Polską a średnią dla państw Unii Europejskiej w zakresie:

1. Tworzenia wartościowej oferty treści i usług.

Wymóg istnienia treści oznacza, że w Internecie znajduje się oferta, która może mieć wartość dla potencjalnego użytkownika, począwszy od prostych informacji, a skończywszy na usługach, w których ma miejsce interakcja usługobiorcy i instytucji świadczącej usługę.

Najważniejsze usługi, uznane przez Unię Europejską za priorytetowe, to:

- usługi publiczne realizowane drogą elektroniczną (ang. *e-government*),
- usługi medyczne świadczone na odległość (*e-health*) oraz
- nauczanie na odległość (*e-learning*), a także
- handel elektroniczny (*e-commerce*).

W Polsce największy priorytet należy nadać usługom publicznym, a także twórczości dla celów publikacji w Internecie. Istniejące doświadczenia w tym zakresie np. przekazywanie dokumentów do ZUS i urzędów celnych oraz godne uwagi inicjatywy lokalne jak Wrota Małopolski – stanowią dobrą postawę dla rozwoju tej dziedziny.

2. Zdolności ich wykorzystania.

Warunkiem skonsumowania treści i usług jest zdolność wykorzystania dostępnej oferty, która wymaga zarówno odpowiednich umiejętności posługiwania się komputerem – piśmienności informatycznej – jak i przełamania bariery psychicznej – zaakceptowania Internetu jako wygodnego i bezpiecznego narzędzia, ułatwiającego życie.

Priorytetem dla Polski powinno być osiągnięcie stanu, w którym każdy absolwent szkoły średniej potrafi posługiwać się komputerem i Internetem oraz zdaje sobie sprawę z korzyści, jakie niesie komunikacja elektroniczna. Drugim priorytetem jest uczynienie z telepracy (czy też po prostu komputera wykorzystywanego w domu) realnego narzędzia aktywizacji zawodowej. W tym przypadku komputer i odpowiednie przeszkolenie może stać się przysłowiową wędką, którą należy podać bezrobotnemu.

3. Powszechności dostępu do treści i usług udostępnianych elektronicznie.

Powszechny dostęp oznacza, że przeważająca większość obywateli i firm posiada możliwości techniczne korzystania z oferowanych treści i usług. W praktyce oznacza to bezpieczny i szybki dostęp do Internetu. Należy dążyć do sytuacji, w której dostęp do Internetu w gospodarstwie domowym będzie tak oczywisty jak obecność telewizora lub lodówki. Biorąc pod uwagę ograniczenia związane z poziomem dochodów w Polsce, priorytetem działań w pierwszym okresie, powinno być ułatwienie korzystania z Internetu we wszystkich szkołach oraz publicznych punktach dostępu, zarówno prowadzonych przez

jednostki administracji jak i komercyjnych. W stosunkowo krótkim okresie czasu dostęp do Internetu powinna mieć też przeważająca liczba firm.

Cele i priorytety informatyzacji Polski. Dla zrealizowania przyjętej strategii określono potrzebę wykonania szeregu projektów, które skupiają się wokół trzech celów:

1. Zapewnienie wszystkim obywatelom i firmom taniego, szybkiego i bezpiecznego dostępu do Internetu

a) *Internet szerokopasmowy dla szkół* – zapewnienie wszystkim szkołom szerokopasmowego dostępu do Internetu, łącznie ze środkami na jego wykorzystywanie, w ilości pokrywającej zapotrzebowanie wynikające z nauczania i zajęć pozalekcyjnych.

W krótszej perspektywie, do roku 2004, należy osiągnąć stan, w którym wszystkie szkoły posiadają przynajmniej „zwykły”, dostęp do Internetu. Ważne jest, aby dostęp ten był rzeczywiście wykorzystywany w czasie zajęć z informatyki, ale też i innych przedmiotów. Należy dążyć do sytuacji, w której przynajmniej szkoły średnie mogą zaoferować uczniom zajęcia, w czasie których każdy uczeń ma do dyspozycji odrębny komputer. Ponadto istniejące pracownie powinny być dostępne po lekcjach w ramach kół zainteresowań lub jako „otwarte pracownie komputerowe”. Z powodu sytuacji budżetu, integralną częścią projektu powinno być poszukiwanie sponsorów. W szczególności należy pozyskiwać operatorów telekomunikacyjnych do preferencyjnego traktowania szkół korzystających z Internetu.

b) *Infrastruktura dostępu* – rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i stymulowanie zwiększenia dostępności Internetu, w tym dostępu szerokopasmowego, a także dostępu przez publiczne punkty dostępu w każdej gminie

Prawo telekomunikacyjne wciąż wymaga dalszych poprawek, dotyczących definicji usługi powszechnej, warunków świadczenia usługi powszechnej, operatora domyślnego, wyboru operatora, stosunków pomiędzy operatorem o znaczącej pozycji rynkowej a pozostałymi (regulacje asymetryczne), połączenia sieci operatorów, definicji rynku, przenoszalności numerów i uwolnienia pętli lokalnej”.

Ministerstwo Infrastruktury przygotowało odpowiedni projekt nowelizacji. Jego przyjęcie powinno przyczynić się do liberalizacji rynku usług telekomunikacyjnych, w tym usług dostępu szerokopasmowego, świadczonego dzięki uwolnieniu pętli lokalnej.

Oprócz działań czysto legislacyjnych mogą być również niezbędne działania regulacyjne, głównie ze strony Urzędu Regulacji Telekomunikacji i Poczty.

Drugim elementem infrastruktury dostępu jest posiadanie lub możliwość używania urządzenia dostępu do Internetu. Zwiększenie penetracji komputerów, a w szczególności zwiększenie odsetka gospodarstw domowych wyposażonych w komputer, może być ułatwione przez wprowadzenie zachęt podatkowych, począwszy od powrotu do ulgi „na komputer”.

Poziom zamożności obywateli będzie w najbliższym czasie poważną przeszkodą, dlatego należy wspierać inne metody publicznego dostępu do Internetu (zarówno punkty komercyjne jak i niekomercyjne). Szczególną postacią takich punktów są infomaty. Można przyjąć regułę, że każdy infomat powinien umożliwiać dostęp do usług Wrót Polski, czyli podstawowych usług publicznych.

c) *Infrastruktura dla nauki* – rozwój akademickich sieci komputerowych

Projekt ten jest tożsamy z projektem PIONIER, czyli Polskim Internetem Optycznym – Zaawansowane Aplikacje, Usługi i Technologie dla Społeczeństwa Informacyjnego.

d) *Bezpieczeństwo w sieci* – zwiększenie bezpieczeństwa i budowanie zaufania do komunikacji elektronicznej

Wspólnym zadaniem jest ograniczenie do minimum nadużyć, oszustw i innych wykroczeń oraz przestępstw popełnianych z wykorzystaniem komunikacji elektronicznej.

Jednym z najważniejszych priorytetów informatyzacji jest edukacja informatyczna i wdrażanie do wykorzystywania Internetu przez młodzież, ważne jest wdrożenie mechanizmów blokujących jej dostęp do treści, które mogą mieć negatywny wpływ na jej wychowanie.

e) *Centralne bazy danych administracji* – racjonalizacja funkcjonowania baz danych administracji publicznej, związanych z ewidencją ludności, pojazdów, osób skazanych, baz danych dotyczących podatków oraz innych pod kątem:

– Stosowania spójnych modeli danych i standardowych metadanych; – Unikania powielania informacji; – Eliminowania dublujących się identyfikatorów, np. PESEL i NIP; – Tworzenia interfejsów; – Integralności baz rozproszonych.

2. Tworzenie szerokiej i wartościowej oferty treści i usług dostępnych w Internecie

a) *Wrota Polski* – zwiększenie efektywności administracji publicznej dzięki przeniesieniu usług publicznych – w tym zamówień publicznych – na platformę elektroniczną.

Przygotowana została wstępna koncepcja projektu, zakładająca przeniesienie na platformę elektroniczną 26 podstawowych usług publicznych. W pierwszej kolejności będą to:

Sześć usług dla obywateli: składanie deklaracji, informacji i innych dokumentów w celu rozliczenia podatków wynikających z ustaw podatkowych dotyczących między innymi podatku dochodowego od rozliczenie podatku dochodowego od osób fizycznych, podatku od czynności cywilnoprawnych, przeszukiwanie ofert pracy i pomoc w jej znalezieniu, uzyskanie praw do wypłat zasiłków z ZUS-u, uzyskanie dowodu osobistego, prawa jazdy i paszportu, dostęp do katalogów bibliotek publicznych i ich przeszukiwanie, zapisanie się na wizytę u lekarza

Pięć usług dla firm: rejestracja oraz rozliczenie dotyczące obowiązku ubezpieczenia społecznego pracowników, zgłoszenia celne, składanie deklaracji, informacji i innych dokumentów w celu rozliczenia podatków wynikających z ustaw podatkowych dotyczących między innymi podatku dochodowego od osób prawnych, VAT-u i akcyzy oraz zgłoszeń celnych, przekazanie danych statystycznych, udział w zamówieniach publicznych

Zakłada się, że stworzenie odpowiedniej platformy komunikacji elektronicznej obywatel-urząd i firma-urząd, łącznie z reorganizacją niektórych procesów w urzędach oraz zmianami wspierającymi je systemami informatycznymi, pozwoli na zwiększenie efektywności o 40 procent, w przypadku spraw załatwianych elektronicznie.

b) *Wrota Polski do Europy* – zwiększenie skuteczności Polski w uzyskiwaniu dofinansowania z europejskich funduszy przedakcesyjnych, a po przystąpieniu do Unii – z Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych; informatyczne wsparcie dla procesów:

identyfikacji celów możliwych do skutecznego finansowania, ich selekcji, zarządzania projektami i ich monitoringu.

Jako kraj kandydujący do Unii Europejskiej, Polska ma prawo korzystania z funduszy przedakcesyjnych: PHARE, SAPARD i ISPA. Będąc członkiem Unii, uzyska uprawnienia do pieniędzy z Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych. Ponadto Polska uczestniczy (opłacając składkę) w programach współpracy europejskiej w dziedzinie edukacji i nauki. Udział polskich gmin, firm, uczelni i osób prywatnych w tych programach jest ograniczony brakiem funduszy na wkład własny strony polskiej (przykładem jest program SAPARD), nieznajomością możliwości i brakiem umiejętności przygotowania dokumentacji projektowej.

Wiedzę i doświadczenie pracowników jednostek administracji odpowiedzialnych za wykorzystywanie funduszy unijnych należy udostępniać wszystkim potencjalnym wnioskodawcom, w sposób dla nich najdogodniejszy.

c) *Polskie treści w Internecie* – promowanie twórczości i adaptowania dostępnych treści, w tym szeroko rozumianych informacji publicznych, do celów publikowania w Internecie, realizowanych między innymi na bazie Biuletynu Informacji Publicznej i Polskiej Biblioteki Internetowej, a także wspieranie tłumaczenia treści, które mogą przyczynić się do promocji Polski.

Wysoki priorytet tego działania wynika z dwóch kwestii. Po pierwsze, dwie inicjatywy: Biuletyn Informacji Publicznej i Polską Bibliotekę Internetową stosunkowo niewielkim wysiłkiem można rozwinąć i uczynić z nich wartościowe źródło informacji i wizytówkę Polski w świecie. Po drugie, w przededniu wstąpienia do Unii Europejskiej ważne jest, aby Polska przystąpiła do ofensywy kulturalnej, wskazującej nasz wkład w dorobek europejski i promującej naszą tożsamość. Ewentualne podjęcie tych działań, może przyczynić się do przekształcenia często powtarzanej tezy o turystycznej atrakcyjności Polski w konkretne zwiększenie liczby turystów.

Po trzecie, polskie treści w Internecie, dostępne w językach światowych, powinny przyczyniać się do zwiększenia inwestycji w Polsce, ułatwiać potencjalnym inwestorom dostęp do informacji, mających wpływ na podejmowanie decyzji gospodarczych. W drugiej kolejności, analogicznie do podstawowych usług publicznych, usprawnione i przeniesione na platformę elektroniczną powinny być usługi ważne dla inwestorów.

d) *Nauczanie na odległość* – wspieranie programów pozwalających na wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży niezależnie od pochodzenia oraz programów kształcenia dorosłych, w celu zmniejszenia bezrobocia oraz zmiany zawodu i podnoszenia umiejętności zawodowych.

Nauczanie na odległość obejmuje dwa tematy: możliwość regularnych studiów wyższych na odległość oraz oferowanie kursów, np. szkoleń zawodowych na odległość. Studia wyższe, a szczególnie nadawanie tytułów zawodowych jest regulowane przez państwo, dopuszczenie nowej formy studiów może wymagać zmian prawnych. Należy jednak pamiętać, że proponowana forma jest zbliżona do znanego trybu zaocznego i analiza prawna może wykazać, że studia na odległość, z wykorzystaniem komunikacji elektronicznej uznane zostaną za odmianę studiów zaocznych.

Z punktu widzenia usługodawców, czyli uczelni, nie mniej ważne jest finansowanie takich studiów, stąd potrzeba uwzględnienia studentów „na odległość” w algorytmie ustalania wysokości dotacji. Należy także opracować mechanizm zapewniający odpowiedni poziom nauczania i egzaminowania, a także uzależnić od niego poziom finansowania.

Jeśli chodzi o inne kursy na odległość, to rolą państwa powinno być tylko promowanie tego typu inicjatyw. Proponuje się, aby jednorazowo ogłosić przetarg (konkurs) na zorganizowanie wzorcowego szkolenia zawodowego na odległość.

Promując różne odmiany nauczania na odległość nie możemy ograniczać się do komunikacji internetowej. Nawiązując do tradycji Nauczycielskiego Uniwersytetu Radiowo-Telewizyjnego i telewizyjnych programów oświatowych dla szkół, należy starać się o kontakt z telewizją publiczną i telewizjami komercyjnymi. Niezbędne jest też korzystanie z przykładów zagranicznych, np. brytyjskiego Open University.

e) *Usługi medyczne na odległość* – wspieranie wykorzystywania komunikacji elektronicznej do zwiększenia efektywności służby zdrowia przez lepsze wykorzystanie rozproszonych zasobów oraz do niwelowania różnic w zakresie i jakości oferty w różnych miejscach Polski.

Świadczenie usług medycznych na odległość, czy też bardziej ogólnie – stosowanie komunikacji elektronicznej w medycynie, zależy od dostrzeżenia w tym wartości przez środowisko medyczne. Rola państwa powinna polegać, w mniejszym zakresie, na „stwarzaniu warunków”, w większym zaś na wskazywaniu korzyści i promowaniu najlepszych rozwiązań.

W ramach projektu Wrota Polski, planuje się przenoszenie na platformę elektroniczną rejestracji do lekarza. Bardzo duża liczba udzielanych porad sprawia, że racjonalizacja procesu rejestracji (np. przez jakąś formę jej centralizacji, rejonizacji lub zlecenia na zewnątrz i automatyzacji) mogłaby przyczynić się do lepszego wykorzystania zasobów oraz znacznych oszczędności.

f) *Handel elektroniczny* – wsparcie dla rozwoju e-commerce, usuwanie barier w powszechnym stosowaniu komunikacji elektronicznej w gospodarce.

W Polsce istnieją prawne warunki do stosowania handlu elektronicznego. Tak więc oprócz ewentualnej nowelizacji Ustawy o podpisie elektronicznym (przewidzianej w ramach projektu Wrota Polski) rola państwa ogranicza się do działań mających zwiększyć zaufanie do handlu elektronicznego.

Jednym z tych działań jest odrębny projekt „Bezpieczeństwo w sieci”. Innym pomysłem jest stworzenie elektronicznego rejestru wiarygodności przedsiębiorstw. W rejestrze gromadzone byłyby i automatycznie aktualizowane zaświadczenia wydawane przez różne jednostki administracji publicznej firmom ubiegającym się o zamówienie publiczne. Mogłby on służyć też do wystawiania „świadczenia uczciwości elektronicznej”.

3. Powszechna umiejętność posługiwania się teleinformatyką

a) *Powszechna umiejętność posługiwania się komputerem* – doprowadzenie do stanu, w którym każdy absolwent szkoły średniej potrafi posługiwać się komputerem oraz czerpać korzyści z posługiwania się Internetem

Głównym celem tego projektu jest uczynienie z informatyki jednego z pełnoprawnych przedmiotów, którego opanowanie jest wymagane do ukończenia szkoły średniej oraz przygotowanie nauczycieli i szkół do realizacji tego postulatu. Dodatkowo, należy zwiększyć wykorzystywanie technik telekomunikacyjnych i informatycznych w nauczaniu innych przedmiotów.

b) *Zapobieganie wykluczeniu informacyjnemu* – zapewnienie technicznych możliwości wyrównania szans pełnego uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym dla osób wymagających dokończenia „średniego pokolenia” oraz osób niepełnosprawnych z wykorzystaniem metod e-learningu, promowanie telepracy jako metody aktywizacji zawodowej

Komunikacja elektroniczna może być narzędziem niwelującym różnice wynikające z miejsca zamieszkania, pochodzenia, niesprawności lub trudnej sytuacji rodzinnej. Państwo powinno stworzyć formalne i praktyczne warunki do uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym każdemu, kto chce i komu możliwości teleinformatyki mogą dać taką możliwość.

c) *Zwiększenie informatycznego przygotowania zawodowego* – wspieranie programów szkoleń komputerowych dla dorosłych ze szczególnym uwzględnieniem szkoleń dla bezrobotnych

Inwestowanie w młodzież – jeden z głównych priorytetów – przyniesie efekty w wyniku naturalnej wymiany pokoleniowej. Nie można jednak zapominać o ludziach w średnim wieku, a nawet starszym pokoleniu, dla których wielokrotnie jedynie brak umiejętności komputerowych uniemożliwia podjęcie nowej pracy.

Źródło: *Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – ePolska*; Ministerstwo Nauki i Informatyzacji; Warszawa, maj 2003.

Mirosław Babbage

WROTA MAŁOPOLSKI. INFORMATYZACJA ADMINISTRACJI

Wrota Małopolski to – mówiąc najkrócej – wieloletni projekt, który ma pozwolić obywatelom na załatwienie wszystkich spraw urzędowych drogą elektroniczną.

Brzmi prosto, ale jest to zadanie bardzo trudne. Wrota Małopolski są też jednym z nielicznych w Polsce przykładów złożonego projektu informatycznego, który dobrze się zaczął i ma widoki na dalszy rozwój.

Na początku była wizja. Po reformie ustrojowej państwa w 1999 r. nowo powołane urzędy stanęły przed koniecznością szybkiego utworzenia struktur i sprawnej realizacji zadań określonych przez ustawodawcę. Na szczeblu samorządów wojewódzkich powstały urzędy marszałkowskie, które odpowiadają za programowanie rozwoju regionalnego, właściwe wykorzystywanie środków celowych oraz zadaniowe zarządzanie własnym budżetem. Zmiany struktury władz wpłynęły na sposób działania wszystkich urzędów administracji publicznej, jednak dla urzędów marszałkowskich sytuacja była szczególnie trudna, gdyż nie miały one żadnego doświadczenia. Zasady ich organizacji, kultura, zestaw procedur i narzędzi dopiero się tworzyły.

W Małopolsce samorządowcy wojewódzcy bardzo wcześnie zrozumieli, że informatyka powinna być podstawowym narzędziem pracy urzędników, bo tylko dzięki niej będą w stanie szybko i sprawnie wykonywać powierzone im zadania. Już w roku 2000 postanowiono, że w pełni elektroniczna obsługa obywatela jest jednym z celów projektu Wrót Małopolski. Dzisiaj takie podejście nie jest zaskakujące, w tamtym okresie jednak było nowatorskie.

Grupa małopolskich polityków regionalnych miała więc świadomość roli informatyki oraz jasną wizję, do czego należy jej użyć. Zarząd województwa powołał zespół zadaniowy złożony z polityków, urzędników i informatyków, który jednocześnie zajął się budową systemu informatycznego w Urzędzie Marszałkowskim (w odróżnieniu od Urzędu Wojewódzkiego tutaj nie istniała żadna infrastruktura). Takie podejście okazało się podstawą przyszłego sukcesu. Oba urzędy porozumiały się w sprawie dalszej współpracy, co było konieczne, by projekt zakończył się sukcesem.

Żadne ambitne przedsięwzięcie nie może być dokonane bez zmiany świadomości zaangażowanych w nie osób. Doświadczenia wskazują, że łatwiej zmienić prawo, niż przekształcić instytucję. Najdłużej zaś trwa proces zmiany świadomości społeczeństwa. Brak odpowiednich przepisów prawnych w dziedzinie informatyki doprowadził do niejednolitego z informatyzowania urzędów na różnych szczeblach struktury administracji, stosowano rozwiązania cząstkowe, realizowane w różnych technologiach i pochodzące od różnych dostawców. Dała tu znać o sobie zwłoka w powołaniu ministra informatyzacji. W krajach UE, jak również u naszych bezpośrednich sąsiadów, stanowisko tzw. ministra koordynatora, odpowiedzialnego za informatyzację prawa i koordynowanie tych zagadnień, istnieje od lat. 1 kwietnia tego roku powołano u nas wreszcie Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, odpowiedzialne za dział administracji pod nazwą informatyzacja, można więc mieć nadzieję, że rząd nada jego pracy odpowiedni priorytet. W przeszłości Polska przegrała wiele inwestycji i przespała niejedną okazję tylko dlatego, że nie było przepływu informacji między urzędami.

Efektom niedoinwestowania informatyki jest znaczne rozproszenie tak zwanych usług administracji publicznej oferowanych za pomocą sieci Internet, takich jak publikacja informacji oraz możliwość załatwiania spraw w urzędzie i przesyłania dokumentów. Zapewne każdy znalazł się w sytuacji, że szukał różnego rodzaju informacji związanych z administracją publiczną, ale docierał do zasobów uszeregowanych według niejasnych i niejednoli-

tych kryteriów. Dlatego właśnie potrzebne są ustawy regulujące sposób działania informatyzacji. Dobrym początkiem może stać się projektowana ustawa o informatyzacji oraz obowiązujące już rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji w sprawie Biuletynu Informacji Publicznej. Wprowadzenie w życie tych aktów prawnych z pewnością wymusi konieczność zaplanowania środków finansowych na zmianę istniejących rozwiązań. Działaniami wspierającymi powinno być tworzenie regionalnych i centralnych platform integrujących, które posługując się określonymi standardami i wzorcami, stworzą podstawy dla sprawnej i taniej administracji.

Założenia projektu Wrota Małopolski. Projektując platformę, trzeba było określić rolę systemu oraz jego przyszłą funkcjonalność. Wymagania, jakie postawiono podczas opracowywania założeń, musiały być dostosowane do przepisów polskiego prawa, które w dziedzinie systemów informatycznych administracji publicznej albo dopiero wchodziły w życie, albo były na etapie projektowania. System musiał więc uwzględniać sytuację przejściową, bez właściwych uregulowań, musiał też być przygotowany na szybką przebudowę bez ponoszenia dużych nakładów w przypadku pojawienia się nowych zapisów ustawowych. Przyjęto zatem, że dwa obszary projektu: część informacyjna i część usługowa będą niezależne.

Część informacyjną projektowano w oparciu o ustawę o dostępie do informacji publicznej oraz rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych i administracji w sprawie Biuletynu Informacji Publicznej. Projekt zakłada, że system informacji administracji publicznej musi umożliwić publikowanie informacji przez jej dostawców niezależnie od miejsca, w którym się znajdują, z wykorzystaniem dostępnych narzędzi (przeglądarki internetowe). Udostępnione rozwiązania powinny spełniać wymogi ustawy i rozporządzeń, a także uniezależnić dostawców treści od części technologicznej i umożliwić im samodzielne nią zarządzanie.

Część usługowa, umożliwiająca załatwianie spraw przez Internet, wymogła na autorach projektu oraz na wykonawcy opracowanie systemu integrującego, który opiera się na następujących założeniach:

- Jednolite procedury – korzystanie z zaimplementowanych elektronicznie procedur przez petentów ułatwia im załatwianie spraw, ponieważ we wszystkich jednostkach administracji publicznej odbywa się to tak samo. Muszą one jedynie zaakceptować standard danej procedury, która realizowana jest przez system Wrota Małopolski, a wpływ na jej przebieg mają dane wchodzące do systemu i wychodzące z niego.
- Jednolite standardy dokumentów – czyli wszystkich nośników informacji pomiędzy systemem Wrota Małopolski a systemami BackOffice oraz innymi, uczestniczącymi w danej procedurze. Jako nośnik informacji przyjęto plik w języku XML, którego wzór ma być powszechnie dostępny, co ułatwia jego implementowanie do dowolnego systemu. W jednej procedurze może występować wiele dokumentów i mogą one być skierowane do wielu odbiorców, dlatego tak ważna jest łatwość odbioru, co umożliwia XML.

- Publiczne repozytorium standardów dokumentów – dostępne dla wszystkich źródła dokumentów XML uczestniczących w danej procedurze.

Spełnienie powyższych założeń pozwala na wymianę informacji między dowolnymi systemami, które powinny jedynie mieć zaimplementowane standardy dokumentów – nośników informacji.

Powyższy schemat obrazuje sposób działania platformy Wrota Małopolski. Po lewej stronie znajduje się petent, który może korzystać z funkcjonalności oferowanej przez platformę (wypełnianie formularzy webowych) lub funkcji dowolnych systemów. Po przetworzeniu wprowadzonej informacji mogą one przesłać do Wrót Małopolski plik w odpowiednim standardzie. System, korzystając z odpowiednich informacji dostarczonych w pliku, rozpoczyna procedurę zapisaną w specjalnym pliku procesowym (XLang Schedule). Plik ten może być modyfikowany w przypadku zmian regulacji prawnych – dokonywane jest to jednorazowo, a nie we wszystkich systemach udostępniających daną usługę. Realizacja procedury odbywa się poprzez wymianę informacji z istniejącą infrastrukturą BackOffice, która na taką wymianę jest przygotowana poprzez zaimplementowanie danych standardów wymiany informacji. Obecnie ze względu na brak przepisów wykonawczych do ustawy o podpisie elektronicznym procedury mogą być realizowane jedynie częściowo, ale wspomniana jednorazowa skalowalność procesu pozwoli na szybką przebudowę danej funkcjonalności po wejściu w życie właściwych przepisów.

Sposób wdrożenia. Urząd Marszałkowski, nie mając na początku żadnej infrastruktury informatycznej, rozpoczął od zbudowania sprawnej sieci komputerowej. Trzeba było najpierw wdrożyć i opanować technologie informatyczne na potrzeby wewnętrzne, a dopiero później zacząć budować Wrota Małopolski.

Projekt od początku zakładał zbudowanie sieci komputerowej. Wstawienie na każde biurko komputerów osobistych, jeżeli nie będą one połączone, bez systemu poczty elektronicznej i komunikacji między użytkownikami, niewiele ułatwi urzędnikom pracę.

Mały zespół informatyków wewnątrz urzędu przeprowadził sprawną budowę podstaw systemu łączącego komputery w taki sposób, by możliwe było przesyłanie poczty elektronicznej i korzystanie ze wspólnych danych. Zadania te realizowane są przez specjalne komputery, na których działa oprogramowanie spełniające określone funkcje. Dla potrzeb tego artykułu będziemy mówili w uproszczeniu o serwerach sieci i serwerach Wrót Małopolski, mając na myśli zarówno sprzęt, jak i działające na nich oprogramowanie, realizujące określone zadania.

Mając zapewnione wsparcie decydentów (dyrektor generalny, wydziały merytoryczne) i polityków, ten kilkusobowy zespół fachowców zdołał przeprowadzić procedury przetargowe i zbudować całą infrastrukturę techniczną potrzebną do obsługi informatycznej urzędu i zdolną do wdrożenia pierwszych funkcjonalności Wrót Małopolski. Ponieważ system jest zbudowany w oparciu o nowoczesne oprogramowanie, informatycy urzędu są w stanie utrzymać bieżące działanie także komputerów urzędników... Na uwagę zasługuje

fakt, że politycy będący sponsorami rewolucji informatycznej zadbali o zmotywowanie urzędników, wyjaśnili im korzyści wynikające z informatyzacji. Odbyły się specjalne spotkania, na których mówiono nie o technologii, ale o tym, dlaczego przeprowadza się informatyzację. Było to dalekowzroczne działanie, pozwalające uniknąć wielu kłopotów wynikających ze strachu, niewiedzy lub braku motywacji. O tego rodzaju problemach często się zapomina, informatycy zwykle je bagatelizują, skupiając się wyłącznie na stronie technologicznej przedsięwzięcia. A przecież – jak powiedział pewien klasyk – to kadry są najważniejsze i one zadecydują o powodzeniu lub porażce każdego zespołowego działania.

Partnerstwo publiczno-prywatne. W projekcie Wrota Małopolski dobrze ułożyła się współpraca urzędu z dostawcami i firmami realizującymi kontrakty w ramach zamówień publicznych. Opłaciło się staranne przemyślenie założeń i przygotowanie przetargów. Rozbudowa infrastruktury, wprowadzenie serwerów Wrot Małopolski i nowych związanych z tym technologii nie byłoby możliwe bez udziału firm komercyjnych. Wynika to z faktu, że bardzo trudne jest zatrudnienie i utrzymanie zespołu informatyków wewnątrz urzędu, chociażby dlatego, że zarobki w sektorze prywatnym są wyższe. Dodatkowym problemem jest szybki rozwój technologii informatycznych, co wiąże się z koniecznością nieustannego kształcenia specjalistów.

W projektach o takiej skali nie da się więc pominąć dostawców zewnętrznych, a to z kolei oznacza obowiązek stosowania ustawy o zamówieniach publicznych i zorganizowania współpracy własnych informatyków z dostawcą. Współdziałanie z sektorem prywatnym nie ogranicza się do przeprowadzenia procedury przetargowej, trzeba jeszcze zadbać o odpowiednią formę umowy na wykonanie prac i nadzorować ich wykonanie (to zadanie realizowane jest w przypadku Wrot Małopolski przez zespół zadaniowy). Ponieważ nie ma jeszcze w Polsce dobrych przepisów i tradycji partnerstwa publiczno-prywatnego, takie projekty informatyczne, jak Wrota Małopolski są doskonałą okazją do testowania zasad partnerstwa w ramach aktualnych przepisów prawnych.

Razem czy osobno – współpraca z gminami i powiatami. Na stosunkowo wczesnym etapie projektu pomyślano o współpracy z powiatami i gminami. Podejście zespołu pracującego nad Wrotami było bardzo praktyczne: skoro mamy już jakąś infrastrukturę i serwery, które mogą realizować określone zadania, udostępnijmy ich zasoby gminom i powiatom pozbawionym rozbudowanej infrastruktury. Dajmy im szansę tworzenia zawartości Wrot Małopolski w części, która ich dotyczy. W przyszłości projekt przewiduje szansę przetwarzania elektronicznych dokumentów i rozsyłania ich do odpowiednich urzędów lokalnych.

W praktyce dla gminy poniżej 50 tysięcy mieszkańców (a więc szczególnie dla gmin wiejskich) zarówno koszty pełnej informatyzacji (sprzętu, oprogramowania i usług), jak i stworzenia miniwrot są zbyt duże jak na możliwości budżetowe. W Małopolsce szybko rozpoznano, że administracja regionalna może wspierać samorząd lokalny w budowie i utrzymaniu infrastruktury informatycznej pozwalającej na obsługę elektronicznego urzędu. Do kontaktów z gminami i powiatami oraz podpisywania porozumień z administracją lokalną został wyznaczony zastępca

dyrektora Urzędu Marszałkowskiego. Odpowiada on za koordynację udostępniania zasobów informatycznych Wrót Małopolski. W rozmowach z gminami i powiatami wykorzystano fakt, że administracja zobowiązana jest do publikowania informacji i zapewnienia „przezroczystości informacyjnej urzędu”. Wrota Małopolski poszerzono o moduł Biuletynu Informacji Publicznej i zaproponowano dostęp do systemu dla gmin i powiatów.

Duży wysiłek i dyplomatyczny kunszt zaowocowały przyłączeniem się do projektu praktycznie wszystkich powiatów i gmin regionu małopolskiego.

Korzystanie z elektronicznego urzędu. Z punktu widzenia obywatela szansa załatwienia sprawy drogą elektroniczną jest przełomem w kontaktach z administracją. Możliwość składania dokumentów przez 24 godziny na dobę, oszczędność czasu i przejrzystość procedur (komputery nie dopuszczają bałaganu i wymagają jednoznaczności) to mniejszy stres dla nas wszystkich. System informatyczny umożliwia też udostępnienie petentom informacji o tym, na którym biurku (a raczej w którym komputerze) jest aktualnie rozpatrywana sprawa i jaki jest jej status. Taka przejrzystość urzędu, nie będąca niczym niezwykłym w krajach UE, może wydawać się nam szokująca. Pełna przejrzystość będzie miała jednak zbawienny wpływ na odbudowę prestiżu administracji w naszym kraju, nadszarpniętego ostatnimi aferami i negatywnymi informacjami w mediach.

Zdaję sobie sprawę, że gdy mówimy o elektronicznym dokumencie, zaraz pojawia się problem podpisu elektronicznego. Często słyszy się, że elektroniczny urząd będzie mógł istnieć dopiero wtedy, gdy wprowadzi się podpis elektroniczny. W praktyce okazuje się, że nie jest to konieczne. Wrota Małopolski są tego najlepszym przykładem.

Żeby zrozumieć, dlaczego tak się dzieje, należy wyjaśnić (w znaczącym uproszczeniu, za które przepraszam fachowców), na czym polega istota podpisu elektronicznego. Jeżeli jako obywatel mam dokument w postaci elektronicznej, który chcę podpisać elektronicznie, to za pomocą specjalnego programu doczepiam dodatkową informację (taki rodzaj elektronicznej pieczętki), będącą wyłącznie w mojej dyspozycji. Obecnie operacja ta jest bardzo prosta i sprowadza się zwykle do kliknięcia odpowiedniej ikony w programie komputerowym (np. edytorze tekstu). Usunięcie takiej „pieczętki” lub jej podrobienie jest praktycznie niemożliwe – znacznie łatwiej jest sfałszować podpis na papierze. Siła podpisu elektronicznego zależy tylko i wyłącznie od jakości użytych technologii kryptograficznych (szyfrujących), które generują elektroniczną pieczętkę. Podpis elektroniczny spełnia jeszcze jedną rolę, jakiej nie ma klasyczny podpis na papierze: jakakolwiek zmiana dokumentu (np. wstawienie lub usunięcie słowa lub choćby jednej litery) pozostawia ślad w podpisie. Innymi słowy, jeżeli złożę elektroniczną wersję aktu notarialnego lub umowy i podpiszę ją elektronicznie, to nikt nie będzie mógł w niej zmienić niczego bez mojej wiedzy. Tak dobre zabezpieczenie dokumentu papierowego nie jest możliwe, choć pewnym jego odpowiednikiem jest parafowanie stron.

Wrota regionu prowadzą do lokalnych portali gminnych i powiatowych.

Nowoczesne oprogramowanie umożliwia bardzo łatwe dołączanie podpisu elektronicznego (czasami wymiennie używa się określenia „certyfikat”).

Dlaczego więc podpis elektroniczny nie został jeszcze powszechnie wprowadzony? Odpowiedź jest banalnie prosta: koszty takiej operacji są wysokie. Dane, które programy komputerowe wykorzystują do wygenerowania elektronicznej pieczętki i powiązania jej z konkretną osobą, muszą być umieszczone w jakiejś formie elektronicznej (np. na karcie z paskiem magnetycznym lub karcie z procesorem). Taka operacja w skali całego kraju nie jest możliwa w krótkim czasie i nie dokonał jej jeszcze żaden kraj na świecie.

Okazuje się jednak, że istnieje dużo prostszy sposób identyfikacji użytkownika, możliwy do zastosowania w przypadku większości usług oferowanych przez urząd. Metoda jest prosta i znalazła praktyczne zastosowanie w takich systemach elektronicznego urzędu, jak brytyjski UK Gateway czy amerykański First Gov. Systemy te obsługują elektronicznie dziesiątki milionów podmiotów (firm i obywateli) w każdym z krajów. Rozwiązanie jest niezwykle proste: każdy użytkownik rejestruje się do systemu, otrzymując identyfikator–hasło. Ma on wówczas tak zwane konto w systemie i po podaniu prawidłowego identyfikatora–hasła może przysyłać i odbierać dane z serwerów urzędu. Rozwiązanie takie stosowane jest obecnie z powodzeniem w bankowości Internetowej i nie ma żadnych powodów, dla których nie mogłoby być stosowane również w administracji. W Małopolsce po przeanalizowaniu aspektów prawnych podjęto śmiałą, choć logiczną decyzję, że obywatele mogą składać dokumenty drogą elektroniczną (tam, gdzie prawo nie stanowi inaczej) i będą one traktowane tak samo jak papierowe. W miarę upowszechniania się podpisu elektronicznego zacznie być on wykorzystywany w ramach Wrót Małopolski, gdyż istniejące technologie to umożliwiają.

Jeżeli więc urzędy zbudują swoje systemy informatyczne i udostępnią usługi drogą elektroniczną, będziemy mogli z własnego domowego komputera, komputera w pracy czy tzw. urzędomatu (komputera wystawionego w miejscu publicznym) złożyć zeznania PIT 30 kwietnia o godzinie 23.59 bez konieczności biegania do urzędu pocztowego, który akurat tego dnia czynny jest całą dobę.

Od Wrót do standardów. Projekt Wrota Małopolski jest przedsięwzięciem przełamującym bariery informatyczne i organizacyjne. Pokonanie problemów informatycznych polega na budowie standardów informacji oraz usług i udostępnianiu ich wszystkim zainteresowanym poprzez publikację standardów wymiany danych. Standaryzacja i upowszechnienie wypracowanych rozwiązań umożliwi integrację wszystkich systemów informatycznych wykorzystywanych w życiu publicznym, doprowadzi do zebrania ich na jednej platformie i udostępnienia w sposób prosty, ciągły i łatwo osiągalny.

Opublikowane przez Unię Europejską założenia określają zasady działania państw członkowskich w zakresie społeczeństwa informacyjnego. Założono 5 stadiów dostępności usług publicznych, których realizacja powinna zakończyć się w roku 2010.

Wrota Małopolski wpisują się w 3. stadium dostępności usług publicznych. Wejście w kolejne etapy wymaga jednak właściwych uregulowań prawnych ze strony rządu, zwłaszcza w kontekście funkcjonowania administracji.

Dążenia Unii Europejskiej mają na celu uproszczenie usług i zmierzają do powstania tzw. one-stop-shop, czyli miejsc, gdzie obywatel w standardowy sposób może załatwić każdą sprawę urzędową. Przed nami jest jeszcze długa droga, ale początek został już zrobiony.

Podsumowanie. Projekt Wrót Małopolski pokazuje, jak ważną rolę w procesie informatyzacji mają do odegrania politycy i decydenci. Informatyzacja, czyli podstawowe narzędzie nowoczesnego urzędu, jest zbyt ważna, by pozostawić ją jedynie informatykom. Projekty tego typu wymagają stałego nadzoru ze strony decydentów, ale też stałych nakładów budżetowych (technologia ciągle się zmienia, a dotrzymanie jej kroku kosztuje). Wybór konkretnej technologii ma znaczenie drugorzędne (pod warunkiem, iż jest ona na tyle dobra, że będzie działać), ważniejsza jest klarowna wizja, do czego i jak jej użyć. Tylko takie podejście gwarantuje, że pewnego dnia dostęp do informacji z komputera będzie tak samo powszechny i naturalny jak do prądu czy bieżącej wody.

Artykuł przedrukowany z czasopisma: POLITYCY, miesięcznik kadry politycznej, 2003, nr 7.

Henryk Bednarczyk, Tomasz Kupidura
Instytut Technologii Eksploatacji, Radom

eSYCYNA – ROZWÓJ SPOŁECZNEJ ROZPROSZONEJ SIECI KOMPUTEROWEJ POWIATU ZWOLEŃSKIEGO

Nawiązując do wielkich programów informatyzacji *eEuropa*, *ePolska* podjęliśmy wyzwanie popularyzacji informatyki, Internetu, a szczególnie ułatwienie dostępu do komputera w naszym lokalnym przedsięwzięciu – *eSycyna*.

Stagnacja i bieda, brak perspektyw poprawy sytuacji wywołują u ludzi postawy sceptycyzmu i bezradności. Przenosi się to na młodzież i dzieci głównie z terenów wiejskich, które nie widzą potrzeby i sensu rozwoju osobistego i zawodowego. Głównym ograniczeniem ludzi, zwłaszcza osób bezrobotnych w korzystaniu z nowych możliwości jest dostęp do nowoczesnych technologii informatycznych. *Stowarzyszenie Oświatowe Sycyna* podjęło wyzwanie przybliżając ludziom mieszkającym na wsiach lub w małych miasteczkach dostęp do Internetu, techniki komputerowej oraz edukacji informatycznej. Komputer jako narzędzie interaktywne pobudza i zachęca do poszukiwań i odkryć. Umożliwia rozwój nowych umiejętności. Zapewnia szybki dostęp do informacji, daje poczucie użytkownikowi czynnego udziału w procesie kształcenia oraz kontrolę nad przekazywanymi lub możliwymi do uzyskania danymi. Wykorzystanie nowych mediów w procesie uczenia się i nauczania pozwala na syntezę wizualną, słuchową i dotykową. Pozwala promować myślenie twórcze, które zacznie przenikać wszystkie aspekty uczenia się. Umiejętność pracy z komputerem ćwiczy i rozwija sprawności analizowania, kodowania, abstrahowania i klasyfikowania, pomaga w doskonaleniu umiejętności czytania i pisanania.

Stowarzyszenie prowadzi działalność głównie na terenie powiatu zwoleńskiego w województwie mazowieckim. W skład powiatu wchodzi gminy: **Kazanów, Policzna, Tczów, Przyłęk, miasto i gmina Zwoleń**. Powierzchnia powiatu: 571,2 km², ludność 39 606, zamieszkała w miastach 21,05 %, na wsi 78,95%. Na terenie powiatu zlokalizowanych jest ponad 10 000 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 6,1 ha, tylko 5% stanowią gospodarstwa specjalistyczne ukierunkowane na produkcję mleka, wieprzowiny i warzyw (truskawki, ziemniaki). Na terenie powiatu znajduje się 3 szkoły zawodowe średnie, 35 szkół podstawowych. Stopa bezrobocia na dzień wynosiła w ostatnich latach około 17–18%. Zatrudnienie posiada 17 739 osób, w tym: rolnictwo 48 %, przemysł 23%, usługi 29 %. Bezrobotni – to około 4068 osób z wykształceniem: wyższym – 1,8%, średnim ogólnym – 4,4%, średnim – 19,5%, zasadniczym – 40%, podstawowe i niepełne podstawowe – 34,5%.

Sycyna – gniazdo ojczyste Jana Kochanowskiego. Sycyna dzisiaj to 240 zagród, około 700 mieszkańców, publiczna szkoła podstawowa, filia biblioteki, remiza staży pożarnej i trzy sklepy, sieć telefoniczna i wodociągi. Bieda, małe gospodarstwa, bezrobocie.

To prawda – miejsce urodzenia Jana Kochanowskiego, ciągle czeka na godne upamiętnienie, aby miejsca, ziemia, po której stapał wielki poeta mogła być celem pielgrzymowania i przypominania ciągle aktualnej twórczości. Dotychczasowe wysiłki szczególnie ostatniego półwiecza – otwarcie Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolesie (1961/1981), budowa pomnika w Zwoleniu (1961), remont kaplicy w kościele w Zwoleniu (1983), ustanowienie pomnika poety w Sycynie (1981) – winny w kolejnych bliskich rocznicach: 520. rocznicy śmierci (2004 r.) i 475 rocznicy urodzin (2005 r.) być uzupełnione szczególnie nowym odkryciem Sycyny.

Misją naszego stowarzyszenia wiejskiego Sycyna, działającego w powiecie zwoleńskim i województwie mazowieckim jest integracja, samoorganizacja i aktywizacja wiejskich społeczności, poprzez animację oświatową i kulturalną w celu wyrównania szans społecznych i edukacyjnych młodzieży i dorosłych.

Jest to ziemia Jana Kochanowskiego, który urodził się w Sycynie a znaczną część życia spędził w Czarnolesie. Muzeum w Czarnolesie – odwiedza corocznie około 40 tys. osób. Szansa rozwoju turystyki to odbudowa i prezentacja zabytków w Czarnolesie, Zwoleniu i szczególnie zaniedbanej Sycynie.

Podjmując zadanie organizacji stowarzyszenia przez nauczycieli, rolników i urzędników związanych z wsią zakładaliśmy przetwarzanie środowiska poprzez jego samoorganizację i aktywizację społeczną.

Celem naszej animacji kulturowej, aktywizacji społecznej poprzez realne przykłady wspólnego działania i otwarcia się społeczności lokalnej jest ustawiczna edukacja, wyzwolenie sił zdolnych do wszechstronnego rozwoju społeczności wiejskiej.

Animacja kulturowa, środowiskowa i edukacja. Naszą działalność aktywizowania środowiska rozpoczęliśmy z pomocą nauczycieli próbą włączenia mieszkańców wsi do opracowania monografii *Sycyna – wiek XX* pod red. Henryka Bednarczyka. Oprócz części historycznej przedstawiliśmy wszystkie instytucje, organizacje działające na wsi i szczególnie ludzi. Szansę rozwoju pokazaliśmy zamieszczając 69 biogramów mieszkańców, którzy uzyskali wyższe wykształcenie. W opracowaniu monografii w różnym zakresie uczestniczyły 33 osoby, głównie mieszkańcy wsi.

Wydaliśmy do tej pory 20 numerów *Więści Sycyny*, lokalnej gazety ukazującej się co trzy miesiące, przedstawiającej lokalne wydarzenia i przedsięwzięcia popularnonaukowe podejmowane przez Stowarzyszenie.

Seminarium doktoranckie w formie warsztatów i wykładów otwartych dla nauczycieli organizowane pod patronatem Instytutu Technologii Eksploatacji w Radomiu oraz Instytutu Badań Edukacyjnych w Warszawie. Tematyka seminariów – metodologia badań, teoria i doświadczenia nauk pedagogicznych. Zadaniem seminarium jest ukierunkowanie badań, przygotowanie doktoratu i ułatwienie w kontaktach z promotorem i przeprowadzenie przewodu doktorskiego.

Organizowane z pomocą Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN konferencje naukowe: *Problemy małych szkół wiejskich* (1999 – Pedagogika Pracy nr 35), *Problemy edukacji ustawicznej dorosłych na wsi* (2000 – Edukacja Ustawiczna Dorosłych nr 2), *Ochrona i prezentacja zabytków Sycyny – miejsce urodzenia Jana Kochanowskiego* (2001, „Sycyna gniazdo ojczyste Jana Kochanowskiego”, pod red H. Bednarczyka) gromadziły w Sycynie wielu znanych uczonych z większości uniwersytetów w Polsce.

Stowarzyszenie było jednym z pomysłodawców i głównym organizatorem ogólnopolskiej konferencji naukowej w 2002 roku *Idee humanistyczne Renesansu w integracji europejskiej*, pod patronatem Senatu RP.

Biblioteka Sycyńska. Po ukazaniu pierwszej monografii w okolicznych 17 miejscowościach samoistnie powstały zespoły autorskie spisujące współczesne dzieje swojej ziemi.

W ramach *Biblioteki Sycyńskiej* ukazały się: *Sycyna – wiek XX oraz Sycyna – gniazdo ojczyste Jana Kochanowskiego* pod redakcją Henryka Bednarczyka, *Ciepielów – dawniej i dziś* pod redakcją Henryka Bednarczyka i Heleny Kowalskiej-Kutery, *Wybór poezji Jana Kochanowskiego* oraz *Wybór poezji Marii Konopnickiej, W Wielgiem Wacława Karzewskiego, Co się dzieje w gniazdach Adolfa Dygasińskiego, Proteus – świat Jana z Czarnolasu Janusza Pulnara*, a także tom *Idee humanistyczne Renesansu w integracji europejskiej, Ślady i pomniki Jana Kochanowskiego* Józefa i Marii Półturzyckich, w przygotowaniu *Itza zapamiętana* Jerzego Madejskiego.

Międzynarodowe otwarcie. Każdemu działaniu „Sycyny” towarzyszyło otwarcie na współpracę międzynarodową, uczestnictwo w konferencjach zagranicznych, wizyty w szkołach przedstawicieli europejskich instytucji oświatowych oraz próby – często nieudane – pozyskiwania grantów z programów Phare, Acces, Leonardo da Vinci. Odbyły się wizyty studyjne nauczycieli Zespołu Szkół Rolniczych w Niemczech i Hiszpanii. Zorganizowany przez SO Sycyna staż dla 14 osób w Niemczech z programu Leonardo da Vinci Nr PL/01/A/Exd/140 380 pt. *Kształcenie przedsiębiorczości i zdolności adaptacyjnych do rynku pracy w społecznościach lokalnych wsi i małych miast* – odbył się w dniach 26.04–05.05.2002 r. Bardzo pomaga wsparcie i współpraca Niemieckiego Związku Uniwersytetów Ludowych.

Wyrównanie szans edukacyjnych chcemy zapewnić poprzez doksztalcanie nauczycieli, poprawę bazy technicznej szkół, szczególnie komputerowej, budowę ogólnie dostępnej sieci eSycyna i stypendia oświatowe. W ciągu trzech lat stypendia oświatowe otrzymało 36 uczniów, studentów i dorosłych słuchaczy kursów. To nasza droga ustawicznej edukacji, droga do uczącej się społeczności, społeczeństwa informacyjnego, społeczeństwa wiedzy.

eSycyna – rozproszona struktura sieci komputerowej powiatu zwoleńskiego, „Komputer - i internet w każdej wsi”. Rozwój technologii informatycznych, edukacji na szeroką skalę umożliwiło przekazanie przez Niemiecki Związek Uniwersytetów Ludowych DVV – Przedstawicielstwo w Polsce sprzętu komputerowego, jak również uzyskanie dwóch grantów MGIPS na Gminne Centrum Informacji w Zwoleniu i Kazanowie. Był to początek realizacji powszechnej, rozproszonej wiejskiej, gminnej i powiatowej sieci informatycznej „eSycyna”. Rada Programowa eSycyny: Poseł na Sejm RP *Marek Wikiński*, Starosta Zwoleński *Jerzy Kosiński*, prof. *Ewa Przybylska* (DVV), prof. *Henryk Bednarczyk* (SO Sycyna).

Celem projektu była budowa lokalnej sieci komputerowej, ogólnodostępnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych w powiecie zwoleńskim.

Etap I – 2000–2003 – pozyskanie i instalacja 80 zestawów komputerowych, 750 uczestników kursów i tylko 11 ePunktów z dostępem do Internetu.

Komputery, z pomocą władz samorządowych zostały zainstalowane w szkołach, bibliotekach, ośrodkach kultury, świetlicach, klubach pracy, remizach strażackich, domach parafialnych, sklepach i domach rolników – tworzących ePunkty, tak aby odległość między miejscem zamieszkania a komputerem była mniejsza od 3 km – z jednoczesnym zapewnieniem dostępności szkolnych pracowni po zajęciach szkolnych. W każdym miejscu zainstalowania komputera za jego uruchomienie i eksploatację są odpowiedzialni liderzy ePunktów. Komputery przekazywane są na podstawie umowy użyczenia. Lider ePunktu jest zobowiązany do użytkowania komputera zgodnie z jego przeznaczeniem, a w szczególności do realizacji zadań lokalnych, regionalnych i międzynarodowych podejmowanych przez Stowarzyszenie Oświatowe Sycyna.

Zestawy komputerowe pracujące w sieci eSycyna pochodzą: z Niemieckiego Związku Uniwersytetów Ludowych DVV – 39 zestawów, 20 zestawów MGIPS – granty Gminne Centra Informacji – programu Pierwsza Praca w Kazanowie i w gminie Zwoleń, reszta zestawów Stowarzyszenie Oświatowe Sycyna i sponsorzy. Kursy obsługi komputera, a nawet studia podyplomowe ukończyło ponad 750 uczestników.

Etap II – 2003–2004 – informatyzacja bibliotek, szkół, zwiększenie dostępu do Internetu.

W tym etapie instalowane będą kolejne komputery do bibliotek, a w pracowni internetowej winny być wyposażone ostatnie – pięć szkół z powiatu zwoleńskiego w Babinie, Czarnolesie, Zakrzówku, Baryczy i Tczowie. Niezbędne jest zapewnienie dostępu do pracowni komputerowych w szkołach w dni wolne od nauki i po zajęciach szkolnych. W miarę możliwości technicznych (przez linie telefoniczne SDI/ISDN) zwiększony został dostęp do Internetu w kolejnych ePunktach.

W tak skojarzonej społecznej sieci łączącej zadania Gminnych Centrów Informacji i odpowiadającej na potrzeby lokalnego społeczeństwa, już dzisiaj mogą być realizowane zadania:

- dostęp do komputerów, Internetu (odległość max 3 km),
- informacja, doradztwo, aktywizacja zawodowa,
- edukacja, informatyczna, językowa, ekologiczna,
- komunikacja, informacja lokalna, regionalna,
- integracja (środowiska wiejskiego) z regionem, krajem i światem,

- animacja kulturowa,
- badania, opinie, sondaże, projekty regionalne i europejskie,
- promocja firm, wsi, gmin i powiatu (turystyki),
- wspieranie przedsiębiorczych, lokalnych firm, telepraca.

Etap III – 2004–2005 – budowa lokalnej sieci informatycznej, informatyzacja urzędów przedsiębiorstw, powszechny dostęp do Internetu

Etap trzeci to szeroka skala informatyzacji powiatu zwoleńskiego – urzędów, szkół, przedsiębiorstw, budowę lokalnej sieci informatycznej najprawdopodobniej radiowej zapewniającej również dostęp do Internetu w każdym ePunkcie. Etap ten związany jest też z zakupieniem specjalnego sprzętu i oprogramowania. Szczególnie złożonym problemem będzie pełna informatyzacja instytucji, budowa lokalnej sieci informatycznej.

Oczywiście wkraczamy w bardziej dojrzały, ale znacznie trudniejszy okres informatyzacji. Osiągnięte przyczółki mogą być rozwinięte wspólnym skoncentrowanym działaniem:

- samorządów, urzędów, szkół w powiecie zwoleńskim,
- realizacja pilotażowych zadań programu ePolska, Wrota Mazowsza,
- realizacja projektów celowych (Ministerstwa Nauki i Informatyzacji), projektów w sektorowych programach operacyjnych Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego i Rozwoju Zasobów Ludzkich,
- zaangażowanie firm, operatorów usług komunikacyjnych, informatycznych.

Spotkanie koordynacyjne, które towarzyszy otwarciu sieci komputerowej i nowego etapu, obecność Panów Sekretarzy i Podsekretarzy Stanu jako przedstawicieli Ministerstwa Nauki i Informatyzacji, Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu oraz Urzędu Wojewódzkiego i Marszałkowskiego, starosty i wójtów jest gwarancją na pilotażową informatyzację powiatu zwoleńskiego.

Literatura

1. *Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – ePolska*. Ministerstwo Nauki i Informatyzacji; maj 2003.
2. *Sycyna – gniazdo ojczyście Jana Kochanowskiego*. Pod red. Henryka Bednarczyka. Stowarzyszenie Oświatowe Sycyna 2002 r.

Dorota Koprowska

Instytut Technologii Eksploatacji, Radom

PLOTEUS – MOŻLIWOŚCI KSZTAŁCENIA W EUROPIE

W dniu 5 marca 2000 roku w siedzibie Dyrekcji Generalnej Edukacji i Kultury Komisji Europejskiej, Viviane Reding, Komisarz UE ds. Edukacji dokonała uroczystego uruchomienia portalu Internetowego **PLOTEUS** (*Portal on Learning Opportunities Throughout the European Space*). www.ploteus.net

PLOTEUS, w języku greckim „nawigator”, to wizytówka edukacyjna naszego kontynentu. Głównym celem uruchomionego portalu jest wspieranie mobilności Europejczyków w obszarze edukacji, pozyskiwanie i dostarczanie informacji osobom zainteresowanym. Połączenie tej bazy danych z Euresem (czyli **EUROPEAN PUBLIC EMPLOYMENT SERVICES** - <http://www.eures-jobs.com/jobs/en/jobs.jsp>. <http://eurescv-search.com/>), zawierającym informacje o wolnych miejscach pracy, otworzy drzwi dla wielu zainteresowanych nowymi doświadczeniami.

Po raz pierwszy, w formie Internetowej bazy danych, opracowano ujednoczony i ogólnoeuropejski system informacji dotyczących kształcenia. PLOTEUS, został przygotowany z myślą o udostępnianiu wszystkim zainteresowanym informacji na temat możliwości kształcenia i szkolenia w kilkudziesięciu krajach Europy.

PLOTEUS to 5 tysięcy wpisów/linków do stron Internetowych podzielonych na pięć głównych kategorii:

- (1) Możliwości nauki, kształcenia (*Learning Opportunities*),
- (2) Systemy edukacyjne (*Education Systems*),
- (3) Wymiany (*Exchanges*),
- (4) Kontakt (*Contact*)
- (5) Zmiana kraju (*Moving to a Country*).

Każda z nich to innego rodzaju informacje. Najważniejszą częścią portalu wydaje się być sekcja *Możliwości nauki* – (*Learning Opportunities*), zawierająca prawie 4 tysiące linków do krajowych baz danych informujących o możliwościach kształcenia i szkolenia oraz do instytucji szkoleniowych w 30 krajach Europy. Wyszukiwanie informacji możliwe jest z wykorzystaniem czterech poziomów: miejsce (*location*), język nauczania (*learning language*), przedmiot (*subject*) i poziom edukacji (*education level*).

W sekcji *Systemy edukacyjne* można znaleźć informacje na temat krajowych systemów edukacyjnych, kwalifikacji możliwych do uzyskania, opłat za naukę oraz zasad przyznawania stypendiów. Opracowane w sposób zwięzły i przejrzysty dane, zawarte w tej części portalu, dostępne są w 11 językach unijnych.

Dodatkowo dzięki specyficznej budowie strony, istnieje możliwość przejścia na strony Internetowe innych instytucji (szkół wyższych, uniwersytetów, ośrodków badawczych, szkół średnich).

W innych sekcjach można dowiedzieć się o:

- programach stypendialnych, wymianie międzynarodowej, inicjatywach, takich jak Erasmus i Leonardo da Vinci – *Wymiany (Exchanges)*,
- warunkach przeprowadzki do innego kraju, praktycznych aspektach życia w wybranym kraju – *Zmiana kraju (Moving to a Country)*.

W sekcji *Kontakt (Contact)* znajdują się informacje o działalności Narodowych Centrów Zasobów Poradnictwa Zawodowego (*National Resources Centres for Vocational Guidance*) w 30 krajach Europy. Wszystkie wiadomości na tej stronie podane są w 14 językach. W przyszłości przewiduje się uzupełnienie bazy o instytucje związane z poradnictwem edukacyjnym i zawodowym.

Informacje o uruchomionej bazie znajdują się min. na stronach: www.6pr.pl/s5o/enews/, www.mpips.gov.pl/.

E-LEARNING – NOWA JAKOŚĆ W KSZTAŁCENIU USTAWICZNYM

W społeczeństwie informacyjnym prawdziwą gwarancją sukcesu jest ciągle nadążanie za dynamicznymi zmianami, co jest możliwe dzięki kształceniu ustawicznemu trwającemu przez cały okres aktywności zawodowej (ang. *Life-long learning, continuous learning*). W Polsce doksztala się 1,2–1,5 mln osób dorosłych, co stanowi 8 do 10% pracujących. Tymczasem w krajach Unii Europejskiej z tej formy zwiększania swoich możliwości na rynku pracy korzysta około 20% pracujących (*Źródło informacji: PAP*). W „Strategii rozwoju kształcenia ustawicznego do roku 2010” przygotowanej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu napisano, iż szacuje się, że w Polsce każdy zatrudniony poświęca na szkolenie w formach zorganizowanych średnio około 2 godzin rocznie, podczas gdy w krajach rozwiniętych około 50–70 godzin rocznie. Aby dorównać państwowi Unii Europejskiej konieczne jest zwiększenie dostępności i upowszechnienie na polskim rynku idei kształcenia ustawicznego.

Inicjatywa kształcenia ustawicznego opiera się na tworzeniu możliwości edukacji w każdym wieku i na wszystkich poziomach zarówno w szkołach, jak i formach pozaszkolnych. Jednym z najnowszych trendów w kształceniu ustawicznym jest wykorzystanie zdalnej edukacji do podnoszenia kwalifikacji, tzw. e-learning. Opiera się on na wykorzystaniu nowych technologii telekomunikacyjnych dla interaktywnego i zindywidualizowanego kształcenia. Ta forma nauczania może być wykorzystana wielokierunkowo jako:

- element komplementarny wobec tradycyjnego nauczania, stanowiąc uzupełnienie warsztatów i spotkań organizowanych w formie tradycyjnej,
- niezależny program szkoleniowy pozwalający na zdobywanie nowych umiejętności i podnoszenie kwalifikacji w ramach szkoleń Internetowych,
- metoda aktualizacji wiedzy umożliwiająca stały dostęp do najbardziej aktualnych materiałów szkoleniowych.

E-learning jako nowa forma kształcenia funkcjonuje w Polsce od niedawna. W ostatnim czasie wiele firm zdecydowało się na wykorzystanie rozwiązań e-learning w procesie podnoszenia kwalifikacji swoich pracowników. Również wyższe uczelnie są żywo zainteresowane rozszerzeniem swojej oferty o nową formę nauczania.

W związku z rozwojem edukacji zdalnej pojawiły się w Polsce firmy oferujące gotowe platformy e-learning, specjalizujące się w wytwarzaniu kursów, jak również takie, które zapewniają kompleksową realizację projektów e-learning. Do grona polskich firm, które stosunkowo najwcześniej rozpoczęły działalność w obszarze edukacji zdalnej należy EDUSTRADA. Firma ta zapewnia kompleksową obsługę podmiotów zainteresowanych wdro-

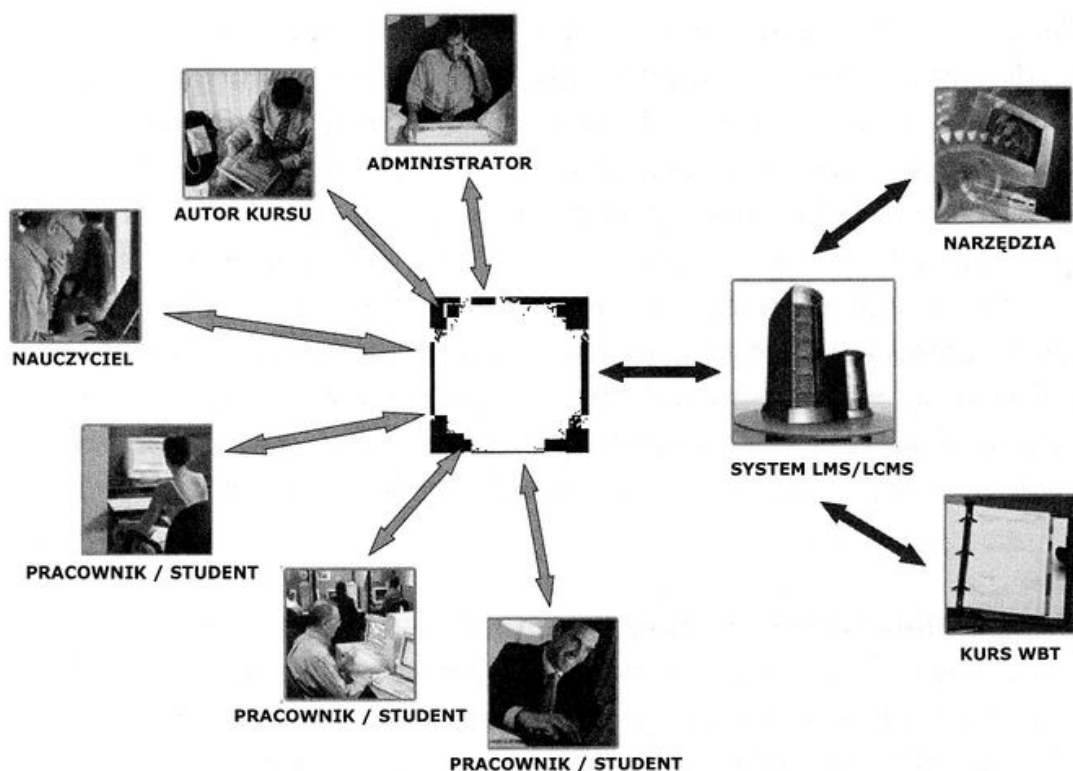
zeniem e-learningu oferując zarówno system umożliwiającą realizację szkoleń w sieci Internet, sprzedaż gotowych materiałów dydaktycznych, jak również wytwarzanie kursów dostosowanych do indywidualnych potrzeb poszczególnych instytucji. Elementem wyróżniającym EDUSTRADĘ na polskim rynku edukacji zdalnej jest oferta obejmująca autorskie rozwiązania stworzone z uwzględnieniem potrzeb rodzimych przedsiębiorstw i organizacji. Opierając się na swoich dotychczasowych doświadczeniach, zdobytych w trakcie realizacji licznych i bardzo różnorodnych projektów e-learning, EDUSTRADA zapewnia również kompleksowe usługi doradcze obejmujące między innymi przygotowanie do korzystania z nowej formy kształcenia: autorów kursów, osób prowadzących szkolenia Internetowe, jak również ich uczestników. Jak się okazuje to właśnie odpowiednie wsparcie w zakresie metodyki kształcenia na odległość jest kluczowym czynnikiem decydującym o powodzeniu projektów e-learning.

Elementy środowiska e-learning. E-learning, dzięki wykorzystaniu Internetu jako medium komunikacji, umożliwia uczącemu się dobór najbardziej atrakcyjnej dla niego formy szkolenia oraz najodpowiedniejszego dla niego miejsca oraz czasu. Szkolenie Internetowe może się więc odbyć nie tylko w sali konferencyjnej, ale także w domu czy na stanowisku pracy. Jest to element szczególnie istotny w kształceniu ustawicznym osób dorosłych, dla których bariery czasowe i logistyczne stanowią istotne ograniczenie utrudniające podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Szkolenia realizowane za pośrednictwem sieci Internet pozwalają elastycznie dostosować czas szkolenia do indywidualnych możliwości poszczególnych uczestników, a także obniżyć koszty dokształcania poprzez eliminację wydatków związanych z przejazdami, wyżywieniem, zakwaterowaniem etc.

Z technologicznego punktu widzenia, aby prowadzić proces dydaktyczny w Internecie wymagane są dwa uzupełniające się elementy, takie jak:

- System informatyczny klasy LMS / LCMS (ang. *Learning Management System / Learning Content Management System*) umożliwiającą realizację zajęć dydaktycznych za pośrednictwem Internetu,
- Materiał szkoleniowy w postaci kursu WBT (ang. *Web Based Training*).
- Szkolenie Internetowe, tak jak szkolenie tradycyjne, zakłada udział osoby prowadzącej i grupy osób uczestniczących w szkoleniu. Komunikują oni się ze sobą poprzez Internet przy użyciu narzędzi udostępnionych przez odpowiedni system informatyczny, który odpowiedzialny jest również za publikowanie materiałów szkoleniowych (kursów WBT), śledzenie przebiegu szkolenia oraz weryfikację wiedzy. Osobami wspomagającymi organizację szkolenia są wyspecjalizowani użytkownicy, tacy jak administrator i autor kursu odpowiedzialni za obsługę technologiczną procesu dydaktycznego.

Poniższy schemat prezentuje przykładowe środowisko edukacji zdalnej.

Rys. 1. Elementy środowiska e-learning

Uruchamianie projektu e-learning. E-learning jest niewątpliwie technologią godną uwagi z punktu widzenia kształcenia ustawicznego osób dorosłych, choć sam proces realizacji projektów kształcenia na odległość jest procesem stosunkowo złożonym, przebiegającym wieloetapowo. Wynika to z konieczności wprowadzenia do organizacji nowej technologii, przygotowania elektronicznych materiałów dydaktycznych oraz odpowiedniego przygotowania zarówno samego procesu dydaktycznego, jak również jego uczestników. Często realizacja projektu wiąże się również z koniecznością przełamania barier i oporu przed nową formą kształcenia ze strony uczestników szkoleń Internetowych. Istotne jest więc zindywidualizowane podejście do potrzeb każdej z organizacji wdrażającej e-learning oraz szczegółowa analiza jej możliwości organizacyjnych i finansowych. Uruchomienie projektu e-learning wymaga uwzględnienia trzech podstawowych elementów niezbędnych do efektywnego wykorzystania tej formy kształcenia, mianowicie:

- **Technologii**, czyli systemu informatycznego klasy LMS / LCMS (ang. *Learning Management System / Learning Content Management System*), pozwalającego na organizację szkoleń w sieci Internet lub Intranet,
- **Bazy kursów WBT** (ang. *Web Based Training*), czyli treści merytorycznej stanowiącej podstawę do prowadzenia szkoleń Internetowych,
- **Metodyki** wdrażania rozwiązań e-learning, czyli określenie obszarów zastosowań dla nowej formy kształcenia, wypracowanie zasad organizacji szkoleń Internetowych oraz odpowiednie przygotowanie ich uczestników.

Są to trzy nieodłączne składniki środowiska kształcenia na odległość, bez których nie jest możliwe efektywne wykorzystanie rozwiązań e-learning. Zasady doboru poszczególnych elementów zależą od wielu zróżnicowanych uwarunkowań, ale przede wszystkim od indywidualnych potrzeb szkoleniowych organizacji. W kolejnych punktach przyjrzymy się dokładniej poszczególnym składowym projektowi kształcenia na odległość.

Technologia. Do prowadzenia szkoleń Internetowych niezbędny jest system informatyczny, umożliwiający organizowanie szkoleń w sieci Internet. Systemy zapewniające taką funkcjonalność to systemy klasy LMS (ang. *Learning Management System*) lub LCMS (ang. *Learning Content Management System*). Dobór systemu informatycznego jest bardzo ważny z punktu widzenia udostępnianych w nim funkcjonalności, które są wykorzystywane do organizacji i prowadzenia szkoleń Internetowych. Bardzo istotne jest, aby wybrany system obsługiwał powszechnie obowiązujące standardy w jakich zapisywane są kursy WBT (tj. SCORM, AICC). Umożliwi to sięganie po kursy WBT firm trzecich, a także uniezależni stworzone materiały szkoleniowe od konkretnego systemu informatycznego.

Obecnie na polskim rynku dostępnych jest wiele platform producentów zagranicznych – są to najczęściej rozwiązania stworzone na potrzeby rynku amerykańskiego. Istnieje też znacznie mniejsza grupa rozwiązań polskich producentów zaprojektowanych z uwzględnieniem potrzeb polskiego modelu nauczania. Na uwagę zasługuje system EDUMATIC stanowiący autorskie rozwiązanie firmy EDUSTRADA. Do elementów wyróżniających system EDUMATIC spośród innych systemów nauczania zdalnego dostępnych na polskim rynku należą:

- Odzwierciedlenie cech specyficznych polskiego modelu nauczania poprzez:
 - udostępnienie rozbudowanej funkcjonalności nauczyciela umożliwiającej wszechstronną kontrolę realizacji procesu dydaktycznego,
 - wykorzystanie licznych narzędzi kontroli wiedzy uczestników szkoleń,
 - możliwość określenia różnych typów ograniczeń czasowych zarówno w zakresie dostępu do szkoleń, jak i czasu realizacji egzaminów lub prac kontrolnych.
- Wersja systemu dedykowana dla sieci o niskiej przepustowości – EDUMATIC LITE oraz wersja systemu umożliwiająca studentowi pracę w trybie off-line (tzn. bez konieczności stałego połączenia z Internetem) – EDUMATIC LITE OFF-LINE,
- Unikalny mechanizm kluczy dostępowych gwarantujących bezpieczeństwo dystrybucji informacji zgromadzonych w systemie,
- Możliwość prowadzenia szkoleń grupowych i indywidualnych,
- Mechanizm generowania prac kontrolnych pozwalający na dwustopniowe losowanie pytań testowych.

Szkolenia Internetowe prowadzone za pośrednictwem systemu EDUMATIC realizowane są z wykorzystaniem standardowej przeglądarki WWW, a proces szkoleniowy odbywa się w warunkach bezpośredniego połączenia z systemem, co umożliwia stałe śledzenie aktywności i zaawansowania poszczególnych uczestników szkolenia. Dostawca rozwiązania zapewnia jego dostosowanie do indywidualnych potrzeb poszczególnych instytucji oraz nieustanny rozwój systemu z uwzględnieniem potrzeb polskich odbiorców.

Wdrożenie systemu LMS/LCMS często implikuje konieczność poniesienia dość znacznych nakładów na stworzenie infrastruktury informatycznej. Jest to znaczne ograniczenie w zakresie upowszechniania edukacji zdalnej szczególnie z punktu widzenia ośrodków akademickich i instytucji edukacyjnych oraz małych i średnich firm. Dlatego też dostawcy rozwiązań e-learning oferują możliwość dzierżawy tej klasy systemów w trybie ASP (ang. *Application Service Provider*). W modelu tym utrzymanie infrastruktury informatycznej pozostaje po stronie dostawcy rozwiązania, użytkownik zaś uzyskuje pełny dostęp do funkcjonalności systemu. Taka forma korzystania z systemu pozwala na prowadzenie projektów edukacyjnych na mniejszą skalę bez konieczności inwestowania w rozwój infrastruktury.

Baza kursów WBT. System informatyczny, aby móc służyć jako platforma edukacji zdalnej musi zostać zasilony materiałem dydaktycznym, na bazie którego realizowane będą szkolenia Internetowe. Treść merytoryczna przekazywana w trakcie szkolenia jest zawarta w multimedialnych kursach WBT (ang. *Web Based Training*). Tak jak w przypadku szkoleń tradycyjnych ważne jest, aby była ona poprawna merytorycznie i zawierała aktualne wiadomości.

Przygotowanie kursów WBT o odpowiedniej jakości wymaga uwzględnienia w procesie ich projektowania i tworzenia między innymi następujących wymagań:

- Kursy powinny zawierać odpowiednią ilość elementów multimedialnych, ćwiczeń interaktywnych oraz innych składników wzbogacających treść kursu, których dobór zależy od rodzaju przekazywanej treści,
- Kursy powinny spełniać wymagania technologiczne narzucane przez infrastrukturę informatyczną i nie stwarzać problemów na stacjach roboczych uczestników szkoleń Internetowych,
- Kursy powinny spełniać wymagania narzucane przez przyjęte standardy prezentacji danych dydaktycznych, takie jak SCORM czy AICC.

Firmy wykorzystujące e-learning mogą skorzystać z gotowych kursów dostępnych na rynku i organizować na ich bazie szkolenia Internetowe. W przypadku, gdy oferta kursów gotowych nie spełnia w pełni oczekiwań odbiorców szkolenia, wówczas możliwe jest wytworzenie własnych materiałów szkoleniowych. Istnieje wiele narzędzi służących do tworzenia multimedialnych kursów w standardach SCORM i AICC. Jednak sam proces projektowania i wytwarzania kursu jest procesem złożonym wymagającym dobrej znajomości zarówno zagadnień metodycznych, jak i technologii. Nie zawsze osoba będąca ekspertem merytorycznym, odpowiedzialnym za opracowanie treści merytorycznej kursu, dysponuje czasem i odpowiednimi umiejętnościami pozwalającymi na samodzielne tworzenie kursu WBT. Dlatego dużą popularnością cieszą się usługi oferowane przez firmy specjalizujące się w wytwarzaniu multimedialnych kursów. Firmy te zatrudniają zespoły technologów i metodyków kształcenia na odległość, których zadaniem jest wytworzenie odpowiedniej jakości materiałów szkoleniowych z zachowaniem obowiązujących standardów. Zespoły te współpracują z ekspertem merytorycznym oferując mu wszechstronną pomoc oraz wyřęczając go w realizowaniu czasochłonnych czynności technologicznych i organizacyjnych.

Z punktu widzenia odbiorcy końcowego ważne jest, aby firmy zajmujące się wytwarzaniem kursów posiadały również praktyczne doświadczenia związane z organizowaniem szkoleń Internetowych. Posiadają one wówczas doświadczenia związane z odbiorem materiału prezentowanego w formie elektronicznej przez osoby szkolące się. Doświadczenia EDUSTRADY wskazują, że pozwala to zminimalizować ryzyko wytworzenia materiałów nie odpowiadających oczekiwaniom i potrzebom odbiorców. Wypracowana w trakcie licznych projektów wytwarzania kursów metodyka pozwala także odciążyć eksperta merytorycznego od zagadnień technologicznych i metodycznych związanych z projektowaniem elementów multimedialnych i interaktywnych.

Metodyka uruchamiania rozwiązań e-learning. Metodyka uruchamiania projektu e-learning jest elementem dopełniającym i zespalającym technologię i kursy WBT. Obejmuje przede wszystkim:

- **Zdefiniowanie obszarów zastosowań,** w których wprowadzenie rozwiązań e-learning przyniesie największe korzyści. Zdefiniowanie właściwych obszarów jest kluczowym czynnikiem sukcesu każdego projektu kształcenia na odległość. Tylko wówczas organizacja doświadczy korzyści wynikających z zastosowania rozwiązań e-learning w procesie podnoszenia kwalifikacji swoich pracowników oraz dostrzeże ich wpływ na realizację założonych celów.
- **Wypracowanie zasad organizacji szkoleń Internetowych.** Organizacja szkolenia Internetowego różni się zasadniczo od prowadzenia szkolenia tradycyjnego. Zależy ona od wielu czynników takich, jak rodzaj szkolenia, potrzeby i oczekiwania uczestników szkoleń oraz stopień ich przygotowania do korzystania z nowej formy nauki, jaką są szkolenia Internetowe. Tak jak w przypadku szkoleń tradycyjnych, ważnym elementem procesu nauczania jest aktywizacja uczestników szkoleń oraz zapewnienie im odpowiedniego kontaktu z trenerem. Dobór metod zależy przede wszystkim od zdefiniowanych celów szkoleniowych, jakie chcemy osiągnąć.
- **Odpowiednie przygotowanie osób prowadzących szkolenia Internetowe oraz ich uczestników.** Zalecana jest etapowa realizacja projektu e-learning. Takie podejście pozwala z jednej strony na stopniowe zapoznawanie się z nową technologią, z drugiej strony na odpowiedni dobór rozwiązań oraz sposobów postępowania zapewniających pełne zaspokojenie potrzeb szkoleniowych.

Z doświadczeń EDUSTRADY wynika, że metodyka prowadzenia szkoleń Internetowych ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia powodzenia projektu e-learning. Wdrożenie systemu informatycznego i jego zasilenie kursami nie gwarantują sukcesu. Dlatego przy wyborze dostawcy systemu i kursów należy zwrócić uwagę na to, aby wspierał on proces wprowadzania nowej metody kształcenia w organizacji nie tylko na etapie wdrażania rozwiązań informatycznych, ale również uczestniczył w procesie organizowania szkoleń Internetowych, aktywizowania i ankietowania ich uczestników.

Zastosowania rozwiązań e-learning. EDUSTRADA istniejąc na rynku edukacji zdalnej od 2001 roku prowadziła różnorodne projekty wykorzystujące e-learning w procesie podnoszenia kwalifikacji. Projekty te były prowadzone we współpracy z firmami szkoleniowymi, ośrodkami akademickimi i jednostkami odpowiedzialnymi za prowadzenie szkoleń w organizacjach. Z punktu widzenia kształcenia ustawicznego dorosłych rozwiązania wykorzystujące e-learning zostały w tych projektach wykorzystane w następujących obszarach:

- **Doskonalenie umiejętności zawodowych.** Korporacje i organy administracji publicznej, jak i klienci indywidualni chętnie decydują się na wykorzystanie rozwiązań e-learning w zakresie szkoleń podnoszących kwalifikacje z dziedziny IT (tj. szkolenia z obsługi aplikacji typu MS Word, Excel, jak też szkolenia z bardziej specjalistycznych zagadnień, jak np. zarządzanie bazami danych, administrowanie systemami operacyjnymi, etc.). Obecnie istnieje również możliwość uzyskania Certyfikatu Europejskiego Komputerowego Prawa Jazdy (ECDL) poprzez uczestnictwo w szkoleniach Internetowych.

Dużym zainteresowaniem cieszą się także kursy przygotowane przez polskie firmy szkoleniowe. Są to kursy dostosowane do wymagań polskiego odbiorcy, stworzone w oparciu o wieloletnie doświadczenia tych firm. Tematyka kursów dotyczy między innymi zagadnień prawa pracy, rachunkowości, obsługi klienta etc.

- **Nauka języków obcych.** Ciekawym wykorzystaniem nowych technologii nauczania z punktu widzenia kształcenia ustawicznego jest obszar nauki języków obcych. Stanowi ona rozszerzenie oferowanych na rynku programów multimedialnych do nauki języków obcych dostępnych na płytach CD. Istotą uzupełnienia płyt CD o elementy e-learningu jest wprowadzenie osoby lektora do procesu szkolenia, który ukierunkowuje naukę indywidualną i weryfikuje postępy uczestnika szkolenia. Rolą lektora jest przede wszystkim zapewnienie wsparcia w ramach forum, czata i warsztatów praktycznych. Forma ta jest szczególnie interesująca dla osób pracujących, którym trudno systematycznie uczestniczyć w tradycyjnych warsztatach oraz osób z małych miejscowości nie mających dostępu do szkół językowych. Przerzucenie nauki nie wymagającej udziału i wsparcia lektora (np. gramatyka, słownictwo, wypracowania) do modułu pracy indywidualnej pozwala znacząco obniżyć koszty szkolenia dzięki zmniejszeniu liczby spotkań z lektorem, na których omawiane są zagadnienia teoretyczne.

- **Edukacja akademicka.** Rozwiązania e-learning coraz częściej znajdują zastosowanie na wyższych uczelniach, w szczególności w ramach studiów zaocznych. Idea ta stanowi kontynuację metody kształcenia korespondencyjnego wzbogacając ją o najnowsze zdobycze technologiczne. Stworzenie odpowiedniej jakości materiałów wykładowych w formie kursów WBT stanowi jednak sporą barierę zarówno organizacyjną, jak i finansową. Wymaga to bowiem uspołnienia materiałów w ramach różnych kierunków studiów tak, aby tworzone materiały elektroniczne mogły być wykorzystywane w jak najszerszym zakresie oraz pozyskania odpowiednich źródeł finansowania. Rozwiązaniem tego problemu są między innymi rozmaite programy Unii Europejskiej pozwalające na pozyskiwanie środków na wdrażanie projektów e-learning w szkolnictwie wyższym.

Na obecnym etapie, e-learning może być wykorzystywany do prowadzenia sesji egzaminacyjnych. Z przeprowadzonych dotychczas projektów wynika, że rozwiązania te mogą znacznie przyspieszyć i usprawnić proces weryfikacji wiedzy studentów.

Ze względu na wymagane nakłady finansowe, jakie często należy ponieść w trakcie wdrażania rozwiązań e-learning, ta forma kształcenia jest obecnie najczęściej wykorzystywana w korporacjach. Rozwiązania te przynoszą szczególnie duże korzyści w prowadzeniu **szkoleń produktowych**, związanych bezpośrednio z działalnością danej firmy. Celem szkolenia produktowego jest szybkie przeszkolenie dużej grupy rozproszonych pracowników i zapoznanie ich z aktualnym stanem wiedzy potrzebnej do efektywnego funkcjonowania w ramach korporacji. Rozwiązania e-learning okazały się szczególnie skuteczne w przypadku dużych korporacji o rozproszonej strukturze. Wprowadzanie nowych produktów lub usług w takich organizacjach wymaga szybkiego przeszkolenia pracowników, często znajdujących się w odległych ośrodkach. Dzięki specjalnemu kursowi WBT, prezentującemu nowy produkt lub usługę, kilkuset pracowników rozsianych po całym kraju jest w ciągu tygodnia gotowych do jego sprzedaży.

Zalety rozwiązań e-learning. Zdalne nauczanie – e-learning – może stanowić milowy krok w kierunku rozwiązania problemu kształcenia ustawicznego w erze społeczeństwa wiedzy. Jest ono alternatywą dla osób, które z uwagi na ograniczenia czasowe, lokalizacyjne lub finansowe nie mogą uczestniczyć w tradycyjnych programach szkoleniowych.

Rozwiązania e-learning pozwalają na:

- **Ograniczenie kosztów** – szkoleniom Internetowym nie towarzyszą koszty związane z przejazdem, wyżywieniem i zakwaterowaniem. Dodatkowo realizacja szkoleń nie wymaga oderwania osób uczestniczących od miejsca pracy oraz wykonywanych zadań.
- **Zwiększenie dostępności szkoleń** – możliwe jest jednoczesne przeszkolenie dużej liczby osób w krótkim czasie bez względu na ich rozproszenie. Szkolenia dostarczane są bezpośrednio do komputera uczestnika.
- **Ciągły dostęp do wiedzy** – wiedza jest dostarczana uczestnikom szkolenia wtedy, gdy jest im potrzebna. Zawsze mogą też do niej powrócić, gdyż szkolenia są dostępne 7 dni w tygodniu, 24 godziny na dobę.
- **Możliwość konsultacji eksperckich** – w trakcie trwania szkolenia Internetowego uczestnicy mogą korzystać z porad eksperta, bez konieczności uczestniczenia w tradycyjnych spotkaniach.
- **Indywidualizację kształcenia** – istnieje możliwość dostosowania zarówno czasu szkolenia, jak i udostępnianego materiału do indywidualnych potrzeb każdego uczestnika. Daje to możliwość wyrównania poziomu wiedzy osób szkolonych.
- **Zdobywanie certyfikatów** – po zakończeniu szkolenia można szybko sprawdzić, jakie są jego efekty i jaki procent przekazanych informacji został zapamiętany przez poszczególnych uczestników szkolenia. Pozwala to na wystawianie odpowiednich certyfikatów stanowiących potwierdzenie zdobytych umiejętności.

- **Kontrolę postępów** – podczas całego procesu realizacji szkolenia istnieje możliwość monitorowania stopnia zaangażowania się osób szkolonych w pozyskiwanie wiedzy oraz aktywizacji uczestników szkolenia.

Wyżej wymienione zalety e-learningu pozwalają prognozować, że ta forma kształcenia wniesie nową jakość do edukacji ustawicznej dorosłych i stanowić będzie ciekawą propozycję zarówno dla firm szkoleniowych, jak i dla osób zainteresowanych podnoszeniem swoich kwalifikacji.

Jan D. Łuszkiewicz

Instytut Technologii Eksploatacji, Radom

KSZTAŁCENIE NA ODLEGŁOŚĆ – WSPÓŁCZESNE TENDENCJE OŚWIATOWE

Jedną z głównych tendencji o zasięgu światowym, obserwowaną głównie w krajach o wysokim rozwoju gospodarczym i kulturalno-społecznym, jest dynamiczny wzrost nakładów na działalność naukowo-badawczą oraz rozwój nowoczesnych technologii. Bezpośrednią implikacją tego typu zjawisk jest powstawanie szeregu specjalistycznych produktów i usług. Rozwój technologii komputerowych i telekomunikacyjnych spowodował niewyobrażalną szybkość przekazu informacji oraz praktyczną nieograniczoność jej objętości. Informacja stała się podstawą wiedzy i wszelkiego działania, towarem warunkującym postęp techniczny i rozwój. Rozbudowa infrastruktury teleinformatycznej, ze szczególnym uwzględnieniem Globalnych Sieci Informacyjnych (GIN – Global Information Networks), umożliwiła powstanie nowej jakości w kształceniu.

Kształcenie zdalne, mimo rozpowszechnionego poglądu, nie jest wynalazkiem naszych czasów, a jego historia może być liczona tysiącami lat. Genezy kształcenia na odległość upatruje się w pierwszym wieku naszej ery, kiedy to święty Paweł Apostoł kierował swe nauki do pierwszych wspólnot chrześcijańskich rozsianych w całym ówczesnym świecie, wykorzystując korespondencję listowną, jako środek upowszechniania i popularyzowania wiary katolickiej i idei Kościoła. Pierwsze formalne kursy korespondencyjne powstały na początku XIX wieku w Stanach Zjednoczonych i zaznajamiały dorosłych uczniów z arkanami sztuki stenografii. Już w roku 1850 Uniwersytet Londyński, będący pierwszą szkołą wyższą posiadającą w swej ofercie kursy korespondencyjne, kształcił obywateli brytyjskich w zamorskich koloniach takich jak Indie, czy Australia. W latach 30. ubiegłego stulecia na słabo zaludnionych terenach Australii w niewielkich szkołkach umiejscowionych z dala od edukacyjnych centrów do nauczania na odległość zaczęto wykorzystywać radio. Jego użycie umożliwiło dotarcie nauczania do oddalonych i niedostępnych zakątków tego

rozległego kraju. W 1934 roku do krzewienia oświaty wykorzystano nowe medium, jakim była wówczas telewizja. Instytucją która tego dokonała jest Uniwersytet Stanu Iowa. Kolejnym krokiem milowym było powołanie, mocą królewskiego aktu założycielskiego w 1969 roku, Otwartego Uniwersytetu w Londynie. Główna siedziba uniwersytetu mieści się w Milton Keynes w Wielkiej Brytanii. Uczelnia, posiadająca największy prestiż wśród instytucji kształcenia zdalnego, od 1982 roku prowadzi kursy dla studentów mieszkających poza granicami Wielkiej Brytanii. Obecnie kształci rocznie blisko 160 tysięcy studentów zagranicznych, jak i krajowych, oferując już ponad 360 różnych kursów m.in. w takich dziedzinach jak nauki humanistyczne, języki obce, nauki społeczne, matematyczne i komputerowe, techniczne, ekonomiczne czy prawne. Otwarte uniwersytety prężnie rozwijają się także w innych krajach, największe w krajach o niższym poziomie rozwoju gospodarczego. Obserwuje się także nowe, globalne zjawisko jakim jest powstawanie megauniwersytetów, kształcących setki tysięcy osób. Przykładem może być indyjski Indira Gandhi National Open University, czy chiński China TV University System, które łącznie kształcą ponad półtora miliona osób.

Obecnie kształcenie na odległość na poziomie uniwersyteckim oferuje ogromna liczba instytucji na całym globie, wykorzystując najnowocześniejsze techniki multimedialne. Ciekawą inicjatywą jest Uniwersytet Arktyczny (University of the Arctic), świadczący usługi edukacyjne dla mieszkańców obszarów leżących poza kołem podbiegunowym. Większość zajęć dydaktycznych prowadzonych jest z wykorzystaniem sieci WWW, co uzasadnione jest położeniem geograficznym Uniwersytetu i warunkami panującymi za kołem podbiegunowym. Uniwersytet utrzymuje się dzięki środkom przekazywanym przez Stany Zjednoczone, Kanadę, Danię, Islandię, Finlandię, Norwegię, Rosję i Szwecję. Biuro koordynacyjne Uniwersytetu Arktycznego znajduje się w stolicy fińskiej Laponii – Rovaniemi. Idea kształcenia zdalnego doskonale sprawdza się w warunkach bezkresnych obszarów Oceanu Spokojnego. Uniwersytet Południowego Pacyfiku (University of the South Pacific), powstały w roku 1968, jest własnością rządów 12 państw położonych na wyspach: Fidżi, Kiribati, Nauru, Niue, Samoa Zachodnie, Tokelau, Tuvalu, Vanuatu (Nowe Hebrydy), Wyspy Cooka, Wyspy Marshalla, Wyspy Salomona oraz Wyspy Tonga. Zasięg działania Uniwersytetu obejmuje olbrzymi obszar oceaniczny ponad 33 milionów kilometrów kwadratowych, zamieszkiwany jedynie przez 1,5 miliona ludzi. Uczelnia ma trzy główne campusy (Fidżi, Samoa Zachodnie, Vanuatu), a w każdym z 12 wyżej wymienionych krajów działają centra egzaminacyjne, jednak ze względu na odległości nauka odbywa się głównie w trybie on-line. Pionierskie techniki komunikacyjne stosowane w edukacji na odległość poprzez rozległe wody Oceanu Spokojnego dały wyspiarzom możliwość zdobycia gruntownego wykształcenia i upragnionego dyplomu.

W języku polskim funkcjonuje kilka terminów wiążących się z opisywanym procesem dydaktycznym. W literaturze tematu możemy spotkać się z „edukacją na odległość”, „nauczaniem na odległość”, „nauczaniem zdalnym”, „kształceniem zdalnym”, „edukacją niestacjonarną”, „kształceniem na odległość” czy „wirtualną edukacją”. Używa się także takich określeń jak: „nauka własna”, „samokształcenie”, „studia niezależne”, „edukacja in-

dywidualna”, „kształcenie otwarte”, „nauczanie elastyczne” etc. Kształcenie na odległość jest formą kształcenia otwartego charakteryzująca się brakiem bezpośredniego kontaktu pomiędzy nauczycielem i uczniem. Duże korzyści przynosi osobom aktywnym zawodowo – mogącym doskonalić swoje kwalifikacje nie przerywając pracy zawodowej, osobom niepełnosprawnym – znosząc np. ograniczenia związane z mobilnością, czy mieszkającym z dala od dużych ośrodków naukowych. Kształcenie niestacjonarne to niezależność czasowa i geograficzna, oszczędność kosztów związanych z kształceniem, zorientowanie na ucznia, łatwość dostępu i łatwość modyfikacji treści kształcenia, a także praktycznie nieograniczony zakres oferty szkoleniowej. Tego typu edukacja jest sposobem zaspokajania potrzeb edukacyjnych osób, dla których formy tradycyjne są niedostępne, niedogodne lub zbyt kosztowne. Kształcenie tego typu nie tylko nie neguje niczego, co wartościowe i zakorzenione w polskiej edukacji, ale umożliwia usunięcie znanych słabości niestacjonarnych form edukacji, tak by efekt kształcenia był jakościowo porównywalny z efektem uzyskiwanym w kształceniu stacjonarnym. Istotny atrybut kształcenia na odległość, jakim jest całkowite lub częściowe odseparowanie uczącego się od nauczyciela i placówki edukacyjnej, musi być bowiem rekompensowany specyficznymi formami interaktywnego kontaktu między tymi podmiotami procesu edukacyjnego, a bezpośrednio monitorowanie postępów w nauce trzeba w znacznym stopniu zastąpić autokontrolą wymuszaną przez specyficznym skonstruowane materiały dydaktyczne.

Kształcenie na odległość ma już w Polsce ponad 200-letnią tradycję. W 1776 roku Uniwersytet Jagielloński w Krakowie podejmował pierwsze próby prowadzenia wykładów dla osób spoza uczelni metodami nauczania korespondencyjnego. W 1779 roku uruchomiono w Warszawie wykłady z fizyki dla zainteresowanych osób spoza uczelni. Na przełomie XIX i XX wieku powstało wiele towarzystw zajmujących się edukacją otwartą, na przykład Towarzystwo Kursów Akademickich dla Kobiet czy Powszechnie Wykłady Uniwersyteckie. W 1886 r., wbrew polityce zaborców utworzono Uniwersytet Latający w Warszawie, przekształcony dwadzieścia lat później w Towarzystwo Wyższych Kursów Naukowych. W czasach powojennych kształcenie na odległość w Polsce nie było zbyt rozpowszechnione. Powstawały nieliczne inicjatywy jak, funkcjonująca w latach 1966–1971, Politechnika Telewizyjna, czy, powstały w lutym 1965 przy trzyletnim Państwowym Technikum Ogrodniczym w Lesznie, Wydział Kształcenia Korespondencyjnego. Mimo krótkiego okresu funkcjonowania Politechnika Telewizyjna umożliwiła wielu uczniom przygotowanie się do studiów i potem zdobycie wyższego wykształcenia. Wiedza przekazywana przez telewizję była także doskonałym uzupełnieniem zajęć w szkołach podstawowych czy ponadpodstawowych, gdzie w procesie kształcenia wykorzystywano materiały filmowe z zakresu matematyki, fizyki czy chemii. Przełom nastąpił na początku lat dziewięćdziesiątych minionego stulecia, kiedy to dwóch holendrów Johannes Huijnk i Gerardus van Hezewijk podjęło decyzję o utworzeniu w Polsce szkoły korespondencyjnej. Na początku 1991 roku, w Poznaniu powstała Europejska Szkoła Kształcenia Korespondencyjnego (ESKK). Postanowiono nie kopiować istniejących w innych krajach kursów korespondencyjnych, tworząc kolejne produkty specjalnie dla polskiego odbiorcy. Poznańska ESKK przeszkoliła dotychczas około 750 000 studentów

i stała się zaczątkiem międzynarodowej sieci (kolejne szkoły powstały w Czechach, na Słowacji, na Węgrzech, na Ukrainie, w Rosji, w Chinach i w Rumunii).

Również wiodące polskie uczelnie zaczynają rozwijać nauczanie z wykorzystaniem najnowszych technologii telekomunikacyjnych. W ramach programu „Phare Multi-Country Programme for Distance Education” powołano w ośmiu polskich uczelniach i ośrodkach kształcenia ustawicznego Ośrodki Edukacji Niestacjonarnej. Każdy z ww. ośrodków wyposażono w nowoczesny sprzęt hipermedialny, umożliwiający przygotowywanie multimedialnej obudowy metodologicznej kursów na odległość, a także ułatwiający komunikację pomiędzy nauczycielem a uczestnikami kursu. Działalność Ośrodków koncentruje się na promowaniu i wprowadzaniu kształcenia na odległość.

W czerwcu 1999 roku, Uniwersytet Warszawski powołał międzywydziałową jednostkę ds. kształcenia zdalnego – Centrum Otwartej Edukacji Multimedialnej (COME), któremu za cel stawia się promowanie i koordynowanie działań Uniwersytetu związanych z multimedialną edukacją otwartą, tworzenie i prowadzenie kursów na odległość, organizację i doskonalenie systemu obsługi edukacji otwartej, prowadzenie prac badawczo-rozwojowych w dziedzinie nowoczesnych form kształcenia, a także przygotowywanie kadry do stawiania czoła nowym wyzwaniom cywilizacyjnym. Centrum ma w swojej ofercie także kursy wakacyjne (w ramach Warsaw International Summer Education) i kursy wideokonferencyjne¹.

Ważną instytucją kształcenia zdalnego jest, powstały na Politechnice Warszawskiej w czerwcu 2001, Ośrodek Kształcenia na Odległość – OKNO. Od roku szkolnego 2001/2002 uczelnia kształci studentów w ramach Zaocznych Studiów Inżynierskich na Odległość. Jest to forma studiów zaocznych, w której w procesie dydaktycznym wykorzystywany jest komputer, sieci teleinformatyczne oraz konsultacje wykładowcy. Uzupełnieniem procesu dydaktycznego są laboratoria, oraz niektóre zajęcia i egzaminy prowadzone w czasie tygodniowych zjazdów w Warszawie. Studia, trwające nominalnie 4 lata, pozwalają uzyskać stopień inżyniera na jednej z następujących jednostek organizacyjnych uczelni: Wydział Elektryczny, Wydział Elektroniki i Technik Informatycznych oraz Wydział Mechatroniki. Od września ubiegłego roku uczelnia prowadzi także, trwające półtora roku Podyplomowe Studia „Informatyka i techniki Internetu”. „Studia organizowane i prowadzone są przez Wydział Elektryczny Politechniki Warszawskiej. Obsługę merytoryczną i techniczną studiów sprawuje Ośrodek Kształcenia Na Odległość Politechniki Warszawskiej. Zajęcia prowadzone są przez nauczycieli akademickich z Wydziału Elektroniki i Technik Informatycznych, z Wydziału Elektrycznego, z Wydziału Mechatroniki, z Centralnego Ośrodka Informatyki PW” oraz przez zaproszonych specjalistów².

¹ Opracowano na podstawie: Psychologia zmian postaw i zachowań. Internetowe studia podyplomowe Uniwersytetu Warszawskiego. <http://www.come.uw.edu.pl/psychologia/come.htm>.

² Opracowano na podstawie: Studia w internecie – nowa forma studiów zaocznych. http://www.okno.pw.edu.pl/Index/e-edukacja/w_politechnice/zaoczne.htm oraz Podyplomowe studia przez Internet. Informatyka i techniki internetu. P-SPRINT IiTI. http://www.okno.pw.edu.pl/studia_podyplomowe/glowna/Untitled-3.htm.

Także w 2001 roku rozpoczęto prace nad tworzeniem systemu nauczania na odległość w najlepszej polskiej wyższej uczelni ekonomicznej Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. System uzupełnia ofertę programową studiów stacjonarnych, zaocznych i podyplomowych, umożliwia także prowadzenie różnorodnych kursów dla odbiorców także spoza uczelni. Platforma obecnie oferuje 27 kursów i około 160 wykładów, wykorzystujących multimedialne techniki, uzupełniając treść kursów zdjęciami, rysunkami, animacjami, plikami audio lub audiowizualnymi. Prowadzony jest także Internetowy kurs przygotowawczego na Uzupełniające Magisterskie Studia Zaoczne. System jest stale udoskonalany i uzupełniany, m.in. wprowadzono możliwość korzystania z serwisu poprzez telefon komórkowy z technologią WAP (Protokół Komunikacji Bezprzewodowej)³.

Od października 2002 roku kształcenie prowadzi także Polski Uniwersytet Wirtualny, działający na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i Wyższą Szkołą Humanistyczno-Ekonomiczną w Łodzi. Uczelnia wirtualna współpracuje z jednymi z największych instytucji zajmujących się szkoleniami poprzez Internet: University of Washington, Jones International University. Cele statutowe PUW to „prowadzenie studiów (licencjackich, magisterskich, śróddyplomowych i podyplomowych) oraz szkoleń przez Internet, produkcja kursów zdalnych, stworzenie centrum kompetencyjnego w zakresie metodyki, technologii i organizacji nauczania zdalnego”. Kształcenie odbywa się zdalnie, jednak egzaminy, podobnie jak w większości polskich instytucji tego typu, prowadzone w klasycznej formie w dużym stopniu przypominają metody stosowane na studiach w trybie eksternistycznym. Obecnie kształcić można się na kierunkach Zarządzanie i Marketing, Politologia, a także Pielęgniarstwo uzyskując tytuł licencjata i na kierunku Informatyka uzyskując tytuł inżyniera. W swojej ofercie PUW posiada również kursy otwarte i kursy dla nauczycieli⁴.

W grudniu 2002, dzięki porozumieniu 7 uczelni technicznych, powołana została Wirtualna Politechnika – „organizacyjna forma współpracy, której celem jest utworzenie i rozwój systemu kształcenia na poziomie wyższym z wykorzystaniem Internetu i technik multimedialnych”. Organizacja, utworzona przez Akademię Górniczo-Hutniczą z Krakowa, Politechnikę Białostocką, Politechnikę Gdańską, Politechnikę Krakowską, Politechnikę Poznańską, Politechnikę Warszawską, Politechnikę Wrocławską nie jest odrębną, samodzielną uczelnią, a studenci korzystający z jej oferty dydaktycznej pozostają studentami swoich macierzystych „alma mater”. „Głównym celem Wirtualnej Politechniki jest utworzenie na bazie narzędzi teleinformatycznych, otwartej i dostępnej dla wszystkich, Wirtualnej Przestrzeni Kształcenia przez Internet”. Prowadzi się ustawiczne doskonalenie oferty edukacyjnej uczelni technicznych – przedmiotów, laboratoriów, projektów, studiów podyplomowych i studiów zaocznych, w prowadzeniu których Internet i techniki multimedialne odgrywają dominującą rolę⁵.

³ Opracowano na podstawie: Biuro Organizacji Szkoleń – system nauczania poprzez internet. <http://www.e-sgh.pl/>.

⁴ Opracowano na podstawie: Polski Uniwersytet Wirtualny. <http://www.puw.pl/>.

⁵ Opracowano na podstawie: Wirtualna Politechnika – cele i zadania. <http://www.okno.pw.edu.pl/Index/WP/cele1.htm>.

Najważniejszą społeczną inicjatywą propagującą sieci teleinformatyczne w polskiej oświacie jest, powstały w 1998 roku, program Interklasa. Program, popierany przez Sejmową Komisję Edukacji, Nauki i Młodzieży, Ministerstwo Edukacji Narodowej, liczne organizacje pozarządowe i firmy prywatne, zamierza, do końca bieżącego roku, wyposażyć wszystkie placówki o statusie szkoły średniej w kraju w pracownię Internetowe. Planuje się także zakończyć w 2005 proces wyposażania w sprzęt komputerowy szkół podstawowych. W ramach programu prowadzone są także, we współpracy ze światowym potentatem informatycznym Intel, szkolenia nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjnej i komunikacyjnej w nauczaniu różnych przedmiotów oraz w pracy własnej nauczyciela. Na bazie przedsięwzięcia szkoleniowego światowego lidera w dziedzinie Internetowej technologii sieciowej firmy Cisco Systems „Cisco Networking Academy”, i dzięki ścisłej współpracy ze Związkiem Powiatów Polskich, realizowany jest program „Lokalnych Akademii Informatycznych” (LAI). Do współpracy zaproszono także innych dostawców nowoczesnych technologii: firmy Microsoft Corporation, Sun Microsystems, Alma Internet S.A., Apple i Novell, tworząc łącznie 6 modułów szkoleniowych. Program, skierowany do młodzieży szkół średnich, absolwentów i bezrobotnych, umożliwia grupie docelowej zdobycie praktycznych umiejętności informatycznych, popartych rzetelnym przygotowaniem teoretycznym i potwierdzonych honorowanymi na całym świecie certyfikatami. Powstaje także wiele przedsięwzięć organizowanych dzięki inicjatywom oddolnym, czego przykładem może być, działające w regionie radomskim, Stowarzyszenie Oświatowe „SYCYNA”. Stowarzyszenie, realizując obecnie projekt eSycyna, propaguje edukację informatyczną w powiecie zwoleńskim, prowadząc szkolenia, budując infrastrukturę informatyczną, i prowadząc działalność upowszechniającą najnowocześniejsze technologie wśród mieszkańców wsi i małych miasteczek⁶.

W dostarczaniu bezpłatnych kursów językowych na rynek polski specjalizuje się polska sekcja BBC oferując, na stronach Internetii, za pośrednictwem Rozgłośni Regionalnych Polskiego Radia oraz komercyjnych stacji radiowych, czy na polskich stronach BBC, ofertę kursów języka angielskiego. Microsoft udostępnił bezpłatny, zakończony certyfikatem, kurs dla sprzedawców najnowszych wersji systemu operacyjnego i pakietu biurowego światowego giganta oprogramowania komputerowego. Centrum Szkoleniowe „Akademia” proponuje bezpłatne kursy z zakresu prowadzenia własnej działalności gospodarczej, Europejska Akademia Internetowa – kurs wiedzy o Unii Europejskiej, Szkoła Giełdowa w Internecie stworzona z inicjatywy Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie – kurs dotyczący wiedzy o rynku kapitałowym, papierach wartościowych i giełdzie. W sieci Internetowej bezpłatnie udostępnione są także przeróżne kursy z zakresu tworzenia witryn Internetowych, grafiki komputerowej, czy tworzenia komputerowych baz danych.

Kształcenie na odległość mimo swoich niepodważalnych zalet posiada też pewne ograniczenia i niedogodności. Nie sprawdza się w dziedzinach, gdzie niezbędny jest bezpośred-

⁶ Opracowano na podstawie: Polski Portal Edukacyjny. <http://www.interklasa.pl/> oraz Stowarzyszenie Oświatowe „Sycyna”. <http://sycyna.ppp.pl/>.

ni kontakt z nauczycielem bądź trenerem, takich jak rozwój umiejętności interpersonalnych, negocjacje, czy nauka sztuki aktorskiej. Jest bardzo nieskuteczne w przypadku uczniów niesystematycznych, mało samodzielnych, słabo umotywowanych, wymagających specjalnego traktowania. Problemy mogą także pojawić się w kwestii oceniania i certyfikacji. Niezbędna może się okazać weryfikacja wyników kształcenia poprzez organizowanie egzaminów w formie „klasycznej”. Zagrożeniem dla człowieka korzystającego z edukacji zdalnej może także być choroba komputerowa, infomania. Niebezpiecznym zjawiskiem jest także uzależnienie od komputera, Internetu. Do tego dochodzą schorzenia somatyczne szczególnie niebezpieczne w przypadku osób młodych, takie jak wady wzroku, postawy. Osłabione są, niezbędne w rozwoju osobowości, interakcje socjalne między uczestnikami kształcenia zdalnego. Może pogłębić to izolację danej osoby, co implikuje powstaniem defektów w rozwoju emocjonalnym, ograniczając zdolności rozpoznawania przez ludzi uczuć własnych i uczuć innych, do zdolności motywowania się i kierowania emocjami zarówno własnymi, jak i osób, z najbliższego otoczenia. Defekty w wykształceniu emocjonalnym są przyczyną wielu zagrożeń społecznych, takich jak narkomania, alkoholizm, przemoc, i wielu innych sytuacji konfliktowych. Alienacja może prowadzić do obniżenia aktywności, czy depresji. To właśnie interakcje grupowe kształtują umiejętność komunikowania się, poczucie humoru, umiejętność zawierania przyjaźni, umiejętność funkcjonowania i rozwiązywania problemów w grupie społecznej, jak i w całym społeczeństwie. Jak pokazuje doświadczenie, społeczne i emocjonalne umiejętności mogą mieć większe znaczenie dla odniesienia sukcesu w życiu zarówno osobistym, jak i zawodowym, niż wysoki iloraz inteligencji mierzony standartowymi testami werbalnej i niewerbalnej inteligencji poznawczej. Niezbędny zatem w rozwoju osobowości jest bezpośredni kontakt z grupą rówieśniczą i nauczycielem-wychowawcą. Elektroniczny przekaz nie może być jedynym elementem edukacji, pozbawionym kierunkującej roli nauczyciela. Nauczyciel powinien świadomie i odpowiedzialnie uczestniczyć w całym procesie kształcenia.

Tak jak cały dzisiejszy świat kształcenie na odległość pełne jest antynomii. Umożliwia masową, a jednocześnie zorientowaną i dostosowaną do indywidualnych potrzeb ucznia, edukację. Powstaje na styku dwóch kultur: kultury elitarnej i popularnej. Jest wygodnym i posiadającym olbrzymie możliwości rozwoju środkiem zdobywania wiedzy, umożliwiając pracę z najlepszymi specjalistami w danej dziedzinie, pełniejsze dostosowanie tempa kształcenia i zakresu materiału do osobistych możliwości i upodobań, stale reagując na zmiany warunków społecznych, ekonomicznych, kulturowych czy politycznych. Dostosowuje się do bieżących potrzeb uczących się, podążając za najnowszymi trendami. Nie może jednak zastąpić, przynajmniej w formie występującej obecnie, tradycyjnego modelu kształcenia. Nauczanie zdalne nie stanowi dla niego alternatywy, może być natomiast doskonałym wzbogaceniem i uzupełnieniem kształcenia szkolnego. Jestem przekonany, że wraz z dalszym rozwojem technologii komunikacyjnych, powstaną nowe, nieznane dotychczas formy kształcenia, a złoty wiek wirtualnej edukacji jest jeszcze przed nami.

Literatura

1. Biuro Organizacji Szkoleń – system nauczania poprzez Internet. <http://www.e-sgh.pl/>.
2. Brennan M., Anderson C., Dankens A.S.: Worldwide and U.S. Corporate IT Education and Training Services. Market Forecast and Analysis, 2000-2005. International Data Corporation 2001.
3. Brown J.S., Duguid:P., The Social Life of Information. Harvard Business School Press, Boston 2000.
4. Cosgrove, M. S.: Telecommunications Distance Learning and Teacher Preparation, American, Association of Colleges for Teacher Education, New York 2002.
5. Daniel J.S., Mega Universities and Knowledge Media: Technology Strategies for Higher Education, Kogan Page, Londyn 1996.
6. Dutton W.H., Loader B.D.: Digital academe: the new media and institutions of higher education and learning, Routledge Falmer, London 2002.
7. Goleman D. „Inteligencja emocjonalna”, Media Rodzina, Poznań 1997.
8. Izdebska J.: Młodzież – media elektroniczne. Nowa przestrzeń edukacyjna. W: „Edukacja Medialna” nr 1/2003, Poznań 2003.
9. Juszczak S.: Rola technologii informacyjnej w kształceniu zawodowym i dydaktyce szkoły wyższej. W: Technologia informatyczna w edukacji i przygotowaniu zawodowym, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2000.
10. Kubiak M.J., Wirtualna edukacja po polsku, ComputerWorld, nr 26/2000.
11. Kwiatkowska I.: Wirtualne uniwersytety – nowe trendy w szkolnictwie wyższym na przykładzie wybranych uniwersytetów Europy (Niemcy, Wielka Brytania) i USA (część I). W: „Edukacja Medialna” nr 1/2003, Poznań 2003.
12. Latchen C., Hanna D.E.: Leadership for 21st Century Learning: Global Perspectives for Educational Innovations, Kogan-Page, London 2001.
13. Lee C. „Wzrastanie i rozwój dziecka” WSIP Warszawa 1997.
14. Podyplomowe studia przez Internet. Informatyka i techniki Internetu. P-SPRINT IiTI. http://www.okno.pw.edu.pl/studia_podyplomowe/glowna/Untitled-3.htm
15. Polski Portal Edukacyjny. <http://www.interklasa.pl/>.
16. Polski Uniwersytet Wirtualny. <http://www.puw.pl/>.
17. Psychologia zmian postaw i zachowań. Internetowe studia podyplomowe Uniwersytetu Warszawskiego. <http://www.come.uw.edu.pl/psychologia/come.htm>.
18. Rzewuski M., Wirtualne kampusy. Distance Learning na uczelniach, PCkurier nr 13/2001.
19. Rzewuski M.: Edukacja przez Internet zyskuje na popularności. Nauka na odległość. PC Kurier. nr 20/2000.
20. Stowarzyszenie Oświatowe „SYCYNA”. <http://www.sycyna.ppp.pl/>.
21. Studia w internecie – nowa forma studiów zaocznych. http://www.okno.pw.edu.pl/Index/e-edukacja/w_politechnice/zaoczne.htm.
22. Thomson. <http://www.thomson.com/>
23. Wirtualna Politechnika – cele i zadania. <http://www.okno.pw.edu.pl/Index/WP/cele1.htm>.
24. Zasepa T.: Internet. Fenomen społeczeństwa informacyjnego. Wydawnictwo Świętego Pawła. Częstochowa 2001.

Europejskie programy edukacyjne

Jolanta Religa

Instytut Technologii Eksploatacji, Radom

(wybór fragmentów i opracowanie)

LEONARDO DA VINCI – EUROPEJSKI PROGRAM WSPÓŁPRACY W DZIEDZINIE KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO*

Leonardo da Vinci jest jednym z trzech programów edukacyjnych Unii Europejskiej. Program przyczynia się do rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego na wszystkich poziomach w poszczególnych krajach, jak też do współpracy między nimi w tym zakresie. Dalekosiężnym celem programu jest dostosowanie systemu kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy w zjednoczonej Europie oraz poprawy sytuacji na rynku pracy w poszczególnych krajach.

W latach 1995–1999 realizowana była pierwsza faza programu. W 1999 roku Komisja Europejska podjęła decyzję o uruchomieniu drugiej fazy programu, którą przewidziano na lata 2000–2006. Oprócz państw członkowskich program jest otwarty dla wielu krajów spoza jej granic. Uczestnikami (poza krajami 15) są obecnie Kraje EFTA oraz kraje Europy Środkowej i Wschodniej, w tym od 1998 roku – Polska.

Projekty mogą składać wszystkie instytucje zaangażowane w rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego – instytucje szkoleniowe, szkoły zawodowe, uczelnie, instytuty badawcze, przedsiębiorstwa, izby handlowe i przemysłowe, partnerzy społeczni, organizacje lokalne i regionalne, organizacje non-profit, organizacje pozarządowe, władze publiczne.

Program oparty jest na konkursach projektów organizowanych przez Komisję Europejską oraz Krajowe Agencje Programu. Pozostały do przeprowadzenia konkursy: 2003–2004 oraz 2005–2006.

W drugiej fazie Program Leonardo da Vinci umożliwia realizację sześciu rodzajów projektów, na które można ubiegać się o dofinansowanie ze strony Wspólnot Europejskich:

- wymiany i staże,
- projekty pilotażowe, w tym tzw. akcje tematyczne,
- projekty językowe,
- międzynarodowe sieci instytucji,
- badania i analizy,
- działania wspólne.

* Informacja opracowana na podstawie danych publikowanych przez Agencję Krajową Programu Leonardo da Vinci (www.cofund.org.pl), dzięki przychylności i pomocy pracowników agencji krajowej.

Projekty wymian i staży. Projekty te wspierają międzynarodową mobilność osób biorących udział w szkoleniu zawodowym. Koncentrują się przede wszystkim na organizowaniu szkoleń służących doskonaleniu zawodowemu. Głównym założeniem projektów tego typu jest połączenie teorii z praktyką, a co za tym idzie wzmocnienie więzi między światem edukacji i pracy. Można uzyskać dofinansowanie staży dla uczniów, studentów, młodych pracowników i absolwentów oraz dofinansowanie wymian dla nauczycieli i szkoleniowców, doradców zawodowych, kierowników działów kadr, organizatorów szkoleń oraz nauczycieli i lektorów języków obcych.

Projekty pilotażowe. Celem projektów pilotażowych jest podniesienie jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz doradztwa zawodowego. Promowane jest głównie tworzenie produktów edukacyjnych wprowadzających innowacyjne metody nauczania z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

Specyficzną grupą projektów pilotażowych są tzw. akcje tematyczne podejmujące problematykę szczególnie promowaną przez Unię Europejską. Są to na przykład działania, których celem jest poprawa jakości systemów kształcenia i szkolenia zawodowego, przeciwdziałanie dyskryminacji, zwiększanie świadomości różnic międzykulturowych oraz projektów uwzględniających potrzeby szkoleniowe osób i pracowników przemieszczających się z kraju do kraju.

Projekty językowe. Celem tworzenia tego typu projektów jest promowanie znajomości języków obcych oraz znajomości kultur krajów europejskich. Obejmują one zarówno rozwój metodyki nauczania (w tym także innowacyjne projekty dydaktyczne dostosowane do potrzeb różnych branż) i oceniania postępów w nabywaniu kompetencji językowych, jak i procedury badania potrzeb językowych. Dotacje mogą zostać przyznane także organizatorom projektów dotyczących mniej popularnych języków europejskich.

Międzynarodowe sieci instytucji. Program Leonardo da Vinci wspiera tworzenie międzynarodowych sieci instytucji, stanowiących infrastrukturę upowszechniania wiedzy i doświadczeń na poziomie europejskim. Sieci takie powinny realizować trzy zadania:

- gromadzić, syntetyzować oraz rozwijać wiedzę i informacje o osiągnięciach i rozwiązaniach innowacyjnych w skali Unii Europejskiej;
- poprawiać zdolność analizy i prognozowanie wymogów rynku pracy w kontekście wiedzy i umiejętności wykonawców różnych zawodów;
- upowszechniać wyniki osiągnięte w ramach pracy międzynarodowych sieci instytucji wśród zainteresowanych gremiów w Unii Europejskiej.

Badania i analizy. Tworzenie i aktualizacja zbiorów, opracowań badawczych i analiz dotyczących zagadnień kształcenia i szkolenia zawodowego to także projekty, na realizację których można otrzymać dotację w ramach Programu Leonardo da Vinci. Istotne są wszelkiego typu projekty służące szeroko rozumianej wymianie informacji. Ich efektem staną się

opracowania pokazujące procesy zmian zachodzących w krajowych systemach kształcenia i szkolenia zawodowego.

Akcje wspólne. Akcje wspólne zapewniają możliwość realizacji działań objętych przez kilka programów unijnych: Sokrates, Leonardo da Vinci oraz Młodzież, w celu poszerzenia zakresu współdziałania między tymi programami. Celem Akcji wspólnych jest promowanie „Europy Wiedzy” poprzez wspieranie rozwoju innowacyjnych metod podejścia do analizy i rozwiązywania problemów o charakterze przekrojowym i interdyscyplinarnym. Projekty zgłaszane w ramach Akcji Wspólnych powinny koncentrować się na tematach wykraczających poza zakres jednej dyscypliny. Zakłada się, że projekty zostaną przygotowane przez organizacje i instytucje reprezentujące różne sektory gospodarki oraz obszary wiedzy.

Terminy, kwoty, zasady ogólne. Konkursy projektów organizowane są na poziomie Unii Europejskiej przez Komisję Europejską, a ich specyfikacja jest ogłaszana w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich (ang. Official Journal of the European Communities). Krajowe Agencje Programu informują o terminach i warunkach konkursów w prasie ogólnopolskiej oraz na stronach Internetowych. Oprócz wskazania ostatecznego terminu składania wniosków oraz terminu przeprowadzenia procedury oceny i wyboru projektów, specyfikacja konkursu wymienia również priorytety Programu na dany okres oraz postanowienia organizacyjne. W aktualnym konkursie obowiązują następujące priorytety:

- Nadawanie wartości uczeniu się;
- Nowe formy uczenia się i nauczania oraz podstawowe umiejętności w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego;
- Poradnictwo i doradztwo zawodowe.

Procedury oceny i wyboru projektów. W zależności od kategorii projektu propozycje składane w ramach konkursów poddawane są ocenie w ramach jednej z trzech procedur, oznaczonych jako procedura A, B lub C. Bez względu na mającą zastosowanie procedurę oraz obowiązujący termin złożenia wniosku, propozycję projektu można złożyć tylko raz; czyni to promotor w imieniu wszystkich pozostałych partnerów w grupie.

Procedura A – projekty wymian i staży

- Promotorzy są zobowiązani do złożenia wniosku projektu wymian i staży do Krajowej Agencji Programu. Wnioski muszą spełniać wymogi odnoszące się do priorytetów oraz zasad ich przyjmowania określonych w specyfikacjach konkursów projektów ogłaszanych przez Komisję Europejską w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich.
- Krajowa Agencja Programu zbiera wnioski oraz przeprowadza procedurę oceny zgodnie z kryteriami zgodności formalnej oraz wymogami jakościowymi określonymi na poziomie Unii Europejskiej.
- Krajowa Agencja Programu, we współpracy z Krajową Radą Programu, sporządza listę wybranych projektów wymian i staży. Lista ta przesyłana jest do Komisji Europejskiej.
- Krajowa Agencja Programu powiadamia promotorów o wynikach procedury wyboru projektów i przygotowuje stosowne umowy.

Procedura B – projekty pilotażowe (z wyjątkiem „działań tematycznych”), językowe międzynarodowe sieci instytucji

Procedura ta przebiega w dwóch etapach:

Etap 1 – Zgłoszenie i wybór wstępnych propozycji projektów

- Promotorzy składają propozycję wstępną do Krajowej Agencji Programu; propozycje muszą spełniać wymogi odnośnie priorytetów oraz zasad ich przyjmowania określonych w specyfikacji konkursu projektów.
- Krajowa Agencja Programu, we współpracy z Krajową Radą Programu, dokonuje oceny wstępnych propozycji, a następnie informuje promotorów o wynikach tej oceny. Promotorzy wybranych propozycji wstępnych (i tylko oni) proszeni są o złożenie propozycji pełnych.

Etap 2 – Zgłoszenie i wybór pełnych propozycji projektów

- Promotorzy propozycji wstępnych wybranych w etapie 1 składają pełne propozycje do Krajowej Agencji Programu (oryginał), a jedną kopię przesyłają do Komisji Europejskiej.
- Krajowa Agencja Programu, we współpracy z Krajową Radą Programu, dokonuje oceny pełnych propozycji projektów, a następnie przygotowuje listę wniosków mających szansę zatwierdzenia do realizacji, z podaniem ich opisu oraz uzasadnienia. Lista ta, wraz z raportem o przebiegu etapu 1 (propozycje wstępne) i etapu 2 (propozycje pełne) procedury, przesyłana jest do Komisji Europejskiej.
- Komisja Europejska, z pomocą niezależnych ekspertów, dokonuje oceny propozycji pod kątem zakresu ich charakteru międzynarodowego i innowacyjności.
- Komisja Europejska dokonuje analizy raportów z przebiegu krajowych etapów procedury i konsultuje się w sprawie oceny z poszczególnymi krajami uczestniczącymi w Programie.
- Komisja Europejska przedstawia do rozpatrzenia Komitetowi Programu Leonardo da Vinci proponowaną listę wybranych projektów, z podaniem wymaganych środków budżetowych w ujęciu na każdą kategorię projektów i poszczególne kraje.
- Po otrzymaniu opinii Komitetu, Komisja Europejska sporządza ostateczną listę wybranych projektów z każdego kraju uczestniczącego i dokonuje alokacji środków finansowych na rzecz wybranych projektów w każdym z krajów.
- Krajowa Agencja Programu informuje promotorów o ostatecznej decyzji i przygotowuje stosowne umowy.

Procedura C – badania i analizy, akcje tematyczne, działania wspólne

Procedura ta przebiega w dwóch etapach:

Etap 1 – Zgłoszenie i wybór wstępnych propozycji projektów

- Promotorzy składają propozycję wstępną (oryginał) do Komisji Europejskiej, a jej kopię przesyłają do Krajowej Agencji Programu; propozycje muszą spełniać wymogi odnośnie priorytetów oraz zasad ich przyjmowania określonych w specyfikacji konkursu projektów. Komisja Europejska dokonuje oceny propozycji wstępnych i przedstawia ich listę do zaopiniowania Komitetowi Programu Leonardo da Vinci. Następnie Komisja sporządza listę zakwalifikowanych propozycji wstępnych i informuje promotorów o wynikach tego etapu procedury. Promotorzy wybranych propozycji wstępnych (i tylko oni) proszeni są o złożenie propozycji pełnych.

Etap 2 – Zgłoszenie i wybór pełnych propozycji projektów

- Promotorzy propozycji wstępnych wybranych w etapie 1 składają swe propozycje pełne do Komisji Europejskiej (oryginał), a jedną kopię przesyłają do Krajowej Agencji Programu.
- Komisja Europejska, z pomocą niezależnych ekspertów, dokonuje oceny propozycji pełnych oraz sporządza listę propozycji które mają szansę na otrzymanie dofinansowania.
- Komisja Europejska uzyskuje opinię Komitetu odnośnie zaproponowanej listy projektów.
- Następnie Komisja sporządza ostateczną listę zakwalifikowanych projektów, przekazując Komitetowi informacje o swej decyzji.
- Komisja Europejska informuje promotorów o swej ostatecznej decyzji i przygotowuje umowy do podpisania z promotorami projektów zatwierdzonych do dofinansowania.

Przykłady dobrych praktyk

Projekty wymian i staży. Jednym z projektów, które zyskały uznanie Krajowej Rady Programu Leonardo da Vinci jest projekt: *Innowacyjne metody budowy domów ekologicznych*. Pomysłodawcą i wnioskodawcą jest Zespół Szkół Ogólnokształcących i Budowlanych z Jeleniej Góry.

Celem czterotygodniowych praktyk 31 uczniów szkół jest przeszkolenie teoretyczne i praktyczne w zakresie nowych technik robót wykończeniowych w budownictwie ekologicznym zgodnych ze standardami unijnymi. Młodzi ludzie zapoznają się z działalnością i organizacją niemieckich firm ogólnobudowlanych oraz specjalizujących się w określonych technologiach w budownictwie domów ekologicznych, nauczą się wykonywania specjalistycznych prac budowlanych, takich jak nakładanie okładzin, tynków, układanie posadzek, montaż stolarki okiennej i drzwiowej itp. Uczestnictwo w zagranicznych praktykach pomoże podnieść kwalifikacje zawodowe uczniów, co umożliwi w przyszłości samodzielne świadczenie usług w tym zakresie. Partnerem niemieckim jeleniogórskiej szkoły był Europa Haus e. V. Leipzig.

Technologia multimedialna szansą efektywnej pracy grafika Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych im. Jacka Malczewskiego z Częstochowy.

Jego celem jest poszerzenie kompetencji zawodowych uczniów Liceum Sztuk Plastycznych wydziału grafiki użytkowej w zakresie projektowania i wykonywania prezentacji multimedialnych przy tworzeniu interaktywnych serwisów Internetowych. Młodzi ludzie wyjadą na trzytygodniową praktykę zawodową do nowoczesnych ośrodków kształcenia grafików w Niemczech (Schule für Farbe und Gestaltung), Francji (École Supérieure d'Arts) i Portugalii (La Centre de Formation para Industria la Ceramique). Podczas stażu uczniowie pod okiem wysoko wyspecjalizowanych grafików, informatyków i programistów wykonają multimedialną prezentację wykorzystując własne prace graficzne i fotografie. Dzięki uczestnictwu w projekcie uczniowie poznają nowe techniki, technologie i metody tworzenia obrazu cyfrowego, zdobędą dodatkowe doświadczenia w pracy w wielonarodowościowym zespole koordynowanym za pośrednictwem Internetu, co wpłynie na podniesienie ich kwalifikacji zawodowych.

Projekty tematyczne. Wśród projektów tematycznych konkurencja była jeszcze większa (spośród 23 projektów złożonych w drugim etapie, Komisja Europejska wspólnie z Krajową Radą Programu Leonardo da Vinci wyselekcjonowała zaledwie 9, które uzyskały wsparcie finansowe: 8 projektów pilotażowych i 1 językowy).

E-praca – szansą dla kobiet jest projektem przygotowanym przez Stowarzyszenie Promocji Przedsiębiorczości, skierowanym do bezrobotnych kobiet, przede wszystkim tych, które mają trudności ze znalezieniem pracy po zakończeniu urlopu macierzyńskiego, opiekują się niepełnosprawnym dzieckiem lub same są niepełnosprawne. Głównym celem projektu jest podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych adresatek projektu i zwiększenie ich szans na rynku pracy.

W projekcie wyodrębniono sześć pakietów zadaniowych obejmujących między innymi: analizę sytuacji kobiet na lokalnych rynkach, która zostanie opracowana na podstawie badań ankietowych skierowanych do beneficjentek projektu i przedsiębiorców; przygotowanie materiałów szkoleniowych we wszystkich językach państw biorących udział w projekcie (Polska, Słowacja, Wielka Brytania, Grecja); przeprowadzenie zajęć pilotażowych przeznaczonych dla szkoleniowców – treningi zadaniowe i warsztaty psychologiczne; skonstruowanie baz danych o kobietach poszukujących pracy z opisem ich kwalifikacji zawodowych i bazy danych przedsiębiorców zainteresowanych zatrudnieniem takich pracowników (bazy zostaną zamieszczone na nowo powstałej stronie Internetowej projektu, która będzie prowadzona w czterech wersjach językowych i stale aktualizowana).

W ramach projektu zostaną podjęte działania zachęcające przedsiębiorców do tej formy zatrudniania pracowników, czego skutkiem może być powstanie nowych miejsc pracy. Przewiduje się, że w ciągu trwania projektu około 20 kobiet w każdym z krajów partnerskich znajdzie taką pracę. Proces ten będzie podlegał stałemu monitoringowi.

Jedynym zakontraktowanym w Polsce w 2002 roku **projektem językowym** jest: *Agroturystyka – tematyczny kurs języka angielskiego i niemieckiego dla pracowników administracji publicznej z regionów wiejskich* przygotowany przez Wyższą Szkołę Humanistyczno-Ekonomiczną z Łodzi.

Opracowując projekt, jego twórcy skupili się na potrzebach dwóch grup zawodowych związanych ściśle z agroturystyką: przedstawicielach administracji publicznej regionów rolniczych oraz rolnikach, którzy rozważają prowadzenie gospodarstw agroturystycznych. Celem projektu jest podniesienie kwalifikacji zawodowych w dziedzinie agroturystyki wśród urzędników administracji publicznej z regionów rolniczych przez zwiększenie kompetencji w zakresie języków obcych (angielskiego i niemieckiego).

W tym celu w ramach projektu opracowane zostaną specjalistyczne kursy językowe *on-line* zorientowane na tematykę agroturystyki. Przygotowany materiał dydaktyczny, po wprowadzeniu do sieci zostanie przetestowany na grupie 35 pracowników administracji publicznej regionów rolniczych z wszystkich krajów partnerskich (Polska, Słowacja, Belgia, Hiszpania, Niemcy, Wielka Brytania). Po pozytywnej ocenie wszystkich elementów kursu, czyli interaktywnych ćwiczeń, wskazówek dla nauczycieli i uczestników kursu etc., opracowana zostanie stała strona Internetowa, na której będzie on dostępny.

Informacje w: Krajowej Agencji Programu LEONARDO DA VINCI, 00-444 Warszawa, ul. Górnośląska 4a, Biuro Koordynacji Kształcenia Kadr, Fundusz Współpracy tel.: 622 19 91, 625 39 37 fax. 625 28 05 www.cofund.org.pl

Jolanta Religa

Instytut Technologii Eksploatacji, Radom
(wybór fragmentów i opracowanie)

SOCRATES – EUROPEJSKI PROGRAM WSPÓŁPRACY W DZIEDZINIE EDUKACJI*

Program SOCRATES rozpoczął nową fazę realizacji obejmującą lata 2000–2006. W dalszym ciągu służy wzmocnieniu wymiaru europejskiego na wszystkich szczeblach kształcenia, a także rozszerzaniu dostępu do istniejących już w Europie zasobów edukacyjnych przy równoczesnym promowaniu równości szans we wszystkich dziedzinach kształcenia.

Socrates jest dostępny dla krajów członkowskich UE, stowarzyszonych z nią krajów Europy Środkowej i Wschodniej (w tym Polski) oraz Cypru, Malty i Turcji.

Adresatami programu są w szczególności osoby i instytucje:

- uczniowie, studenci i osoby uczestniczące w różnych formach kształcenia,
- kadra zatrudniona w sektorze w edukacji,
- wszystkie rodzaje placówek edukacyjnych wymienione przez każdy uczestniczący kraj,
- osoby i instytucje odpowiedzialne za systemy i polityki edukacyjne na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym.

W odpowiednich Akcjach programu mogą także uczestniczyć inne publiczne lub prywatne instytucje i organizacje, a w szczególności:

- instytucje i organizacje lokalne i regionalne,
- stowarzyszenia zajmujące się edukacją, włącznie ze stowarzyszeniami studentów, stowarzyszeniami uczniów, stowarzyszeniami nauczycieli oraz stowarzyszeniami rodziców,
- partnerzy społeczni,
- ośrodki badawcze prowadzące profesjonalne analizy w dziedzinie edukacji,
- firmy i konsorcja, organizacje handlowe oraz izby handlu i przemysłu.

Cele programu Socrates:

- wzmocnianie wymiaru europejskiego na wszystkich szczeblach edukacji oraz zapewnienie szerokiego dostępu do istniejących w Europie pomocy edukacyjnych, przy równoczesnym promowaniu równości szans we wszystkich dziedzinach edukacji;
- promowanie „ilościowej” i „jakościowej” poprawy znajomości języków Unii Europejskiej, a w szczególności tych języków, które są rzadziej używane i rzadziej nauczane;
- promowanie współpracy i mobilności w dziedzinie edukacji, w szczególności poprzez:
 - wspieranie wymiany między placówkami edukacyjnymi,
 - promowanie kształcenia otwartego i kształcenia na odległość,
 - działanie na rzecz poprawy sytuacji w zakresie uznawania dyplomów i okresów studiów,
 - rozwijanie wymiany informacji, a także usuwanie barier w tym zakresie,

* Informacja opracowana na podstawie danych publikowanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji Agencję Narodową Programu Socrates (www.socrates.org.pl), dzięki przychylności Dyrektora Fundacji Witolda Sienkiewicza oraz Pani Grażyny Klimowicz.

- zachęcanie uczestników do opracowywania innowacyjnych praktyk i materiałów edukacyjnych oraz badanie zagadnień polityki edukacyjnej będących przedmiotem wspólnych zainteresowań.

W ramach realizacji powyższych celów program będzie również wspierał działania na rzecz zapewnienia równości szans kobiet i mężczyzn oraz przyczyniał się aktywnie do zwalczania marginalizacji społecznej, rasizmu i ksenofobii.

Działania. W programie SOCRATES przyznaje się fundusze na realizację następujących działań:

- wyjazdy zagraniczne osób związanych z sektorem edukacji w Europie;
- projekty pilotażowe realizowane przez międzynarodowe grupy partnerskie, które mają na celu opracowywanie innowacyjnych rozwiązań i podnoszenie poziomu kształcenia;
- działania na rzecz poprawy znajomości języków obcych i lepszego rozumienia różnych kultur;
- zastosowanie technologii informatyczno-komunikacyjnych w edukacji;
- międzynarodowe sieci współpracy ułatwiające wymianę doświadczeń i sprawdzonych rozwiązań;
- bezpośrednie poznawanie i analiza porównawcza systemów i polityk edukacyjnych (obserwacja);
- wymiana informacji oraz rozpowszechnianie sprawdzonych rozwiązań i innowacji.

Akcje i komponenty programu:

- **Akcje scentralizowane** – przyjmowanie i selekcja wniosków oraz wydawanie i obsługa kontraktów (zajmuje się Komisja Europejska).
- **Akcje zdecentralizowane** – przyjmowanie i selekcja wniosków oraz wydawaniem i obsługą kontraktów (zajmują się Agencje Narodowe).

Ponadto akcje programu SOCRATES pogrupowane zostały z uwzględnieniem różnych szczebli i aspektów edukacji:

Comenius – ma na celu podniesienie poziomu **edukacji szkolnej** oraz wzmocnienie jej europejskiego wymiaru poprzez wspieranie międzynarodowej współpracy szkół i działania na rzecz podniesienia kwalifikacji kadry bezpośrednio zaangażowanej w edukację szkolną, a także promowanie nauki języków obcych i podniesienie świadomości interkulturowej. W komponencie tym wyróżnia się cztery podkomponenty:

- Szkolne projekty partnerskie
- Europejskie projekty współpracy w zakresie szkolenia kadry
- Indywidualne programy szkoleniowe dla kadry edukacyjnej
- Sieci

Erasmus ma na celu podniesienie poziomu kształcenia w **szkolnictwie wyższym** i wzmocnienie jego europejskiego wymiaru poprzez wspieranie międzynarodowej współpracy uczelni, promowanie mobilności studentów i nauczycieli akademickich, a także zwiększenie przejrzystości i poprawę sytuacji w zakresie uznawania studiów i kwalifikacji dla celów kontynuowania nauki w całej Europie. Cele te mogą być realizowane w jednym z trzech typów projektów:

- Współpraca międzyuczelniana
- Wyjazdy studentów i nauczycieli akademickich
- Sieci tematyczne

Grundtvig wspiera różnego rodzaju działania ukierunkowane na rozwój wymiaru europejskiego w **kształceniu dorosłych i kształceniu ustawicznym**. Ten komponent ma na celu promowanie innowacji oraz zapewnienie szerszego dostępu do różnych form kształcenia dorosłych i podniesienie poziomu kształcenia poprzez współpracę europejską. Oprócz nauki odbywającej się w ramach systemu kształcenia formalnego i nieformalnego, Grundtvig obejmuje również kształcenie mające bardziej incydentalny charakter, np. samodzielną naukę, uczenie się poprzez uczestnictwo w działalności organizacji społecznych, czy proces uczenia się, który stanowi element codziennego życia.

Akcja Grundtvig jest podzielona na cztery komponenty (tzw. pod-akcje):

- „Grundtvig 1”: Europejskie projekty współpracy
- „Grundtvig 2”: Partnerskie projekty kształcenia dorosłych
- „Grundtvig 3”: Wyjazdy szkoleniowe dla osób prowadzących kształcenie dorosłych
- „Grundtvig 4”: Sieci Grundtviga.

Lingua – komponent dotyczący **nauczania i uczenia się języków obcych** – wspiera pozostałe Akcje programu SOCRATES poprzez działania służące utrzymaniu i rozwojowi różnorodności językowej w Unii Europejskiej, podniesieniu poziomu nauczania i uczenia się języków obcych oraz zapewnieniu szerszego dostępu do różnych form, które umożliwiają „uczenie się języków obcych przez całe życie”, stosownie do potrzeb każdej jednostki. Akcja ta obejmuje dwie pod-akcje: promowanie nauki języków, opracowywanie narzędzi i materiałów.

Minerva wspiera współpracę europejską w zakresie **kształcenia otwartego i kształcenia na odległość oraz stosowania technologii informatyczno-komunikacyjnych w edukacji**. W tym celu finansuje się działania uświadamiające nauczycielom, osobom kształcącym się, decydom i szerszym kręgom społeczeństwa różne implikacje, jakie niesie za sobą stosowanie metod kształcenia otwartego i na odległość oraz technologii informatyczno-komunikacyjnych w edukacji; działania mające zapewnić właściwe miejsce aspektom dydaktycznym w zastosowaniu technik informatyczno-komunikacyjnych oraz w procesie opracowywania produktów i rozwoju usług edukacyjnych z wykorzystaniem środków multimedialnych; działania ukierunkowane na rozszerzenie dostępu do udoskonalonych metod i pomocy edukacyjnych oraz wyników i najlepszych praktyk w tej dziedzinie.

Obserwacja i innowacje w systemach i politykach edukacyjnych to komponent przyczyniający się do podniesienia poziomu i zwiększenia przejrzystości systemów edukacji oraz wspierający wprowadzanie innowacji edukacyjnych w Europie poprzez wymianę informacji i doświadczeń, identyfikowanie sprawdzonych rozwiązań, analizę porównawczą systemów i polityk w tej dziedzinie, a także dyskusje i analizy dotyczące tych aspektów polityki edukacyjnej, które są przedmiotem wspólnych zainteresowań. Komponent ten obejmuje wsparcie dla sieci Eurydice i Naric oraz wizyty studyjne w ramach Ariona.

Wspólne działania łączą program SOCRATES z innymi programami wspólnotowymi, m.in. Leonardo da Vinci (kształcenie/szkolenie zawodowe) i Młodzież.

Działania uzupełniające to Komponent wspierający różne inicjatywy, które przyczyniają się do realizacji całościowych celów programu poprzez działania promocyjne i informacyjne, rozpowszechnianie wyników i szkolenia oraz inne działania realizowane przez stowarzyszenia i instytucje pozarządowe.

Jednofazowa procedura selekcji

Instytucja koordynująca składa **pełną propozycję** do Komisji (w niektórych Akcjach kopie wysyła się także do Agencji Narodowych).

Komisja ocenia propozycje, korzystając z pomocy niezależnych ekspertów. W niektórych Akcjach swoje opinie w sprawie propozycji mogą przedstawiać Komisji Agencje Narodowe. Po uzyskaniu opinii Komitetu Programu SOCRATES Komisja przygotowuje listę wyselekcjonowanych projektów, informuje wnioskodawców o wynikach i wydaje kontrakty na wyselekcjonowane projekty.

Procedura jednofazowa dotyczy wszystkich akcji zdecentralizowanych oraz następujących akcji scentralizowanych: Comenius – projekty dotyczące szkolenia kadry, Erasmus – Współpraca międzyuczelniana, Działania uzupełniające.

Dwufazowa procedura selekcji

Faza 1: Instytucja koordynująca składa **wstępną propozycję** do Komisji (w niektórych Akcjach kopie wysyła się także do Agencji Narodowych). Komisja ocenia wstępne propozycje. W niektórych Akcjach swoje opinie w sprawie projektów mogą przedstawiać Agencje. Komisja przygotowuje następnie listę wstępnie wyselekcjonowanych projektów, informuje koordynatorów projektów, które nie zostały zaakceptowane we wstępnej selekcji o negatywnej decyzji, a także zaprasza koordynatorów wstępnie wyselekcjonowanych projektów do złożenia pełnej propozycji. Komisja dołoży wszelkich starań, by zapewnić koordynatorom wstępnie wyselekcjonowanych projektów pisemne wskazówki. Istnieje również możliwość zorganizowania spotkania informacyjnego, by pomóc im w opracowaniu pełnej propozycji i zorganizowaniu projektu.

Faza 2: Instytucja koordynująca składa **pełną propozycję** do Komisji (w niektórych Akcjach kopie wysyła się także do Agencji Narodowych). Komisja ocenia propozycje korzystając z pomocy niezależnych ekspertów. W niektórych Akcjach swoje opinie w sprawie propozycji mogą przedstawiać Komisji Agencje Narodowe. Po uzyskaniu opinii Komitetu Programu SOCRATES Komisja przygotowuje listę wyselekcjonowanych projektów, informuje wnioskodawców o wynikach i wydaje kontrakty na wyselekcjonowane projekty.

Procedura dwufazowa dotyczy następujących akcji scentralizowanych: Grundtvig- Projekty współpracy, Lingua, Minerva, Erasmus: sieci tematyczne, Comenius: Sieci, Grundtvig: Sieci.

Akcja GRUNDTVIG – Kształcenie dorosłych. W akcjach zdecentralizowanych Grundtviga (**Grundtvig 2 i 3**) instytucja koordynująca składa wniosek aplikacyjny, który zawiera część ogólną opisującą skład partnerski i projekt (B i C), wypełnioną identycznie przez wszystkich partnerów oraz część dotyczącą informacji na temat instytucji aplikującej i wnioskowanego przez nią dofinansowania (A i D), wypełniane indywidualnie przez każdą instytucję aplikującą.

Każda instytucja uczestnicząca w projekcie składa wniosek aplikacyjny do Agencji Narodowej w swoim kraju, w terminie **1 marca każdego roku**.

Projekty oceniane są przez poszczególne Agencje Narodowe pod względem spełnienia wymogów formalnych, kryteriów jakościowych i określonych priorytetów europejskich i narodowych. Projekt może być realizowany wówczas, gdy przynajmniej 3 Agencje Narodowe z różnych krajów, po wzajemnych konsultacjach, wyrażą zgodę na finansowanie projektu w danym roku.

Agencje Narodowe rekomendują potencjalnym wnioskodawcom zaproszenie do udziału w projekcie większej liczby krajów niż 3.

Instytucja uczestnicząca w projekcie otrzymuje grant na realizację projektu od Agencji Narodowej w swoim kraju. Grant przyznawany jest na jeden rok realizacji projektu. W przypadku projektu, np. trzyletniego, w każdym kolejnym roku wszystkie uczestniczące instytucje zobowiązane są do złożenia wniosku aplikacyjnego na kontynuację projektu. Wnioski te składa się w Agencjach Narodowych w swoim kraju, w terminie 1 marca – na kolejny rok.

W budżecie projektów akcji zdecentralizowanych nie jest wymagany własny wkład finansowy instytucji uczestniczącej w projekcie.

W danym roku każda uczestnicząca instytucja może otrzymać grant w wysokości:

- kwota standardowa: maks. 5000 euro – koordynator; maks. 4000 euro – partner;
- kwota zmienna – w zależności od liczby uczestników i przewidywanych wyjazdów zagranicznych.

Grundtvig 3 dotyczy zagranicznych wyjazdów szkoleniowych dla kadry placówek kształcenia dorosłych. W kursie takim można uczestniczyć raz na 3 lata. Oferowane szkolenia mogą dotyczyć: metodyki stosowanej w kształceniu dorosłych; zarządzania placówkami kształcenia dorosłych; integracji europejskiej; edukacji interkulturowej.

Czas trwania wyjazdu szkoleniowego: od kilku dni do kilku tygodni.

Wysokość grantu wynosi do 1500 euro i pokrywa koszty podróży do kraju, w którym odbywa się kurs i z powrotem; koszty utrzymania; opata za kurs, nie większa niż 750 euro.

W akcjach scentralizowanych (**Grundtvig 1 i 4**) obowiązuje dwustopniowa procedura selekcji: wstępne propozycje „pre-proposals” należy przysyłać do Komisji Europejskiej w terminie **1 listopada każdego roku**; do przesłania pełnych propozycji „full proposals” zapraszane są tylko te instytucje, których wstępna propozycja uzyska pozytywną opinię ekspertów Komisji Europejskiej.

Pełne propozycje należy przysyłać do Komisji Europejskiej w terminie **1 marca kolejnego roku**, w którym zgłoszono wstępną propozycję.

W budżecie projektów akcji scentralizowanych wymagany jest własny wkład finansowy instytucji uczestniczących w projekcie, w wysokości ok. 50% wartości projektu. Średni roczny budżet projektu Grundtvig 1 to około 100 000 Euro.

W przypadku Grundtviga 1 i 2 skład grupy partnerskiej powinien obejmować instytucje z co najmniej 3 krajów uprawnionych, w tym z jednego kraju członkowskiego Unii Europejskiej. Czas trwania projektów w ramach tych akcji to maksimum trzy lata.

Grundtvig 4 – Sieci. Propozycje mogą dotyczyć dwojakiego rodzaju działań:

- utworzenia i realizacji Sieci Grundtviga;
- przygotowania i realizacji Seminariów Tematycznych Grundtviga w tych obszarach tematycznych, w których dotychczas nie powstały Sieci.

Każda Sieć Grundtviga powinna dotyczyć określonego obszaru tematycznego lub kluczowych zagadnień z dziedziny edukacji dorosłych:

- utworzenie i utrzymywanie wysokiej jakości strony Internetowej;
- opracowanie rocznych raportów;
- informowanie użytkowników Sieci Grundtviga o wszystkich działaniach podejmowanych w Sieci oraz o specjalnych wydarzeniach typu: seminaria, warsztaty, szkolenia, itp.
- zorganizowanie przynajmniej jednego spotkania w ciągu roku na temat projektów Grundtviga realizowanych w określonym obszarze tematycznym, którego dotyczy Sieć (spotkanie może mieć również formę otwartej konferencji dla innych uczestników);
- opracowanie strategii utrzymywania i finansowania Sieci po zakończeniu realizacji projektu;
- ustanowienie odpowiednich mechanizmów do wewnętrznej oceny postępów i zagwarantowania wysokiej jakości rezultatów działań podejmowanych w ramach Sieci.

Komisja Europejska wspiera finansowo tylko jedną Sieć w określonym obszarze tematycznym. W roku 2004 priorytetowo będą traktowane następujące tematy:

- Metody finansowania edukacji dorosłych (efektywne modele pozyskiwania funduszy oraz współfinansowania na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym, łącznie z inicjatywami współpracy między sektorem publicznym i prywatnym);
- Nadawanie wartości kształceniu odbywającemu się poza systemem formalnym: nieformalnemu i incydentalnemu;
- Doradztwo i poradnictwo;
- Oferty edukacyjne dla niepełnosprawnych;
- Kształcenie dorosłych z terenów wiejskich;
- Edukacja rodziców;
- Sport – możliwości edukacyjne;
- Kształcenie dorosłych w matematyce i innych naukach ścisłych;
- Edukacja prozdrowotna dla dorosłych.

W każdej Sieci Grundtviga powinno uczestniczyć jak najwięcej partnerów z krajów uprawnionych do udziału w programie Socrates, minimum 10 krajów, wśród których co najmniej jeden musi mieć status kraju członkowskiego Unii Europejskiej. Im więcej zostanie włączonych do Sieci Grundtviga, tym większe są szanse na finansowanie Sieci z budżetu programu Socrates. Oczekuje się, że w trakcie realizacji projektu Sieć będzie się powiększać. Aplikanci powinni przedstawić wyraźnie określoną strategię rozwoju Sieci (zarówno na czas realizacji, jak i po jej zakończeniu).

Finansowanie Sieci. Każda Sieć Grundtviga otrzymuje wsparcie finansowe Komisji Europejskiej w wysokości wynikającej z przedłużonego Planu Pracy, która zazwyczaj jest jeszcze negocjowana z koordynatorem. Wysokość przeznaczonego grantu zależy od działań przewidzianych w projekcie, liczby krajów uczestniczących oraz czasu trwania projektu. Każdego roku Komisja Europejska organizuje co najmniej jedno spotkanie dla koordynatorów Sieci Grundtviga w celu monitorowania postępów oraz promowania synergii między istniejącymi już Sieciami.

- Grundtvig 4 – Seminaria Tematyczne.** Europejskie Seminaria Tematyczne mają na celu:
- ustanowienie forum do debaty na temat określonych aspektów polityki edukacyjnej i praktyki zmierzających do wprowadzania wymiaru europejskiego oraz poprawy jakości edukacji dorosłych w obszarze tematycznym, którego dotyczy seminarium;

- dokonanie analizy oraz oceny rozległości i wartości europejskiej współpracy w edukacji dorosłych;
- dokonanie wyboru, rozpowszechnienie i waloryzacja rezultatów uzyskanych w projektach, najlepszej praktyki i metodologii opracowanych na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym w obszarze tematycznym, którego dotyczy seminarium; określenie aktualnych, szczególnie pilnych i przyszłych potrzeb, a także usuwanie barier w dalszym rozszerzaniu współpracy międzynarodowej;
- opracowanie podstawowych założeń, dotyczących przyszłej Sieci Grundtviga z jasno określonymi działaniami.

Seminarium Tematyczne Grundtviga powinno trwać ok. 3 dni.

W skład grupy partnerskiej muszą wejść, co najmniej 3 kraje uczestniczące w programie Socrates, w tym jeden kraj członkowski Unii Europejskiej. Aplikanci zachęceni są do tego, aby w skład grupy partnerskiej weszły instytucje/organizacje, które aktualnie uczestniczą w realizacji Międzynarodowych Projektów Współpracy w ramach akcji Grundtvig określonego obszaru tematycznego.

Wsparcie finansowe. Każde Seminarium Tematyczne Grundtviga może otrzymać wsparcie finansowe – maksymalnie 50 000 Euro – z budżetu Komisji Europejskiej. Podstawą otrzymania grantu jest nadesłany przez grupę partnerską i zaakceptowany przez Komisję Europejską „Plan Działań”.

Grant można otrzymać na okres nie dłuższy niż 1 rok.

Nieuprawnionymi wydatkami w ramach grantu są koszty podróży i koszty utrzymania grupy partnerskiej podczas seminariów. Koszty te mogą zostać pokryte z budżetu projektów Grundtvig 1 (jeżeli instytucja jest realizatorem projektu) lub z budżetu Narodowych Agencji (w ramach środków przeznaczonych na indywidualne granty – wyjazdy – z akcji zdecentralizowanych Grundtvig).

Każda propozycja dotycząca Seminarium Tematycznego Grundtviga powinna doprowadzić do utworzenia Sieci Grundtviga w wybranym obszarze tematycznym.

Terminem nadsyłania aplikacji (wstępnych propozycji – pre-proposals) dotyczących Sieci Grundtviga, które **rozpoczną działalność w roku 2006**, prawdopodobnie będzie **1 listopada 2005 roku**.

Projekty realizowane przez polskie instytucje. W ramach scentralizowanych akcji Grundtvig (1 i 4), polskie instytucje edukacyjne zrealizowały w latach 1998–2001 między innymi następujące projekty:

- *Pamięć historii Europy. Tożsamość europejska – interkulturowe uczenie się tradycji demokratycznych w Europie* (Międzynarodowe Stowarzyszenie Młodzieży, Miękuszewo);
- *INSTAL – Strategia indywidualnego kształcenia dla dorosłych uczących się języków obcych i podstaw ICT* (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Gorzów Wielkopolski);
- *Samocena i samokształcenie: określenie wiedzy i kompetencji niezbędnych do rozpoczęcia studiów wyższych* (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń);

- *Magiczna skrzynka narzędzi. Instrumenty aktywnego uczestnictwa w społeczeństwie uczącym się* (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn);
- *Strategia kształcenia dorosłych z regionów wiejskich w telecentrach* (CKU, Bytom; CKU, Krosno).

W ramach Grundtviga 2 (akcja zdecentralizowana), w latach 2002/2003 polskie instytucje edukacyjne uczestniczyły w realizacji 18 projektów, zawsze w roli instytucji partnerskiej (koordynatorem były inne instytucje europejskie). Poniżej zamieszczono kilka przykładów:

- *Motywowanie osób dorosłych do kształcenia się przez całe życie* (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna, Łódź);
- *AGA – Zastosowanie technologii komunikacji i informacji (ICT) w europejskim doradztwie zawodowym* (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna, Łódź);
- *Aktywny Obywatel Europejski. Nowe metody nauki zasad aktywnego obywatelstwa* (Fundacja Rozwoju Demokracji – Ośrodek Samorządu Terytorialnego, Olsztyn);
- *Młodzi rzemieślnicy w europejskim partnerstwie w nauczaniu* (Fundacja „Wieś w XXI wiek”, Pakosze);
- *MABEL – Multidyscyplinarne podejście do podstawowego kształcenia dorosłych* (Zakład Karny, Rzeszów).

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Krajowej Agencji Programu Socrates, ul. Mokotowska 43, 00-551 Warszawa, tel. (0-22) 622 37 12; fax: (0-22) 622-37-10, e-mail: socrates@socrates.org.pl; www.socrates.org.pl

Grażyna Klimowicz

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

SKUTECZNOŚĆ POLSKICH INSTYTUCJI EDUKACYJNYCH W POZYSKIWANIU GRANTÓW FINANSUJĄCYCH PROJEKTY W RAMACH PROGRAMU SOCRATES

Skuteczność polskich instytucji edukacyjnych w pozyskiwaniu grantów finansujących projekty w ramach programu Socrates uwarunkowana jest wieloma czynnikami, do których należą m.in.:

- Dotychczasowe doświadczenia w realizacji innych inicjatyw europejskich,
- Gotowość instytucji do podejmowania nowych działań o charakterze międzynarodowym przejawiająca się m.in. uczestnictwem w konferencjach krajowych i zagranicznych, spotkaniach typu: konferencje informacyjne, seminaria, warsztaty organizowane przez Agencję Narodową Programu Socrates,

- Znajomość procedur i zasad obowiązujących aplikantów w ramach poszczególnych akcji programu Socrates lub umiejętności poszukiwania niezbędnych informacji,
- Możliwości współudziału finansowego instytucji w kosztach projektu,
- Możliwości finansowe Agencji Narodowej Programu Socrates w ramach poszczególnych akcji zdecentralizowanych w danym roku kontraktowym,
- Strategia Komicji Europejskiej w podziale funduszy na poszczególne akcje scentralizowane programu Socrates oraz przyjęte w danym roku priorytety tematyczne.

W kontekście ww. uwarunkowań nie można przyjąć jednoznacznego określenia skuteczności w pozyskiwaniu grantów finansujących projekty poprzez proste zestawienie liczbowe aplikacji zgłoszonych i aplikacji przyjętych do realizacji.

W akcjach scentralizowanych programu Socrates o skuteczności polskich instytucji aplikujących świadczyć może również procentowy ich udział we wszystkich projektach zaakceptowanych do realizacji w danym roku.

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia zestawienie liczbowe dotyczące wyników selekcji projektów w akcjach scentralizowanych z roku 2003, w których uczestniczyły polskie instytucje.

Akcje scentralizowane programu Socrates	Propozycje wstępne		Propozycje pełne		Liczba projektów zaakceptowanych przez K.E. ze wszystkich krajów uczestniczących w Socratesie	Odsetek projektów zaakceptowanych z udziałem polskich instytucji
	Zgłoszone	Zaakceptowane	Zgłoszone	Zaakceptowane		
Comenius	nie dotyczy	nie dotyczy	36	13	45	ok. 29%
Grundtvig 1	59	18	18	10	42	ok. 24%
Lingua	31	17	16	7	15	ok. 47%
Minerva	50	27		14	30	ok. 47%

¹ Komisja Europejska dokonała alokacji funduszy na realizację akcji Grundtvig: zmniejszyła budżet akcji scentralizowanych na rzecz zwiększenia budżetu akcji zdecentralizowanych.

W ramach programu Erasmus zgłoszono 120 wniosków o Kontrakt Uczelniany na rok akademicki 2002/2003, wszystkie zostały zaakceptowane – 100%.

Tak wysoki poziom skuteczności polskich instytucji edukacyjnych w programie Erasmus jest wynikiem spełnienia określonych wymogów oraz polityki realizowanej przez Komisję Europejską, polegającej na przyjmowaniu do programu jak największej liczby europejskich uczelni spełniających wyznaczone kryteria jakościowe.

Nieco inaczej należy rozpatrywać problem skuteczności polskich instytucji w pozyskiwaniu grantów finansujących projekty w ramach akcji zdecentralizowanych programu Socrates, takich jak: Comenius i Grundtvig.

Budżet przyznany Polsce na realizację ww. akcji w głównej mierze warunkuje liczbę projektów zaakceptowanych do realizacji i finansowania.

W roku 2003 w akcjach zdecentralizowanych programu Comenius zgłoszono 921 propozycji projektów, z czego do dalszych procedur konsultacji międzyagencyjnych zaakceptowano 605 (ok. 66%), co uwarunkowane było przyznanym Polsce budżetem na realizację projektów Comeniusa.

Spośród wszystkich zgłoszonych aplikacji zaledwie 34 (ok. 4%) zostało odrzuconych ze względu na niespełnienie warunków formalnych lub niezadowalającą jakość.

Niski odsetek aplikacji odrzuconych świadczy o tym, że w znaczącej większości aplikacje były dobrze przygotowane, a więc instytucje skutecznie aplikowały, natomiast uwarunkowania finansowe umożliwiły realizację zgłoszonych projektów w 281 przypadkach (30,5%).

W roku 2003 w akcjach zdecentralizowanych programu Grundtvig zgłoszono 85 propozycji projektów z czego zaledwie 4 aplikacje (4,7%) zostały odrzucone ze względu na niezadowalającą jakość.

Ograniczenia budżetowe akcji Grundtvig 2 umożliwiły Agencji Narodowej zgłoszenie zaledwie 40 (47%) najlepszych propozycji projektów do dalszych procedur konsultacji międzyagencyjnych. W wyniku konsultacji zaakceptowano 33 projekty, w których uczestniczą polskie instytucje (ok. 39% wszystkich zgłoszonych do Agencji Narodowej), wykorzystując w całości przyznany Polsce budżet.

Niski odsetek aplikacji dotyczących projektów Grundtvig 2 odrzuconych ze względu na niezadowalającą jakość, podobnie jak w przypadku aplikacji odnoszących się do projektów Comeniusa, świadczy o dużej skuteczności polskich instytucji w pozyskiwaniu grantów na realizację projektów w ramach akcji zdecentralizowanych programu Socrates.

W zestawieniu liczbowym dotyczącym akcji scentralizowanych zwraca uwagę stosunkowo wysoki odsetek polskich instytucji w liczbie projektów zaakceptowanych do realizacji ze wszystkich krajów uprawnionych do udziału w programie Socrates. Świadczy to również o stosunkowo dużej skuteczności polskich instytucji w pozyskiwaniu grantów.

Agencja Narodowa Programu Socrates podejmuje wiele starań, m.in. prowadząc szeroką akcję informacyjną i szkoleniową, aby umożliwić jak największej liczbie polskich instytucji edukacyjnych przystąpienie do programu Socrates z taką skutecznością, jaką odnotowuje się w programie Erasmus (100%).

W dużej mierze możliwości pozyskiwania grantów uwarunkowane są jednak możliwościami finansowymi poszczególnych akcji.

Zapowiedź Komisji Europejskiej dotycząca zwiększonego budżetu dla Polski w roku 2004 jest również zapowiedzią zwiększenia udziału polskich instytucji edukacyjnych w programie Socrates.

PROGRAM MŁODZIEŻ

Program Młodzież jest programem Komisji Europejskiej skierowanym do młodzieży uczestniczącej w kształceniu pozaszkolnym, czyli edukacji nieformalnej. Cele programu obejmują:

- przewycięzanie uprzedzeń i stereotypów zakorzenionych w mentalności i kulturze młodych ludzi,
- przygotowywanie młodzieży do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym państw europejskich,
- rozwijanie osobowości młodych ludzi,
- zwiększanie udziału w życiu społecznym młodzieży defaworyzowanej.

W szczególny sposób są traktowane projekty angażujące młodzież defaworyzowaną (tj. młodzież niepełnosprawną, pochodzącą ze środowisk ubogich, dotkniętych lub zagrożonych patologiami społecznymi, z terenów nieurbanizowanych, młodzież bezrobotną)

Zasady formalne

1. Program jest adresowany do młodych ludzi w wieku 15–25 lat oraz do osób pracujących z młodzieżą.
2. Program oferuje wsparcie zarówno merytoryczne, jak i finansowe.
3. Wnioski mogą składać wszelkie organizacje których działalność nie jest nastawiona na zysk.
4. Wnioski składa się na formularzach dostępnych na stronach Internetowych Programu MŁODZIEŻ (www.youth.org.pl)
5. Obowiązują terminy składania wniosków (1.02, 1.04, 1.06, 1.09, 1.11)
6. W ramach Programu młodzi ludzie przygotowują, realizują i oceniają własne projekty.
7. Program składa się z pięciu akcji.

Akcje programu Młodzież

- Akcja 1: Młodzież dla Europy – Wymiana Młodzieży
- Akcja 2: Wolontariat Europejski
- Akcja 3: Inicjatywy Młodzieżowe
- Akcja 4: Wspólne działania
- Akcja 5: Działania wspierające

Akcja „Wymiana Młodzieży” obejmuje dwu- i wielostronne spotkania grup młodzieży z kilku różnych krajów europejskich.

Cele Akcji

- Umożliwianie młodzieży nawiązywania kontaktów z rówieśnikami z innych krajów
- Zapozdawanie młodzieży z realiami społecznymi i kulturą innych krajów

Zasady formalne

- Wiek uczestników: od 15 do 25 lat
- Czas trwania: od 6 do 21 dni
- Liczba uczestników: od 16 do 60 osób
- Udział młodzieży z przynajmniej jednego z krajów Unii Europejskiej
- Miejsce realizacji projektu: jeden z krajów uczestniczących w wymianie

Priorytety

- Projekty angażujące młodzież defaworyzowaną oraz taką, która nigdy wcześniej nie uczestniczyła w projektach międzynarodowych.
- Projekty składane przez organizacje lokalne, które nie mają doświadczenia we współpracy międzynarodowej.
- Projekty w których uczestniczy młodzież z minimum trzech krajów.

Akcja „Wolontariat Europejski” dotyczy indywidualnych wyjazdów młodych dorosłych ludzi do innego kraju europejskiego w celu podjęcia pracy wolontariackiej.

Cele Akcji

- Umożliwianie młodzieży wykorzystywania własnych umiejętności, rozwijania zainteresowań, zdobywania doświadczeń w nowych dziedzinach, poznawania języków obcych i innych kultur
- Zwiększanie szans młodych ludzi na znalezienie w przyszłości ciekawej pracy
- Wzbogacanie zestawu narzędzi, jakimi dysponują organizacje młodzieżowe w pracy z młodymi ludźmi poprzez umożliwianie im pracy wolontariackiej przy różnego rodzaju projektach zagranicznych (ekologicznych, socjalnych, kulturalnych etc.)
- Umożliwianie już istniejącym organizacjom i instytucjom non-profit korzystania z pomocy wolontariuszy z innych krajów europejskich

Zasady formalne

- Wiek uczestników: 18–25 lat
- Czas trwania: od 6 do 12 miesięcy (młodzież defaworyzowana może uczestniczyć w projektach krótkoterminowych – już od 3 tygodni)
- Wolontariusze z krajów przedakcesyjnych mogą wyjeżdżać tylko do krajów Unii Europejskiej
- Praca wolontariuszy nie może nikomu przynosić zysku, zastępować pracy zarobkowej, ani być wykonywana jako zastępstwo czyjejs pracy etatowej
- Wolontariusze nie ponoszą żadnych kosztów związanych z realizacją projektu (pokrywane są ich koszty podróży, wyżywienia, zakwaterowania, ubezpieczenia, wolontariusze otrzymują także comiesięczne kieszonkowe)
- Wolontariusze uzyskują certyfikaty wydane przez Komisję Europejską zaświadczaające o ich udziale w Programie oraz o zdobytych doświadczeniach i umiejętnościach

Akcja „Inicjatywy Młodzieżowe” obejmuje działania młodzieży na rzecz społeczności lokalnej.

Cele Akcji

- Pobudzanie młodzieży do aktywnego i kreatywnego działania na rzecz społeczności lokalnej.
- Rozwijanie zaradności i zdolności organizacyjnych u młodych ludzi.
- Stwarzanie młodzieży możliwości wykorzystywania w środowisku lokalnym doświadczeń zdobytych w ramach projektów Wolontariatu Europejskiego oraz Wymian Młodzieży.

Zasady formalne – Inicjatywy grupowe

- Projekty są inicjowane, przygotowywane i realizowane przez młodzież w wieku od 15 do 25 lat
- Czas trwania: od 3 do 12 miesięcy
- Projekty mają charakter lokalny, tzn. są realizowane bez partnera zagranicznego
- Mogą w nich uczestniczyć wyłącznie byli wolontariusze Akcji 2 – Wolontariat Europejski
- Powinny nawiązywać do projektów zrealizowanych w ramach Wolontariatu Europejskiego
- Mogą być realizowane w dowolnym kraju Programu
- Mogą dotyczyć rozwoju zawodowego i indywidualnego byłego wolontariusza, albo służyć poprawie jakości życia społeczności lokalnej

Priorytet

- Projekty realizowane przez młodzież defaworyzowaną z przyczyn ekonomicznych, społecznych, bądź geograficznych, albo dla młodzieży defaworyzowanej. Projekty z województw: łódzkiego, lubuskiego, opolskiego. Projekty sieciowe.

Akcja „Działania Wspólne”. Przedsięwzięcia, które łączą edukację formalną, nieformalną i szkolenia zawodowe czyli trzy programy edukacyjne Wspólnoty Europejskiej. Akcja ta ma charakter scentralizowany – wnioski rozpatruje Komisja Europejska.

Akcja „Działania Wspierające”. Różnorodne formy podnoszenia kwalifikacji osób pracujących z młodzieżą, a w szczególności realizujących projekty w ramach Programu MŁODZIEŻ

Cele Akcji

- Pomoc dla pracowników młodzieżowych w przygotowywaniu i realizacji projektów poprzez umożliwianie im wymiany doświadczeń, poglądów, nawiązywania kontaktów międzynarodowych
- Działania na rzecz poprawy jakości projektów realizowanych w ramach Programu MŁODZIEŻ
- Zachęcanie do poszukiwania nowych metod pracy z młodzieżą
- Promocja Programu MŁODZIEŻ

Zasady formalne

- Możliwe są następujące formy działań: szkolenia, seminaria służące promowaniu współpracy, nawiązywaniu kontaktów i wymianie doświadczeń, wizyty studyjne,

wizyty przygotowawcze, staże, tworzenie międzynarodowych sieci partnerskich, projekty informacji młodzieżowej itp.

- Wspierane są projekty skierowane do osób pracujących z młodzieżą, liderów młodzieżowych, w szczególności do tych, którzy realizują projekty w ramach Akcji 1, 2 i 3 Programu MŁODZIEŻ.

Młodzież w Akcji – Europejski Tydzień Młodzieży. Po trzech latach istnienia Parlament Europejski i Komisja Europejska uznały, że czas najwyższy dokonać pierwszego podsumowania Programu. Tak narodził się pomysł zorganizowania Europejskiego Tygodnia MŁODZIEŻY (ETM), który od 29 września do 5 października odbywał się we wszystkich krajach uczestniczących w Programie MŁODZIEŻ. Za organizację Europejskiego Tygodnia MŁODZIEŻY w Polsce odpowiada Narodowa Agencja Programu MŁODZIEŻ oraz jej Ośrodki Regionalne i Punkty Informacyjne.

Europejski Tydzień MŁODZIEŻY przebiega pod hasłem „Młodzież w Akcji” a jego motywy przewodnie to Integracja, Dialog Europejski i Aktywność, czyli słowa-kluźce do zrozumienia istoty Programu MŁODZIEŻ.

Od 2000 r. w Programie zrealizowanych zostało ponad 30 tys. projektów w 30 krajach, uczestniczyły w nich dziesiątki tysięcy młodych ludzi. Ponad **1600 projektów** zrealizowano w **Polsce**, a wzięło w nich udział 50 000 osób.

Organizatorzy Europejskiego Tygodnia MŁODZIEŻY to ludzie z wyobraźnią, więc program organizowanych przez nich imprez jest bogaty i urozmaicony. W Brukseli, gdzie obchody ETM organizuje Komisja Europejska, specjalne jury wybierze najlepsze projekty z całej Europy w pięciu kategoriach odpowiadających kolejnym akcjom programu oraz projekty z udziałem osób niepełnosprawnych. W tej ostatniej kategorii nominowany został zrealizowany w Polsce projekt *We can Dance. Step by Step in a Dance Step*. Jest to inicjatywa Stowarzyszenia „Jeden Świat” z Poznania. Celem projektu była integracja młodzieży pełnosprawnej i niepełnosprawnej z Polski, Czech, Niemiec i Belgii. W sierpniu 2002 przez dwa tygodnie wspólnie uczyli się oni w Szklarskiej Porębie tańczyć i malować. Razem chodzili na wycieczki po górach. „*Chcieliśmy udowodnić, że możliwość poruszania się po górach nie jest zarezerwowana tylko dla ludzi pełnosprawnych. Dzięki wycieczkom górskim niepełnosprawni uczestnicy projektu nabrali wiary we własne siły*” – mówią pomysłodawcy wymiany. Po zakończeniu projektu jego uczestnicy założyli taneczną grupę „Twister”, która ma na swoim koncie już kilka występów publicznych.

Uczestnicy projektu zostali zaproszeni na obchody Europejskiego Tygodnia MŁODZIEŻY do Brukseli.

Natomiast w Warszawie (Stara ProchOFFnia) podczas Europejskiego Tygodnia MŁODZIEŻY prezentowane były między innymi następujące projekty:

Eksperyment – „*Szatan, jeden z Archaniołów, jest świadkiem Stworzenia. Jest zafascynowany dziełem Stwórcy, lecz nie potrafi ukryć sceptycyzmu. Wie, że człowiek jest tylko Eksperymentem*” – to fragment opisu spektaklu stworzonego przez 36 młodych ludzi z Polski, Węgier, Portugalii, Francji, Wielkiej Brytanii. Przedstawienie powstało w ciągu 12 dni na przełomie lipca i sierpnia br. w ramach projektu „Przekroczyć barierę czasu i przestrzeni”.

Inspiracją dla uczestników były „Pamiętniki Adama i Ewy” oraz „Listy z Ziemi” Marka Twaina. Koordynatorem przedsięwzięcia była Joanna Rostkowska ze Stowarzyszenia Inicjatyw Twórczych z Legnicy.

Co to za kraj? Nasze przygody w kraju ogórków – Polska w oczach 6 obcokrajowców, którzy przez kilka miesięcy byli wolontariuszami w Międzynarodowym Centrum Spotkań Młodzieży Camp Rodowo w Sorkwicach na Mazurach. – *Chcemy wam pokazać kraj, który myślicie, że znacie, bo on jest waszym krajem – mówią jej twórcy – Ale kraj to jest coś, co każdy widzi inaczej; rzeczy albo zwyczaje dla was normalne, powszechne, nam mogą się wydać dziwaczne, nawet śmieszne. Chcemy wam pokazać to, co nas tu dziwi, czego może jeszcze nie zrozumieliśmy.* Wystawa była prezentowana na przełomie kwietnia i maja tego roku w Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie.

Informacje: Narodowej Agencji Programu MŁODZIEŻ, 00-551 Warszawa, ul. Mokołowska 43; IV p.tel: 0-22 622-37-06; 628 60 14; fax: 0-22 622-37-08; 628 60 17 e-mail: youth@youth.org.pl; www.youth.org.pl

Gabriela Poloczek, Janusz Górny, Danuta Pawelczyk, Krzysztof Symela
Zespół Szkół Technicznych w Mikołowie, ITeE w Radomiu

AKREDYTACJA INSTYTUCJI SZKOLENIOWYCH ORAZ MODUŁOWYCH PROGRAMÓW NAUCZANIA W PROJEKCIE PILOTAŻOWYM LEONARDO DA VINCI EMCET DE BANK

W sytuacji gdy na rynku pojawiają się różnego rodzaju firmy edukacyjne i oferty szkolenia, wyłania się potrzeba zapewnienia wiarygodności i jakości oferowanych przez nie usług prowadzących do uzyskania określonych kwalifikacji i kompetencji zawodowych. W przypadku ofert kształcenia i szkolenia zawodowego opracowywanych z wykorzystaniem nowej generacji programów nauczania, tzw. „programów o modułowej strukturze treści”, sytuacja dodatkowo się komplikuje, gdyż zarówno procesy projektowania, jak i realizacji programu odbiegają od konwencjonalnych metod, a ponadto nie zostały one jeszcze empirycznie zweryfikowane oraz opisane i dostatecznie spopularyzowane w środowisku edukacyjnym.

Stąd też w projekcie pilotażowym Leonardo da Vinci nr PL/00/B/F/PP/140.179 pn. „*Europejski Bank Rozwoju Modułowych Programów i Technologii Edukacyjnych*” (European Bank for the Development of Modular Curricula and Educational Technologies – EMCET de Bank) zainicjowano proces wymiany europejskich i polskich doświadczeń w zakresie modułowych koncepcji nauczania i uczenia się oraz zapewniania jakości usług edukacyjnych. Między innymi opracowano i wdrożono model tzw. „akredytacji środowiskowej” dla

instytucji zrzeszonych w Polskiej Sieci Kształcenia Modułowego – PSKM (sieć 60 placówek edukacyjnych powołana w projekcie) oraz model akredytacji modułowych programów kształcenia/szkolenia zawodowego. Temu zagadnieniu jest poświęcone niniejsze opracowanie, które zilustruje podstawowe kryteria i procedury jakie wprowadzono dla doskonalenia jakości usług dydaktyczno-szkoleniowych realizowanych z wykorzystaniem podejścia modułowego.

Należy nadmienić, że projekt EMCET de Bank stanowi kooperację międzynarodową i partnerstwo 7 instytucji, trzy z krajów UE: Włochy – International Training Centre ILO Turyn, Wielkiej Brytanii – Cambridge Professional Development, Belgii – Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding, Bruksela oraz cztery z Polski: ITeE Radom, Zespół Szkół Technicznych w Mikołowie, Górnośląskie Centrum Edukacyjne w Gliwicach, FESTO DIDACTIC Warszawa.

1. Ogólne założenia akredytacji środowiskowej. Opracowany model i procedury akredytacyjne powstały na potrzeby Polskiej Sieci Kształcenia Modułowego (PSKM) oraz Europejskiej Sieci Dostawców Szkolenia Modułowego (ESKM), które to sieci zainicjowały swoją działalność w ramach projektu Leonardo da Vinci – EMCET de Bank. Akredytacja ta ma wymiar tzw. „akredytacji środowiskowej”, tzn. dotyczy dostawców kształcenia i szkolenia realizowanego w systemie modułowym w obrębie instytucji zrzeszonych w polskiej, jak i europejskiej sieci.

W zaproponowanym modelu **akredytacja** oznacza proces i związane z nim procedury, w wyniku których, upoważniona jednostka organizacyjna – **Zespół Akredytacyjny** po zebraniu informacji o **instytucji** (placówka prowadząca kształcenie lub szkolenie zawodowe), lub **modułowym programie nauczania** (dot. kształcenia lub szkolenia zawodowego) dokonuje ich wszechstronnej analizy oraz przeprowadza badania w formie audytów, w wyniku których decyduje o tym, czy dana instytucja lub określony modułowy program nauczania spełnia przyjęte kryteria i może otrzymać certyfikat akredytacyjny.

Certyfikaty „firmowane” są przez PSKM lub ESKM w zależności od tego czy modułowa oferta szkoleniowa jest dedykowana dla krajowego czy europejskiego rynku pracy.

W przypadku Polskiej Sieci Kształcenia Modułowego Zespół Akredytacyjny powołany jest przez Radę Programową PSKM. Jego podstawowym zadaniem jest zarządzanie procesami akredytacji instytucji i modułowych programów kształcenia i szkolenia zawodowego, a w szczególności:

- przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków o akredytację,
- powoływanie zespołów auditujących,
- dokonywanie oceny końcowej,
- przyznawanie i ewidencjonowanie certyfikatów akredytacyjnych.

Pełnomocnik PSKM ds. Akredytacji (jednocześnie „Szef” Zespołu Akredytacyjnego) przekazuje do podpisu Przewodniczącemu Rady Programowej certyfikat (zgodnie z przyjętym wzorem), który stanowi potwierdzenie spełnienia kryteriów jakościowych odnoszących się albo programu modułowego albo do instytucji, która prowadzi kształcenie/szkolenie modułowe.

W swoich założeniach przyjęty model akredytacji środowiskowej ma doprowadzić do powstania czegoś w rodzaju „klubu uznanej jakości” dla instytucji opracowujących i realizujących programy modułowe, przy czym członkostwo w tym klubie można otrzymać w najlepszym przypadku na 3 lata, po uprzednim, dobrowolnym poddaniu się kontroli ze względu na przyjęte kryteria jakości. Oczywiście certyfikat akredytacyjny będzie można cyklicznie „odnawiać” (uaktualniać). Kontrola jakościowa prowadzona jest przez grupy wysoko kwalifikowanych osób cieszących się autorytetem w środowisku (audytorzy) posiadających również znajomość metodologii konstruowania i realizacji modułowych programów w systemie szkolnym i pozaszkolnym.

Akredytacja instytucji szkoleniowych oparta jest na pytaniu: *Czy robi to, co deklaruje i czy to, co robi i deklaruje jest zgodne ze standardami dotyczącymi kształcenia/szkolenia w systemie modułowym?* Podstawowym elementem akredytacji instytucji szkoleniowej jest ocena systemu zapewniania jakości, na który składają się różnego rodzaju procedury i rozwiązania organizacyjne, obejmujące ustalone obszary funkcjonowania instytucji szkoleniowej. Natomiast akredytacja modułowych programów kształcenia/szkolenia oparta jest na pytaniu: *Czy to, co zostało opisane w programie jest możliwe do realizacji w warunkach instytucji szkoleniowej i czy odpowiada indywidualnym klientom, potrzebom rynku pracy i nowoczesnym technologiom dla określonego obszaru zawodowego?*

Niezależnie czego dotyczy, akredytacja powinna „ciągnąć jakość w górę”, czyli poprzeczka powinna wędrować coraz wyżej. Ale praktyka pokazuje również, że nie można tworzyć zbyt ekskluzywnych klubów, do których wejdzie tylko czołówka instytucji edukacyjnych, bo wtedy akredytacja przestaje pełnić rolę motoru postępu wobec tych organizacji, które poprawy bardzo potrzebują. Zbyt wysokie wymagania zniechęcają je do prób poddania się akredytacji. To jest w tej chwili problem instytucji szkoleniowych: jak wdrożyć standardy, które będą zarazem stymulować jakość i zachęcać do poddania się akredytacji? Wypracowany model akredytacji dostarcza wiarygodnej informacji o tym, że placówka edukacyjna oferuje modułowe programy nauczania poprawne pod względem metodologicznym i merytorycznym. Jednocześnie akredytacja umożliwi klientom wybór instytucji szkoleniowej dostarczającej wiedzę oraz umiejętności na odpowiednim poziomie. Pracodawca natomiast będzie zapewne bardziej zainteresowany absolwentami z dyplomem instytucji szkoleniowej, która podjęła wyzwanie poddania się ocenie jakości i uzyskała certyfikat akredytacji.

2. Arkusz samooceny instytucji realizującej modułowe programy kształcenia/szkolenia zawodowego jest przeznaczony dla tej placówki edukacyjnej, która zechce się poddać procedurze akredytacyjnej (*potwierdzającej jakość realizowanych szkoleń modułowych*) w celu uzyskania certyfikatu akredytacji.

I. INFORMACJE OGÓLNE O INSTYTUCJI SZKOLENIOWEJ			
Pełna nazwa instytucji szkoleniowej			
Informacje adresowe (<i>kraj, kod pocztowy, miejscowość, ulica, nr, telefony, fax, e-mail, www</i>)			
Kierunki działalności edukacyjnej, zakres, formy organizacyjne, poziomy kształcenia i rodzaje prowadzonych szkoleń (<i>kursów</i>)			
Imię i nazwisko osoby reprezentującej instytucję szkoleniową			
Imię i nazwisko osoby odpowiedzialnej za przeprowadzenie samooceny			
Data przeprowadzenia samooceny			
II. ARKUSZ SAMOOCENY INSTYTUCJI			
Zakres oceny	Przedmiot oceny	Ocena	
		TAK	NIE
1. ZWIĄZEK INSTYTUCJI SZKOLENIOWEJ ZE ŚRODOWISKIEM			
1.1. Potrzeby rynku pracy	Czy instytucja szkoleniowa posiada narzędzia pozwalające badać potrzeby w zakresie edukacji dla rynku pracy?		
	Czy wyniki badań potrzeb edukacyjnych rynku pracy są uwzględniane przy sporządzaniu oferty szkoleniowej?		
	Czy istnieje dokumentacja potwierdzająca przeprowadzanie okresowych badań potrzeb edukacyjnych rynku pracy?		
	Czy istnieje dokumentacja potwierdzająca wykorzystanie wyników okresowych badań potrzeb edukacyjnych rynku pracy w ofercie szkoleniowej?		
1.2. Współpraca z pracodawcami	Czy instytucja posiada opinię pracodawców (<i>zwłaszcza regionalnych</i>) o swojej ofercie szkoleniowej?		
1.3. Uczestnicy szkoleń	Czy instytucja szkoleniowa sprecyzowała (<i>pisemnie</i>) wymagania wstępne w stosunku do kandydatów na poszczególne formy edukacyjne (<i>oferowane szkolenia</i>)?		
2. KADRA DYDAKTYCZNA			
2.1. Kwalifikacje kadry dydaktycznej	Czy zatrudniana kadra dydaktyczna spełnia wymagania formalne do prowadzenia oferowanych szkoleń?		
	Czy kadra dydaktyczna instytucji szkoleniowej posiada niezbędne kwalifikacje merytoryczne do prowadzenia oferowanych szkoleń?		
	Czy kadra dydaktyczna posiada przygotowanie metodyczne do prowadzenia szkoleń w systemie modułowym?		
2.2. Ocena pracy i nadzór nad kadrami dydaktyczną	Czy instytucja szkoleniowa posiada sformalizowane kryteria oceny kadry dydaktycznej przez kierownictwo?		
	Czy instytucja szkoleniowa posiada procedurę oceny kadry dydaktycznej?		
	Czy w instytucji szkoleniowej istnieje plan nadzoru pedagogicznego nad kadrami? Czy instytucja szkoleniowa posiada dokumentację potwierdzającą prowadzenie nadzoru nad kadrami?		
2.3. Rozwój kadry dydaktycznej i jego wspomaganie	Czy instytucja szkoleniowa przechowuje dowody potwierdzające kwalifikacje kadry dydaktycznej (<i>np.: dyplomy, świadectwa, certyfikaty, zaświadczenia, dokumentację osiągnięć oraz doświadczenia zawodowego kadry itp.</i>)?		
	Czy pracownicy dydaktyczni zatrudnieni w instytucji szkoleniowej posiadają indywidualne plany rozwoju zawodowego?		
	Czy instytucja szkoleniowa okresowo diagnozuje potrzeby edukacyjne zatrudnianej kadry?		
	Czy instytucja szkoleniowa prowadzi rejestr potrzeb szkoleniowych kadry dydaktycznej?		
	Czy instytucja szkoleniowa prowadzi rejestr placówek edukacyjnych - dostawców szkoleń lub innych form doskonalących dla kadry?		
	Czy potrzeby szkoleniowe kadry dydaktycznej są realizowane?		

cd.

3. WARUNKI TECHNODYDAKTYCZNE			
3.1. Baza i wyposażenie technodydaktyczne	Czy baza lokalowa zapewnia realizację szkoleń objętych ofertą edukacyjną?		
	Czy wyposażenie technodydaktyczne zapewnia realizację wszystkich szkoleń objętych ofertą edukacyjną?		
	Czy wyposażenie technodydaktyczne jest zinwentaryzowane?		
	Czy wyposażenie technodydaktyczne jest ustawicznie unowocześniane?		
3.2. Technologie informacyjne i komunikacyjne (ICT)	Czy uczestnicy szkoleń mają możliwość korzystania z sieci Internet w instytucji szkoleniowej?		
	Czy podczas szkoleń są stosowane technologie informacyjne i komunikacyjne?		
3.3. Materiały dydaktyczne dla uczestników szkolenia	Czy do modułowych programów kształcenia/szkolenia są przygotowane materiały dydaktyczne dla uczestników?		
	Czy każdy uczestnik szkolenia otrzymuje materiały dydaktyczne?		
	Czy materiały dydaktyczne są w miarę potrzeby aktualizowane?		
3.4. Baza informacyjna i zasoby biblioteczne	Czy uczestnicy szkolenia mają możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych instytucji szkoleniowej?		
	Czy uczestnicy szkolenia mają możliwość korzystania z innych źródeł wiedzy istniejących na terenie instytucji szkoleniowej?		
	Czy uczestnicy szkolenia mają możliwość korzystania z kserografu i innych urządzeń powielających?		
3.5. Warunki socjalno-bytowe	Czy warunki socjalne w pomieszczeniach szkoleniowych odpowiadają ogólnie przyjętym standardom?		
	Czy organizator szkolenia diagnozuje opinię uczestników na temat warunków socjalnych (<i>zakwaterowanie, pomieszczeń sanitarnych, miejsca do nauki, miejsca do spożywania posiłków itp.</i>)?		
4. PROJEKTOWANIE I REALIZACJA MODUŁOWYCH PROGRAMÓW SZKOLENIA			
4.1. Oferta szkoleniowa	Czy oferta szkoleniowa zawiera formy realizowane w oparciu o modułowe programy kształcenia/szkolenia?		
	Czy istnieje sposób przygotowania oferty szkoleniowej przyjęty jako standard w instytucji?		
	Czy oferta jest sporządzana w oparciu o analizę zasobów (<i>kadrowych, technodydaktycznych i lokalowych</i>) instytucji szkoleniowej?		
	Czy proces tworzenia oferty szkoleniowej jest nadzorowany?		
	Czy oferta szkoleniowa jest na bieżąco aktualizowana?		
	Czy oferta szkoleniowa uzyskała pozytywną opinię (<i>merytoryczną i metodyczną</i>) specjalistów zewnętrznych?		
4.2. Indywidualne potrzeby szkoleniowe kandydatów	Czy podczas zawierania umowy z kandydatem do szkolenia (<i>klientem</i>) uwzględniane są jego indywidualne potrzeby szkoleniowe?		
	Czy instytucja szkoleniowa zapewnia możliwość realizacji indywidualnych programów kształcenia/szkolenia modułowego?		
	Czy podczas ustalania terminów realizacji szkoleń brane są pod uwagę potrzeby klientów (<i>indywidualnych, pracodawców, urzędów pracy</i>)?		
4.3. Dostępność programów kształcenia/szkolenia	Czy informacje o modułowych programach kształcenia/szkolenia (<i>objętych ofertą szkoleniową</i>) są ogólnodostępne dla potencjalnych klientów?		
	Czy kadra dydaktyczna instytucji szkoleniowej ma nieograniczony dostęp do dokumentacji programowej?		
4.4. Monitoring i bieżąca ewaluacja programów kształcenia/szkolenia	Czy w instytucji szkoleniowej jest wdrożony wewnętrzny system monitorowania realizacji i ewaluacji modułowych programów kształcenia/szkolenia?		
	Czy w wyniku monitoringu może być prowadzona bieżąca modyfikacja szkoleń (<i>zmiana terminów, treści programowych, wykładawców, wyposażenia itp.</i>)?		
4.5. Dokumentowanie realizacji szkolenia	Czy realizacja programu kształcenia/szkolenia jest na bieżąco dokumentowana?		
	Czy instytucja szkoleniowa ewidencjonuje wydawane dyplomy, świadectwa i zaświadczenia?		
	Czy instytucja szkoleniowa posiada narzędzia umożliwiające nadzorowanie dokumentowania realizacji modułowych programów kształcenia/szkolenia?		

cd.

5. ORGANIZACJA PROCESU NAUCZANIA I UCZENIA SIĘ			
5.1. Nabór kandydatów do szkolenia	Czy instytucja szkoleniowa posiada opisany system pozyskiwania klientów na szkolenia?		
	Czy kandydaci do szkolenia uzyskują satysfakcjonujące ich informacje?		
5.2. Organizacja procesu szkolenia systemem modułowym	Czy instytucja szkoleniowa projektuje i konstruuje modułowe programy kształcenia/szkolenia?		
	Czy metodologia konstruowania modułowych programów kształcenia/szkolenia jest uznana w środowisku naukowym i przez realizatorów technologii kształcenia modułowego (<i>praktyków</i>)?		
	Czy podczas opracowywania modułowych programów kształcenia/szkolenia są brane pod uwagę potrzeby klientów (<i>indywidualnych, pracodawców, urzędów pracy</i>)?		
	Czy podczas sporządzania harmonogramu szkolenia uwzględniane są możliwości instytucji szkoleniowej i potrzeby jej klientów?		
	Czy w przypadku konieczności dokonania zmian podczas realizacji szkolenia są one uzgadniane z klientami (<i>uczestnikami, zlecniodawcą</i>)?		
	Czy wyposażenie technodydaktyczne jest dobierane w sposób zapewniający realizację zoperacjonalizowanych celów szkolenia modułowego?		
	Czy podczas sporządzania arkusza zatrudnienia kadry są uwzględniane wymagania dotyczące kwalifikacji niezbędnych dla realizacji przyjętego programu kształcenia/szkolenia?		
5.3. Realizacja szkoleń technologiami kształcenia modułowego	Czy (<i>w uzasadnionych przypadkach</i>) poza modułowym programem kształcenia/szkolenia osoby prowadzące zajęcia przygotowują dodatkowo rozkłady materiału nauczania?		
	Czy wyposażenie technodydaktyczne instytucji szkoleniowej pozwala na indywidualne realizowanie modułowych programów kształcenia/szkolenia?		
	Czy metody dydaktyczne stosowane przez prowadzących są właściwie dobrane do przyjętego modułowego programu kształcenia/szkolenia?		
	Czy w trakcie realizacji szkolenia są wykorzystywane środki audiowizualne?		
	Czy są badane opinie uczestników szkoleń na temat zastosowanych metod oraz wykorzystanych środków dydaktycznych?		
6. BADANIE EFEKTYWNOŚCI KSZTAŁCENIA			
6.1. Ocena kadry dydaktycznej przez uczestników szkolenia	Czy instytucja szkoleniowa posiada system oceniania kadry dydaktycznej przez uczestników szkolenia?		
	Czy ocenianie kadry dydaktycznej przez uczestników szkolenia jest przeprowadzane z wykorzystaniem narzędzi objętych systemem oceniania?		
	Czy kadra dydaktyczna jest zaznajamiana z wynikami oceny dokonanej przez uczestników szkolenia?		
	Czy wyniki oceny kadry dydaktycznej mają wpływ na jej dobór do realizacji kolejnych szkoleń?		
6.2. Badanie przyrostu wiedzy i umiejętności uczestników szkolenia	Czy stan wiedzy i/lub umiejętności uczestników szkolenia jest diagnozowany przed szkoleniem?		
	Czy instytucja szkoleniowa posiada „bank” zadań egzaminacyjnych i/lub testowych stosowanych do oceny przyrostu wiedzy i/lub umiejętności uczestników szkolenia?		
	Czy przyrost wiedzy i/lub umiejętności uczestników szkolenia jest badany zgodnie z przyjętym harmonogramem szkolenia?		
6.3. Ocena przydatności szkoleń	Czy instytucja szkoleniowa posiada narzędzia do badania/monitorowania losów absolwentów szkoleń?		
	Czy losy absolwentów są badane/monitorowane?		
	Czy instytucja szkoleniowa prowadzi badania przydatności zawodowej absolwentów szkoleń?		
	Czy instytucja szkoleniowa występuje do pracodawców o dokonanie oceny przydatności realizowanych szkoleń?		
	Czy instytucja szkoleniowa posiada zewnętrzne dowody potwierdzające przydatność prowadzonej działalności szkoleniowej?		

cd.

7. ZARZĄDZANIE JAKOŚCIĄ DZIAŁALNOŚCI SZKOLENIOWEJ			
7.1. Badanie (mierzenie) jakości szkoleń	Czy w instytucji szkoleniowej jest powołany zespół odpowiedzialny za zapewnienie jakości szkolenia?		
	Czy instytucja szkoleniowa posiada narzędzia do oceny efektywności realizowanych szkoleń?		
	Czy w instytucji szkoleniowej jest przeprowadzana zbiorcza analiza wyników badania (mierzenia) jakości szkoleń?		
	Czy wyniki badania (mierzenia) jakości szkoleń mają wpływ na zawartość oferty szkoleniowej?		
	Czy wyniki badania (mierzenia) jakości szkoleń mają wpływ na dobór realizatorów szkoleń?		
7.2. Doskonalenie działalności szkoleniowej	Czy w instytucji szkoleniowej są sporządzane raporty dotyczące podnoszenia jakości szkoleń?		
	Czy wnioski zamieszczone w raportach są upubliczniane?		
	Czy w oparciu o wnioski z przedmiotowych raportów instytucja szkoleniowa wdraża działania doskonalące działalność szkoleniową?		
	Czy wyniki badania (mierzenia) jakości szkoleń mają wpływ na doskonalenie wykorzystywanych modułowych programów kształcenia/szkolenia?		
7.3. Reakcja instytucji szkoleniowej na reklamacje uczestników szkoleń	Czy w instytucji szkoleniowej istnieje procedura przyjmowania reklamacji oraz podejmowania działań poreklamacyjnych?		
	Czy po wystąpieniu niezgodności (np. negatywne wyniki badania jakości szkolenia, powtarzające się reklamacje uczestników szkoleń lub inne) instytucja szkoleniowa wdraża działania korygujące i zapobiegające powstawaniu niezgodności w przyszłości?		
7.4. Analiza ofert edukacyjnych innych instytucji szkoleniowych	Czy instytucja szkoleniowa analizuje oferty edukacyjne innych dostawców szkoleń, świadczących usługi edukacyjne w tym samym regionie?		
	Czy wyniki analizy ofert edukacyjnych konkurentów mają wpływ na kształt własnej oferty szkoleniowej?		
7.5. Promocja szkoleń w regionie	Czy instytucja szkoleniowa prowadzi promocję modułowych form szkolenia dla potrzeb rynku pracy?		
	Czy promocja oferowanych szkoleń w regionie zapewnia realizację planów rekrutacyjnych?		
Samocena przeprowadził (imię, nazwisko, stanowisko, podpis):			
Miejscowość, data:			
III. INFORMACJE DODATKOWE O INSTYTUCJI SZKOLENIOWEJ			
Uzasadnienie celowości akredytacji instytucji:			
Potwierdzam zgodność danych ze stanem faktycznym: Podpis i pieczęć Dyrektora Instytucji:			

Arkusz jest narzędziem:

- 1) służącym do zdiagnozowania działalności szkoleniowej instytucji (*placówki edukacyjnej*), zwłaszcza stwierdzenia zgodności wszystkich warunków, procedur i procesów edukacyjnych z wymaganiami formalnymi oraz akredytacyjnymi,
- 2) pozwalającym na zidentyfikowanie „słabych punktów”, których usunięcie podniesie jakość pracy instytucji (*placówki edukacyjnej*),
- 3) postępowania akredytacyjnego.

Na pytania zawarte w części II arkusza należy odpowiedzieć TAK lub NIE wstawiając znak X we właściwej kolumnie. Znaki X w kolumnie „NIE” identyfikują obszary wymagające zastosowania działań uzupełniających lub korygujących. Działania te powinny być zakończone przed formalnym zgłoszeniem instytucji do procesu akredytacji.

Po złożeniu przez instytucję arkusza samooceny Zespół Akredytacyjny ustala termin audytu i w przypadku jego pozytywnego wyniku przyznaje Certyfikat Akredytacji.

Natomiast akredytacja modułowego programu kształcenia/szkolenia zawodowego opiera się na następujących ogólnych zasadach:

- akredytacja przyznana modułowemu programowi kształcenia lub szkolenia oznacza, że spełnia on standardy formalne, metodologiczne i merytoryczne gwarantujące odpowiedni poziom nauczania i uczenia się.
- akredytacji podlegają modułowe programy kształcenia lub szkolenia, które zostały zgłoszone w celu poddania ich procedurze akredytacji przy wykorzystaniu odpowiednich arkuszy oceny.
- decyzję o wszczęciu procedury akredytacyjnej wydaje Zespół ds. Akredytacji.

Sam sposób przyznawania akredytacji dla modułowego programu jest analogiczny, jak dla akredytacji instytucji szkoleniowej.

Omówiony w skróconej formie model akredytacji środowiskowej w swych działaniach posługuje się pewnymi standardami i kryteriami, które stanowią wypadkową uznanych na rynku rozwiązań programowych i organizacyjnych w zakresie kształcenia i szkolenia modułowego. Z uwagi na dużą dowolność i różnorodność podejść metodologicznych dotyczących modułów programów nauczania w Polsce i w krajach Unii Europejskiej podjęto w projekcie próbę wypracowania modelu akredytacji programów i instytucji, którego funkcjonowanie zapewniają przyjęte kryteria oraz współpraca w układzie sieci organizacji zainteresowanych ciągłym dokonaniem jakości usług edukacyjnych. Jednocześnie zdajemy sobie sprawę, z tego że kryteria akredytacji powinny być na tyle szczegółowe, by nie sprowadzały akredytacji do formalnej akceptacji każdego przedsięwzięcia, a zarazem na tyle ogólne, by nie ograniczać inicjatywy lub nie eliminować z możliwości ubiegania się o akredytację, np. z powodu mało istotnych odmienności programowych.

Warto również pamiętać, że akredytacja, obok „walidacji”, „koncesjonowania” i „licencjonowania”, stanowi jeden z elementów zbioru zewnętrznych form sankcjonowania jakości edukacji, przy czym w każdym przypadku występuje ocena programu kształcenia/szkolenia bądź instytucji pod kątem szukania odpowiedzi na pytanie, czy spełniają one określone wymogi lub standardy. Załączony arkusz samooceny instytucji stanowi swoisty zbiór kryteriów, które warto prześledzić by stwierdzić, czy rzeczywiście oferujemy usługi szkoleniowe na poziomie, które będą już za chwilę musiały konkurować na europejskim wolnym rynku.

Literatura

1. Materiały źródłowe projektu Leonardo da Vinci nr PL/00/B/F/PP/140.179. ITeE, Radom 2001–2003.
2. Witryna Internetowa projektu www.emcet.org
3. Opracowania autorskie dotyczące systemu jakości w edukacji opartych na normach ISO serii 9000 wdrażonego w Zespole Szkół Technicznych w Mikołowie.

INTAS TACIS – WSPÓLNE PROJEKTY POLSKI Z BIAŁORUSIĄ, ROSJĄ I UKRAINĄ

Inwestowanie w rozwój zasobów ludzkich jest dominującą strategią rozwoju organizacji, społeczeństwa. Budowa demokratycznego społeczeństwa, gospodarki opartej na wiedzy zgodnie z przyjętą Strategią Lizbońską zakłada rozwój kształcenia ustawicznego jako głównej formy inwestowania w kapitał ludzki i główny czynnik rozwiązywania problemów współczesności i rozwoju. Jesteśmy na progu budowy nowych organizacji: ucząca się szkoła, uczące się przedsiębiorstwo, uczące się społeczeństwo i społeczeństwo wiedzy. Intelktualizacja każdej pracy, dominacja we współczesnych zasobach pracy przetwarzania symboli nad przetwarzaniem materiałów powoduje wzrost zapotrzebowania na kadry z wyższym wykształceniem.

Powstał i rozwija się lokalny, krajowy, rynek usług edukacyjnych, a także jesteśmy w przededniu otwarcia na europejski i światowy rynek usług edukacyjnych. Od 1990 roku można zaobserwować znaczny rozwój współpracy międzynarodowej szkół wyższych i instytucji naukowo-badawczych oraz uczestnictwa w edukacyjnych programach Unii Europejskiej (*Jean Monet, Leonardo da Vinci, VI Program Ramowy*).

Edukacja w ciągu całego życia staje się główną strategią rozwoju i rozwiązywania problemów współczesnego świata [1, 2].

Przyjęcie przez Radę Ministrów naszego kraju „Strategii rozwoju kształcenia ustawicznego” podkreśla również ten kierunek przemian [3].

Jest to jednak na razie dokument nie znajdujący wsparcia w bieżącej praktyce i sektorowych, branżowych planach.

Jednocześnie współpraca międzynarodowa w edukacji i międzynarodowy rynek usług oświatowych staje się największym polem wymiany ludzi, idei, wzajemnego poznania. Zaabsorbowani problemami integracji z Unią Europejską znacznie ograniczyliśmy współpracę naukową z krajami byłego Związku Radzieckiego.

To prawda, Rosjanie, Ukraińcy, Białorusini i przedstawiciele innych państw są obecni na konferencjach naukowych, ale coraz mniej jest wspólnych publikacji, zanikły praktycznie wspólne badania. To prawda, że również dla tych krajów wobec szerokiego otwarcia na świat Polska staje się również coraz mniej atrakcyjnym krajem dla wymiany uczniów, studentów, nauczycieli, współpracy naukowej.

Postępująca stabilizacja, a nawet konieczność budowy wspólnej europejskiej przestrzeni edukacyjnej i badawczej pozwalają na rozpoczęcie trudu odwrócenia tych tendencji. Dlatego *Instytut Technologii Eksploatacji w Radomiu, Politechnika Radomska – Wydział Ekonomiczny, Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie*, próbują rozpocząć nowy etap współpracy właśnie w zakresie ustawicznej edukacji zawodowej.

Celem roboczych seminariów naukowych (**Ustawiczna Edukacja Zawodowa – projekty międzynarodowe**) w maju, czerwcu, wrześniu i listopadzie jest przedstawienie aktualnego stanu edukacji, kondycji i możliwości konkretnych instytutów, uczelni zainteresowanych wspólnymi projektami z **Białorusi, Francji, Niemiec, Polski, Rosji, Słowacji, Ukrainy i Uzbekistanu**.

Komitety naukowe seminarium stanowią: *H. Bednarczyk, A.P. Bielaieva, R. Dubowska, A.T. Glazunov, K. Głębicka, B. Kwiatkowska-Kowal, St. M. Kwiatkowski, H.G. Nichkalo, E. Przybylska, A.H. Szklar, M. Hunin, M. Wikiński, J. Żuchowski*.

Problemy współpracy naukowej, eksperymentów pedagogicznych, wspólnych wydawnictw były rozpatrywane w kierunku opracowania wspólnych projektów w ramach:

- programów Unii Europejskiej, Banku Światowego,
- międzynarodowych organizacji i instytucji,
- dwustronnych umów międzypaństwowych,
- dwu- i wielostronnych inicjatyw uniwersytetów, szkół i instytutów badawczych.

Szczególną okazję do rozwoju takiej współpracy stwarzają programy UE: INTAS i TACIS.

Program INTAS jest niedochodowym międzynarodowym stowarzyszeniem ustanowionym w maju 1993, promującym międzynarodową współpracę między naukowcami krajów członkowskich programu i krajów partnerskich na zasadzie wzajemnej korzyści, tak aby zachować potencjał naukowy państw byłego Związku Radzieckiego (tj. krajów partnerskich).

Członkami INTAS jest 15 państw Unii Europejskiej oraz *Bułgaria, Cypr, Czechy, Estonia, Islandia, Izrael, Litwa, Łotwa, Malta, Norwegia, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwajcaria, Turcja, Węgry*. Krajami partnerskimi INTAS są: *Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Gruzja, Kazachstan, Kirgizja, Mołdawia, Rosja, Tadżykistan, Turkmenia, Ukraina, Uzbekistan*.

Program INTAS otrzyma w latach 2002–2006 70 milionów euro z 6 Programu Ramowego Unii Europejskiej i będzie także finansowany z funduszy swoich członków. Ponadto program będzie otrzymywał fundusze od organizacji współfinansujących konkursy INTAS. W tym okresie INTAS będzie działał w powiązaniu z tematycznymi programami 6. Programu Ramowego UE.

INTAS finansuje badania podstawowe i stosowane, w obszarze nauk ścisłych, przyrodniczych, ekonomicznych, społecznych oraz humanistycznych. Wśród dziedzin objętych finansowaniem znajduje się również: ekonomika, nauki społeczne i humanistyczne, a więc również pedagogika.

W ramach programu INTAS podejmowane są działania trzech rodzajów:

- projekty badawcze i sieci,
- granty stypendialne (dla młodych naukowców z krajów partnerskich INTAS),
- granty innowacyjne (na rozpowszechnianie i wykorzystanie wyników projektów badawczych i sieci INTAS) [4].

Strategiczne Warsztaty Naukowe są narzędziem INTAS dla ustalenia priorytetów badawczych oraz dla określenia strategii programu. Warsztaty mają na celu włączenie ich uczestników w perspektywiczną dyskusję o obiecujących tematach naukowo-badawczych oraz o potencjalnych dziedzinach współpracy, jak też o celu zdefiniowania przyszłych priorytetów naukowych. Z reguły warsztaty strategiczne powinny być częścią większych konferencji naukowych i będą organizowane przez organizatora konferencji we współpracy z INTAS.

INTAS wspiera warsztaty strategiczne poprzez grant dla instytucji NIS lub INTAS organizujących konferencje. Granty do 25 tys. euro mają być dodatkowym wsparciem w celu promowania uczestnictwa naukowców pochodzących z krajów należących do NIS lub INTAS w konferencji oraz warsztatach.

Istnieje baza danych warsztatów zrealizowanych przy wsparciu INTAS na stronach www.intas.be w dziale „News – Forthcoming Events”. Temat warsztatów nie może być zbieżny z tym, jaki był już realizowany, musi to być coś nowego oraz mieć znaczenie naukowe.

Propozycje muszą być składane przez wnioskodawcę/koordynatora przez Internet przy użyciu systemu INTAS (sekcja Funding Opportunities) na stronach www.intas.be. Najbliższy termin składania wniosków: 30 kwietnia 2004 r.

Konferencje Marie Curie – o wymiarze ogólnosiwiatowym spotkania o tematyce wyznaczającej kierunki rozwoju badań, skupiające naukowców o różnych poziomach doświadczenia zawodowego, trwające kilka dni, gromadzące więcej niż 150 uczestników.

Konferencje mają ogromną wartość jeżeli chodzi o rozwój zawodowy/naukowy uczestników, w których mogą uczestniczyć organizacje krajowe (uniwersytety, centra badawcze), przedsiębiorstwa (szczególnie MSP), organizacje non-profit i charytatywne (NGOs), europejskie organizacje interesów (CERN.ILL. EMBL), centra badawcze, organizacje międzynarodowe (WHO, UNESCO).

Konferencje skierowane są przede wszystkim do pracowników naukowych posiadających nie więcej niż 4 lata doświadczenia naukowego. Co najmniej 50% uczestników musi mieć poniżej 10 lat doświadczenia naukowego.

TACIS jest programem wprowadzonym w roku 1991 przez Komisję Europejską, jest formą pomocy technicznej finansowanej z grantów. Beneficjentami tego programu jest 13 krajów z Europy Wschodniej i Azji Środkowej (*Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Gruzja, Kazachstan, Kirgizja, Mołdawia, Mongolia, Rosja, Tadżykistan, Turkmenia, Ukraina i Uzbekistan*), a głównym jego celem jest usprawnienie procesów przejściowych w tych krajach. Projekty w ramach tego programu mogą być koordynowane przez kraje należące do Unii Europejskiej, a od niedawna także przez kraje kandydackie. Działania w ramach TACIS obejmują następujące dziedziny:

- reformy systemu prawnego i administracyjnego,
- sektora prywatnego i rozwój ekonomiczny,

- konsekwencje zmian w społeczeństwie, sieci infrastruktury,
- ochrona środowiska,
- gospodarka wiejska,
- bezpieczeństwo nuklearne.

Dziedziny, które są finansowane z programu TACIS, są zaprojektowane w ten sposób, by się wzajemnie uzupełniać, a każdy program narodowy lub wielonarodowy może koncentrować się na nie więcej niż trzech dziedzinach z wyżej wymienionych obszarów. Celem takiej polityki jest zapewnienie jak największej skuteczności prowadzonych działań.

Przygotowując projekty z edukacji w ramach dziedziny: ekonomika, nauki społeczne i humanistyczne do współpracy i na seminaria robocze zaproszono instytucje zagraniczne:

- *Białorusi: Respublikanskij Institut Professionalnogo Obrazowanija w Mińsku;*
- *Francji: DEMOS, Resources and Initiatives Unit for International Co-operation Ministry of National Education;*
- *Niemiec: German Education and Training; Institut fur Intemationale Zusammenarbeit des Deutschen Volkshochschul -Verbande e.V.; EU Qualification and Information Centre Deutschland e. V./EQUIP;*
- *Rosji: Nauchno-iccedovatelskij Institut Vyschego Obrazowanija, Moskwa; Volzhskoj Gosudarstvennyj Inzhenierno-Pedagogicheskoy Akademii, Nizhnyj Novgorod; Institut Professionalno-Tekhnicheskogo Obrazowanija, Sankt Peterburg; Sankt-Peterburgskij Gosudarstvennyj Universitet Kultury i Iskusstva, Institut Razvitija Professionalnogo Obrazowanija, Moskwa; Pysskij Licej Tradicionalnoj Kultury.*
- *Ukrainy: Akademia Pedagogichnikh Nauk Ukraini, Kijów; Lvovskij Tekhnicheskij Kolledzh im. Makarenka; Vysscheje Professionalnoe Uchilische Schvejnogo i Parik-makherskogo Iskusstva, Kijów.*
- *Słowacji: Uniwersytet im. M. Bela, Bańska Bystrzyca.*
- *European Parliament.*

W pracy seminariów uczestniczą wybitni uczeni, organizatorzy oświaty: profesorowie z Rosji: *Savelev Akeksandr Jakovlevich, Jurij Petrov, Natalia Aleksandrova, Mark Ariarskij, Irina Ivlieva, Irina Novikova, Anatolij Glazunov, Pavel Khejfec, Natalia Astafeva*, ze Słowacji: *Rozmaryn Dubovski, Stanisław Holec*, z Uzbekistanu: *Palvan Kalandarov*, z Ukrainy: *Nella Nichkallo, Svetlana Sysoeva*, z Białorusi *Arkadij Shklar*, z Niemiec: *Norbert F. Greger, Michael Zehner*, z Francji: *Jadwiga Rudowski, Małgorzata Hunin, Oliver Touliez, Delphine Aurnold*, z Unii Europejskiej *Aleksander von Lingen*.

Przyjęto wstępnie jeszcze aktualizowaną strukturę wspólnie opracowywanej książki: **Ustawiczna edukacja zawodowa.**

Książka będzie zawierać następujące rozdziały: Wprowadzenie; I. *Ustawiczna edukacja zawodowa XXI wieku II. Ogólna charakterystyka narodowych systemów ustawicznej edukacji zawodowej; III. Możliwości współpracy międzynarodowej; IV. Partnerzy projektów.* Przewiduje się przedstawienie charakterystyki systemów edukacji wg problemów: sytuacja społeczna, ekonomiczna, podstawy prawne, charakterystyka systemu edukacyjnego, typy szkół, zarządzanie, klasyfikacja zawodów i specjalności, standardy kwalifikacji

zawodowych, treści nauczania, programy nauczania, standardy edukacyjne, system jakości, wspomaganie rozwoju edukacji ustawicznej przez świat nauki (instytuty naukowe, wybitni naukowcy, wydawnictwa naukowe, serie wydawnicze), stan (przykłady dobrej praktyki) i propozycje w zakresie współpracy międzynarodowej.

Monografia wydana będzie w języku polskim, angielskim i rosyjskim. Będzie więc swoistym przewodnikiem o realnych problemach i możliwościach współpracy. Oprócz wielu pomysłów mniejszych i większych projektów, wydaje się, że najbardziej realnymi z przygotowywanych wspólnych projektów są:

- Edukacyjno-zawodowe aspiracje młodzieży.
- Sieć współpracy ośrodków doskonalenia nauczycieli ustawicznej edukacji zawodowej.
- Jakość kształcenia.

Zamierzenia uczestników seminariów były wsparte przez przedstawicieli Ministra Edukacji Narodowej i Sportu, Dyrektora Departamentu Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego *Panią Halinę Cieślak*, dr. *Krzysztofa Kafla*, a także przedstawicieli ambasad Francji – *Delphine Arnould*; Rosji – *Annę Szalak* i Niemiec – *Ervina Starnizky*. Obecnie trwają intensywne prace nad przygotowaniem wspólnej książki, są dopracowywane projekty. Uczestniczące w seminarium instytucje realizują wiele małych projektów bilateralnych. Podpisywane są umowy dwustronne.

Literatura

1. Biała księga. Nauczanie i uczenie się. Na drodze do uczącego się społeczeństwa. WSPTWP, 1997.
2. Memorandum dotyczące kształcenia ustawicznego – Komisja Wspólnot Europejskich. Bruksela SEC (2000) 1832.
3. Strategia rozwoju kształcenia ustawicznego MENiS, Warszawa 2003.
4. INTAS -<http://www.intas.be>.

Zadania edukacyjne w europejskich funduszach strukturalnych

NARODOWY PLAN ROZWOJU 2004–2006

Narodowy Plan Rozwoju został zaakceptowany 14 stycznia 2003 r. przez Radę Ministrów, a następnie przesłany do Brukseli do Komisji Europejskiej. Będzie podstawą negocjowania przez Polskę kierunków i wysokości wsparcia ze strony funduszy strukturalnych na realizację zamierzeń rozwojowych oraz podstawą interwencji z Funduszu Spójności.

Narodowy Plan Rozwoju został przygotowany w Ministerstwie Gospodarki, a po reorganizacji w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w Departamencie Programowania Rozwoju Regionalnego pod kierunkiem dyrektora dr. Piotra Żubera. Prace nad dokumentem były prowadzone w ścisłej współpracy z ministerstwami odpowiedzialnymi za przygotowanie sektorowych programów operacyjnych oraz z gronem ekspertów. W toku prac wykonano strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko oraz ocenę przed realizacją programu (ewaluacja ex-ante), w tym ocenę efektów makroekonomicznych jego realizacji.

Po przystąpieniu do Unii Europejskiej Polska zostanie w latach 2004–2006 objęta w całości Celem 1 wspólnotowej polityki regionalnej, którym jest wspieranie rozwoju i strukturalnego dostosowania regionów słabo rozwiniętych. Polityka ta realizowana jest poprzez współfinansowanie za pomocą funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności uzgodnionych z Komisją Europejską krajowych programów i projektów rozwoju regionalnego.

Instrumenty wspólnotowej polityki regionalnej:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF),
- Europejski Fundusz Społeczny (ESF),
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja Orientacji (FEOGA–O)
- Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa (FIFG).

Oprócz tego możliwe będzie uzyskanie wsparcia z Funduszu Spójności.

Narodowy Plan Rozwoju 2004–2006 określa najważniejsze działania strukturalne, które Polska będąc członkiem Unii Europejskiej zamierza uruchomić w latach 2004–2006.

Działania te będą współfinansowane ze środków wspólnotowych, których Polska może otrzymać 11,4 mld Euro w latach 2004–2006 (co stanowi ok. 2,2% PKB). Będą one dotyczyć trzech podstawowych dziedzin wsparcia: przedsiębiorstw, rozwoju infrastruktury oraz rozwoju zasobów ludzkich.

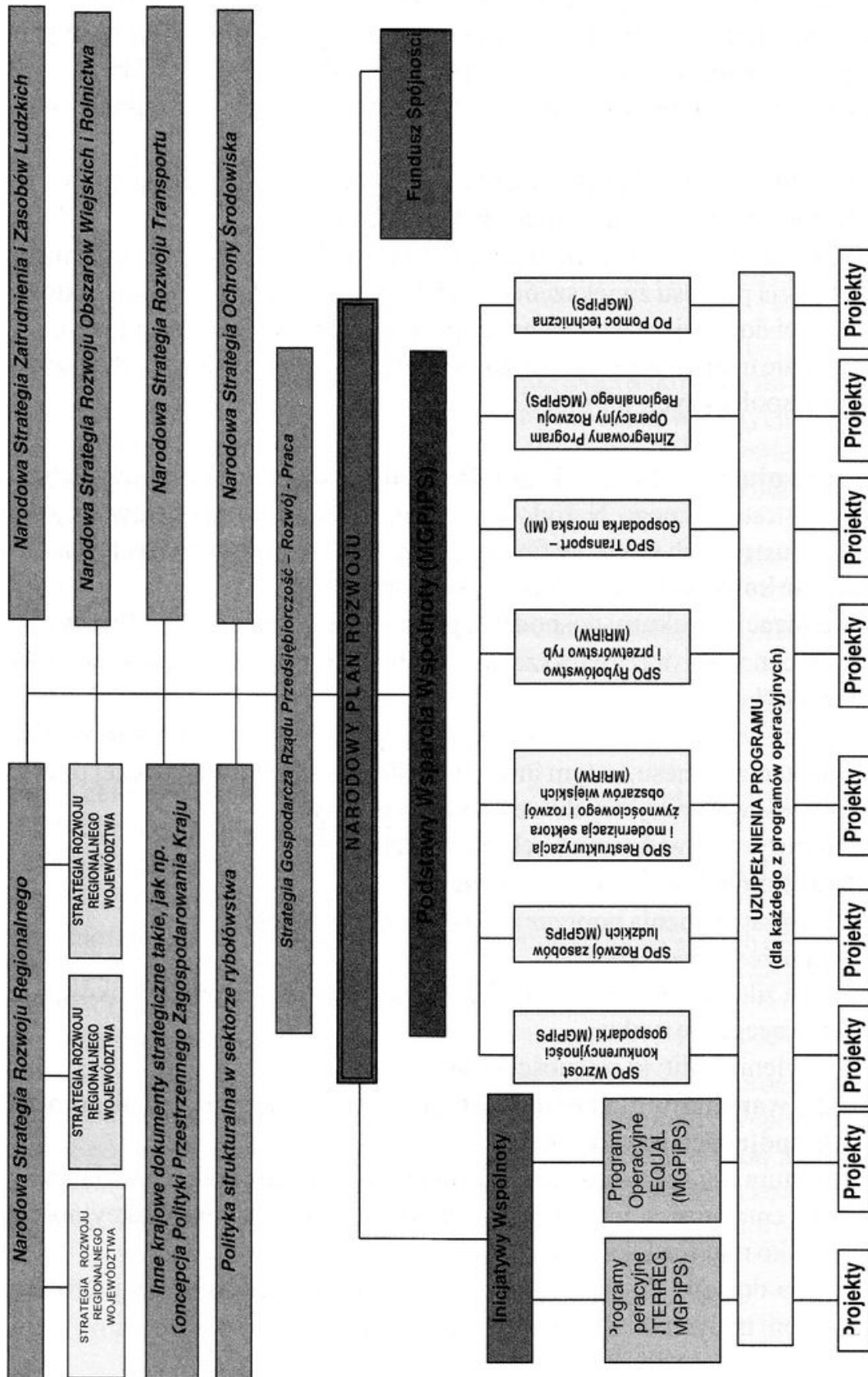
Funkcje Narodowego Planu Rozwoju:

- jest strategicznym, średniookresowym dokumentem planistycznym, pierwszym, który scala na poziomie krajowym horyzontalne, sektorowe i regionalne działania interwencyjne państwa;
- wskazuje kierunki rozwoju gospodarczego Polski w pierwszych latach po akcesji, mające zapewnić warunki sprzyjające długotrwałemu wzrostowi gospodarczemu i podniesieniu poziomu życia mieszkańców;
 - będzie służył jako podstawa negocjowania przez Polskę Podstaw Wsparcia Wspólnoty (Community Support Framework), dokumentu określającego kierunki i wysokości wsparcia ze strony funduszy strukturalnych na realizację zamierzeń rozwojowych;
 - będzie służył jako podstawa interwencji z Funduszu Spójności.

Narodowy Plan Rozwoju 2004–2006 jako dokument integrujący polityki sektorowe oraz uwzględniający potrzeby rozwojowe poszczególnych regionów jest spójny z:

- politykami krajowymi i regionalnymi oraz strategiami:
 - Wstępnym Narodowym Planem Rozwoju, który określił kierunki rozwoju służące wzmocnieniu spójności społeczno-gospodarczej w okresie przed przystąpieniem Polski do UE. Zdefiniowane w WNPR kierunki wsparcia ze strony funduszy przedakcesyjnych znalazły odzwierciedlenie i kontynuację w ramach pomocy ze strony funduszy strukturalnych określonych w NPR,
 - Strategią Gospodarczą Rządu SLD–UP–PSL, „Przedsiębiorczość – Rozwój – Praca”; proponowana w NPR struktura celów i priorytetów bezpośrednio wynika z programu gospodarczego rządu na lata 2002–2006,
 - Strategiami średniookresowymi, które powstały w latach 1999–2001, w tym w szczególności: Narodową Strategią Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich (2000–2006), Spójną Polityką Strukturalnego Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa (2000–2006), Polską Polityką Strukturalną w Sektorze Rybołówstwa (2001–2006), Narodową Strategią Rozwoju Transportu (2000–2006), Narodową Strategią Ochrony Środowiska na lata 2000–2006 (projekt), II Polityką Ekologiczną Państwa, Narodową Strategią Rozwoju Regionalnego (2001–2006),
 - Innymi dokumentami programowymi Rządu, w tym: Planem działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001–2006 e–Polska, Polska 2025. Długookresową Strategią Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju oraz Koncepcją Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.
- z politykami Wspólnoty Europejskiej, w szczególności ze: wspólną polityką rolną, wspólną polityką w zakresie rybołówstwa, polityką wspierania zatrudnienia, polityką ochrony środowiska, polityką badawczo-rozwojową, w tym w zakresie społeczeństwa informacyjnego, polityką w zakresie rozwoju przestrzennego, polityką konkurencji, polityką w zakresie równego traktowania kobiet i mężczyzn, polityką zamówień publicznych.

Narodowy plan rozwoju jako element programowania funduszy strukturalnych i funduszu spójności w Polsce

Celem Narodowego Planu Rozwoju 2004–2006 jest rozwijanie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym.

Realizacja celu strategicznego odbywać się będzie poprzez osiągnięcie celów częściowych:

- wspomaganie osiągnięcia i utrzymania w dłuższym okresie wysokiego wzrostu PKB,
- zwiększanie poziomu zatrudnienia i wykształcenia,
- włączenie Polski w europejskie sieci infrastruktury transportowej i informacyjnej,
- intensyfikacja procesu zwiększenia w strukturze gospodarki udziału sektorów o wysokiej wartości dodanej, rozwój technologii społeczeństwa informacyjnego,
- wspomaganie udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych wszystkich regionów i grup społecznych w Polsce.

Osie rozwoju Narodowego Planu Rozwoju. Jednym z warunków realizacji wyznaczonego celu strategicznego Narodowego Planu Rozwoju oraz celów częściowych jest koncentracja dostępnych środków finansowych na kilku podstawowych osiach rozwoju.

1. Wspieranie konkurencyjności przedsiębiorstw

- modernizacja struktury gospodarki poprzez wsparcie rozwoju firm w sektorach nowych technologii oraz zwiększenie udziału usług rynkowych, w szczególności w sferze turystyki,
- tworzenie warunków dla wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw, wsparcie instytucji otoczenia biznesu, w tym inwestycji sfery naukowo-badawczej oraz wspomaganie procesów rozwojowych i restrukturyzacyjnych,
- restrukturyzacja wybranych sektorów przemysłu.

2. Rozwój zasobów ludzkich i zatrudnienia

- poprawa zatrudnienia poprzez rozwój zasobów ludzkich
- rozwój przedsiębiorczości
- poprawa zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw i ich pracowników do warunków zmieniającego się rynku
- wzmocnienie polityki równości szans na rynku pracy

3. Tworzenie warunków dla zwiększania poziomu inwestycji, trwałego rozwoju i promowania spójności przestrzennej.

Infrastruktura transportowa i teleinformacyjna, poprzez podjęcie działań z zakresu:

- rozbudowy i modernizacji sieci transportowej dla podniesienia atrakcyjności Polski i jej regionów jako miejsca lokalizacji inwestycji,
- zwiększenia dostępu do sieci informatycznej i jakości obsługi w pierwszym rzędzie mieszkańcom małych miast i mieszkańców wsi,
- poprawy jakości lokalnych sieci dróg,
- zapewnienia dostępu wszystkich placówek publicznych, w tym w szczególności edukacyjnych (ale także administracji, infrastruktury rynku pracy, zdrowia itp.)

Ochrona środowiska i zagospodarowanie przestrzenne, poprzez wsparcie inwestycyjne ukierunkowane na:

- poprawę jakości wód powierzchniowych,
- poprawę jakości wody do picia i zwiększenie jej dostępności,
- poprawę jakości powietrza na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych stężeniach zanieczyszczeń,
- racjonalną gospodarkę odpadami.

4. Przekształcenia strukturalne w rolnictwie i rybołówstwie, rozwój obszarów wiejskich

- rozwój i doskonalenie infrastruktury na obszarach wiejskich,
- rozwój i różnicowanie działalności gospodarczej w celu zapewnienia działalności wielokierunkowej i alternatywnego dochodu,
- poprawę przetwórstwa i marketingu produktów rolnych i rybnych,
- inwestycje w gospodarstwach rolnych, które będą ukierunkowane na poprawę efektywności i jakości produkcji oraz dostosowanie gospodarstw rolnych do wymogów w zakresie higieny, ochrony środowiska i warunków utrzymania zwierząt.

5. Wzmocnienie potencjału rozwojowego regionów i przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów

- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów,
- Restrukturyzacja bazy ekonomicznej regionów i tworzenie warunków jej dywersyfikacji,
- Rozwój zasobów ludzkich,
- Wsparcie obszarów wymagających aktywizacji i zagrożonych marginalizacją,
- Rozwój współpracy regionów.

Realizacja celu oraz osi rozwojowych NPR. Zarówno cel, jak i priorytety (osie rozwojowe) NPR będą realizowane poprzez:

- 1) uzgodnione z Komisją Europejską Podstawy Wsparcia Wspólnoty dla Polski, które w latach 2004–2006 wdrażane będą za pomocą:
 - pięciu jednofunduszowych sektorowych programów operacyjnych (SPO),
 - wielofunduszowego Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR),
 - programu operacyjnego pomocy technicznej.
- 2) projekty Funduszu Spójności – równoległe z realizacją sektorowych programów operacyjnych i programu regionalnego realizowane będą duże projekty współfinansowane z Funduszu Spójności. Środki pochodzące z tego funduszu nie będą przekazane na działania wykonywane w ramach programów operacyjnych, ale będą ze sobą powiązane. Z Funduszu Spójności wsparcie uzyskają dwa sektory: transport i środowisko.
- 3) Inicjatywy Wspólnoty:
 - INTERREG (współpraca gospodarcza regionów przygranicznych),
 - EQUAL (promocja równości szans kobiet i mężczyzn).

Wybór fragmentów i opracowanie Alicja Sadłowska.

Źródło: www.mgpips.gov.pl

Alicja Sadłowska

Instytut Technologii Eksploatacji, Radom
(wybór fragmentów i opracowanie)

ROZWÓJ ZASOBÓW LUDZKICH – SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY

Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich jest jednym z pięciu sektorowych programów operacyjnych, które będą służyć realizacji NPR. Cele, jakie zostały określone w *Narodowym Planie Rozwoju* dla powyższego Programu odzwierciedlają priorytety *Europejskiej Strategii Zatrudnienia*: **zdolność do uzyskania i utrzymania zatrudnienia, wspieranie przedsiębiorczości, doskonalenie kadr gospodarki, aktywne działania na rzecz promowania równości na rynku pracy, prowadzące do elastyczności rynku pracy i mobilności zawodowej**. Powyższe priorytety NPR zostały włączone do Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwoju Zasobów Ludzkich, a zrealizowanie jego celu generalnego budowy otwartego, opartego na wiedzy społeczeństwa poprzez zapewnienie warunków do rozwoju zasobów ludzkich w drodze kształcenia, szkolenia i pracy przyczyni się do osiągnięcia celu strategicznego NPR. Działania dotyczące rozwoju zasobów ludzkich będą również realizowane w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

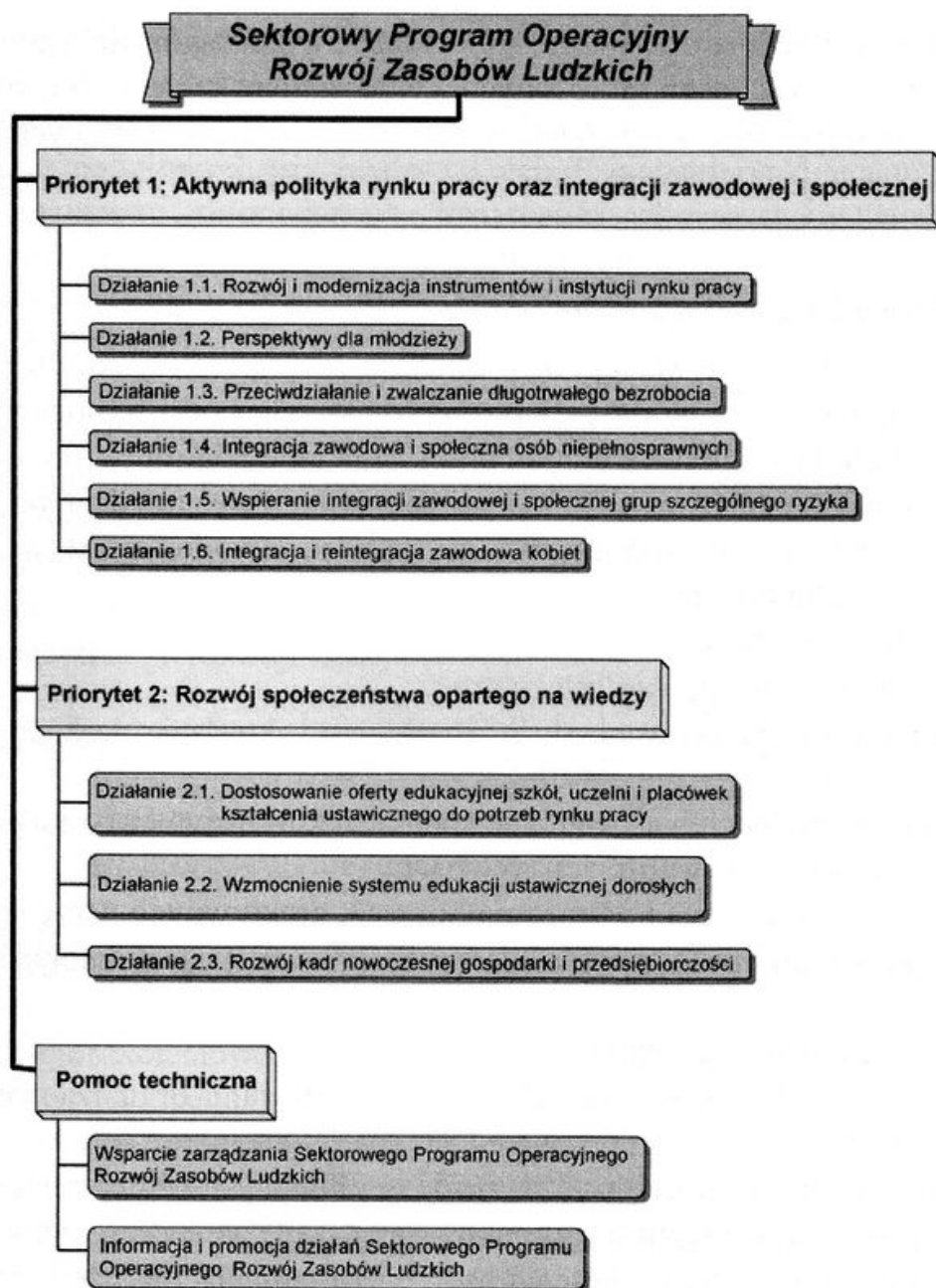
Na realizację działań w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich w latach 2004–2006 zaplanowano kwotę 1782 MEUR (mln euro), z czego 1270,4 MEUR pochodzić będzie z Europejskiego Funduszu Społecznego, zaś 485,4 MEUR stanowić będzie krajowy wkład publiczny.

Opracowywany po raz pierwszy dla Polski przez specjalnie do tego celu powołaną Grupę Roboczą, w skład której wchodziłi przedstawiciele byłego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu, Sekretariatu Pełnomocnika Rządu ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz wojewódzkich urzędów pracy Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich jest dokumentem nowatorskim zarówno ze względu na sposób określania priorytetów i działań, jak i ze względu na ich charakter oraz sposób finansowania w przyszłości.

Wyzwanie związane z jego realizacją wiąże się z następującymi kwestiami:

1. Koniecznością połączenia w działaniu polityki rynku pracy z polityką integracji społecznej poprzez:
 - a) stworzenie rozwiązań instytucjonalnych oraz nowoczesnej infrastruktury budowania integracji społecznej;
 - b) budowę instrumentarium wykraczającego poza dotychczasowe funkcjonowanie instytucji pomocy społecznej, czego aktualnym przykładem jest przygotowywana ustawa o zatrudnieniu socjalnym;
 - c) uporządkowanie systemu świadczeń dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy znajdujących się jednocześnie w sytuacji braku dochodów.

2. Potrzebą wyodrębnienia oraz zbudowania instrumentów zarówno w sferze polityki rynku pracy, jak i w sferze integracji społecznej, które będą nakierowane na wybrane segmenty populacji, w celu bardziej precyzyjnego adresowania różnorodnych rozwiązań, co zwiększy skuteczność ich oddziaływania;
3. Modernizacją i budową infrastruktury usług:
 - a) edukacyjnych (w szczególności w zakresie kształcenia ustawicznego),
 - b) zatrudnieniowych (wzmocnienie i reorganizacja publicznych służb zatrudnienia oraz instytucji pozarządowych świadczących usługi o charakterze aktywizacyjno-zatrudnieniowym),
 - c) integracyjno-socjalnych (zarówno świadczonych przez placówki pomocy społecznej, jak i pozostałe instytucje i organizacje rządowe i pozarządowe).

Rys. 1. Schemat priorytetów i działań SPO RZL

Priorytet 1: Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej. Największym wyzwaniem dla Polski na najbliższe lata jest stworzenie warunków do osiągnięcia wyższej stopy zatrudnienia. Zgodnie z postanowieniami Rady Europejskiej podjętymi na szczycie w Sztokholmie, warunkiem osiągnięcia tego celu jest modernizacja rynku pracy i stworzenie sprzyjających warunków dla większej mobilności zawodowej, w celu lepszego przystosowania się do zmieniających się potrzeb rynku. Celem wyznaczonym na szczycie w Lizbonie jest pełniejszy udział w rynku pracy grup napotykających na największe bariery w znalezieniu zatrudnienia. Zwalczenie wszelkich form dyskryminacji w dostępie do zatrudnienia oraz promocja integracji społecznej poprzez zatrudnienie znalazły się wśród podstawowych wytycznych *Europejskiej Strategii Zatrudnienia*.

Oczekiwanym efektem realizacji priorytetu będzie w szczególności zmiana postaw zarówno pracodawców, jak i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwiększenie mobilności zawodowej osób, a w rezultacie wzrost liczby osób podnoszących kwalifikacje zawodowe i uzyskujących zatrudnienie oraz zwiększenie liczby osób rozpoczynających działalność gospodarczą.

Działania realizowane w ramach priorytetu 1.

Działanie 1.1. Rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy

Celem działania jest rozwój instytucji obsługi rynku pracy oraz wzbogacenie zbioru instrumentów, jakimi posługują się urzędy pracy oraz inne podmioty (np. organizacje pozarządowe, biura pośrednictwa pracy, instytucje szkoleniowe etc.) działające na rzecz osób poszukujących pracy i bezrobotnych, z myślą o ich zawodowej aktywizacji i ułatwianiu powrotu do zatrudnienia.

Działanie dotyczy zagadnień:

Rozwój instytucjonalnej obsługi rynku pracy:

- diagnoza warunków funkcjonowania służb zatrudnienia i określanie niezbędnych działań służących ich poprawie;
- rozwijanie systemu podnoszenia kwalifikacji pracowników instytucji rynku pracy i działania służące zwiększeniu kwalifikacji tych osób;
- działania na rzecz kreowania i wdrażania nowych, efektywnych narzędzi i technik pracy w służbach zatrudnienia uwzględniających nowoczesne technologie komunikacji i informacji;
- rozwój standardów usług zatrudnienia;
- działania sprzyjające zwiększeniu możliwości oddziaływania organizacji pozarządowych na rynek pracy;
- doskonalenie dialogu społecznego i rozwijanie współpracy z partnerami społecznymi oraz innymi podmiotami niepublicznymi (np. samorzady zawodowe, izby gospodarcze) w obszarze kształcenia i szkolenia osób bezrobotnych, zagrożonych bezrobociem i poszukujących pracy.

Rozwój sieci usług informacji i poradnictwa zawodowego:

- doskonalenie standardów usług w zakresie informacji i poradnictwa zawodowego;
- rozwój, doskonalenie oraz upowszechnianie metod i narzędzi informacji i poradnictwa zawodowego (w tym wykorzystujących nowoczesne technologie);
- doskonalenie kwalifikacji doradców zawodowych;
- rozwój sieci instytucji informacji i poradnictwa zawodowego (zwiększenie liczby i rodzajów jednostek, wzbogacenie wyposażenia oraz zróżnicowanie ich form działania);
- promocja problematyki planowania rozwoju zawodowego dla zwiększenia mobilności i szans na rynku pracy.

Rozwój systemu szkoleń dla bezrobotnych, zagrożonych bezrobociem i poszukujących pracy:

- badanie potrzeb szkoleniowych osób bezrobotnych, zagrożonych bezrobociem i poszukujących pracy;
- rozwijanie krajowych standardów kwalifikacji zawodowych;
- rozwijanie modułowych programów szkoleń dla potrzeb rynku pracy;
- tworzenie rejestru i zbioru danych o instytucjach szkolących, realizujących programy szkoleniowe finansowane ze środków publicznych,
- podnoszenie kwalifikacji kadr szkolących bezrobotnych, zagrożonych bezrobociem i poszukujących pracy;
- rozwijanie i promocja trójstronnych umów szkoleniowych na szkolenie bezrobotnych.

Rozwój i doskonalenie instrumentów rynku pracy:

- identyfikacja barier w aktywizowaniu osób bezrobotnych i wdrożenie mechanizmów ich eliminowania;
- badanie zmian w sferze zatrudnienia i zapotrzebowania na kwalifikacje na rynku pracy;
- doskonalenie systemu zachęt do inwestowania w szkolenia;
- budowanie strategii rozwoju kadr;
- ocena efektywności i trafności stosowanych instrumentów rynku pracy;
- identyfikacja programów rynku pracy o najwyższej skuteczności i ich upowszechnianie;
- ocena wpływu legislacji na rynek pracy.

Grupy docelowe:

- instytucje rynku pracy:
 - publiczne instytucje rynku pracy, w tym urzędy pracy,
 - organizacje pozarządowe,
 - instytucje szkoleniowe,
 - instytucje informacji i poradnictwa zawodowego,
 - administracja samorządowa wszystkich szczebli,
 - Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej,
 - partnerzy społeczni (związki zawodowe, organizacje pracodawców),
 - pracodawcy,
 - samorządy zawodowe, izby gospodarcze.

Działanie 1.2. Perspektywy dla młodzieży

Celem działania jest udzielenie możliwie pełnego wsparcia młodzieży, w tym absolwentom wszystkich typów szkół, tak aby nie stawali się i nie pozostawali bezrobotnymi.

Działanie dotyczy różnorodnych form wsparcia dla młodzieży, w tym absolwentów wszystkich szkół i będzie realizowane poprzez:

- promowanie i wspieranie zatrudnienia w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw;
- promowanie i wspieranie zatrudnienia w trzecim sektorze między innymi poprzez kierowanie młodzieży do prac społecznie użytecznych;
- realizacja programów specjalnych i innowacyjnych dla młodzieży;
- promowanie i wspieranie samozatrudnienia młodzieży (w tym wsparcie finansowe na podejmowanie własnej działalności gospodarczej);
- wspieranie kształcenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy;
- promocja i wspieranie wolontariatu;
- upowszechnianie informacji o rynku pracy.

Grupy docelowe:

- bezrobotna młodzież do 24 roku życia,
- absolwenci wszystkich typów szkół,
- osoby młode do 24 roku życia chcące rozpocząć działalność gospodarczą.

Działanie 1.3. Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia

Celem jest ograniczenie zjawiska długotrwałego bezrobocia i jego przyczyn.

Działanie dotyczy różnorodnych form wsparcia dla bezrobotnych i osób bezpośrednio zagrożonych utratą pracy i realizowane będzie poprzez:

- wspieranie osób bezrobotnych poprzez zindywidualizowane programy wsparcia, obejmujące kreowanie motywacji do poszukiwania pracy i wyposażające uczestników w kwalifikacje ułatwiające uzyskanie zatrudnienia (w tym korzystanie z najnowszych osiągnięć technologicznych);
- promocja i wsparcie samozatrudnienia oraz prowadzenia działalności gospodarczej;
- wdrażanie programów specjalnych i innowacyjnych;
- organizowanie działań doradczych i aktywizujących bezrobotnych;
- promowanie inicjatyw samoorganizacji i samopomocy bezrobotnych oraz wsparcie techniczne tych inicjatyw;
- wspieranie otoczenia społecznego osób bezrobotnych (wspieranie członków rodzin i innych osób zależnych);
- wsparcie osób bezpośrednio zagrożonych utratą pracy.

Grupy docelowe:

- osoby bezrobotne pozostające bez pracy do 24 miesięcy,
- osoby bezpośrednio zagrożone utratą pracy,
- członkowie rodzin osób bezrobotnych i inne osoby zależne.

Działanie 1.4. Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych

Celem jest poprawa poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych (w szczególności osób zaliczonych do znacznego i umiarkowanego stopnia niepełnosprawności) oraz tworzenie nowych i doskonalenie dotychczasowych instrumentów zwiększających możliwości osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

Wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy:

- promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności: absolwentów, osób długotrwale pozostających bez pracy oraz wkraczających na rynek pracy po raz pierwszy, włączając wsparcie dla zakładania własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia;
- wspieranie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych (telepraca, praca na żądanie, praca na telefon).

Poprawa skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych:

- kształtowanie umiejętności instytucji rynku pracy w zakresie udzielania aktywnej pomocy osobom niepełnosprawnym, a także umiejętności aktywnego nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych;
- wspieranie procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób o znaczących ograniczeniach funkcjonalnych, poprzez doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz rozszerzenie zakresu usług (w tym prowadzenia opieki w pierwszych tygodniach zatrudnienia osoby niepełnosprawnej);
- tworzenie i aktualizacja centralnej i regionalnych baz danych dotyczących niepełnosprawności (m.in. osób niepełnosprawnych, służb, instytucji i organizacji działających na rzecz tych osób, infrastruktury i jej przystosowania), w tym badania służące ocenie stopnia zaspokojenia potrzeb związanych z niepełnosprawnością, a także podnoszenie kwalifikacji podmiotów realizujących powyższe zadania.

Oddziaływanie na pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych:

- upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy, m.in. poprzez oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących szkolenia personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.

Grupy docelowe:

- osoby niepełnosprawne, w szczególności:
 - wkraczające po raz pierwszy na rynek pracy,
 - długotrwale bezrobotne,
 - podejmujące samodzielną działalność gospodarczą,
 - mające największe trudności z wejściem na rynek pracy,
- instytucje rynku pracy,
- instytucje zajmujące się osobami niepełnosprawnymi,
- pracodawcy,
- organizacje pozarządowe,
- administracja samorządowa.

Działanie 1.5. Wspieranie integracji zawodowej i społecznej grup szczególnego ryzyka

Celem jest ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego.

Działaniem zostaną objęte osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, które nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć trudnych sytuacji życiowych, znaleźć zatrudnienie i usamodzielnąć się. Będzie się ono koncentrować na dwóch szczególnych grupach odbiorców: młodzieży trudnej oraz osobach kwalifikujących się do korzystania z pomocy społecznej.

Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej:

- wspieranie dążenia do samodzielności, czyli wykształcenie takich postaw i umiejętności, które pozwolą na podejmowanie decyzji i działań umożliwiających rozwiązanie własnych problemów życiowych;
- wspieranie osób z trudnościami w nauce w celu zapobiegania porzucaniu szkoły oraz ułatwianie powrotu do systemu kształcenia w formach szkolnych i pozaszkolnych;
- zwiększanie szans na uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia, obejmujące diagnozowanie potencjału i możliwości rozwoju zawodowego oraz wspieranie zdobywania i doskonalenia kwalifikacji zawodowych;
- wsparcie zatrudnienia socjalnego.
- umożliwienie szerszego dostępu do szkoleń, różnych form terapii i zatrudnienia poprzez działania towarzyszące, np. tworzenie miejsc opieki (dienne placówki opiekuńcze, środowiskowe ogniska wychowawcze);
- zapobieganie patologiom społecznym wśród ludzi młodych, takich jak alkoholizm, narkomania, przestępczość;
- promocja wolontariatu, organizowanie grup wsparcia i samopomocy;

Rozwój systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu:

- Wsparcie przy tworzeniu i organizacji Centrów Integracji Społecznej;
- zwiększenie skuteczności działania instytucji poprzez wsparcie kadry pracującej z grupami szczególnego ryzyka z uwzględnieniem wolontariuszy.
- wypracowanie i wdrożenie metod badań nad efektywnością podejmowanych działań na rzecz grup szczególnego ryzyka;
- rozwój systemu informacji umożliwiającego kadrze i osobom z grup docelowych uzyskanie informacji na temat realizowanych programów i działań oraz możliwości w nich uczestnictwa;

Uwrażliwienia środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom:

- aktywizację społeczności lokalnych w kierunku zapobiegania i zwalczania procesów marginalizacji, na które narażone są grupy szczególnego ryzyka.
- promocja, przygotowanie i wsparcie pracodawców do zatrudnienia osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Działanie 1.6. Integracja i reintegracja zawodowa kobiet

Celem jest udzielenie wielostronnego wsparcia kobietom w zakresie rynku pracy prowadzące do wzrostu stopy zatrudnienia kobiet oraz podwyższenia ich statusu ekonomicznego i społecznego.

Wsparcie kobiet na rynku pracy:

- wspieranie dostępu kobiet do zdobywania wiedzy, efektywnych szkoleń zawodowych, usług doradczych i pośrednictwa pracy, także poza tradycyjnymi dla kobiet obszarami zatrudnienia;
- promowanie ustawicznego inwestowania w siebie i elastycznego podejścia do zawodu;
- wspieranie kobiet pracujących na własny rachunek oraz prowadzących małe i średnie przedsiębiorstwa;
- wspieranie szans kobiet w zakresie uzyskiwania dochodu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet z obszarów wiejskich;
- promowanie nowoczesnych standardów i form zatrudnienia ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania nowoczesnych technologii;
- promowanie wdrażania programów innowacyjnych;
- promowanie inicjatyw samoorganizacji i inicjatyw lokalnych na rzecz kobiet;
- umożliwienie szerszego dostępu do programów wsparcia i zatrudnienia poprzez działania towarzyszące, np. organizowanie opieki nad osobami zależnymi.

Rozwój systemu wspierania kobiet:

- badania i analizy sytuacji kobiet na rynku pracy;
- przełamywanie stereotypów w sferze podziału zawodów na tradycyjnie męskie i kobiece;
- wsparcie podmiotów działających na rzecz kobiet;
- wspieranie rozwoju systemu informacji na temat programów i działań na rzecz kobiet oraz zasad uczestnictwa.

Godzenie ról zawodowych i społecznych:

- promowanie elastycznych form zatrudnienia pozwalających kobietom i mężczyznom na godzenie ról zawodowych i rodzicielskich;
- promowanie współodpowiedzialności kobiet i mężczyzn oraz partnerskiego modelu w realizacji obowiązków rodzicielskich i domowych;
- tworzenie warunków większej dostępności do usług opiekuńczo-wychowawczych nad małymi dziećmi, warunkujące godzenie ról zawodowych i społecznych.

W pierwszej kolejności będą realizowane zadania związane z podjęciem akcji promocyjnych i informacyjno-edukacyjnych. W drugiej kolejności przewiduje się wsparcie podmiotów na rynku pracy a następnie wsparcie działań o charakterze systemowym.

Priorytet 2: Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy

Rozwój nowych przedsiębiorstw stwarza szansę na nowe miejsca pracy i zatrudnienie zwłaszcza ludzi młodych. Promocja edukacji w zakresie przedsiębiorczości i samozatrudnienia, elastyczne formy pracy, podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr zarzą-

dzających i pracowników przedsiębiorstw, uwzględniając wprowadzanie innowacji i zwiększony dostęp do nowych technologii to najważniejsze zadania na najbliższe lata.

Cele priorytetu

- przygotowanie społeczeństwa do funkcjonowania w systemie globalnej gospodarki rynkowej przez podniesienie poziomu jego wykształcenia;
- wyrównywanie szans edukacyjnych różnych grup społecznych;
- zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w edukacji ustawicznej;
- optymalizacja rozwiązań systemowych (organizacyjno-prawnych w obszarze kształcenia ustawicznego oraz usprawnienie wprowadzania ich w życie, podniesienie jakości kształcenia ustawicznego);
- podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez inwestowanie w kadry;
- rozwój potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw poprzez promowanie nowych form zatrudnienia i organizacji pracy;
- rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu nowych przedsiębiorstw.

Spodziewane są następujące efekty:

- podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa;
- zróżnicowanie ofert edukacyjnych ukierunkowanych na podnoszenie wiedzy i kwalifikacji młodzieży i dorosłych, wynikające ze zmieniających się potrzeb społeczno-gospodarczych;
- zindywidualizowanie ścieżek edukacyjnych ze względu na różny poziom wykształcenia i doświadczenia zawodowego uczestników, ze szczególnym uwzględnieniem wprowadzenia kształcenia na odległość i kształcenia modułowego;
- zwiększenie udziału osób dorosłych w kształceniu ustawicznym;
- podniesienie jakości pracy placówek prowadzących kształcenie i doksztalcenie oraz ich doskonalenie między innymi poprzez modernizację wyposażenia;
- poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw;
- wzmocnienie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a sektorem naukowo-badawczym;
- upowszechnienie nowych form organizacji pracy;
- upowszechnienie informacji w zakresie tworzenia nowych przedsiębiorstw.

Działanie 2.1. Dostosowanie oferty edukacyjnej szkół, uczelni i placówek kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy

Celem jest doskonalenie systemu elastycznego reagowania szkół, uczelni i placówek kształcenia zawodowego na potrzeby zmieniającego się rynku pracy funkcjonującego w ramach konkurencyjnej gospodarki.

Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w celu lepszego dostępu do rynku pracy:

- wyrównywanie poziomu wiedzy oraz wspieranie motywacji edukacyjnej uczniów pochodzących z terenów wiejskich i środowisk zaniedbanych.

Edukacja na rzecz społeczeństwa informacyjnego:

- wspieranie e-Edukacji – wyposażenie szkół i placówek oświatowych w sprzęt komputerowy i oprogramowanie do wykorzystania w procesie kształcenia

Rozwój poradnictwa i doradztwa zawodowego:

- wspieranie systemu doradztwa zawodowego w szkołach i placówkach oświatowych,
- upowszechnianie i modernizacja systemu informacyjnego w zakresie poradnictwa zawodowego i orientacji zawodowej.

Podnoszenie jakości kształcenia:

- dostosowywanie podstaw programowych i programów nauczania do wymagań rynku pracy i nowych technologii,
- modernizacja bazy techno-dydakycznej szkół i placówek umożliwiająca uzyskiwanie kwalifikacji dostosowanych do wymagań rynku pracy,
- wspieranie systemu egzaminów zewnętrznych.

Rozwój systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli i nauczycieli akademickich:

- dostosowanie oferty edukacyjnej szkół wyższych w zakresie kształcenia nauczycieli do aktualnych potrzeb,
- doskonalenie czynnych zawodowo nauczycieli
- podnoszenie kwalifikacji nauczycieli akademickich

Grupy docelowe:

- uczniowie szkół ponadgimnazjalnych,
- studenci kierunków nauczycielskich szkół wyższych,
- nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych,
- nauczyciele akademicy,
- szkoły ponadgimnazjalne,
- szkoły wyższe,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
- biblioteki pedagogiczne,
- Centra Kształcenia Ustawicznego,
- Centra Kształcenia Praktycznego,
- Centralna i Okręgowe Komisje Edukacyjne,
- kuratoria oświaty,
- organy prowadzące szkoły i placówki,
- Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu.

Działanie 2.2. Wzmocnienie systemu edukacji ustawicznej osób dorosłych

Celem jest zwiększenie efektywności kształcenia ustawicznego w celu przygotowania osób dorosłych do wymagań rynku pracy

Działanie dotyczy podniesienia jakości usług edukacyjnych oraz ułatwienia dostępu osobom dorosłym do zróżnicowanej oferty edukacyjnej i będzie obejmowało:

Akredytację instytucji prowadzących kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych:

- tworzenie ram instytucjonalnych akredytacji,
- przygotowanie kadry w zakresie postępowania akredytacyjnego,
- monitorowanie działalności instytucji akredytowanych.

Kształcenie na odległość w edukacji społeczeństwa:

- przygotowanie programów i pakietów edukacyjnych (materiałów dla uczniów i nauczycieli) do kształcenia na odległość,
- przygotowanie kadry dydaktycznej do kształcenia na odległość,
- badanie efektywności kształcenia na odległość

Grupy docelowe

- nauczyciele,
- kuratoria oświaty,
- szkoły prowadzące kształcenie dla dorosłych,
- pracownicy kuratoriów oświaty,
- Centra Kształcenia Ustawicznego,
- Centra Kształcenia Praktycznego,
- placówki niepubliczne prowadzące kształcenie ustawiczne,
- Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu.

Działanie 2.3. Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości

Celem jest podniesienie konkurencyjności i rozwój potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz promocja przedsiębiorczości.

Działanie dotyczy (1) wsparcia kadr zarządzających i pracowników istniejących przedsiębiorstw; (2) wzmocnienia współpracy pomiędzy światem nauki a gospodarką; (3) promocji nowych form organizacji pracy; (4) promocji przedsiębiorczości.

- doskonalenie umiejętności i kwalifikacji kadr zarządzających oraz pracowników przedsiębiorstw, zwłaszcza innowacyjnych;
- inicjowanie i wzmocnienie współpracy między światem nauki i edukacji a gospodarką (staże pracowników w instytucjach naukowo-badawczych, studia podyplomowe, staże w przedsiębiorstwach, subsydiowane zatrudnienie dla studentów/absolwentów);
- ułatwienie wprowadzania nowych form zatrudnienia i nowych form organizacyjnych (w tym pracy czasowej, rotacji pracy, telepracy, dostosowanie organizacji i form zatrudnienia w kontekście zmian technologicznych z uwzględnieniem poprawy warunków pracy) oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczych;
- promocja przedsiębiorczości i zatrudnienia – wspieranie osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą poprzez zapewnienie dostępu do informacji oraz podstawowych usług doradczych.

Grupy docelowe:

- przedsiębiorcy, pracodawcy, pracownicy,
- organizacje pracodawców i pracowników,
- ośrodki wspierania przedsiębiorczości,
- osoby chcące rozpocząć działalność gospodarczą.

Źródło: www.mgpips.gov.pl

Beata Poteralska

Instytut Technologii Eksploatacji, Radom
(opracowanie)

WZROST KONKURENCYJNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW – SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY

Sektorowy Program Operacyjny – Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw stanowi jeden z filarów Narodowego Planu Rozwoju, przewidzianego do realizacji na lata 2004–2006. Program ten ma służyć wykorzystaniu przez Polskę środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w celu poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw działających na terenie Polski w warunkach Jednolitego Rynku Europejskiego. SPO – WKP określa cele, priorytety i działania zmierzające do zwiększania przedsiębiorczości i innowacyjności, ze szczególnym uwzględnieniem sektora małych i średnich przedsiębiorstw, przy wykorzystaniu zasobów sfery naukowo-badawczej oraz korzyści wynikających ze stosowania nowoczesnych technologii. Cele programu są realizowane w ramach dwóch priorytetów:

- rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności z wykorzystaniem instytucji otoczenia biznesu,
- bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw.

Wsparcie skoncentrowane jest na dwóch grupach odbiorców. Pierwsza grupa obejmuje instytucje szeroko rozumianego otoczenia biznesu, między innymi: instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości, centra i ośrodki transferu technologii, instytucje sfery badawczo-rozwojowej, instytucje doradcze, szkoleniowe, działające we współpracy z przedsiębiorstwami i/lub na ich potrzeby. Druga grupa odbiorców obejmuje przedsiębiorstwa istniejące oraz nowo powstające przedsiębiorstwa oparte na zaawansowanych technologiach.

Analizując potencjalne zadania instytucji edukacyjnych w ramach SPO – WKP można stwierdzić, że są one stosunkowo ograniczone i dotyczą priorytetu pierwszego i pomocy technicznej. W ramach priorytetu pierwszego planowane jest organizowanie konferencji i seminariów informacyjnych, a także przygotowywanie, wydawanie i dystrybucja wspólnych materiałów promocyjnych, w tym publikacji i informatorów. Ostatecznymi Odbiorca-

mi działania (rozumianymi jako podmioty składające wnioski o udzielenie pomocy finansowej) są instytucje wspierania biznesu oraz sieci tych instytucji. Z kolei w ramach pomocy technicznej, mającej na celu zapewnienie wsparcia dla procesu wdrażania SPO oraz dla efektywnego wykorzystania wkładu Wspólnoty oraz środków krajowych, przewidziane są projekty mające na celu udzielanie pomocy w zakresie doradztwa i szkoleń specjalistycznych, szkolenie i doszkalanie pracowników Instytucji Zarządzającej i Beneficjentów Końcowych dotyczące procesu wyboru i selekcji projektów, doszkalanie kadry zaangażowanej w zarządzanie i wdrażanie programu, szkolenia i doszkalanie członków Komitetu Monitorującego w zakresie monitoringu, wydawanie i dystrybucja aktualnych oficjalnych tekstów SPO – WKP oraz materiałów informacyjnych o obszarach interwencji EFRR oraz o rezultatach pomocy, seminaria z udziałem partnerów społeczno-gospodarczych, organizacja spotkań przedstawicieli instytucji zaangażowanych w realizację projektu, informowanie potencjalnych Beneficjentów, instytucje gospodarcze, handlowe zawodowe i inne o zawartości pakietu pomocowego i dostępności środków strukturalnych na realizację konkretnych projektów. Działania te są skierowane bezpośrednio do podmiotów związanych z wdrażaniem programu operacyjnego i mają charakter pomocniczy w stosunku do podstawowych priorytetów programu. Beneficjentami są punkty informacyjno-doradcze, potencjalni Odbiorcy Ostateczni, wnioskodawcy, instytucje gospodarcze, handlowe itd.

Źródło: www.mgpips.gov.pl

Rafał Wawrzyński

Instytut Technologii Eksploatacji, Radom
(wybór fragmentów i opracowanie)

ZINTEGROWANY PROGRAM OPERACYJNY ROZWOJU REGIONALNEGO

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) jest jednym z sześciu programów operacyjnych, które posłużą do realizacji Narodowego Planu Rozwoju/ Podstaw Wsparcia Wspólnoty na lata 2004–2006 (NPR/CSF). Program ten rozwija cele NPR, określając priorytety, kierunki i wysokość środków przeznaczonych na realizację polityki regionalnej państwa, które będą uruchamiane z udziałem funduszy strukturalnych w pierwszym okresie członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

ZPORR został przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (MGPiPS) w ścisłej współpracy z samorządami wszystkich województw. Proponowane cele, priorytety i działania obejmują terytorium całego kraju, jednakże wielkość środków finansowych przeznaczona na ich realizację jest zróżnicowana przestrzennie i zależy od sytuacji i struktury społeczno-gospodarczej województw oraz realizowanej strategii rozwoju.

Celem strategicznym Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004–2006 jest *tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską*

Wzrost konkurencyjności należy rozumieć jako oddziaływanie na zmiany struktury gospodarczej i poprawę sytuacji wszystkich regionów w Polsce względem regionów europejskich, w zakresie produktywności gospodarki, wydajności pracy, tworzenia i absorpcji innowacji, wykształcenia mieszkańców, dochodów ludności oraz ilości i jakości infrastruktury technicznej, a więc tych czynników, które decydują obecnie o sile gospodarek państw i regionów. Głównymi kierunkami tworzenia warunków dla wzrostu konkurencyjności regionów jest wzmacnianie potencjału rozwojowego ośrodków wzrostu, zwiększanie poziomu edukacji oraz konkurencyjności regionalnych firm poprzez:

- a) rozbudowę i modernizację regionalnej infrastruktury transportowej, ochrony środowiska, i społecznej, w tym w szczególności obiektów szkolnictwa wyższego,
- b) rozwój społeczeństwa informacyjnego, wspomaganie rozwoju regionalnych systemów badawczo-rozwojowych i innowacyjnych oraz potencjału regionów w zakresie usług turystycznych,
- c) wzmocnienie systemu edukacji, szkoleń i usług doradczych przygotowujących mieszkańców regionów do przewidywanych potrzeb przyszłego rynku pracy.

Podstawowym, kompleksowym miernikiem wzrostu konkurencyjności polskich regionów będzie tempo wzrostu poziomu PKB na mieszkańca poszczególnych województw w Polsce w stosunku do średniej UE.

Przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów należy rozumieć jako

- podjęcie działań interwencyjnych w ograniczonej liczbie i przestrzennie grupie obszarów wiejskich, koncentracji przemysłów tradycyjnych, degradacji społeczno-ekonomicznej przestrzeni miejskiej, przemysłowej, i powojkowej, o najmniejszych możliwościach rozwojowych oraz najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej. Odbywać się to będzie poprzez:
- zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej bezrobotnych i potencjalnie bezrobotnych poprzez dostarczanie systemu szkoleń, przekwalifikowań i grantów na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- wsparcie rozbudowy infrastruktury wspomagającej bezpośrednio inwestycje przedsiębiorstw na danym obszarze, dywersyfikację działalności gospodarczej, w tym rozszerzanie zatrudnienia w usługach turystycznych i innych,
- bezpośrednią pomoc finansową oraz szkoleniowo-doradczą dla przedsiębiorstw objętych programami restrukturyzacyjnymi,
- pomoc dla renowacji i zmiany przeznaczenia zdegradowanych środowiskowo i urbanistycznie miast oraz obszarów przemysłowych, powojkowych,
- pomoc w dywersyfikacji działalności gospodarczej na terenach wiejskich.

Miernikiem powodzenia polityki rozwoju regionalnego w tym zakresie będzie niedopuszczenie do znaczącego wzrostu zróżnicowania w układzie województw i w odniesieniu do obszarów objętych programami restrukturyzacyjnymi, poziomu PKB na mieszkańca oraz poprawa względem średniej krajowej wartości podstawowych wskaźników społeczno-gospodarczych w pierwszym rzędzie stopy bezrobocia, poziomu wykształcenia oraz wyposażenia infrastrukturalnego.

Zmierzając do realizacji strategicznego celu polityki rozwoju regionalnego państwa, ZPORR sprzyjać będzie wzrostowi gospodarczemu, przekształceniom strukturalnym regionów, wzrostowi urbanizacji, zwiększaniu mobilności przestrzennej ludności oraz zwiększaniu poziomu wiedzy i dostępu do najnowocześniejszych technologii społeczeństwa i podmiotów gospodarczych.

Cel strategiczny ZPORR zostanie osiągnięty poprzez koncentrację interwencji państwa na czterech priorytetach, w ramach których wyszczególniono działania, za pomocą których priorytety te mają być realizowane. Poniżej przedstawiona została lista poszczególnych priorytetów i działań w ramach ZPORR wraz z podziałem środków finansowych przeznaczonych na ich realizację.

Priorytet I. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów – realizowany będzie przez:

- Działanie 1.1. Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego,
- Działanie 1.2. Infrastruktura ochrony środowiska,
- Działanie 1.3. Regionalna infrastruktura badawczo-edukacyjna,
- Działanie 1.4. Zachowanie i odbudowa dziedzictwa kulturowego,
- Działanie 1.5. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego,
- Działanie 1.6. Rozwój transportu miejskiego w aglomeracjach.

Priorytet II. Wspieranie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich – to:

- Działanie 2.1. Rozwój zawodowy dostosowujący zasoby ludzkie do potrzeb regionalnego rynku pracy,
- Działanie 2.2. Reorientacja zawodowa,
- Działanie 2.3. Rozwój kadr regionalnej gospodarki,
- Działanie 2.4. Regionalne Strategie Innowacyjne,
- Działanie 2.5. Mikroprzedsiębiorstwa,
- Działanie 2.6. Rozwój turystyki,

Priorytet III. Rozwój lokalny, w tym:

- Działanie 3.1. Infrastruktura lokalna,
- Działanie 3.2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.

Priorytet IV. Pomoc techniczna.

W realizację Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) 2004–2006 zostanie zaangażowanych 4385,2 mln euro, w tym ze strony zasobów funduszy strukturalnych (ERDF, ESF) – 2869,5 mln euro.

Łączna wartość niezbędnego wkładu ze strony podmiotów prywatnych szacowana jest na około 388,7 mln euro.

Przyjęty model jest najbardziej korzystny dla województw o niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Preferuje regiony o niskim poziomie PKB na mieszkańca oraz o wysokiej stopie bezrobocia. Algorytm podziału środków uwzględniający poziom bezrobocia w powiatach pozwala w doskonalszy sposób uwzględnić duże zróżnicowania międzyregionalne zjawiska bezrobocia.

Instytucją Zarządzającą Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR) jest Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (a w jego ramach komórka tworzona na bazie obecnego Departamentu Kontraktów Wojewódzkich i Programów Pomocowych). Wdrażanie ZPORR nadzorowane jest przez Komitet Monitorujący ZPORR. W każdym z 16 województw pod nadzorem Instytucji Zarządzającej działają Instytucje Pośredniczące – Urzędy Wojewódzkie oraz Urzędy Marszałkowskie.

Procedury ubiegania się o środki w ramach projektów finansowanych z poszczególnych funduszy i procedury wdrażania tych projektów przygotowują Jednostki monitorująco-kontrolne poszczególnych funduszy. Utworzą one punkty konsultacyjne dla Instytucji Wdrażających i Beneficjentów Końcowych, służące doradztwem w zakresie kwalifikowalności wydatków i procedur funduszy. Instytucje te upowszechniać będą informacje na temat interwencji poszczególnych funduszy.

Formularze aplikacyjne o środki w ramach danego projektu lub działania udostępnia Instytucja Wdrażająca. Prowadzi ona akcję informacyjną o dostępnych w ramach swojego projektu lub działania środkach. Wnioski aplikacyjne składane są do Instytucji Wdrażającej, która ocenia je z punktu widzenia prawidłowości formalnej i kwalifikowalności wydatków proponowanych w ramach projektu.

Przed rozpoczęciem wdrażania programu bazę danych potencjalnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych w województwie prowadzi Urząd Marszałkowski. Przygotowuje on szczegółowe kryteria wyboru projektów w danym województwie. Kryteria te zatwierdza Komitet Monitorujący ZPORR. Instytucja Wdrażająca przekazuje zakwalifikowane wstępnie projekty wraz z opinią do właściwego Urzędu Marszałkowskiego. Zakwalifikowane projekty Marszałek przekazuje do wojewody, który podpisuje z Beneficjentem Końcowym umowę finansową. Natomiast Beneficjent Końcowy – po ogłoszeniu i przeprowadzeniu postępowania przetargowego na realizację zadań w ramach danego projektu – zawiera umowy z usługodawcami, wykonawcami i dostawcami w ramach realizowanego projektu. O terminach i warunkach ogłaszanych przetargów Beneficjent Końcowy informuje Instytucje Wdrażające i Urząd Wojewódzki.

W ramach systemu wdrażania ZPORR występują dwa rodzaje Beneficjentów Końcowych:

- Beneficjenci Końcowi (odbiorcy), którzy są ostatecznymi odbiorcami usług i inwestycji;
- Instytucje Wdrażające, które są odpowiedzialne za zlecenie końcowemu odbiorcy (w drodze przetargu lub konkursu) realizacji projektu inwestycyjnego lub wykonania

usługi lub też poradnictwo udzielane odbiorcom pomocy przez daną instytucję (na zasadzie grantu globalnego).

Dlatego Beneficjentami Końcowymi pomocy są przede wszystkim: samorządy województw, powiatów i gmin, stowarzyszenia oraz związki gmin i powiatów, a także instytucje naukowe, instytucje rynku pracy, Regionalne Instytucje Finansujące oraz instytucje i ośrodki wspierania przedsiębiorczości, a za ich pośrednictwem przedsiębiorstwa, w tym głównie małe i średnie firmy.

Poniżej przedstawione zostały te spośród działań Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, które dotyczą zagadnień edukacji i badań oraz rynku pracy.

Działanie 1.3. REGIONALNA INFRASTRUKTURA BADAWCZO-EDUKACYJNA

Celem działania jest wzmocnienie roli szkół wyższych i ośrodków naukowo-badawczych działających na terenie poszczególnych województw i przygotowanie ich do odgrywania kluczowej roli w procesach budowy konkurencyjności regionalnej gospodarki. Działanie stanowi uzupełnienie działania 2.1 – „Dostosowanie oferty edukacyjnej szkół, uczelni i placówek kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy” – podejmowanego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Rozwój Zasobów Ludzkich” oraz działania 1.4 – „Wzmocnienie współpracy między sferą badawczo-rozwojową a gospodarką” – w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Wzrost Konkurencyjności Gospodarki”.

Niniejsze działanie jest skierowane na: budowę, rozbudowę i modernizację oraz wyposażenie obiektów infrastruktury społeczno-edukacyjnej służącej do prowadzenia działalności dydaktycznej na poziomie wyższym oraz działalności rozwojowej, naukowo-badawczej powiązanej z dydaktyką na poziomie wyższym. Realizacja działania wpłynie na:

1. Wykorzystanie aktywności środowisk naukowych i ich potencjału intelektualnego dla rozwoju gospodarczego i społecznego województw,
2. Wspieranie działań społecznych i gospodarczych na rzecz integracji społecznej w celu ograniczenia dyskryminacji wynikającej z braku odpowiedniej infrastruktury badawczo-edukacyjnej,
3. Stworzenie warunków szkołom wyższym i ośrodkom naukowo-badawczym o charakterze dydaktycznym szerokiego współdziałania w tworzeniu i pracach Europejskiej Przestrzeni Badawczej,
4. Poprawę jakości kształcenia i dostępu do wiedzy,
5. Zwiększenie potencjału badawczego szkół wyższych i ośrodków naukowo-badawczych.

Działanie 1.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Celem działania jest wspieranie rozwoju województw poprzez rozbudowę regionalnej i lokalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, a także wyrównanie dysproporcji w zakresie dostępu i wykorzystania Internetu oraz innych technik informacyjnych pomiędzy regionami w Polsce i Unii Europejskiej oraz w układzie wewnątrz regionalnym w tym m.in. pomiędzy dużymi ośrodkami, a obszarami wiejskimi i małymi miastami. Działanie stanowi uzupełnienie działania 2.1 „Dostosowanie oferty edukacyjnej szkół, uczelni i placówek kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy” w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Rozwój Zasobów Ludzkich” oraz działania 1.5 „Rozwój systemu do-

stępu przedsiębiorców do informacji i usług publicznych on–line” w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Wzrost konkurencyjności gospodarki”.

Działanie 1.5. dotyczy projektów z zakresu rozbudowy infrastruktury społeczeństwa informacyjnego niezbędnych dla poprawy warunków na rzecz rozwoju gospodarczego, społecznego lub kulturalnego i będzie realizowane poprzez:

1. Tworzenie i rozbudowę regionalnych i lokalnych projektów sieci infrastruktury teleinformatycznej, realizowanych w powiązaniu z przedsięwzięciami o charakterze krajowym i regionalnym,
2. Upowszechnienie stosowania technik społeczeństwa informacyjnego w pracy instytucji publicznych, szczególna uwaga zostanie poświęcona terenom wiejskim i małym miastom,
3. Wykorzystanie technologii społeczeństwa informacyjnego do działań administracji samorządowej, w szczególności do modernizacji infrastruktury teleinformatycznej, elektronicznego obiegu dokumentów, elektronicznej archiwizacji dokumentów i rozwoju publicznych elektronicznych usług dla ludności z wykorzystaniem podpisu elektronicznego,
4. Promowanie rozwiązań techniczno–organizacyjnych z zakresu nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych w działalności samorządowej administracji publicznej,
5. Tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu

DZIAŁANIE 2.1: ROZWÓJ ZAWODOWY DOSTOSOWUJĄCY ZASOBY LUDZKIE DO POTRZEB REGIONALNEGO RYNKU PRACY

Celem działania jest zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców i możliwości ich zatrudnienia na regionalnym rynku pracy w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej. Cele szczegółowe obejmują między innymi:

- dostosowanie zasobów wiedzy mieszkańców do wymogów regionalnego rynku pracy,
- podniesienie poziomu wykształcenia, w szczególności mieszkańców obszarów wiejskich i restrukturyzowanych,
- podwyższenie kwalifikacji zawodowych w związku z przyszłym profilem gospodarczym regionu.

W wyniku realizacji powyższych celów nastąpi podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców regionów, w szczególności:

- zwiększenie odsetka absolwentów, zwłaszcza z obszarów wiejskich kontynuujących naukę,
- zwiększenie udziału osób dorosłych, zwłaszcza z obszarów wiejskich w doksztalcaniu się,
- zwiększenie zatrudnienia w regionie.

DZIAŁANIE 2.2: REORIENTACJA ZAWODOWA

Ogólnym celem działania jest wsparcie procesu przemian gospodarczych i ograniczenie społecznie negatywnych skutków tego procesu w poszczególnych regionach. Cele szczegółowe obejmują między innymi:

- zmianę kwalifikacji zawodowych mieszkańców na obszarach objętych restrukturyzacją branż i sektorów,
- wyposażenie w umiejętności umożliwiające ponowne zatrudnienie i wykonywanie nowych zawodów osób zagrożonych i zmuszonych do zmiany profilu zatrudnienia, w wyniku procesów restrukturyzacyjnych i adaptacyjnych,

- zapewnienie powszechnej dostępności do usług doradztwa zawodowego dla zmuszonych do reorientacji zawodowej we wszystkich regionach.

W wyniku realizacji powyższych celów zwiększy się zatrudnienie w sektorach istotnych z punktu widzenia strategii rozwoju regionu z jednoczesnym zmniejszeniem zatrudnienia w sektorach restrukturyzowanych (m.in. rolnictwo, przemysł wydobywczy).

DZIAŁANIE 2.3: ROZWÓJ KADR REGIONALNEJ GOSPODARKI

Ogólnym celem działania jest wzrost umiejętności kadry i pracowników zatrudnionych w sektorach decydujących o perspektywach rozwojowych regionów. Cele szczegółowe obejmują między innymi:

- podniesienie kwalifikacji zawodowych wśród zatrudnionych w sektorach kluczowych dla regionów, zidentyfikowanych na poziomie regionalnym
- dostosowanie umiejętności kadr przedsiębiorstw odgrywających kluczową rolę w regionie do zmian technologicznych i rynkowych.

W wyniku realizacji powyższych celów nastąpi podwyższenie i dostosowanie kwalifikacji kadry i pracowników kluczowych przedsiębiorstw działających na rynkach lokalnych do potrzeb i przyszłych kierunków rozwoju regionu.

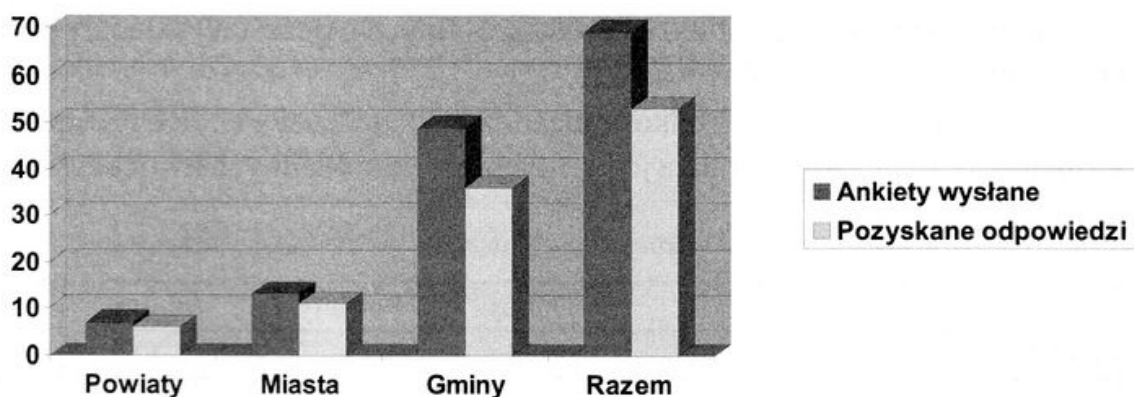
Źródło: www.mgpips.gov.pl

Iwona Barszcz, Przemysław Kida, Krzysztof Skomra
Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie
Filia w Radomiu

PRZYGOTOWANIE GMIN, MIAST I POWIATÓW REGIONU RADOMSKIEGO DO UCZESTNICTWA W PROGRAMACH OPERACYJNYCH

Przeprowadzone badanie miało na celu zebranie informacji na temat przygotowania jednostek samorządu terytorialnego do absorpcji środków z Funduszy Strukturalnych. Uzyskane informacje mają pomóc w planowaniu i organizacji przyszłych działań radomskiej Filii Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie jako beneficjenta końcowego i instytucji wdrażającej programów współfinansowanych przez Europejski Fundusz Społeczny.

Ankiety rozesłano do 69 jednostek samorządu terytorialnego (odpowiedzi nadesłały 53 jednostki: 36 gmin wiejskich, 11 miast (w tym powiat grodzki Radom) i 6 powiatów, co stanowi 75% ankietowanych.

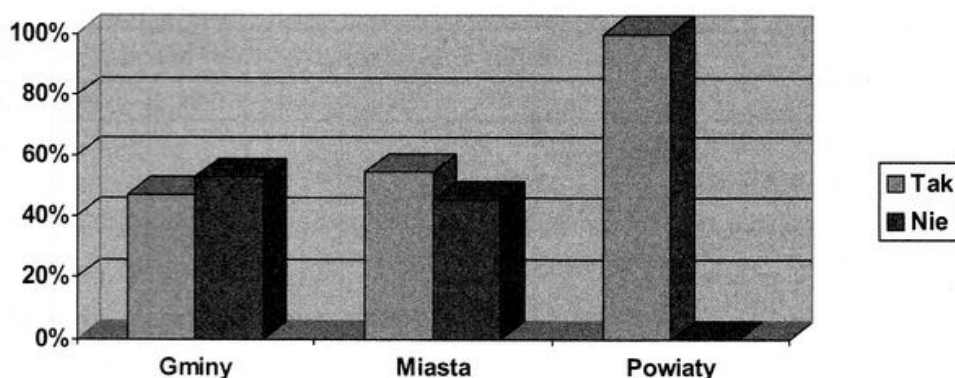
Wykres 1. Ankiety wysłane a pozyskane odpowiedzi

Respondentom zadano 19 pytań, w tym 15 zamkniętych i 4 otwarte. Odpowiedzi respondentów, którzy odesłali ankiety na pytania o dotychczasowe działania jednostek samorządu w obszarze korzystania ze środków z Funduszy Przedakcesyjnych przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Dotychczasowe działania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie pozyskiwania środków finansowych z Funduszy Przedakcesyjnych

Pytanie	Gminy		Powiaty		Miasta		Razem	
	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
Czy gmina/powiat składał/ła projekty do funduszy przedakcesyjnych?	47%	53%	100%	0	54,5%	45,5%	55%	45%

Z uzyskanych informacji wynika, że 55% jednostek samorządu terytorialnego (gmina/powiat) składało wnioski o pomoc z funduszy przedakcesyjnych. Nie jest to jednak sytuacja zadowalająca. Fundusze przedakcesyjne były przygotowaniem do absorpcji środków z Funduszy Strukturalnych. Większe ich wykorzystanie pozwoliłoby nie tylko zdobyć środki na podniesienie jakości życia mieszkańców gminy/powiatu, lecz również przygotować kadrę samorządowców do przyszłych działań na unijnym rynku.

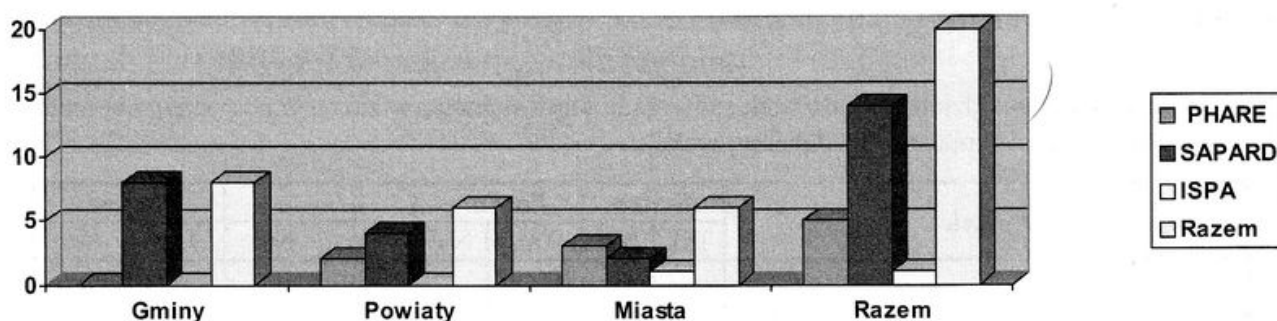
Wykres 2. Pozyskiwanie środków z funduszy przedakcesyjnych przez samorządy

Wnioski o dotacje z Funduszy Przedakcesyjnych najczęściej składały powiaty, w najmniejszym zaś zakresie gminy wiejskie.

Najwięcej pozyskanych środków pochodziło z Funduszy PHARE i SAPARD (tabela 2). Zgromadzone dane nie pozwalają jednak na podanie dokładnych kwot uzyskanych dotacji.

Tabela 2. Liczba dotacji dla jednostek samorządowych z pomocy przedakcesyjnej

Fundusze	Gminy	Powiaty	Miasta	Razem
PHARE	0	2	3	5
SAPARD	8	4	2	14
ISPA	0	0	1	1
Razem	8	6	6	20

Wykres 3. Programy przedakcesyjne, do których składano projekty

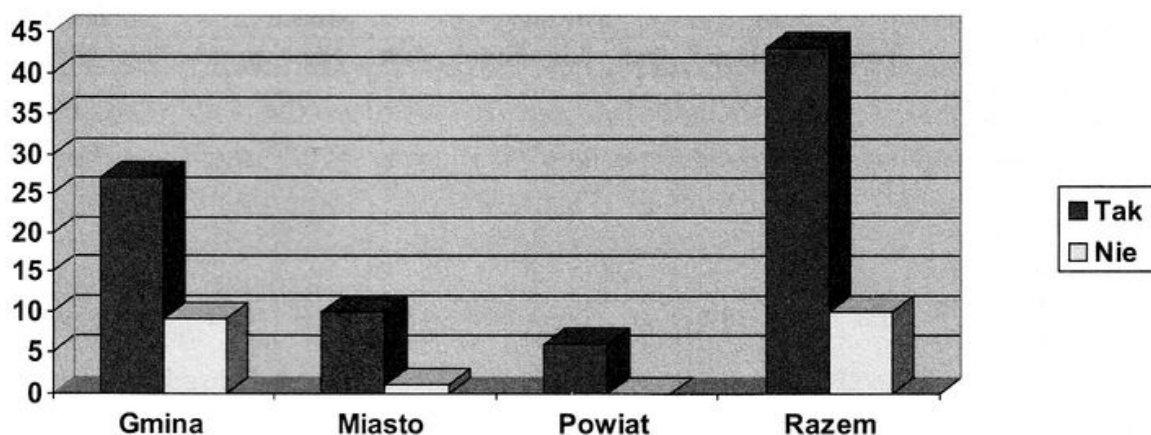
Największym zainteresowaniem wśród samorządów terytorialnych cieszył się program SAPARD. Projekty do tego programu składało 70% respondentów. Najmniej składano projektów do Funduszu ISPA – 5%(1 projekt). Może to wynikać z faktu, że na terenie subregionu radomskiego przeważają gminy wiejskie, dla których był przeznaczony SAPARD. Fundusz ISPA wymagał natomiast składania dużych projektów infrastrukturalnych, na realizację, których nie było stać większości gmin.

Tabela 3. Przygotowanie pracowników samorządowych do pisania projektów

Pytanie	Gminy		Powiaty		Miasta		Razem	
	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
Czy przy pisaniu projektów gmina/powiat korzystał/ła z pomocy innych firm i konsultantów?	5%	95%	0	100%	9%	91%	6%	94%
Czy pracownicy brali udział w szkoleniach dotyczących pisania wniosków o fundusze unijne?	75%	25%	100%	0	91%	9%	81%	19%

Przy opracowywaniu wniosków zaledwie jedno z miast i dwie gminy skorzystały z pomocy konsultantów. Może to z jednej strony świadczyć o braku funduszy na opłacenie usług doradczych, z drugiej zaś o wysokich kwalifikacjach urzędników opracowujących wnioski. Jednakże zwraca uwagę fakt, że na pytanie o stopień przygotowania pracowników do pisania projektów zaledwie jedna jednostka (gmina Jastrzębia) udzieliła odpowiedzi „bardzo dobry”. Przeważały odpowiedzi „dobry” (19 gmin, 7 miast i 2 powiaty); także w tych jednostkach, które dotychczas nie korzystały ze środków unijnych i których pracownicy nie byli szkoleni w tym kierunku.

W szkoleniach na temat pozyskiwania funduszy strukturalnych i pisania wniosków brali udział pracownicy 27 urzędów gmin, 6 starostw powiatowych i 10 urzędów miejskich. W przeważającej mierze szkolenia te były organizowane w bieżącym roku przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Wyższą Szkołę Biznesu w Radomiu, zaś w nielicznych przypadkach przez prywatne instytucje szkolące. Tematy szkoleń dotyczyły w większości pisania wniosków i przygotowywania projektów, lecz również ogólnych wiadomości na temat funduszy przedakcesyjnych. Żaden spośród wymienionych tematów szkoleń nie dotyczył Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wykres. 4. Szkolenie pracowników instytucji samorządowych w zakresie przygotowania wniosków

Na pytanie o zamiar korzystania z pomocy doradczej firm i konsultantów zewnętrznych przy pisaniu projektów i wniosków o dofinansowanie inwestycji z Funduszy Strukturalnych UE respondenci z 29 gmin, 9 miast i 5 powiatów odpowiedzieli przecząco. Jednocześnie ponad 80% (z wyjątkiem 5 gmin, 2 powiatów i 3 miast) jednostki wyraziło zainteresowanie uzyskaniem pomocy Filii WUP przy przygotowywaniu wniosków o dofinansowanie z EFS. Zasadnicze oczekiwania w tym zakresie dotyczą samej procedury pisania wniosków; w dalszej kolejności pomocy w doborze tematyki projektów, a w przypadku powiatów i miast: szkoleń i seminariów. Zaletwie w jednym przypadku określono precyzyjnie zakres oczekiwanej pomocy skierowanej na działanie 1.5 w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich, czyli „promocja aktywnej polityki rynku pracy poprzez wsparcie grup szczególnego ryzyka”.

Może to dowodzić niemal całkowitej nieznanomości zagadnień związanych z EFS, tym bardziej, że pomocy doradczej ze strony Filii WUP w tym zakresie oczekują także jednostki zainteresowane wyłącznie projektami infrastrukturalnymi, których EFS nie uwzględnia (wskazywany zakres oczekiwanej pomocy to np. budowa dróg, kanalizacji, oczyszczalni ścieków). Sytuacja taka ma miejsce w przypadku jedenastu gmin oraz w samym Urzędzie Miejskim w Radomiu.

Zainteresowania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich, jak i Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego dotyczą w większości wszystkich przewidywanych w tych programach działań. Zdarzają się jednak przypadki, kiedy np. zwraca się uwagę na potrzebę dostosowania instytucji użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych, nie uwzględniając w odpowiedzi na pytanie o interesujące gminę obszary SPO RZL działania 1.4 – „Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych”.

Techniczno-finansowe aspekty przygotowania jednostek samorządu terytorialnego do absorpcji środków z Funduszy Strukturalnych przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Techniczno-finansowe aspekty przygotowania jednostek samorządu terytorialnego do absorpcji środków z Funduszy Strukturalnych

Pytanie	Gminy			Powiaty			Miasta			Razem		
	Tak	Nie	Inne*	Tak	Nie	Inne*	Tak	Nie	Inne*	Tak	Nie	Inne*
Czy w chwili obecnej gmina/powiat posiada przygotowane projekty z funduszy strukturalnych UE?	8%	56%	36%	17%	66%	17%	27%	27%	46%	13%	51%	36%
Czy gmina/powiat posiada zabezpieczone środki na realizację projektów?	6%	56%	38%	0	33%	67%	18%	64%	18%	8%	55%	37%
Czy gmina/powiat posiada strategię rozwoju?	14%	47%	39%	17%	50%	33%	54%	9%	37%	23%	50%	17%
Czy gmina/powiat posiada stanowisko, lub komórkę organizacyjną zajmującą się przygotowaniem i realizacją projektów?	22%	44%	34%	33%	0	67%	72%	0	28%	34%	30%	36%

* Inne: pyt.1: Jesteśmy w trakcie pisania; pyt 2: trudno powiedzieć; pyt. 3: Jesteśmy w trakcie przygotowania; pyt.4: Zamierza: utworzyć

Z powyższych danych wynika, że 20 z przebadanych gmin, 4 powiaty i 3 miasta nie posiadają przygotowanych projektów. 20 gmin, 2 powiaty i 7 miast na pewno nie posiada środków na ich ewentualną realizację. 17 gmin, 3 powiaty i jedno miasto nie ma aktualnej strategii rozwoju.

Aktualny stan przygotowań jednostek samorządu terytorialnego do absorpcji funduszy unijnych obrazuje tabela nr. 5.

Tab. 5. Stan przygotowań samorządów do składania projektów

Pytanie	Gminy		Powiaty		Miasta		Razem	
	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
Czy zostały zgłoszone tematy projektów do bazy ISEKP?	5,5%	94,5%	33,3%	66,6%	36%	64%	15%	85%
Czy zostały zgłoszone projekty do bazy EFS?	3%	97%	50%	50%	9%	91%	9%	91%

Z udzielonych odpowiedzi na pytania o zgłoszenie tematów do bazy ISEKP (mogą tam być zgłaszane projekty do Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) oraz do bazy projektów Europejskiego Funduszu Społecznego wynika, że znikomy procent respondentów przygotowuje się do sprawnego wykorzystania funduszy strukturalnych.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują niezbyt dobre przygotowanie gmin i powiatów do absorpcji środków unijnych. Z przeprowadzonej analizy wynika, że 47% gmin, 50% powiatów i 9% miast nie posiada przygotowanej strategii rozwoju, która jest niezbędna do programowania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Ponadto 56% gmin, 66% powiatów i 27% miast nie posiada przygotowanych projektów do Funduszy Strukturalnych. Ponad połowa badanych jednostek samorządowych nie posiada środków na realizację tych projektów.

Przeprowadzone badania wskazują na istotną potrzebę udzielenia jednostkom samorządu terytorialnego formalnej i merytorycznej pomocy przy pozyskiwaniu środków i realizacji projektów w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Filia WUP w Radomiu deklaruje gotowość do podjęcia efektywnej współpracy w ramach działalności Ośrodka Konsultacyjno-Doradczego Europejskiego Funduszu Społecznego.

Sylwetki wybitnych oświatowców

PROFESOR EWA PRZYBYLSKA

Ewa Przybylska dr hab. prof. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu studiowała w latach 1979–84 na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu Warszawskiego. Studia ukończyła dyplomem magistra filologii germańskiej. W 1995 roku na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu obroniła pracę doktorską *Edukacja kobiet w systemie kształcenia dorosłych Republiki Federalnej Niemiec* a w 1999 roku na tym samym wydziale otrzymała stopień naukowy doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki. W październiku 2000 roku została adiunktem w Instytucie Pedagogiki UMK i kierownikiem Zakładu Pedagogiki Społecznej. W roku 2001 otrzymała nominację na stanowisko profesora nadzwyczajnego w Instytucie Pedagogiki Wydziału Humanistycznego UMK. Obecnie pełni funkcje kierownika Zakładu Pedagogiki Społecznej i Zakładu Edukacji Ustawicznej i Pedagogiki Porównawczej. Jest członkiem Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego, zasiada w prezydium Zespołu Pedagogiki Dorosłych KNP PAN. Jest również zastępcą redaktora naczelnego kwartalnika *Edukacja Dorosłych*, członkiem zespołu redakcyjnego „Rocznika Andragogicznego”, Polish Journal of Continuing Education oraz *Biblioteki Edukacji Dorosłych*.

Ważniejsze publikacje: *System edukacji dorosłych w Republice Federalnej Niemiec*. ITeE, Radom 1999; *Edukacja dorosłych w wybranych krajach Europy*. ITeE, Radom 2000; *Andragogiczne wątki, poszukiwania, fascynacje*. UMK Toruń 2001; *Perspektywy i tendencje edukacji dorosłych*. IIZ/DVV Bonn, Warszawa 2002.

Pracę zawodową rozpoczęła w 1986 roku jako dziennikarz w Redakcji Niemieckiej Polskiego Radia. Od 1991 roku jest związana zawodowo z Instytutem Współpracy Międzynarodowej Niemieckiego Związku Uniwersytetów Powszechnych (IIZ/DVV), początkowo w Przedstawicielstwie Niemieckiego Związku Uniwersytetów Powszechnych w Warszawie, następnie w latach 1993–1997 jako koordynator w zakresie współpracy polsko-niemieckiej w dziedzinie edukacji dorosłych Instytutu Współpracy Międzynarodowej Niemieckiego Związku Uniwersytetów Powszechnych we Frankfurcie nad Odrą, następnie, od 1998 roku, jako dyrektor Przedstawicielstwa IIZ/DVV w Polsce. Działalność przedstawicielstwa koncentruje się głównie na współpracy z instytucjami oświaty dorosłych o zasięgu ogólnopolskim. Przedstawicielstwo współpracuje m.in.: z Ministerstwem Edukacji Narodowej, Towarzystwem Uniwersytetów Ludowych, Towarzystwem Wiedzy Powszechnej, Związkiem Zakładów Doskonalenia Zawodowego i z wieloma innymi. Lata współpracy z IIZ/DVV zaowocowały licznymi projektami w dziedzinie polskiej teorii i praktyki pedagogicznej. Jest inspiratorką wielu spotkań integracyjnych specjalistów polskich i zagranicznych różnych form edukacji dorosłych, spotkań międzynarodowych, konferencji i se-

minariów, propagatorką współpracy w zakresie edukacji dorosłych polskich i niemieckich miast partnerskich, wspiera czasopiśmiennictwo i literaturę andragogiczną w Polsce. Jest realizatorką wielu projektów Unii Europejskiej w zakresie edukacji dorosłych. IIZ/DVV współpracuje również z lokalnymi instytucjami i stowarzyszeniami oświaty dorosłych, jak: Uniwersytet Trzeciego Wieku w Gorzowie Wielkopolskim, Gminne Centra Kształcenia Ustawicznego, Szkoła Biznesu w Chojnicach i inni. Instytut poparł inicjatywę i projekt *Stowarzyszenia Oświatowego Sycyna – eSycyna, Wszechnicę Roztoczańską, Kaszubski Uniwersytet Ludowy w Wieżycy*. Dzięki osobistemu zaangażowaniu Pani Profesor Stowarzyszenie otrzymało 39. zestawów komputerowych. Pani Profesor Ewa Przybylska jest członkiem Rady Programowej projektu *eSycyna*.

W ostatnich dniach listopada br. Pani Profesor Ewa Przybylska zorganizowała spotkanie sygnatariuszy Karty Porozumienia Organizacji Oświaty Dorosłych z Europejskim Stowarzyszeniem Edukacji Dorosłych (EAEA) oraz szkolenie, warsztaty przygotowania projektów przez organizacje pozarządowe krajów Europy Środkowowschodniej.

Pani Profesor Ewa Przybylska jest przede wszystkim specjalistą, uznanym andragogiem, twórczo rozwijającym współczesne problemy pedagogiki dorosłych. Dzięki zdolnościom organizacyjnym, umiejętności zauważania innowacji i ciekawych pomysłów wiele z nich jest wdrożone w praktyce pedagogicznej naszego kraju. Jest wreszcie Pani Profesor człowiekiem łączącym i sprzyjającym współpracy różnych środowisk naukowych w Europie.

DR NORBERT F.B. GREGER

Dr Norbert F.B. Greger urodził się 10 kwietnia 1929 r. w Kartuzach. Jest postacią dobrze znaną w polskiej edukacji dorosłych. Związany jest z nią od początku lat siedemdziesiątych. Z ramienia Instytutu Spraw Międzynarodowych Niemieckiego Związku Uniwersytetów Ludowych odpowiedzialny był za współpracę między andragogami RFN i Polski. Dzięki Jego zaangażowaniu mogły odbyć się w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych liczne seminaria i konferencje z udziałem polskich organizatorów edukacji dorosłych. Wielu polskich specjalistów edukacji dorosłych mogło uczestniczyć w praktykach i hospitacjach w zachodniemieckich instytucjach edukacji dorosłych. Był nie tylko znakomitym znawcą polskiej rzeczywistości andragogicznej, ale przede wszystkim wielkim przyjacielem Polaków, nieugiętym rzecznikiem polsko-niemieckiego porozumienia i inspiratorem przemian i postępu we wszystkich dziedzinach i obszarach aktywności andragogicznej.

W latach 1991–1997 dr Norbert F.B. Greger pełnił funkcję dyrektora Stowarzyszenia Niemieckiego Związku Uniwersytetów Ludowych DVV w Polsce, instytucji, która na mocy porozumienia z Ministerstwem Edukacji Narodowej wspierało rozwój edukacji dorosłych w naszym kraju. Za swoją dotychczasową działalność uhonorowany został m.in. Medalem Komisji Edukacji Narodowej oraz Medalem Zasłużony dla Kultury Polskiej.

Dla polskiej oświaty dorosłych uczynił wiele. Obok pomocy instytucjonalnej niesie życzliwość, pogodę ducha i niewyczerpaną inspirację do kreatywności. Wspiera merytorycznie i materialnie działalność wielu polskich instytucji edukacyjnych w tym uniwersytety ludowe, Towarzystwo Wiedzy Powszechnej. Podaje pomocną dłoń wszystkim, którzy chcą działać na rzecz rozwoju lokalnego środowiska i jego mieszkańców. Jego działalność została wielokrotnie uhonorowana nie tylko przez instytucje edukacyjne ale również instytucje kulturalno-oświatowe, uniwersytety, władze województw i miast. Otrzymał między innymi Odznakę Honorową za Zasługi dla Województwa Łomżyńskiego i Skierniewickiego, jest Honorowym Obywatel Miasta Opola, odznaczony przez wojewodę opolskiego Honorową Odznaką „Zasłużony Opolszczyźnie”. Posiada również Medal Zasłużony dla Miasta Tarnowa, Medal Tysiąclecia Gdańska.

Wiele ma mu do zawdzięczenia również akademicka edukacja dorosłych. Z jego inicjatywy powstało Akademickie Towarzystwo Andragogiczne, którego jest honorowym przewodniczącym. Dzięki jego zaangażowaniu mogły ukazać się liczne publikacje, odbyć dziesiątki konferencji integrujących polskich uczonych i środowiska naukowe sąsiadujących ze sobą krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Niezależnie od swych działań oświatowych dr Norbert F.B. Greger jest znanym i cenionym specjalistą w pedagogice dorosłych, autorem i współautorem licznych opracowań o systemie edukacji dorosłych w Polsce, współpracy w zakresie edukacji dorosłych polsko-niemieckich miast partnerskich. Znane i cenione są jego artykuły o edukacji dorosłych. Jest autorem m.in.: „*Ein Nachtarbeiter*”, Aurich Verlag 1973 – („Robotnik nocny”), „*Kultur aus Polen in Mülheim an der Ruhr*” 1990 – („Polska kultura w Mülheim nad Ruhra”), „*Działalność Niemieckiego Związku Uniwersytetów Ludowych*”. Edukacja Dorosłych 1/93, Wydawnictwo Adam Marszałek Toruń 1993, „*Uniwersytety ludowe (powszechne) w Republice Federalnej Niemiec*”, Wydawnictwo Adam Marszałek 1994 „*Szkoły wyższe a edukacja dorosłych*” (współredakcja z.: J. Półturycki, E. Anna Wesołowska), Wydawnictwo Adam Marszałek Warszawa–Toruń 1995.

Dr Norbert F. B. Greger w 2000 roku na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Szczecińskiego obronił pracę doktorską „*Kształcenie zawodowe ustawiczne w Republice Federalnej Niemiec ze szczególnym uwzględnieniem firm symulacyjnych*”.

Po zakończeniu misji pracy w Niemieckim Związku Uniwersytetów Ludowych DVV ciągle obecny w Polsce. Dr Norbert F. B. Greger jest prezesem Polsko-Niemieckiej Fundacji Edukacji Dorosłych. Powołana przez niego Fundacja jest kontynuatorką bogatej tradycji współpracy między andragogami polskimi i niemieckimi. Celem Fundacji jest pełnienie funkcji pomostu pomiędzy polską i niemiecką edukacją dorosłych poprzez popularyzację idei kształcenia ustawicznego, wspierania aktywności i inicjatyw polskich i niemieckich andragogów zarówno na płaszczyźnie akademickiej jak i w praktyce. Swoje cele fundacja realizuje poprzez publikacje z zakresu edukacji dorosłych i ich dystrybucję, w tym wsparcie dla czasopism „*Edukacja Dorosłych*”, „*Rocznik Andragogiczny*”, organizowanie kursów, seminariów dla specjalistów edukacji dorosłych oraz rozwój współpracy pomiędzy międzynarodowymi i krajowymi organizacjami i instytucjami edukacji dorosłych.

DR MICHAEL SAMLOWSKI

Dr Michael Samlowski urodził się 24 sierpnia 1943 r. w Wiedniu. Po maturze w 1962 r. studiował germanistykę i anglistykę w Hamburgu i Getyndze. Studia zakończył w 1971 egzaminem państwowym w Hamburgu. Następnie podjął studia w dziedzinie pedagogiki porównawczej, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji dorosłych (1971–1975). W czasie studiów odbywał staż asystencki w Airdrie w Szkocji. Pracował w urzędzie ds. oświaty w Hamburgu (1969–1971). W tym czasie przebywał dwa miesiące w Centro Intercultural de Documentacion CIDOC w Cuernavaca w Meksyku. W latach 1971–1974 był członkiem specjalnej misji badawczej „*Badania Latynoamerykańskie*” na uniwersytecie w Hamburgu w dziedzinie „*Teoria rozwoju*”. Następnie podjął badania programu edukacji dorosłych w ramach programu „*Promocion Profesional Popular Rural Y Urbana des Servicio Nacional del Aprendizaje*” w Kolumbii finansowane przez Niemiecką Komisję Badawczą. Kolejne fazy projektu przeprowadzone w Bogocie, Medellín, Cali, Bucaramanga jak również na terenach wiejskich Kolumbii. W latach 1976–1980 pracował jako pedagog w szkole średniej. W tym czasie uczestniczył w wymianie naukowej z Fundacji Fulbrighta, pracował w szkole średniej w Kalifornia (USA). W latach osiemdziesiątych kierował projektami: „*Centro Experimental del Valle del Cauca*” w Cali (Kolumbia) oraz na zlecenie IIZ/DVV „*Zintegrowana edukacja dorosłych w Kolumbii*”. Zdobyte doświadczenia procentowały w pracy w Instytucie Współpracy Międzynarodowej Niemieckiego Związku Uniwersytetów Powszechnych, gdzie odpowiedzialny był za projekty realizowane w Ameryce Łacińskiej, Afryce i Europie Środkowo-wschodniej.

Od 1998 r. pełni funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Współpracy Międzynarodowej Niemieckiego Związku Uniwersytetów Ludowych i jednocześnie jest odpowiedzialny za współpracę tej instytucji z Polską. Dzięki Jego ogromnej życzliwości i wielkiemu zaangażowaniu w ramach bezzwrotnej pomocy rządu RFN polska edukacja dorosłych mogła na przestrzeni przeszło dziesięciu już lat pozyskać znaczne środki finansowe na rozbudowę bazy komputerowej i firm symulacyjnych, rozwój programów i ofert edukacyjnych, wymianę międzynarodową oraz wiele innych projektów. Szczególnie wiele pracy włożył w rozwój lokalnych organizacji oświatowych w Sycynie, Szczepieszynie, Wieżycy i Końskich. Jego częste i liczne kontakty z polskimi organizatorami edukacji dorosłych, owocujące polsko-niemieckimi inicjatywami oświatowymi, stanowią przykład prawdziwie partnerskiej współpracy między naszymi krajami.

Od 1999 r. dr Michael Samlowski, jest wiceprzewodniczącym Europejskiego Stowarzyszenia Edukacji Dorosłych (EAEA). Ma ogromny udział w integracji polskiej edukacji dorosłych ze strukturami europejskimi. W RFN cieszy się autorytetem znawcy polskiej kultury i oświaty. Polska edukacja dorosłych pozyskała w Jego osobie rzecznika i wielkiego przyjaciela.

Jest wyróżniony Medalem im. prof. Janusza Górskiego Towarzystwa Wiedzy Powszechnej. Jako wiceprezydent EAEA wspiera rozwój europejskiej współpracy polskich organizacji oświatowych. Jest częstym gościem na konferencjach naukowych, w szkołach i stowarzyszeniach oświatowych w Polsce.

Konferencje, seminaria, publikacje

Biblioteka Pedagogiki Pracy – **Monograficzna seria wydawnicza**

Trzydziestolecie pedagogiki pracy jest dobrą okazją do przypomnienia dorobku wydawniczego. Poniżej przedstawię dorobek wydawniczy Instytutu Technologii Eksploatacji (a wcześniej Międzyresortowego Centrum Naukowego Eksploatacji Majątku Trwałego) w Radomiu. Pierwsze książki wydano w rok po utworzeniu Centrum, to jest w 1987 roku. Po rozwiązaniu Instytutu Kształcenia Zawodowego i krótkiej przerwie w roku 1991 wznowiliśmy wydawanie Pedagogiki Pracy. Dzisiaj to już 43 numer, z których od nr 19 wydaliśmy 24 numery.

Potem, w 1993, w Lipsku przedstawiciele: ZDZ – Andrzej Piłat, Stowarzyszenie Oświatowców Polskich – Zbigniew Kuźmiński, Towarzystwa Wiedzy Powszechnej – Stanisław Karaś i MCNEMT później ITeE – Henryk Bednarczyk podjęli trud wydawania Edukacji Ustawicznej Dorosłych (na początku Edukacji Dorosłych). Dzisiaj wydano już 43 numer kwartalnika.

Przypomnę, Instytut wydaje, współwydaje i współpracuje przy wydawaniu ośmiu ogólnopolskich czasopism pedagogicznych:

- Pedagogika Pracy,
- Edukacja Ustawiczna Dorosłych,
- Edukacja Dorosłych (ATA, DVV),
- Przegląd Historyczno-Oświatowy PTP),
- Ruch Pedagogiczny (WSP ZNP),
- Rocznik Pedagogiczny (KNP PAN),
- Pedagogika Społeczna (FSiBE),
- Edukacja Biologiczna i Ekologiczna (IBE).

Wydane książki z czasem pozwoliły monograficzną serię wydawniczą nazwać Biblioteką Pedagogiki Pracy. Dzisiaj, tylko wybranych publikacji przytoczymy 100 tytułów serii, które ukazały się w łącznym nakładzie ponad 100 tys. egzemplarzy. Poza wymienionymi Instytut współdziałał w wydaniu ponad 165 tytułów innych wydawców, w tym prawie 100 tytułów z programu Phare TERM, TESA, SMART. Mam nadzieję, że kontynuujemy w ten sposób chlubne tradycje wydawanych wcześniej przez polskich nestorów pedagogiki pracy w Instytucie Kształcenia Zawodowego serii: Szkoła–Zawód–Praca oraz Biblioteki Kształcenia Zawodowego.

Niżej przytoczymy wybrane sto tytułów monograficznej serii wydawniczej „Biblioteki Pedagogiki Pracy” pod redakcją naukową prof. dr. hab. Henryka Bednarczycy:

1. Bednarczyk H. (red.): Kształcenie i doskonalenie kadr eksploatacyjnych. MCNEMT Radom 1987.
2. Bednarczyk H. (red.): Kształcenie kadr eksploatacyjnych w woj. radomskim. MCNEMT, Radom 1987.
3. Procedura opracowania charakterystyk kwalifikacyjnych, planów i programów nauczania w zawodach robotniczych i nierobotniczych. MCNEMT Radom; IKZ, Warszawa 1988.
4. Bednarczyk H. (red.): Kierunki unowocześnienia szkolnictwa zawodowego w Polsce. MCNEMT, Radom 1989.
5. Kształcenie i doskonalenie nauczycieli akademickich dla potrzeb eksploatacji. MCNEMT, Radom 1989.
6. Symela K. (red.): Dokumentacje programowe i doskonalenie treści kształcenia zawodowego w szkolnictwie zawodowym. MCNEMT, Radom; IKZ, Warszawa 1990.

7. Bednarczyk H. (red.): Berufliche Vorbereitung der Sozial Vernachlassigten Jugendlichen. MCNEMT Radom: BAG JAW, Bonn 1991.
8. Bednarczyk H. (red.): Przygotowanie zawodowe młodzieży specjalnej troski. MCNEMT Radom: BAG JAW, Bonn 1991.
9. Poniatowski J.: Poradnik dla nauczycieli przedmiotów zawodowych. MCNEMT, Radom 1991.
10. Bednarczyk H. (red.): Education and Professional Development and the Local Labour Market. MCNEMT, Radom 1992.
11. Bednarczyk H. (red.): Kształcenie i doskonalenie zawodowe a lokalny rynek pracy. MCNEMT, Radom 1992.
12. Bednarczyk H. (red.): Kształcenie zawodowe w Republice Federalnej Niemiec i Wielkiej Brytanii. MCNEMT, Radom 1992.
13. Bednarczyk H. (red.): Kształcenie zawodowe w Rosji. MCNEMT, Radom 1992
14. Bednarczyk H., Stojek K.(red.): Kształcenie i szkolenie ustawiczne w zakładzie pracy. MCNEMT, Radom 1992.
15. Kacejko L.: Pracownia elektryczna t. II - Maszyny, urządzenia i napęd. MCNEMT, Radom 1992.
16. Symela K.(red.): Kształcenie zawodowe i oświata dorosłych w Danii. MCNEMT, Radom 1992.
17. Woźniak J.: Pracownia elektryczna t. I – Pomiarzy elektryczne. MCNEMT, Radom 1992.
18. Bednarczyk H., Symela K.(red.): Continuing Education – International and Regional Perspectives. MCNEMT, Radom 1993.
19. Kaczor S.: Kształcenie i doskonalenie zawodowe w okresie przemian. MCNEMT, Radom 1993.
20. Marczuk M.: Ewolucja postaw młodzieży i dorosłych wobec edukacji w warunkach przemian ustrojowych. UMCS Lublin; MCNEMT, Radom 1993.
21. Brazis R. (red.): Nauka a jakość życia: Bezpieczeństwo systemów człowiek-technika-środowisko. SNPL Wilno; MCNEMT, Radom 1994.
22. Kobyliński W.: Podstawy organizacji i kierowania w oświacie. MCNEMT, Radom 1994.
23. Suchy S.: Edukacja dorosłych: warunki i możliwości. MCNEMT, Radom 1994.
24. Wujek T. (red.): Rozwój kształcenia zawodowego i oświaty dorosłych. MCNEMT, Radom 1994.
25. Bednarczyk H. (red.): Teoretyczno-metodyczne problemy rozwoju kształcenia zawodowego. ITeE, Radom 1995.
26. Bednarczyk H. (red.): Metodologo-teoreticheskie problemy rozvitja profesjonalnogo obrazovanija. ITeE, Radom 1995.
27. Bednarczyk H., Leszek W., Wojciechowicz B.: Relacje edukacyjne człowiek–maszyna. ITeE, Radom 1995.
28. Butkiewicz M.(red.): Model polskich standardów kwalifikacji zawodowych. ITeE Radom; Edukacja i Praca, Warszawa 1995.
29. Figurski J. Bednarczyk H.(red.): Modele podręcznika do multimedialnego kształcenia zawodowego. ITeE, Radom 1995.
30. Jopkiewicz A.: Edukacja i rozwój: jaka szkoła? WSP Kielce; ITeE Radom, 1995
31. Karaś S.: Dydaktyka oświaty pozaszkolnej. ITeE, Radom 1995.
32. Kształcenie modułowe. ZG ZZDZ Warszawa; ITeE, Radom 1995
33. Parzęcki R., Symela K., Zawadzki B.: Orientacja i poradnictwo zawodowe. ITeE, Radom 1995
34. Stochmiałek J.(red.): Problemy współczesnej edukacji w niemieckich i polskich opracowaniach. ITeE, Radom 1995
35. Suchy S.: Jak zdobyć zawód i pracę? ITeE, Radom 1995.
36. Szlosek F.: Drogi i bezdroża kształcenia nauczycieli. ITeE Radom; WSI, Radom 1995.
37. Szlosek F.: Wstęp do dydaktyki przedmiotów zawodowych. ITeE Radom; WSI, Radom 1995.
38. Bednarczyk H. (red.): Działalność Stowarzyszeń Kadr Zarządzających Oświatą. ITeE, Radom 1996.
39. Bednarczyk H.: Zadania zawodowe i treści kształcenia mechaników. ITeE, Radom 1996.
40. Czarnecki K., Karaś S.: Profesjologia w zarysie. ITeE, Radom 1996.
41. Kobyliński W.: Podstawy organizacji i kierowania w oświacie. (Wyd. 2). SOP, Warszawa; ITeE, Radom 1996.
42. Kramek Z.: Pakiety edukacyjne w kształceniu zawodowym. ITeE, Radom 1996.
43. Piotrowski M.: Ocena pracy. ITeE, Radom 1996.
44. Skrzypczak J.: Konstruowanie i ocena podręczników. Uniwersytet A. Mickiewicza Poznań; ITeE, Radom 1996.
45. Wujek T.: Wprowadzenie do andragogiki. ITeE, Radom 1996.
46. Bartz B.: Idea wielokulturowego wychowania w nowoczesnych społeczeństwach. ITeE, Radom 1997.

47. Bednarczyk H. (red.): *Непрерывное многоруовневое профессиональное образование*. ITeE, Radom, IPTO, Snakt Petersburg, 1997.
48. Bednarczyk H. (red.): *Systemy, jakości i standardy kształcenia zawodowego*. ITeE, Radom; Edukacja i Praca, Warszawa 1997.
49. Bednarczyk H. (red.): *Zeszyt informacyjno-metodyczny dla specjalistów do spraw szkolenia bezrobotnych*. Nr 2. KUP, Warszawa 1997.
50. Goźlińska E., Szlosek F.: *Podręczny słownik nauczyciela kształcenia zawodowego*. ITeE, Radom 1997.
51. Kaczor S., Gieseke W., Hohn W. (red.): *Probleme der Erwachsenenbildung in Polen und Deutschland*. ITeE, Radom; Humboldt Universität, Berlin 1997.
52. Kaczor S., Gieseke W., Hohn W. (red.): *Problemy pedagogiki dorosłych w Polsce i Niemczech*. ITeE Radom; Humboldt Universität Berlin, 1997.
53. Kłos Z.: *Kształtowanie kultury przedsiębiorstwa*. ITeE, Radom 1997.
54. Piotrowski M. (red.): *Sieć stowarzyszeń kadr zarządzających oświatą*. ITeE, Radom 1997.
55. Piotrowski M. (red.): *The Network of the Associations of Educational Management*. ITeE, Radom 1997.
56. Sztumski J.: *Opiniowanie pracowników*. ITeE, Radom 1997.
57. Wróblewski J.: *Psychologia w zawodach wymagających kontaktów z ludźmi*. WSP Warszawa; ITeE, Radom 1997.
58. Bednarczyk H. (red.): *Jakość kształcenia i doskonalenia zawodowego. Zeszyt informacyjno-metodyczny dla specjalistów szkolenia bezrobotnych*. Nr 5. KUP, Warszawa 1998.
59. Bednarczyk H. (red.): *Moduły i pakiety edukacyjne dla kształcenia mechaników*. ITeE, Radom 1998.
60. Nowacki T.: *Zawodoznawstwo*. ITeE, Radom 1998.
61. Stochmiałek J. (red.): *Pedagogika wobec kryzysów życiowych*. ITeE, Radom 1998.
62. Symela K. (red.) *Wdrażanie i ewaluacja treści kształcenia zawodowego*. IBE Warszawa; ITeE, Radom 1998.
63. Szlosek F. (red.): *Edukacja nauczycielska*. ITeE, Radom; PR, Radom, 1998.
64. Sztylka A.: *Jak stawać się humanistą?*. SOP Warszawa; ITeE, Radom 1998.
65. *Współpraca partnerów rynku pracy w zakresie szkolenia i zatrudniania bezrobotnych. Zeszyt informacyjno-metodyczny dla specjalistów do spraw szkolenia bezrobotnych*. Nr 4. KUP, Warszawa 1998.
66. *Zeszyt informacyjno-metodyczny dla specjalistów szkolenia bezrobotnych*. Nr 3. KUP, Warszawa 1998.
67. Bednarczyk H. (red.): *Wokół problemów kształcenia ustawicznego*. SOP, Warszawa; ITeE, Radom 1999.
68. *Katalog klubów pracy*. KUP, Warszawa 1999.
69. Kruszwicki W., Symela K.: *Poprawa jakości pracy szkoły*. MEN Warszawa; ITeE, Radom 1999.
70. Łomny Z.: *Człowiek i edukacja wobec przemian globalnych*. UO, Opole 1999 (dodruk ITeE, Radom).
71. Piotrowski M. (red.): *Zapewnienie jakości w kształtowaniu kwalifikacji zawodowych*. ITeE, Radom 1999.
72. Piotrowski M. (red.): *Jakość edukacji w nowej strukturze administracyjnej kraju*. ITeE, Radom 1999.
73. Plewka Cz.: *Metodyka nauczania teoretycznego przedmiotów zawodowych t. 1–2*. ITeE, Radom 1999.
74. Symela K.: *The principles of implementation and evaluation of modular programmes in training of adults*. MPiPS Warszawa; ILO, Geneva; ITeE, Radom 1999.
75. Bednarczyk H. (red.): *Współpraca międzynarodowa w badaniach naukowych i edukacji*. ITeE, Radom 2000.
76. Bochniak M. (red.): *Trans-national specific vocabulary for information technology curriculum development*. ITeE, Radom 2000.
77. Kramek Z. (red.): *Methods and Procedures of Vocational Qualifications Accreditation in the European Labour Market*. ITeE, Radom 2000.
78. Kupisiewicz Cz.: *Rzecz o kształceniu*. SOP Warszawa; ITeE, Radom 2000.
79. Ornatowski T., Figurski J.: *Praktyczna nauka zawodu*. ITeE, Radom 2000.
80. Piotrowski M. (red.): *Jakość edukacji w nowej strukturze administracyjnej kraju*. ITeE, Radom 2000.
81. Plewka Cz., Bednarczyk H. (red.): *Vademecum menedżera oświaty*. ITeE, Radom 2000.
82. Kwiatkowski S., Sepkowska Z. (red.): *Budowa standardów kwalifikacji zawodowych w Polsce*. IBE Warszawa; ITeE, Radom 2000.
83. Kwiatkowski S., Sepkowska Z. (red.): *Developing professional qualification standards in Poland*. IBE Warszawa; ITeE, Radom 2000.
84. Symela K.: *Konstruowanie modułowych programów kształcenia zawodowego*. ITeE, Radom 2000.
85. Bednarczyk H., Woźniak I. (red.): *Diagnozowanie potrzeb edukacyjnych powiatowego rynku pracy*. SO Sycyna; WSP, Warszawa; ITeE, Radom 2001.

86. Figurski J., Symela K.(red.): Eksperyment pedagogiczny. Modułowe programy nauczania w kształceniu zawodowym. Model ujednoliconego egzaminu zawodowego. ITeE, Radom 2001.
87. Gawroński K. (red.): Zmiany w powiatowej oświacie. ITeE, Radom 2001.
88. Gontarczyk J. (red.): Szkolenie liderów aktywizacji zawodowej terenów wiejskich. NCPS Warszawa; ITeE, Radom 2001.
89. Kwiatkowski S.M., Symela K.(red.): Standardy kwalifikacji zawodowych: Teoria. Metodologia. Projekty. IBE, Warszawa 2001
90. Wojtasik B. (red.): Podejmowanie decyzji zawodowych przez młodzież i osoby dorosłe w nowej rzeczywistości społeczno-politycznej. UW, Wrocław 2001.
91. Ogrzebach E., Grodzicka N. (red.): Rynek pracy a szkolnictwo zawodowe na Mazowszu. UP, Warszawa 2001.
92. Kwiatkowski S.(red.): Edukacja zawodowa wobec rynku pracy i integracji europejskiej. IPiSS, IBE, Warszawa, ITeE Radom 2001.
93. Piotrowski J., Kirejczyk A. (red.): Jakość kształcenia w uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych. ITeE Radom; ZZDZ, Radom 2001.
94. Symela K. (red.): Skuteczność kształcenia modułowego w Polsce w systemie szkolnej i pozaszkolnej edukacji zawodowej. ITeE, Radom 2001.
95. Bednarczyk H. (red.): Edukacja dorosłych – służba społeczna. WSP ZNP, Warszawa; ITeE, Radom 2002.
96. Bednarczyk H., Koprowska D. (red.): Elastyczność, transfer mobilność w kształceniu zawodowym. ITeE, Radom 2002.
97. Czarnecki K., Szłosek F. (red.): Badanie–dojrzwanie–rozwój: na drodze do doktoratu. ITeE, Radom 2002.
98. Jastrzębska-Smolaga H., Witczak-Roszkowska D.: Pewność pracy a fluktuacje zatrudnienia. PŚ Kielce; ITeE, Radom 2002.
99. Kwiatkowski S., Woźniak I. (red.): Standardy kwalifikacji zawodowych i standardy edukacyjne. IBE, Warszawa 2002.
100. Sapia-Drewniak E., Jasiński Z., Bednarczyk H. (red.): Adult Education at the Beginning of the 21 Century: Theoretical and Practical Contexts. UO Opole; IIZ/DVV, Bonn; ITeE, Radom 2002.

Z przytoczonych wybranych tytułów wynika, że seria obejmuje najbardziej aktu-

alne problemy pedagogiki pracy: badania systemu ustawicznej edukacji zawodowej, kształcenia modułowego, standardów edukacyjnych i kwalifikacji zawodowych, jakości kształcenia. Niektóre opracowania jak „Zawodoznawstwo” Tadeusza Nowackiego; „Skuteczność kształcenia modułowego” Krzysztofa Symeli; „Praktyczna nauka zawodu” Janusza Figurskiego i Tadeusza Ornatowskiego; „Vademecum Menedżera” pod red. Henryka Bednarczyka i Czesława Plewki; „Podstawy dydaktyki kształcenia zawodowego” Franciszka Szłoska stały się podstawową literaturą dla studentów pedagogiki pracy. Ukazało się 13 tytułów w językach obcych. Publikacje w językach obcych, jak również wiele w języku polskim są wynikiem 37 zrealizowanych w Instytucie projektów międzynarodowych, w których uczestniczyło łącznie ponad 80 instytucji naukowych i oświatowych z wszystkich krajów Unii Europejskiej i Europy Wschodniej.

Warto zauważyć, że wykaz jest dowodem doskonałej kooperacji Instytutu Technologii Eksploatacji z Instytutem Badań Edukacyjnych oraz praktycznie z wszystkimi polskimi ośrodkami naukowymi pedagogiki pracy.

*Opracowała:
Joanna Tomczyńska*

Inauguracja V roku działalności Wszechnicy Roztoczańskiej

Szczebrzeszyn, 26 września 2003

Uroczystość otarcia V roku działalności Wszechnicy Roztoczańskiej odbyła się 26 września 2003 r. w siedzibie Liceum Ogólnokształcącego im. Zamoyskich w Szczebrzeszynie.

Przed oficjalnym otwarciem działalności Wszechnicy Roztoczańskiej w roku oświatowym 2003/2004, tradycyjnie już, Chór Liceum odśpiewał pieśń „Gaude Mater Polonia”. Przybyłych gości i stałych uczestników spotkań wszechnicowych, w imieniu organizatorów i własnym, serdecznie powitał dyrektor liceum Maran Olcha. Uroczystego otwarcia dokonała Prezes Stowarzyszenia Senator RP dr Irena Kurzepa. Pani Prezes w ramach wystąpienia powitalnego nawiązała do chlubnych tradycji Liceum Ogólnokształcącego im. Zamoiskich – siedziby Stowarzyszenia Wszechnica Roztoczańska i miasta Szczepieszyna oraz przypomniała główną ideę spotkań wszechnicowych – „Uczymy się przez całe życie”. Nawiązując do dokonujących się przemian w naszym kraju i aktualności życia codziennego, uzasadniła potrzebę i przedstawiła możliwości wcielenia tej idei w życie, m.in. także w ramach działalności wszechnicowej.

Prof. Stanisław Kaczor wygłosił wykład inauguracyjny nt. „Nasze zadania przed i po wstąpieniu do Unii Europejskiej”. We wprowadzającej części wykładu Profesor przypomniał na czym polega metodyka spotkań wszechnicowych, a mianowicie: na wspólnym zastanawianiu się nad sprawami istotnymi dla kraju i społeczności lokalnej, zarówno o zasięgu międzynarodowym, krajowym, jak i lokalnym oraz nawiązał do wcześniejszych wykładów i dyskusji dotyczących problematyki wstąpienia naszego kraju do Unii Europejskiej. W głównej części wykładu Profesor skupił się na udzieleniu odpowiedzi na pytanie „czy jesteśmy wystarczająco przygotowani do funkcjonowania w UE, w aspekcie obaw i przewidywań zagrożeń oraz tego, co możemy do niej wnieść”.

Odpowiedź na to pytanie Profesor przedstawił w dwóch wariantach, a mianowicie: poprzez prezentacje wierszy własnego autorstwa, które napisał przed i po referendum dotyczącym przystąpienia do UE, słaniających do głębokiej refleksji oraz w drugi sposób, poprzez analizę wyrażalnych obaw i zasobów bogactwa kulturowego, które możemy wnieść do UE. Przystąpienie do UE wymaga mobilizacji wszelkich sił, trzeba więc pokonać obawy płynące z obojętności i lęku przed nieznanym, poznawać obowiązujące w Zjednoczonej Europie prawo i procedury postępowania. Europejskość oznacza bowiem wysoką jakość i solidność, przestrzeganie obowiązujących norm w wykonywaniu poszczególnych zadań. Świat został nam zadany, a nie dany, skuteczne w nim funkcjonowanie wymaga pracy nad sobą, rozwinięcia cechy uporczywości, walki z sobą i przeciwnościami losu. Europejskość oznacza nie tylko czerpanie z zasobów Zjednoczonej Europy, ale i ich wzbogacanie. Czy my, jako kraj wstępujący, mamy co dać UE? Odpowiedź brzmi: mamy i także mamy czym zachwycić, zarówno w skali ogólnokrajowej, jak np. muzyką W. Kilara, jak i lokalnej, np. florą, fauną parków krajobrazowych Roztocza. Europejskość oznacza także odpowiedzialność za siebie, za rodzinę, sąsiadów, za kraj i za wspólny los Europy, budowanie we wzajemnej współpracy, a nie niszczenie, od którego to rozpoczęły się zmiany ustrojowe w naszym kraju. W końcowej części wykładu Profesor, jako przewodniczący Rady Społeczno-Programowej Wszechnicy Roztoczańskiej, poinformował o przygotowaniach do międzynarodowej konferencji organizowanej przez Wszechnicę, która odbędzie się w kwietniu 2004 roku.

W ramach wystąpień okolicznościowych uczestników głos zabrał Starosta Zamojski oraz Burmistrz Zwierzyńca, którzy, w nawiązaniu do wykładu inauguracyjnego, przedstawili najważniejsze działania podejmowane w ramach posiadanych kompetencji, mające na celu wchodzenie w struktury Unii Europejskiej. Zadania te polegają m.in. na podejmowaniu współpracy międzynarodowej, przeciwdziałaniu bezrobociu poprzez pozyskiwanie nowych możliwości zatrudnienia bezrobotnych oraz promowaniu poszczególnych regionów i ich dorobku. W swoich wypowiedziach podkreślali także znaczenie wkładu Wszechnicy Roztoczańskiej w rozwój oświaty dorosłych na terenie objętym jej działaniem.

Prezes Stowarzyszenia Senator RP dr Irena Kurzępa, w wystąpieniu zamykającym spotkanie wszechnicowe, podziękowała za ciepłe i życzliwe słowa skierowane pod adresem Wszechnicy Roztoczańskiej, udział w tym spotkaniu, które, podobnie jak poprzednie, dostarczyło jej i ma nadzieje – także wszystkim obecnym, nowych niezapomnianych przeżyć oraz złożyła uczestnikom życzenia funkcjonowania w warunkach, które w sposób optymalny umożliwiłyby realizowanie siebie i swoich planów życiowych.

Teresa Z. Sarleja

Praca – zawód – rynek pracy

Zielona Góra 22–23 października 2003

W dniach 22–23 października w Uniwersytecie Zielonogórskim odbyła się konferencja naukowa Praca – zawód – rynek pracy.

Konferencja w swojej treści nawiązywała do jubileuszu 70-lecia urodzin i 48-lecia pracy zawodowej wielce zasłużonego dla Uniwersytetu Zielonogórskiego i dla środowiska naukowego pedagogiki pracy prof. zw. dr hab. inż. Kazimierza Uździckiego. Z tej okazji została wydana przez Oficynę Wydawniczą „Impuls” monografia „Edukacja ogólnotechniczna na przełomie XX i XXI” poświęcona zacnemu Jubilatowi. W konferencji uczestniczyło wielu pedagogów pracy. Na szczególne podkreślenie zasługuje obecność twórców pedagogiki pracy w Polsce: prof. T. Nowackiego, prof. Z. Wiatrowskiego, prof. S. Kaczora, prof. S. Szajka. Sesję otwierającą konferencję poświęcono Jubilatowi prof. zw. dr hab. inż. Kazimierzowi Uździckiemu. W laudacji *Prof. zw. dr hab. Kazimierz Uździcki niestrudzony badacz edukacji ogólnotechnicznej* – prof. Stanisław Kaczor przedstawił osiągnięcia i przebieg rozwoju naukowego Jubilata wraz z istotnymi momentami z życia osobistego. Również wystąpienia okolicznościowe: Senatora RP Zbyszka Piwońskiego, prof. zw. dr hab. Stefana Kwiatkowskiego, prof. Bogusława Pietrulewicz, prof. Horsta Wolfgrama z Uniwersytetu w Hale i innych nawiązywały swoją treścią do osiągnięć i wkładu naukowego Jubilata w rozwój polskiej i światowej edukacji ogólnotechnicznej.

W obydwu dniach konferencji obrady przebiegały w sesjach plenarnych. Pierwszego dnia konferencji obradowano w następujących sesjach:

I sesja – *Pedagogika pracy na przełomie wieków XX i XXI*;

Sesji przewodniczył prof. Stefan Kwiatkowski.

Referaty wygłosili: prof. T. Nowacki, prof. Z. Wiatrowski, prof. S. Kaczor, prof.

H. Bednarczyk, prof. Z. Wołk, prof. A. Michalski, prof. J. Wilsz i inni. W obradach sesji szczególną uwagę zwrócono na następujące problemy: nowe zadania pedagogiki pracy, kształcenia pedagogów pracy, kształcenie zawodowe na poziomie wyższym, kształcenie dla międzynarodowego rynku pracy, kultura kształcenia, współpraca naukowa, europejski obszar kształcenia społeczeństwa wiedzy.

II sesja – *Edukacja ogólnotechniczna na przełomie wieków XX i XXI* przewodnictwo prof. Waldemara Furmanka. Podczas obrad sesji wystąpili: prof. Kazimierz Uździcki, prof. Mirosław Frejman, prof. Bogusław Pietrulewicz.

Obrady w sekcjach problemowych miały następujące tematy:

Sekcja I – *Edukacja Techniczno-Informatyczna i jej problemy*. Obrady prowadził: prof. Andrzej Michalski i prof. Edward Kozioł. Podczas obrad sekcji ogłoszono 5 referatów. Prof. G. Tereszczuk z Uniwersytetu Tarnopolskiego (Ukraina) przedstawił *System przygotowania zawodowego nauczycieli na Ukrainie*, natomiast prof. Danuta Frejman wygłosiła referat *O zainteresowaniach technicznych trzynastolatków*

Sekcja II – *Przygotowanie i doskonalenie zawodowe pracowników*. Obradom przewodniczyli prof. Włodzimierz Deluga i prof. Ryszard Gerlach. W sesji uczestniczyło 9 osób, którzy wygłosili referaty o kształceniu i doskonaleniu zawodowym pracowników różnych branż.

Sekcja III – *Wspieranie rozwoju zawodowego pracowników*. Obradom przewodniczyli prof. Alicja Kargul i prof. Mirosław Frejman. Podczas sesji ogłoszono 10 referatów o szerokim zakresie tematycznym skupionych wokół problemów pracy.

Sekcja IV – *Doskonalenie zawodowe pracowników administracji publicznej*. Obrady prowadzili dr Bogdan Ślusarz i dr Jan Mielżyński.

W dniu 23 października obrady przebiegały w dwóch sekcjach problemowych:

I *Edukacja Techniczno-Informatyczna i jej problemy*

II *Przygotowanie i doskonalenie zawodowe pracowników*.

W obydwu sekcjach ogłoszono 22 referaty.

Odbyła się również sekcja plakatu, obejmująca problematykę edukacji ogólnotechnicznej, poradnictwa zawodowego i grafiki komputerowej w kształceniu nauczycieli. W konferencji zgłoszono szereg wniosków. Za szczególnie ważne uznać należy propozycje: prof. Waldemara Furmanka, który proponuje nowe podejście do pedagogiki pracy odwołując się książki J. Ryfki: *Koniec pracy*.

Prof. Henryk Bednarczyk – przedstawił postulat współdziałania całego środowiska pedagogiki pracy. Zaprosił rektorów i kierowników katedr pedagogiki pracy na spotkanie poświęcone współpracy w kształceniu i rozwoju naukowym pedagogów pracy. Obrady konferencji podsumował prof. Zygmunt Wiatrowski.

Janusz Figurski

Osiągnięcia i perspektywy pedagogiki pracy w kontekście integracji Polski z Unią Europejską

Warszawa, 27 października 2003

Konferencja odbyła się 27 października 2003r. w Wyższej Szkole Pedagogicznej TWP w Warszawie.

Konferencja w znacznej części poświęcona była twórcy pedagogiki pracy prof. dr hab. Tadeuszowi Nowackiemu, który w 2003 roku obchodził 90. rocznicę urodzin. W pierwszej wspólnej części konferencji prof. dr hab. Stefan M. Kwiatkowski w laudacji „Profesor Tadeusz Nowacki – twórca szkoły naukowej pedagogiki pracy” przedstawił przebieg pracy zawodowej i naukowej Jubilata podkreślając zasługi i wkład pracy profesora T. Nowackiego w tworzeniu i rozwoju subdyscypliny pedagogika pracy. W przemówieniach okolicznościowych poświęconych Jubilatowi głos zabierali: prof. Stanisław Kaczor – mówił o fascynacji prof. T. Nowackiego światem pracy, prof. Z. Wiatrowski – mówił o prof. T. Nowackim jako twórcy pedagogiki pracy, prof. H. Bednarczyk – przedstawił wkład prof. T. Nowackiego w rozwoju środowiska naukowego pedagogiki pracy. Przemówienie okolicznościowe o Jubilate wygłosili również: dr Urszula Jeruszka, dr Maria Francuz, dr Barbara Baraniak, prof. Kazimierz Czarniecki, prof. Franciszek Szlosek, dr Erwin Gondzik, mgr Jan Moos, mgr Iwona Modrzejewska-Smól i wielu innych uczestników konferencji.

Uczestnicy konferencji otrzymali 43 numer półrocznika Pedagogiki Pracy, w którym pierwszy rozdział poświęcony jest profesorowi Tadeuszowi Nowackiemu.

Druga część konferencji to obrady w sekcjach problemowych:

➤ *30 lat pedagogiki pracy i jej dalszy rozwój*, pod przewodnictwem prof. dr hab. Janusza Sztumskiego i prof. dr hab. Zygmunta Wiatrowskiego. Podczas obrad sekcji wygłoszono 13 referatów, których główne treści oscylowały wokół problemów funkcjonowania i rozwoju pedagogiki pracy, edukacji ustawicznej, socjologii

pracy, współpracy międzynarodowej w zakresie pedagogiki pracy

- *Kształtowanie przedzawodowe i prozawodowe – instrumenty uwarunkowania i możliwości rozwoju*, przewodniczyli obradom prof. dr hab. Włodzimierz Goriszowski i prof. dr hab. Stanisław Kaczor. Obrady w sekcji zawierały 8 wystąpień. Problemy przedstawione w referatach dotyczyły poradnictwa zawodowego i kariery zawodowej w warunkach gospodarki rynkowej, wychowania przez pracę i kształcenia prozawodowego
- *Edukacja zawodowa i edukacja ustawiczna dorosłych wobec europejskiego rynku pracy*, przewodniczyli obradom prof. dr hab. Henryk Bednarczyk i prof. dr hab. Mieczysław Kabaj. Obrady sekcji cieszyły się wyjątkowym zainteresowaniem. Podczas obrad wygłoszono 15 referatów o różnorodnej tematyce skupionej wokół problemów bezrobocia, edukacji ustawicznej, przygotowania zawodowego i jakości w doskonaleniu i samokształceniu zawodowym.

Obrady w sekcjach obfitowały w wiele wątkowo wartościowych referatów, które wywoływały burzliwe dyskusje. Ogółem w konferencji uczestniczyło ponad 80 osób, w tym wielu profesorów mających znaczny dorobek naukowy w zakresie pedagogiki pracy, w tym nestorzy: prof. dr hab. Zygmunt Wiatrowski, prof. dr hab. Stanisław Kaczor, współpracujący w różnych okresach z prof. Tadeuszem Nowackim. Dorobek naukowy konferencji zostanie udokumentowany w monografii „Pedagogika pracy w kontekście integracji europejskiej” dedykowanej profesorowi Tadeuszowi Nowackiemu wydanej przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną TWP w Warszawie.

Janusz Figurski

Spotkanie Europejskiego Stowarzyszenia Edukacji Dorosłych z polskimi stowarzyszeniami edukacji dorosłych

Warszawa, 26 listopada 2003

Spotkanie było zorganizowane przez Panią prof. dr hab. Ewę Przybylską dyrektora Przedstawicielstwa Niemieckiego Związku Uniwersytetów Ludowych (DVV – Deutscher Volkshochschul – Verbandes e.V.)

European Association for the Education of Adults – EAEA (Europejskie Stowarzyszenie Edukacji Dorosłych), reprezentowali prezydent: Janos Toth (Węgry) – i wiceprezydent Michael Samlowski (Niemcy).

Kartę Porozumienia Organizacji Oświaty Dorosłych reprezentowali przedstawiciele:

- Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Dyrektorów Centrów Kształcenia Ustawicznego,
- Instytutu Technologii Eksploatacji, Ośrodka Kształcenia i Doskonalenia Kadr,
- Stowarzyszenia Oświatowców Polskich,
- Stowarzyszenia Oświatowego „Sycyna”,
- Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa,
- Towarzystwa Przyjaciół Szkół Staszycowskich,
- Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych
- Towarzystwa Wiedzy Powszechnej,
- Towarzystwa Wolnej Wszechnicy Polskiej,
- Związku Zakładów Doskonalenia Zawodowego,
- Związku Rzemiosła Polskiego

Ponadto w spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele: Kaszubskiego Uniwersytetu Ludowego z Wieżycy przedstawicielstwa Niemieckiego Związku Uniwersytetów Ludowych oraz Polsko-Niemieckiej Fundacji Edukacji Dorosłych.

Aktualnie członkami Europejskiego Stowarzyszenia Edukacji Dorosłych są Towarzystwo Wiedzy Powszechnej i Stowarzyszenie Oświatowców Polskich, które w niewielkim stopniu uczestniczą w programach EAEA.

Zasadniczym celem spotkania było wzmocnienie oddziaływania EAEA w Polsce poprzez rozszerzanie i nawiązywanie nowej współpracy z organizacjami pozarządowymi.

EAEA datuje swoje początki od 1953, kiedy to powstała Europejska Sieć Kooperacyjna – European Bureau of Adult Education, którą to stworzyły organizacje pozarządowe, angażujące się w rozwój edukacji dorosłych w Europie. Z upływem czasu organizacja ta przejmowała funkcję nadrzędną wobec narodowych instytucji koordynujących oddziaływanie organizacji pozarządowych na systemy edukacji dorosłych. W 1999 r. stowarzyszenie zmieniło swoją nazwę na aktualnie obowiązującą, rozszerzyło zakres swoich działań. Aktualnie EAEA zrzesza ponad 130 organizacji z 34 krajów europejskich działających w obszarach nieformalnej edukacji.

Członkowie EAEA reprezentują ponad 5000 organizacji działających na poziomach regionalnym i lokalnym, obejmując swoim oddziaływaniem około 60 milionów uczestników szkoleń w Europie.

W grudniu 2002 r. Komisja Europejska zaaprobowwała propozycję Stowarzyszenia przedłożoną w ramach konkursu „Call for European Associations” (konkurs dla stowarzyszeń europejskich).

EAEA jest jednym z sześciu europejskich stowarzyszeń, które to w ramach tego konkursu uzyskało kluczowe fundusze na realizację zaproponowanych działań w okresie kolejnych trzech lat.

Zgodnie z zaproponowanym planem działania w przedłożonym do realizacji projekcie EAEA koncentruje się w ciągu tych kolejnych lat na trzech kluczowych obszarach działań:

- Kształtowanie aktywnego obywatelstwa.
- Wspomaganie kształcenia ukierunkowanego na uzyskiwanie podstawowych kwalifikacji zawodowych.
- Wspomaganie walidacji kwalifikacji zawodowych uzyskiwanych także w nieformalnych systemach szkolenia.

W związku z powyższym sformułowane zostały dla stowarzyszenia następujące cele dla działalności zaplanowane na kolejne trzy lata:

1. Realizowanie zadań w wyznaczonych wcześniej trzech obszarach tematycznych.
2. Konsolidacja członkostwa instytucjonalnego w ramach stowarzyszenia oraz jego rozszerzenie w szczególności na obszary państw będących w fazie przedakcesyjnych do Unii Europejskiej.
3. Podniesienie na wyższy poziom, poprawa jakości dialogu społecznego w szczególności pomiędzy Komisją Europejską i innymi instytucjami oraz organizacjami europejskimi.

Do bardziej szczegółowych zadań należy zaliczyć:

- Zwiększenie wpływu EAEA na narodowe instytucje i organizacje, których działania dotyczą bezpośrednio edukacji dorosłych. Działania takie planuje się prowadzić poprzez instytucje partnerskie i dalej idąc wpływając na władze centralne i samorządowe poszczególnych państw,
- Prowadzenie działań informacyjnych, wspierających współpracę, a nie współzawodnictwo organizacji pozarządowych

działających w poszczególnych krajach dla uzyskiwania skoncentrowanych nacisków na rozwój polityki edukacyjnej dorosłych w pożądanym dla tych organizacji kierunkach,

- Wspieranie organizacji pozarządowych w uczestnictwie w europejskich projektach ukierunkowanych na podnoszenie poziomu edukacji, wzrost kwalifikacji zawodowych oraz walkę z bezrobociem i wykluczeniem społecznym.
- Rozpoczęcie w 2004 r. skoncentrowanych działań w tym kampanii propagandowo-informacyjnej na rzecz wzrostu poparcia dla przeprowadzenia wyborów do Parlamentu Europejskiego, wskazując przy tym na uzyskiwane korzyści z integracji dla rozwoju edukacji dorosłych oraz ogólnie dla istniejących systemów kształcenia i doskonalenia zawodowego.

W dyskusji wypowiedzieli się wszyscy przedstawiciele polskich organizacji, złożono kilka deklaracji przystąpienia do EAEA. W toku dyskusji sformułowano następujące wnioski:

- Celowe, byłoby zorganizowanie cyklu spotkań w różnych obszarach Polski przedstawicieli EAEA z członkami polskich organizacji pozarządowych dla udzielenia wsparcia merytorycznego i logistycznego przy kreowaniu projektów edukacyjnych, finansowanych z programów europejskich w szczególności z programów strukturalnych, w tym z Europejskiego Funduszu Socjalnego.
- Należy rozwijać działania informacyjne dla potrzeb rozwoju współpracy, w tym w szczególności tworzenie komputerowych banków danych o organizacjach pozarządowych zgłaszających swoją gotowość do środowiskowo zróżnicowanej

współpracy ze stowarzyszeniami krajowymi i zagranicznymi.

- Stowarzyszenia będą wspierać kreowanie nowych czasopism z obszaru zagadnień edukacji dorosłych, dobrym przykładem może być zapowiedź rozpoczęcia wydawania nowego czasopisma Polish Journal of Continuing Education.

Uczestnicy spotkania otrzymali ulotki i broszurę „Coping with the Learning Challenges” (Sprostanie wyzwaniom edukacyjnym) przedstawiającą działalność EAEA. Treść broszury prezentowana jest według następujących zagadnień:

1. Postęp w zakresie jakości kształcenia dorosłych.
2. Powstawanie nowych kluczowych trendów i wyzwań w obszarze edukacji.
3. Gromadzenie i wykorzystywanie danych statystycznych z obszaru kształcenia dorosłych.
4. Badania naukowe w obszarze edukacji dorosłych.
5. Partnerstwo, współpraca pomiędzy różnymi uczestnikami rynku edukacyjnego.
6. Rola i funkcje organizacji pozarządowych oraz obywatelskich organizacji społecznych w procesach edukacyjnych.
7. Przyszłe działania planowane po 2003 roku.
8. Nowe propozycje i rekomendacje dla przyszłych działań.

Wydawnictwo Instytutu Technologii Eksploatacji planuje przetłumaczyć wspomnianą broszurę i opublikować w najbliższym czasie w Edukacji Ustawicznej Dorosłych.

Adresy biur European Association for the Education of Adults – EAEA

Biuro główne: Rue Liedts 27 B 1030 Brussels, tel. +32 2 513 52 05; Fax: +32 2 513 57 34, eaea-main@eaea.org

Biuro główne w Brukseli jest centrum aktywności AEAE, w którym koordynuje się całością programowych zadań. Ponadto do zasadniczych zadań pracowników Biura należy utrzymywanie kontaktów z instytucjami Unii Europejskiej oraz z innymi międzynarodowymi organizacjami.

Biuro informacji i dokumentacji – działające w siedzibie Finnish Adult Education Association (Fińskim Stowarzyszeniu Edukacji Dorosłych)

Undenmaankatu 17 B 28, FIN – 00120 Helsinki, tel. +358 9 646 502; fax: +358 9 646 504; eaea-info@eaea.org

Biuro informacji i dokumentacji w Helsinkach – jest odpowiedzialne za rozpowszechnianie informacji na stronie internetowej, wydawanie ulotek, broszur oraz koordynuje innymi działaniami informacyjnymi, jak również wykonuje prace dokumentacyjne.

Biuro wspomagające – działające w siedzibie Asociación Catalana para la Educación, la Formación y la Investigación (Katalońskie Stowarzyszenie Edukacyjne Szkoleń i Badań) (ACEFIR) C/Rutlla, 20–21, E–17002–Girona, tel. +34 972 200 785; Fax: +34 972 203 169; eaea-support@eaea.org

Biuro wspomagające w Gironie jest odpowiedzialne za kreowanie i realizację projektów edukacji dorosłych w obszarze śródziemnomorskim oraz za utrzymywanie kontaktów i współpracę z Południową Ameryką.

Biuro dla wspomagania kontaktów działające w siedzibie Hungarian Folk High School Society (Węgierskie Stowarzyszenie Uniwersytetów Ludowych) Corvin Tér 8, 1011 Budapest, Hungary, tel. +36 1 457 07 33, +36 1 45 707 35; fax: +36 1 457 07 34; mnt@nepfoiskola.hu <http://www.nepfoiskola.hu>

Biuro dla wspomaganie kontaktów w Budapeszcie ukierunkowane jest na ustanowienie lepszych kontaktów z organizacjami członkowskimi i innymi stowarzyszeniami oraz instytucjami z krajów środkowo-wschodniej Europy ich wsparcia w zakresie: integrowania się w sieci współpracy, kreowania projektów, w znajdowaniu partnerów do współpracy oraz w promowaniu kształcenia dorosłych w poszczególnych krajach.

Marian Piotrowski

Europejski Fundusz Społeczny

Warszawa 26–30 listopada 2003

Międzynarodowa konferencja była zorganizowana przez Niemiecki Związek Uniwersytetów Ludowych – Przedstawicielstwo w Polsce. Wzięło w niej udział 73 przedstawicieli instytucji działających w sferze edukacji dorosłych z Polski, Niemiec, Czech, Węgier, Słowacji, Słowenii, Litwy, Łotwy, Estonii, Bułgarii i Rumuni. Obrady prowadzono w języku angielskim. Na otwarcie konferencji uczestników powitali: Erwin Starnitzky – Ambasada RFN; Tadeusz Łozek – podsekretarz stanu w Urzędzie Komitetu Integracji Europejskiej; John O'Rourke – Przedstawiciel Komisji Europejskiej w Polsce; Halina Cieślak – Dyrektor Departamentu Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego MENiS; dr. Janós Tóth – Prezydent EAEA Europejskiego Stowarzyszenia Edukacji Dorosłych; dr. Michael Samlowski – Wicedyrektor Niemieckiego Związku Uniwersytetów Ludowych.

Następnie odbyły się prezentacje dotyczące funduszy strukturalnych:

- Barbara Michałowska – Biuro Integracji Europejskiej – *Czym są Fundusze strukturalne? Cele polityki strukturalnej UE w dziedzinie Rozwoju Zasobów Ludzkich.*
- Cornelius Brökelmann – „Team Europe” – *Fundusze strukturalne UE: dotychczasowe osiągnięcia i perspektywy.*
- Thomas Vogel – Europejski Uniwersytet Viadrino Frankfurt/Order – opowiadał o realizacji projektu językowego na Uniwersytecie.

Druga część konferencji poświęcona była warsztatom w grupach 15-osobowych z ekspertami z Niemiec, Polski, Węgier i Łotwy. Za poszczególne warsztaty odpowiadali:

- workshop A (Planowanie projektów) – Mr Piotr Pawliszcze/Mr Mariusz Mówka
- workshop B (Zarządzanie projektami) – Ms Martina Kissing/Mr Sebastian Welter
- workshop C (Od czego zacząć) – Ms Marta Mihalyfi/Ms Veronika Hars
- workshop D (Od pomysłu do projektu) – Ms Ingrida Mikisko/Ms Sarmite Pilate

Warsztaty A, C i D były jednodniowe. A – dotyczył kwestii formalnych, nomenklatury przygotowania projektów, rozumienia słownictwa używanego w oficjalnych dokumentacjach poświęconym projektom. C – dotyczył doświadczeń węgierskich w projektach europejskich i celów Węgierskiego Planu Operacyjnego Rozwoju Zasobów Ludzkich. D – dotyczył etapów realizacji projektów oraz doświadczeń Łotewskich w projektach międzynarodowych.

Warsztat B – był trzydniową pracą nad projektami, rozwinięciem pomysłów uczestników na projekty tematyczne związane ze sferą społeczną i edukacją.

Konferencja była bardzo przydatnym polem wymiany doświadczeń reprezentantów organizacji oświatowych z różnych krajów. Uczestnicy mieli okazję otrzymać pożyteczne praktyczne rady dotyczące projektów międzynarodowych od ekspertów działających w tej dziedzinie od wielu lat.

Rafał Wawrzyński

Jak przygotować lokalny program rozwoju przedsiębiorczości?

W. Dziemianowicz, T. Kierzkowski,
R. Knopik, Polska Agencja Rozwoju
Przedsiębiorczości, Warszawa 2003

W książce autorzy podejmują próbę odpowiedzi na tytułowe pytanie i nie tylko. W spisie treści pojawiają się inne pytania związane ściśle z tematem wiodącym np.: Czy warto przygotowywać lokalny program rozwoju przedsiębiorczości? Co warto diagnozować? Czy warto porównywać się z innymi? Jaka gospodarka? Co warto wiedzieć o społeczności lokalnej? Wbrew obiegowym opiniom o niemocy samorządów, bo w ustawie nie ma zapisu o obowiązku przygotowywania programu rozwoju przedsiębiorczości, to jak starają się wykazać autorzy: „... gminy i powiaty są istotnym ogniwem całego systemu wspierania przedsiębiorczości w Polsce i mają możliwości kształtowania sytuacji na lokalnym rynku pracy poprzez odpowiednie instrumenty wspierające przedsiębiorczość. Ważne jest jednak, aby te instrumenty zostały zidentyfikowane i ujęte w formie programu. Przygotowanie lokalnego programu rozwoju przedsiębiorczości, opartego na starannej diagnozie sytuacji w gminie (powiecie) oraz (jego) bliż-

szym i dalszym otoczeniu, uwzględniając dostępne instrumenty instytucjonalne, prawne i finansowe bezpośrednio i pośrednio pomocy dla przedsiębiorców, opracowanego we współpracy z lokalnymi partnerami, pozwoli lepiej gospodarować ograniczonymi zasobami finansowymi samorządów (i jego partnerów) oraz w bardziej skoordynowany sposób realizować zadania, które poprawiają warunki prowadzenia działalności gospodarczej w gminach i powiatach.”

Autorzy przestrzegają przed błędnym rozumieniem, że opracowanie programu rozwoju przedsiębiorczości wynika z wymagań powiązanych z korzystaniem z pomocy unijnej: “... dany projekt opracowany przez samorząd dopóty nie uzyska wsparcia z programów pomocowych UE, dopóki nie jest on powiązany ze strategią czy programem rozwoju gminy czy powiatu”.

Zamysłem autorów było „...przygotowanie praktycznej publikacji, która mogłaby być wykorzystana w codziennej pracy osób zajmujących się lokalnym rozwojem gospodarczym w gminie czy powiecie i która stanowiłaby swego rodzaju vademecum opracowania lokalnego programu rozwoju przedsiębiorczości”.

Książka adresowana jest do władz gminnych i powiatowych (radnych, wójtów, burmistrzów, starostów) oraz pracowników administracji samorządowej. Mogą się nią zainteresować również organizacje działające na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, stowarzyszenia przedsiębiorców.

Alicja Sadłowska

Contents

COMMENTARY 5

- Informatization, integration of vocational continuing education
– *Henryk Bednarczyk* 5

POLISH STRATEGY FOR DEVELOPMENT OF CONTINUING EDUCATION 7

- The Letter of Minister of Education and Sports – *Krystyna Łybacka* 7
Role of public organizations in development of continuing education
– *Marek Wikiński* 8
Development of human resources for integration and competition
– *Marek Szczepański* 9
50-th Anniversary of the Pedagogical Sciences Committee
– *Tadeusz Lewowicki* 13
Educational strategy for this year's adult education
– *Alicja Sadłowska, Henryk Bednarczyk* 16

ePOLAND – INFORMATIZATION STRATEGY 21

- First of all – the citizen – *Wojciech Szewko* 21
Selected issues of informatization strategy in Poland – *Wojciech Oparcik* 22
Gate of „Małopolska” – informatization of administration
– *Mirosław Babbage* 29
eSycyna – development of public dispersed computer network in zwolenski
administrative district – *Tomasz Kupidura, Henryk Bednarczyk* 36
Ploteus – educational possibilities in Europe. – *Dorota Koprowska* ... 40
eLearning – new quality in continuing education. – *Beata Świrska,*
Alicja Buszkiewicz 42
Distance learning – modern tendencies – *Jan Łuszkiewicz* 50

EUROPEJSKIE PROGRAMY EDUKACYJNE 58

- LEONARDO da VINCI – European programme of co – operation in
the area of vocational education – *Jolanta Religa* 58
SOCRATES – European programme of co – operation in the area
of education – *Jolanta Religa* 64
Effectiveness of Polish institutions in receiving grants in the framework
of SOCRATES programme. – *Grażyna Klimowicz* 71
YOUTH programme – *Wawrzyniec Pater* 74
Accreditation of modular curricula and training institutions –EMCET –
Janusz Górny, Gabriela Poloczek, Danuta Pawełczyk 78

<i>INTAS, TACIS</i> – joint projects of Poland, Belarus, Russia and the Ukraine – <i>Iwona Bednarczyk-Kocun</i>	86
--	----

EDUCATIONAL TASKS IN EUROPEAN STRUCTURAL FUNDS 91

The National Development Plan 2004–2006 – <i>Alicja Sadłowska</i>	91
Human Resources Development – Sectoral Operational Programme – <i>Alicja Sadłowska</i>	96
Competition Growth – Sectoral Operational Programme – <i>Beata Poteralska</i>	107
Integrated Operational Programme of Regional Development – <i>Rafał Wawrzyński</i>	108
Preparation of communities, towns and administrative districts of Radom region for participation in operational programmes – <i>Iwona Barszcz,</i> <i>Przemysław Kida, Krzysztof Skomra</i>	114

PROFILES OF DISTINGUISHED PEOPLE OF EDUCATION 120

Prof. Ewa Przybylska	120
PhD. Norbert F.B. Greger	121
PhD. Michael Samlowski	123

CONFERENCES, SEMINARS, PUBLICATIONS 124

Inhaltsverzeichnis

KOMMENTAR 5

- Informatisierung, Integration der beruflichen Weiterbildung
– *Henryk Bednarczyk* 5

POLNISCHE STRATEGIE VON ENTWICKLUNG DER WEIERBILDUNG 7

- Brief des Ministers für Volksbildung und Sport – *Krystyna Łybacka* 7
Soziale Organisationen in der Entwicklung von Weiterbildung
– *Marek Wikiński* 8
Entwicklung von Human Resources für die Integration und
Wettbewerbsfähigkeit – *Marek Szczepański* 9
Fünzig Jahre des Komitees für Pädagogische Wissenschaften
– *Tadeusz Lewowicki* 13
Bildungsstrategie in dem neuen Jahr der Erwachsenenbildung
– *Alicja Sadłowska, Henryk Bednarczyk* 16

ePOLEN – INFORMATISIERUNGSSTRATEGIE 21

- Erstens – der Bürger – *Wojciech Szewko* 21
Gewählte Fragen der Informatisierungsstrategie in Polen
– *Wojciech Oparcik* 22
Das Tor „Małopolska”. Informatisierung der Administration
– *Mirosław Babbage* 29
ESycyna – Entwicklung des sozialen zerstreuten Computernetzes in dem
Zwoleń Kreis – *Tomasz Kupidura, Henryk Bednarczyk* 36
Ploteus – Bildungsmöglichkeiten in Europa – *Dorota Koprowska* 40
Distanzlernen – die neue Qualität in der Weiterbildung – *Beata Świrska,*
Alicja Buszkiewicz 42
Distanzlernen – gegenwärtige Tendenzen – *Jan Łuszkiewicz* 50

EUROPAEISCHE BILDUNGSPROGRAMME 58

- LEONARDO da VINCI – europäisches Programm der Zusammenarbeit
im Bereich der Berufsbildung – *Jolanta Religa* 58
SOKRATES – europäisches Programm der Zusammenarbeit im Bereich
der Bildung – *Jolanta Religa* 64
Wirksamkeit der polnischen Institutionen in Gewinnung von Grants
im SOKRATES Programm – *Grażyna Klimowicz* 71
Programm JUGEND – *Wawrzyniec Pater* 74

Akkreditation der modularen Programme und der Schulungsinstitutionen – EMCET – <i>Janusz Górny, Gabriela Poloczek, Danuta Pawelczyk</i>	78
<i>INTAS, TACIS</i> – gemeinsame Projekte Polens mit Weißrussland, Russland und der Unkraine – <i>Iwona Bednarczyk-Kocun</i>	86

BILDUNGSAUFGABEN IN DEN EUROPÄISCHEN STRUKTURALFONDS **91**

Der Nationale Entwicklungsplan 2004-2006 – <i>Alicja Sadłowska</i>	91
Human Resources – Sektoraler operativer Plan – <i>Alicja Sadłowska</i>	96
Steigerung der Konkurrenzfähigkeit – Sektoraler operativer Plan – <i>Beata Poteralska</i>	107
Integriertes Operationsprogramm der Regionalen Entwicklung – <i>Rafał Wawrzyński</i>	108
Vorbereitung von Gemeinden, Städten und Kreisen des Regions von Radom für die Teilnahme in den Operationsprogrammen – <i>Iwona Barszcz, Przemysław Kida, Krzysztof Skomra</i>	114

PERSÖNLICHKEITEN DER BERUHMTEBILDUNGSTRÄGERN **120**

Prof. dr hab. Ewa Przybylska	120
dr Norbert F.B. Greger	121
dr Michael Samlowski.....	123

KONFERENZEN, SEMINARE, TAGUNGEN **124**

Содержание

КОММЕНТАРИЙ 5

- Информатизация, интеграция системы непрерывного образования –
Хенрик Беднарчик 5

ПОЛЬСКАЯ СТРАТЕГИЯ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ 7

- Письмо Министра образования и спорта Кристины Лыбацкой 7
Общественные организации и развитие системы
непрерывного образования – *Марек Викиньски* 8
Развитие человеческих ресурсов для интеграции
и конкурентоспособности – *Марек Щепаньски* 9
50-летие Комитета педагогических наук *Тадеуш Левовицки* 13
Стратегия развития образования в новом школьном году образования
взрослых – *Алиция Садловска, Хенрик Беднарчик* 16

еПОЛЬША – СТРАТЕГИЯ ИНФОРМАТИЗАЦИИ 21

- Во первых – Гражданин – *Войцех Шевко* 21
Некоторые проблемы из стратегии информатизации в Польше
– *Wojciech Opracik* 22
Малопольские ворота – информатизация в области администрации –
Мирослав Баббадзе 29
еСыщина – развитие информационной сети в зволенском районе
– *Томаш Купидура, Хенрик Беднарчик* 36
Ploteus – возможности образования в Европе – *Дорота Копровска* 40
eЛернинг – новое качество в непрерывном образовании
– *Беата Сьвирска, Алиция Бушкевич* 42
Образование на расстоянии – современные тенденции – *Ян Лушкевич* 50

ЕВРОПЕЙСКИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ПРОГРАММЫ 58

- Леонардо да Винчи – европейская программа в области профес-
сионального образования – *Йолянта Релига* 58
Сократ – европейская программа в области образования – *Йолянта*
Релига 64
Эффективность польских заведений в получении проектов
в программе Сократ *Гражина Климович* 71
Программа Молодежь – *Вавьынец Патер* 74

Аккредитование модульных программ обучения и учебных заведений – программа ЕМСЕТ – <i>Януш Гурны, Габреля Полочек, Данута Павелчик</i>	78
ИНТАС, ТАЦИС – совместные проекты: Польши, Беларуси, России и Украины – <i>Ивона Беднарчик-Коцун</i>	86

ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ЗАДАЧИЙ – ЕВРОПЕЙСКИЕ СТРУКТУРНЫЕ ФОНДЫ **91**

Национальная программа развития 2004–2006 – <i>Алиция Садловска</i>	91
Развитие человеческих ресурсов – Секторная операционная программа – <i>Алиция Садловска</i>	96
Усиление конкурентоспособности – Секторная операционная программа – <i>Беата Потеральска</i>	107
Интегрированная операционная программа регионального развития – <i>Рафал Вавжиньски</i>	108
Подготовка гмин, городов и поветов радомского района к участию в операционных программах – <i>Ивона Барц, Пшемислав Кида, Кжиштоф Скрамра</i>	114

ВЫДАЮЩИЕСЯ ПЕДАГОГИ **120**

Профессор Эва Пшибыльска	120
к.п.н. Норберт Греггер	121
к.п.н. Микхаель Самловски	123

КОНФЕРЕНЦИИ, СЕМИНАРЫ, МОНОГРАФИИ **124**

N.F.B. Greger (Niemcy), N. Nichkalo (Ukraina), S. Kaczor (SOP), A. Bielajeva (Rosja), M.H. Rudowski (Francja)

K. Kafel (MENIS)

A.J. Savieliev (Rosja), S.M. Kwiatkowski (IBE)

D. Anzoult (Ambasada Francji)

M.H. Rudowski (Francja)

A. Szelak (Ambasada Rosji)

A.H. Szklar (Białoruś), B. Kwiatkowska-Kowal (WSP ZNP)

W. Warlikowski (ZZDZ), B. Kwiatkowska-Kowal (WSP ZNP), H. Bednarczyk (ITeE), J. Żuchowski (PR)

S. Mamrich, O. Szczerbak (Ukraina)

J. Jura (ZG ZNP)

S.M. Kwiatkowski (IBE), S. Sysajewa (Ukraina)

